

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

תומש רפסל תורטפה רדס

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

ה פ ט ר ו ת

לספר שמות

והפטרות למחר חדש לשבת ראש חדש ולארכע פרשיות

עם פירוש רש"י ובאור ותרגום אשכנזי

והוספנו גם

קריאת המפטיר לשבת ראש חדש ולארכע פרשיות.

שנה תיקצ'ו לפ'ק.

H A P H T A R O T H .

פראג

דרוק אונד פערלאג דעם משה הלוי לגדא.

אנמערקונגען

צורערשטען רעדע.

ב

דיזערשטע רעדע פֿענגט הייגענטליך מיט ישעיה פֿינף פֿערע פֿריהער זון זאם אונזערע פֿסטרה, אונד ריעע זינד פֿאסט נאָך דונקלער זאם דיז פֿאָלגענדען.

דער געטטליכע רעדער טריטט אין היינער אונגליקספֿאָלען לייט אויף אונד פֿערברייטעט פֿרעה ליכע אויסזיכטען דער לוקאפֿט, פֿערהייסונג דער ווירערקעהר אויס דער פֿערבאָנונג אויס אישור אונד מצרים. דאָז בילד היינעם וויינגערטענס, וואָזויט ישראל פֿערגליכען ווירד, קעאָזט אַהערערע אַהאלע פֿאָר; אונד היזט בעזונדערס ישעיה'ס ליעבלינגסבילד, דער עס קפֿט, אַבער איזאעזר אין נייער געטטלעכע ברודע.

פֿסוק ב' הכמכת וגו', היזט פֿאסט אונאיבערטראָגבאָר. מיט קריגינאָל האָבען דיז וואָרטע היינעם יעדען האָלבפֿערוועס היינען געוויסען גלייכען קאָנג, וועלכעס ענטוועדער פֿיר היי, כע בעזונדערע טעהנהייט דער פֿפֿרעכע געהאלטען וואָרדען, וואָריבער וויר ניכט אַהער אַזוי טהיילען קעננען; אָדער עס דיענטע פֿיעלליכע דעם געדעכטניסע דורך דעם עהגלייכען טאָן לז הילפע לז קאָמוען. אין קאָפיטעל (כ"ד פֿסוק ט"ז) האָבען זאָגער פֿינף וואָרטע נאָך היינעם דער היינען קאָנג אונד זין: בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו; אָך היזט דער לעטלעכער גרונד דאָרום ניכט וואָהרטייליך, ווייל עס זאָנסט עפֿטער פֿאָרקאָמוען ווירדע.

פֿסוק ו, אין דעם הייסטען געגענדען דעם קריענטס זינד דיז ברענגט אַהער אַהייען זעלטען. דיז וואָרטונג אונד דאָז בעטניידען דער וויינטעקע פֿערטפֿעלט אַהייען היינען קליינען פֿאָררעהט, וועלכער בעזונדערס בייז בערייטונג דער טפֿייען געברויכט ווירד, ווייבער אונד קינדער הייסען דיז לייזער זאָמוען, זאָז היזט עס נאָך געגענווערטיג נאָך דעם בעריכטע נייע ער רייזעבעטרייבער; דער פֿרעפֿעט זאָגט, דאָז אויך דיז טעקע דעם געליעכטען וויינט טטאָקס לז דיענען געברויכע בעטטיאָזט ווערדען, וועלכעס היין זינליכעס בילד דעם גרעסען לענעם אין דיז פֿאָרטעלונג דער לזהערער הערפֿאָרבריינגען וואָסטע.

אנמערקונגען צור צווייטען רעדע

פֿסוק א', דאָז זאָטע שומרון יעלט (זעבאָסט) ליגט אויף דעם גיפֿעלע היינעם זונדען בער געס, זון וועלכען פֿרוכטבאָרע טהאלער אונד היין קרייז קליינער היגעל טטאָסטען, דיעס גאָב וואָהרטייליך דיז הידעע היינעם בוזענקרעכלעס וואָזויט עס דער הייליגע רעדער פֿערגליך. ביו (פֿסוק ה') בעליהעט זיך דיז ווייסזאָנג אויף ישראל, אונד פֿערקלינדט אַהייען דעם אונטערגאָנג דורך שלמנאָסר. דער רעדער ווענדעט זיך דאָרויף זון דיז איבריגען טטעאָז אַע, דערען רייך נאָך יענער וועגפֿיהרונג נאָך דיערטע, אונד וועהרענד חוקיה'ס רעגירונג גליקליך וואָר; אַבער אַהערע אונטעסיגקייט אונד ווירערטפֿענסטיגקייט לזוינגט דעם פֿרעפֿעטען לז נייען דרעהאָנגען אונד פֿאָרווירלען, נאָכדעם ער (פֿסוק ה' אונד ו') אַהערע גליקעליגקייט אונטער דעם גאָטטעפֿירלעכטיגען קעניגס רעגירונג קורץ, אַבער מיט קרעפֿטיגען וואָרטען געטילדערט האָט.

פֿסוק ד', דער פֿייגענבויק מיט קריענט טרעגט דרייאָהאל דעם יאָהרס; דיז לעטלעכע פֿרוכט רייפט אויף דעם בויאָע, ווען אויך דאָז לויב טאָן אַבגעפֿאָלען היזט, אונד ווירד זאָם היינע טאָהקעפֿעטע פֿריהלינגספֿרוכט געזאָמועלט. דאָז בילד בעלייכעט מיט גרעסען נאָלע דרוק, זאָמוען דיז לייכטיגקייט, זאָם דיז האָבאָכט, מיט וועלכער דאָז קעניגרייך ווירד היינע געקאָמוען ווערדען.

פֿסוק ו' ח' טילדערט דיז אונטעסיגקייט אונד טרונקעהייט אין קולען פֿאסט אונאיבער זעטלליכען זאָטלען, זאָז וויז

פֿסוק ט' י', דיז רעדע דער טרונקענען: זיז זאָגען, דער פֿרעפֿעט בעהאָנדעלט אונד וויז קינדער, היינע פֿאָרטריפט יאָגט דיז פֿאָדערע, נירגענדס היזט לזאָמוענהאָנג, אַז"ו דאָז

(* אין דער פֿסטרה היזט דיעס פֿסוק ט' א. ז. וו.)

ברכות ההפטר

ברכה קודם קריאת ההפטר

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר
בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת:
ברוך אתה יי הבוחר בתורה ובמשה עבדו
ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק:

ברכות לאחר קריאת ההפטר

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל-
העולמים צדיק בכל הדורות האל הנאמן האומר
ועושה. המדבר ומקיים. שכל דבריו אמת וצדק:
נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דבריה ודבר
אחד מדבריה אהור לא ישוב ריקם כי אל מלך
נאמן אתה. ברוך אתה יי האל הנאמן בכל דבריו:
רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעלובת נפש תושיע
במהרה בימינו. ברוך אתה יי משמח ציון בבניה:
שמחנו יי אלהינו באליהו הנביא עבדך ובמלכות
בית דוד משיחך במהרה יבא ויגל לבנו על כסאו
לא ישוב נר. ולא ינהלו עוד אחרים את כבודו.
כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יקבה גרו לעולם
ועד. ברוך אתה יי מגן דוד: ע"כ בתענית במנחה.

בשבת מוסיפין זה

על התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום
השבת הזה שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה
לכבוד ולתפארת: על הכל יי אלהינו אנהנו מודים
לך ומברכים אותך יתברך שמה בפני כל חי תמיד
לעולם ועד. ברוך אתה יי מקדש השבת:

דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ
בנימן: אשר היה דבר יהוה אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך
יהודה בשלש עשרה שנה למלכו: ויהי בימי יהויקים בן
יאשיהו מלך יהודה ערבתם עשרת עשרה שנה לצדקיהו בן
יאשיהו מלך יהודה עד גלות ירושלם בחדש החמישי: ויהי
דבר יהוה אלי לאמר: בטרים אצורה בבטן ידעתיה ובטרים
תצא מרחם הקבשתיך נביא לגוים נתתיך: ואמר אהה אדני
יהוה הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי: ויאמר יהוה אלי
אל תאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל
אשר אצוהך תדבר: אל תירא מפניהם כי אתה אני להצילך
נאם יהוה: וישלח יהוה את ירו ויגע על פי ויאמר יהוה
אלי הנה נתתי דברי בפיהך: ראה הפקדתיך ו היום הנה על
הגוים ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאבד ולהרוס לבנות
ולנטוע: ויהי דבר יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו
ואמר מקל שקד אני ראה: ויאמר יהוה אלי היטבת לראות
כי שקד אני על דברי לעשות: ויהי דבר יהוה ו אלי שנית
לאמר מה אתה ראה ואמר סיר נפוח אני ראה ופניו מפני
צפונה: ויאמר יהוה אלי מצפון תפתח הרעה על כל יושבי
הארץ: כי ו הנני קרא לכל משפחות ממלכות צפונה נאם
יהוה ובאו ונתנו איש כסאו פתחו שערי ירושלם ועל כל
חומתיה סביב ועל כל ערי יהודה: ודברתי משפטי אותם
על כל רעתם אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים וישתחוו
למעשי ידיהם: ואתה תאזור מתניה וקמת ודברת אליהם את
כל אשר אנכי אצוהך א תחת מפניהם פן אחתה לפניהם: ואני
הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולחמות נחשת על
כל הארץ למלכי יהודה לשרייה לכהניה ולעם הארץ: ונלחמו
אליך ולא יוכלו לך כי אתה אני נאם יהוה להצילך: ויהי
דבר יהוה אלי לאמר: הלוך וקראת באוני ירושלם לאמר פה
אמר יהוה וברתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך לכתב אחרי
במדבר בארץ לא זרועה: קדש ישראל ליהוה ראשית תבואתה
כל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם יהוה:

(בישעיה סימן כ"ז כ"ח).

תרגום אישכנזי

(א) איינסט שלענט יעקב וויע.
דער ווארצעל, גרינט
ישראל, אונד בליהעט וויע.
דער אויף, פֿיללט דיא וועלט
אויפֿס נייע מיט זיסער פֿרוכט.
(ב) דען שלוג גאטט איהן
וואָהל, וויא ער זיינע טיראָנגען
שלוג? טעדטעטע אונטער
איהם, וויא אינטער זיינען
מערדערן? (ג) ניין! מיט נאָכ־
זיכטספֿאללעם מאַמע אימ־
מער — זעלבסט אַלס ער האָט
דערנד איהן צערשטרייעטע,
זעלבסט אים שטירמישען טאָג,
אַלס מיט פֿורכטבאַרעם גייסט
ער היימוזכטע. (ד) פֿירוואָהר!

(א) הַבָּאִים יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב יִצְיִן
וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמְלֵאוּ פְּנֵי
תִבְל תְּנוּבָה: (ב) הַכְּמַכַּת מִכְּהוּ
הִכְּהוּ אִם־כְּהַרְגוּ הַרְגִּיו הַרְגוּ:
(ג) בְּסִאסָּאָה בְּשִׁלְחָהּ תְּרִיבְנָה
הַגָּה בְּרוּחֹהּ הַקְּשָׁה בְּיוֹם קָדִים:
(ד) לָכֵן בְּזֹאת יִכְפֹּר עוֹן־יַעֲקֹב וְזֶה
כָּל־פְּרֵי הַסֵּר חֲטָאתוֹ בְּשׂוּמוֹ
כָּל־אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי־גֵר

מנצח

זיא וואָרען פֿערוואָהנט יעקב'ס זינדען, וואָרע דיעס דער שטראַפֿע פֿרוכט, דאָס ער
נון אַבלעגטע זיינען פֿרעפֿעל, דער אַלטאַרע געשטיינע צערטרימערטע, צערברעכלי־
כען

ר ש י

(א) הבאים ישרא יעקב. הלא ידעתם מה עשיתי בראשונה הבאים למלרים אשר השריש יעקב
ללו ופרחו שם עד מלאו פני תבל תנובה: (ב) הכמכת מכהו הכהו. הראיתם
בגבורתו שבמכת המנה יעקב הכיתיו הם טבעום נמים ואני טבעתים נמים. יש תמיהות שהם
מתקיימות כגון זו וכגון הנגלה נגליתי אל בית אביך. הרוחה אתה מה המה עושים: אם כהיג
ישראל שהיו הרוגין של פרעה הורג פרעה ועמו: (ג) נסאסאה. באותה מדה: בשלמה חריבה.
בשלימה מלרים את ישראל חריבנה המדה נסאה שלה: הגה דיבר נדיבורו
הקשה: ביום קדים. ביום ויולך ה' את הים ברות קדים עזה: (ד) לכן. גם עתה בזאת ה'
מתכפר עון יעקב לזכות להגאל כמאז: וזה כל פרי. הטוב לו להסיר חטאתו אם ישיס כל אבני
מזבחות במוותיו כאבני גיר מנופלות מדוקדקות וכן ונפן את עולליך וכן ונכמתים איש באישו.

ב א ו ר

(א) ענין המשך הטעמים בכלל כבר מנאר לעיל כמה שקדם בפתיחה האשכנזית, ולא נעמוד
עתה כי אם על פרטיהם ועל באור המלות: הבאים, כלומר הימים הנאים (רד"ק):
(ב) הכמכת מכהו הכהו, כלומר האם הכה אל את ישראל כאשר הכה את מכהו, פרעה וסנאריז
וולתם, כי אם יסרו למשפט לנד: כהרג הרוגיו הורג, אמרו המעתיקים הנכוו מפאת הכפל
אם כהרג הורגיו הרגו, וכפי הנכתב עתה בנמוכ הטעם כמו שאמר הראב"ע ז"ל על הכנענים
הנהרגים בקצת ישראל את ארלם: (ג) בסאסאה, ענינו סאה והוא כפול הפ"א והע"ן, כמו
ירקרק והדומה, וטעם כנווי הנקבה לדעת המפרשים על כנסת ישראל: בשלחה, לשון שלוחין
וגרושין: חריבנה, היא המדה היתה מריבה נה לא יותר: הגה, לשון הסרה כמו הגו סינים
מכסף דהיינו נגד מה שאמר ומלאו פני תבל תנובה, אמר בעת הכעס הסיר הפרי ברוחו
הקשה שמשיב נהם, ביום קדים, יום שנושבת רוח קדים עזה מרד"ק: (ד) לכן, לשון שנועה:
בזאת, נמדה הזאת: וזה כל פרי, מטעם ופרי מעלליו יאכל, כלומר כי זה יהי כל פרי העונש
שיסיר חטאתו ויחזור למועב, לא לעשותו כלה: מזבח, מזבחות האלילים: גיר, הוא סיד.

מִנְפָצוֹת לֹא יִקְמוּ אֲשֶׁרִים
וְחַמְנִים: (ה) כִּי עִיר בְּצוּרָה בָּדָד
נְוָה מִשְׁלַח וְנַעֲזֹב כַּמְדָּבָר שֵׁם
יִרְעָה עֵגֶל וְשֵׁם יִרְבֵּץ וְכִלְיָה
סַעֲפִיָּה: (ו) בִּיבֹשׁ קִצִּירָה תִּשְׁבְּרָנָה
נָשִׁים בָּאוֹת מֵאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי
לֹא עִם-בִּינוֹת הוּא עַל-כֵּן לֹא
יִרְחַמְנוּ עֲשֹׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא יִחַנְנוּ:
(ז) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִחַבֵּט יְהוָה
מִשְׁבַּלְתַּת הַנְּהָר עַד-נַחַל מִצְרַיִם

כען קאלקשטיינען גלייך, ניכט
איינען. האיינע אנבעטעטע
טעהר, ניכט זאנגענווילען.
(ה) דארום ווארד יא פעסטע
שטארט צור איינארע, בע-
וואהנטער ארט פערלאססען,
איינזאם וויא וויסטע, דאס נון
דער יונגע שטייער דארט ווי-
דעט, הייז זיך לאגערט, אונד
דיא יונגען רייזער פערצעהרט;
(ו) דאס צווייגע קוים פער-
דאררט, אבגעבראָצען ווער-
דען, פאן אויפלאזענדען ווי-
בערן צום פייער פערברויכט.
וואהרליך! איין פאלק פאלל אונ-
פערנונפט איזט דיעס, זיין שע-
פער קאן זיך וויניכט ערבאר.

ואחם

מען, דער איהן בילדעטע, כום אונגענדיג איהם זיין — (ז) אבער איינסט זאמטעלט
איהן דאך דער עוויגע פאם איבערשוועללענדען שטראמען כיו צום באך מצרים — איהר
ווער.

ר ש י

גיר מין זנע הוא: לא יקומו אשרים וחמנים. למען לא יקיימו להם ע"א: (ה) כי עיר בצורה
בדד. כי בעשותם זאת עיר בצורה של עשו תהיה בדד והנוה יהיה משולח מיושבו ונעזב כמדבר:
שם ירעה עגל. אפרים ירשנו שקרוי עגל שנאמר בעגל לא לומד: וכלה סעפיה. ענפיה:
(ו) ביבש קצירה. קצירי שרשים כמו תשלת קצירה. ועשה קציר. כלומר כשחלה זכות מעט
מעשו שביד את לבו אז תשברנה מעופיה: נשים באות מאירות אותה. עם חלש כנשים ידליקום
כך תרגם יונתן. מאירות כמו לא תאירו מזבחי חנם וכן פתר דוגש מחמת שהעלים יהיו יבשים
יהיו נוחים להדליק אבל מנחם פתר מלקטות כמו אריתו מורי. וארוה כל עובדי דרך. השיב
לו דוגש והלא כתיב ביבש קצירה ובענפים יבשים אין מלקטין פרי וכן רבותינו שאסרו לקבל
מהן לדקה מפני הטעם הזה שאמרו בבבא בתרא פ"ק לית ליה ביבש קצירה תשברנה: (ז) יחנט
ה'. תרגם יונתן יתרמין קטילין. ואני אומר ב' לשונות הללו חבוט ולקטטה נופלין זה על זה
כחבוט יתיו וחזר ומלקטן ואחרים מלקטין אוחן מן הארץ כך הקב"ה יתחיל האסיפה כמו שנא'
יתקע בשופר גדול: משבולת הנהר. הם האובדים בארץ אשר: עד נחל מצרים. הם הנדמים

ב א ו ר

ובארמי' על גירא די על כותל היכלא: מנפצות, אשר בטנען להנפץ ולהשבר מהר: לא יקומו, לא יעמדו
(ה) כי, עתה שיעבדו עבודה זרה כל עיר בצורה בעונותם היתה בדד וגו' (רד"ק): וכלה
סעפיה, כל זה נבחינת שהמשיל ישראל לחרם, וכן: (ו) ביבש קצירה, קציר הוא ענף העץ כמו
תשלת קצירה עד ים, וקצירה הוא לשון יסוד דרך כלל ואמר על הפרט דרך רבוי תשברנה
(רד"ק): מאירות, יש אומרים מגורת אריתו מורי והטעם לוקטות, ויש אומרים מגורת ולא
תאירו מזבחי חנם והטעם מבטירות (מראב"ע), ואולי שכן הנביא על ב' הנונות יחד, ובזה
הדרך הוא מתורגם בל"א. וטעם המשל כמו שאמר הרד"ק ז"ל, כי כל אומה, אפילו יהיו
חלשים כנשים, ירעו לכנסת ישראל וישחיתו אותה: (ז) יחבוט, כמו שחבוט איש חטים מן הקש,
שילקוט המיטב הוא הפרי והניח הנמצה וגם, בן יחבוט האל ית' את ישראל מהאומות (מרד"ק):
משבולת חנהר, שבולת הוא חזק מרובת הנהר, ובאילו אמר הנהר הגדול הוא נהר סרת,

הפטרת שמות

תרגום אשכנזי ה

וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאֶחָד אֶחָד בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: (ס) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא
יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבְאֹזְבָּחִים
בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדָּתִים בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַר
הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: (ט) הוּי עֲטַרְת
גְּאוֹת שְׂכָרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֹבֵל צְבִי
תִּפְאָרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גִּיאַ
שְׁמַנִּים הַלּוּמִי יֵין: (י) הִנֵּה חֹק
וְאֲמִיץ לְאֲדוֹנֵי כֹזֵרִם בְּרֹד שְׁעַר
קֹטֵב כֹּזֵרִם מִים כְּבִירִים שְׁטָפִים
הַנִּיחַ לְאֶרֶץ בְּיָד: (יא) בְּרִגְלֵים

ווערדעט אויפגעלאזט — איינ-
צעלן — קינדער ישראל! (ח) און יענעם טאנע, וועודיא
גראסע פאזוינע ערשאללט,
דאן קעהרען וועדער אויס
אשור דיא פערלארענען, אויס
מצרים דיא פערשטאסענען,
בעטען אללע און דעו עוויגען
אויף ווינעם הייליגען בערגע
אין ירושלים. (ט) וועהערער
שטאלצען קראנע! אויך טרונ-
קענען אין אפרים! וועהערער
אין פראכטפאללער שענהייט
וועלקענרען בלומע, דיא אויף
דעם פרוכטרייכען טהאלעם
הויפטע פראננט! וועהער איך
פאם וויינע טוימעלנרען!
(י) נאטטעס מאכט אונד גע-
וואלט, וויא האנעלוועטטער,
וויא פערדערבענדער שטורם,

הרמסנה

וויא גלומה גראסער שמרעמענדער- געוועסער, ווירפט מיט שטערקע צור ערדע
הין

ר ש י

בארץ מלרים: הנהר. פרת הם בני אשור היושבים על פרת: עד נחל מלרים. הם ישיני
מלרים יחבט אותם בחובט זתים: ואתם תלוקטו. מן הגלויות: לאחד אחד. המולא אחד מכם
יביאהו מנחה: (ח) האובדים בארץ אשור. לפי שפולכו מארץ רחוקה לפניו מן הנהר סמבטיון
קראס אובדים: (ט) שכורי אפרים. שהיו משתכרין ביין טוב של מדינת פורגיתא כדאמר מייא
דדורמסקית וחמרא דפורגיתא קסמו י' השבטים: ולכן נובל לבי תפארתו. מלב מטע תפארתו
יהי לין הפרח של נובל הם תאיים המתקלקלות כמו שזינו בברכות על הנובלות ופי' רבותינו
בושלי נומרא ולין נן כדמתרגמין ולין לין ואנין נן: אשר נטועים על ראש גיא שמיים. היא
כנרת שפירותיה מחוקים ושם הם הולמים ענאם ביין: הלומי יין. כתישי חמר. ויש עוד
לפתור לבי תפארתו אשר על וגו' לבי תפארת שעל ראש עשרת השבטים המשותין בגאות ראשי
שמיים כמו שאמר ראשי שמיים ימשחו גיא ל' גאווה כמו מואב גיא מאד ואותו הכין הוא לפני
ככיאת נובל תהיה ככבורה וגו': הלומי יין. כך קוראין על שם שכרותן שנאמר בהם השותים
במזרקי יין: (י) הנה. יש רוח חזק ואמיץ לה' שהוא כורס ברד ושער קטב מירי: הניח
לארץ ביד. יניחהו על ארלס בידו החזקה ויפיל הנובלות מן התאנים:

ככורה

ב א ו ר

והטעם על האובדים בארץ אשור שזכר בכתוב שלאחריו, וכן עד נחל מלרים הם הנדחים בארץ מלרים,
(מ"ג"י): (ח) וחי וגו', כפל עוד הענין לחוק (ר"ד"ק): (ט) צבי, פירושו חפץ וממדה ופאר, כמו לבי
היא לכל הארכות (ר"ד"ק): הלומי יין, מוכי יין, שהיין מכה אותם לארץ (הנ"ל): (י) הנה חוק ואמיץ
לה', הנה הכח והגבורה אשר לאדוני הניח, כלומר יפיל לארץ ביד חזקה כמו זרס ברד ושער
קטב

תִּרְמַסְנָה עֶטְרַת גְּאוֹת שְׂכוּרֵי
 אֶפְרַיִם: (יב) וְהִיחָה צִיצִת נֶבֶל
 צְבִי תִפְאָרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיָא
 שְׁמַנִּים כְּבִכּוּרָה בְּטָרֶם קִיץ אֲשֶׁר
 יִרְאֶה הָרֹאֶה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ
 יִבְלַעְנָה: (יג) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
 יְהוָה צְבָאוֹת לְעֶטְרַת צְבֵי
 וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ:
 (יד) וְלָרוּחַ מְשַׁפֵּט לְיוֹשֵׁב עַל־
 הַמְּשַׁפֵּט וְלַגְבוּרָה מְשִׁיבֵי
 מִלְחָמָה שְׁעָרָה: (טו) וְגַם־אֵלֶּה
 בֵּיּוֹן שָׁגוּ וּבִשְׂכָר תָּעוּ כִּהְיוּ וּנְבִיא
 שָׁגוּ בִשְׂכָר נִבְלָעוּ מִן־הַיּוֹן תָּעוּ

היין — (יא) צערטרעטען ווירד
 דיא שטאלצע קראַנע, ווער־
 דען דיא טרונקען אין אפרים.
 (יב) דיעזע אין פראַכט־פֿאַללער
 שענהייט וועלקענדע בלומע,
 דיא אויף דעם פֿרוכט־רייכען
 טהאלעס הויפטע פראַנגט,
 גלייך ווירד זיא זיין דעם פֿאַר־
 זאמערס צייטיגער פֿרוכט,
 קיים ערבליקט, קיים פֿאַן דער
 האַנד עררייכט, פֿערשלונגען
 שאַן. (יג) זיינעם איבריגען
 פֿאַלקע אַבער ווירד אַן דיע־
 זעם טאַנע דער עוויגע צבאוח
 זיין. קראַנע דער העררליכקייט,
 פראַכט־פֿאַללעס דיאדעם;
 (יד) ער הוֹכט גייסט דעם
 רעכטס דעם ריכטער, גייסט
 דער טאַפֿע־קייט דעם לאַג־
 דעם פֿערטהיידעגער איין. —
 (טו) דאָך וויא! אויך זיא טוי־

מעלן דעם וויינעם פֿאַלל, וואַנקען פֿאַן כערוישענדעם געטרענק, פריעסטער אונד פראַ־
 פֿעט, זיא שוואַנקען כעטרונקען, פֿאַם וויינע איבערנאָממען, טוימעלן כעצעכט, שוואַג־

קעז

ר ש י

(יב) כבכורה נטרם קין. כבישולה של תאנת לין נובל: נטרם קין. עת נישולשאר התאנים אשר מתוך
 שהיא ככורה קופץ עליה וכולעה בעודה בכפו כך וישקד על הרעה ויביאה עליהם: (יג) ניום הכוא.
 כהתם המושעים: יהיה ה' לנאות לעטרת לבי. ללדיקים הנשארים בה: (יד) ולרוח משפט.
 יהיה הקב"ה להורות משפטו: ליושב על המשפט ולגבורה. יהיה לאותן שהם משיבי מלחמה
 מלחמתה של תורה: (טו) וגם אלה. יושבי משפט ומשיבי מלחמה שדור הזה כלומר טובים
 ומשונים

ב א ו ר

קטב וגו': (יב) כבכורה, מפיק ה"א ואינה כנוי רק למפארת הקריאה ורנים כן (מרד"ק):
 בטרם קיץ, טרם קיץ לא אמר, כי אס נטרם, כלומר בעת שהיא טרם קיץ, ועיין בתרגום
 אשכנזי: כאשר יראה הרואה אוחה, הככורה שתבוא בתחלה בני אדם קופטין עליה לקחתה
 והרואה אותה בתחלה לוקח אותה (רד"ק): בעודה בכפו יבלענה, כלומר בזמן שתי' ^ה
 בכפו תיקף יבלענה מרוב חמדתו אותה, כן עושר אפרים וטובם יבלעם האויב במהרה
 (הג"ל). והרי"ק סי' נכסו ענף, כמו וכפתו לא רענוה כלומר כשיראה אותה בענף
 יבלענה מרוב תאוותו לה: (יג) ולצפירה, כפל ענין של עטרת, וכן תפארה כפל ענין של
 לבי, ועטם כפירה לשון סבוב בלשון המשנה ונקרא הגערה או המנוסת כן לפי שהן
 סביב הרזש (מרד"ק): לשאר עמו, יהיה וננימן שנשחזו על אדמתם בעת גלות עשרת
 השננים

הפטרת שמות

תרגום איצכנוי ו

מִן־הַיָּשָׁר שָׁגוּ בְּרֵאֵה פָקוּ
 פְּלִילִיָּה: (טז) כִּי כָל־שְׁלַח־נֹת
 מִלְּאוּ קִיָּא צֵאָה בְּלִי מְקוֹם:
 (יז) אֶת־מִי יוֹרֵה דְעָה וְאֶת־מִי יִבִּין
 שְׁמוּעָה גְמוּלִי מִחֶלֶב עֵתִיקִי
 מִשְׁדִּים: (יח) כִּי צוּ לְצוּ צוּ לְצוּ קוּ
 לְקוּ קוּ לְקוּ זַעִיר שָׁם זַעִיר שָׁם:
 (יט) כִּי בְּלַעֲגִי שָׁפָה וּבְלִשׁוֹן אַחֲרֵת
 יִדְבֵר אֶל־הָעַם הַזֶּה: (כ) אֲשֶׁר
 אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הַנִּיחֹו
 לְעִיף וְזֹאת הַמְּרַגְעָה וְלֹא אָבֹא

קען אים וויסאמען, שוואגן
 קען אים רעכטס שפרוך ו
 (טז) ווידריגען אונפלאטס
 פאלל זינד איהרע טאפעלן,
 נירגענדס ריינע שטעטטע.
 (יז) ווען ווילל ער וויזהייט
 לעהרען? וועם דיא לעהרע
 פערשטענדיגען? וויא מילך
 ענטוועהנטען, ברוסט ענט-
 נאטמענען קינדערן, וויא הייבט
 ער אינו געבאט אויף געבאט,
 געבאט אויף געבאט, ריכט-
 שנור אויף ריכט שנור, ריכט-
 איין וועניג, דארט איין וועניג.
 (יט) פירוואהר! מיט שטאט-
 טערנדער צונגע, אין דיעזער
 אונפערשטענדליכען שפראכע

שמוע

זאלל מאן פערנער איך מיט דיעזעם פאלקע רעדן. (כ) אומזאנסט שפראך ער צו איהנען: היער
 פינדעט איהר רוחע! גאננט זיא דאך דעם מידען! היער איזט ערקוויקקונג! אומזאנסט, זיא

ר ש י

ומחכים שכן בין שגו כי עתה אין טוב כס: אגו ברואה. הלעיגו בדברי הנביאים. וי"ת מאכל
 מעדיים שרואה עונג להם: פקו פליליה. הכשילו המשפט: פקו. ל' פוק נרכים. פוקה:
 (טז) כי כל שלחנות. שלהם של זכאי מחים הם שהם נקיא זואה. בלי מקום. אין הדעת
 סובלתן: (יז) את מי יורה דעה. שמה לתינוקות שאין יודעין להבין כי הגדולים פנו לדרך רעה:
 גמולי מחלב. גדולי מחלב: עתיקי משדים. ל' ויעתק משס. ד"א גמולי מן התורה שנקראת
 חלב ועתיקי משדים מוסרים מלפני תלמידי חכמים: (יח) כי צו לצו צו לצו. נביא מכוה להם
 מאת הקב"ה והם יש להם צו של עובדי ע"א כנגד צו זה וחוזר הנביא ומוכיחם והם תמיד אומרי'
 יש לנו צו לצו שלנו חסון משלך: קו לקו. יש להם קו משקולת משפטי רשע כנגד קו הכלק: זעיר
 סס. הנביא אומר להם עוד מעט תבא אליכם רעה והם אומרים זעיר שם ימהר יחיש מעשהו
 לימים מועטין: (יט) בלעגי. כל לשון לעגים ועלגים שניהם לשון דבור הפוך שאינו מיושר
 להשמע: ידבר חל העם הזה. כל המדבר עליהם דבר נבואה ומנחה דומה להם ללשון נלעג
 שאין יכולין להבין בו: (כ) אשר אומר. הנביא להם זאת המנוחה להיומכם בשלוח הניחו לעיף

ב א ו ר

השנטים ומלך עליהם חזקיה שעשה הישר בעיני ה' (מהנ"ל): (טו) ברואה, שם נפלס יורה
 ומלקוש, ופי' שגו בנבואה, בדכתיב אי בזה הרואה, ועעס פקו, בשלו מן ופיק נרכים שהוא
 לשון מכשול, ומלת פליליה שם מן ונתן בפלילים (מהנ"ל): (טז) כי וגו', בדרך השכורים כמו
 שאומר בהתעוה שכור בקיאו, והנה הם מקיאים דרך פיהם ויואלאים דרך נקביהם ממעל
 ומתחת (מהנ"ל): בלי מקום, עד שאין מקום נקי במקום משתייהם (הנ"ל): (יז) אח מי וגו',
 דברי השכורים, את גמולי מחלב יורה בדברים האלה לא אומרו, ועיין בפתיחה האשכנזית:
 עתיקי משדים, מוסרים מן השדים כמו שאמר ויעתק משס ואמר גמולי עתיקי בדרך סמיכות
 על אות השמוש כמו השכונני באלהים (הנ"ל): (יח) צו, הוא שם כמו מכוה, ולא נאמרה בזה
 הלשון במקום אשר, ורובה בו מלוה קטנה וכמו שזכה אדם לנערים שאין להם לב לקבל
 אלא דברים מעטים, וילמדס מעט אעט, וזה פי' קו לקו זעיר שם זעיר שם (מהנ"ל): (יט) ידבר
 כנוי הנסתר מעין שם שלא נודע (חפן), כמבואר בהפתיחה: (כ) אשר אמר אליהם, הנביא'

וואללען'ס ניכט הארען. (כא) זאָ
 זייא איהנען דען איטמעהרין
 גאטטעס ווארט, געבאָט אויף
 געבאָט, געבאָט אויף געבאָט,
 ריכטשנור אויף ריכטשנור,
 ריכטשנור אויף ריכטשנור,
 היער איין וועניג, דאָרט איין
 וועניג, אויף דאָס ווא וואָג-
 דעלן אונד צוריק שטרויעלן,
 אונד צערשמעטערט אונד
 פֿערשטריקט אונד געהאַשט
 ווערדען. (כג) פֿירוואָהר! זאָ
 שפּריכט דער עייגע צום הויזע
 יעקב'ס: ער, דער אברהם
 ערלאָזטע, ניכט מעהר זאלל
 יעקב זיך שעמען, ניכט לעג-
 גער שאַמס זיין אַנטליטץ ענט-
 שטעללען; (כג) דען, ווען ער

שמוע: (כא) והיה להם דבר יהוה
 צו לצו צו לצו קו לקו לקו לקו
 זעיר שם זעיר שם למען ילכו
 וכשרו אהור ונשברו ונוקשו
 ונלכדו: (כג) לכן כה אמר יהוה
 אר-בית יעקב אשר פדה את-
 אברהם לא-עתה יבוש יעקב
 ולא עתה פניו יהורו: (כג) כי
 בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו
 יקדישו שמי והקדישו את-קדוש
 יעקב ואת-אלהי ישראל יעריצו:

וועהט זיגע קינדער, אונד מיינע געטטליכען טהאטען אונטער איהנען מיינען נאמען
 פֿערהערליכען, זאָ פֿערהערט אללעס דען אללע-הייליגסטען יעקב'ס, אללעס בע-
 טעט עהרפֿורכטספֿאלל אַן, ישראל'ס גאָטט!

כה

זאָ

ר ש י

שלא תגלוהו חאח תהיה לנס המרגעה: (כא) והיה להם דבר ה' וגו'. כמדתם ימדוד להם
 יגזור בדבר אליהם כו של אומות המשתעבדים כס על לו פקודה על פקודה עבודה על עבודה
 קו של פורענות כנגד קו של עבירות שבידם קו לקו תקוה חילוף תקוה יקו לאור והנה חסד:
 זעיר שם זעיר שם. לימים מועטין תנא אליהם והם יתמעטו שם בארץ אויביהם: (כב) אשר
 פדה את אברהם. מאור כשדים: לא עתה יבוש יעקב. מאביו: ולא עתה פניו יסורו. מאביו
 אביו שאין נמלא פסול במעמו ומטמו שלימה: (כג) כי בראתו ילדיו. אשר יהיו מעשה ידי
 כלומר לדיקים בקרבנו כי בראתו בקרבנו אשר ילדיו מעשה ידי יקדישו שמי בגון חנניה מישאל
 ועזריה לכך לא יסורו פניו:

לעבדו

ב א ו ר

זאת המנוחה, ואל נביאי השקר אמר הניחו לעיף ישראל שהוא עיף בדרך תועה שהולכתם
 אותו (מרד"ק): אבוא, אלף יתירה בסוף התיבה: (כא) והיה להם וגו', כאשר אמרו על
 דבר ה' כן יהיה להם באמת אבל במונן אחר כי ידבר אליהם הנביא בשם ה' בלעגו שפה
 זאת, ויגזור עליהם כו לנו פקודה על פקודה של אומות המשתעבדים כס עבודה על עבודה,
 קו של פורענות נגד קו של עבירות זעיר שם לימים מועטין תנא עליהם, זעיר שם והם
 יתמעטו בארץ אויביהם (מרש"י): (כג) בראתו, בראות יעקב, (רד"ק):

כה

ה פ ט ר ת ו א ר א

(ב יחזקאל נס"י כ"ח כ"ט)

ז

ואם הוא שבת ראש חדש מפטירין כה אמר וגו' השמים כסאי תמלא לקמן אחר הכשרת סקודי.

(א) כֹּה־אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה בְּקִבְצֵי
 אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים
 אֲשֶׁר נִפְצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם
 לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וְיֵשְׁבוּ עַל־אֲדָמָתָם
 אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לִיעֶקֶב:
 (ב) וְיֵשְׁבוּ עָלֶיהָ לְבַטָּח וּבְנוּ בָתִּים
 וְנִטְעוּ כְרָמִים וְיֵשְׁבוּ לְבַטָּח
 בַּעֲשׂוֹתַי שְׂפָטִים בְּכֹל הַשָּׂאֲטִים
 אֲתֶם מִסְבִּיבֹתָם וְיִדְעוּ כִּי אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: (ג) בַּשָּׁנָה הָעֲשָׂרִית
 בַּעֲשָׂרֵי בַשָּׁנִים עֲשֶׂר לַחֹדֶשׁ הִיא
 דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ד) בֶּן־
 אָדָם שֵׁים פָּנֶיךָ עַל־פְּרֹעָה מִלֶּךְ
 מִצְרַיִם וְהִנָּבֵא עָלָיו וְעַל־מִצְרַיִם
 כֹּלֵה: (ה) דְּבַר וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר
 אֲדַנִּי יְהוָה הִנְנִי עָלֶיךָ פְּרֹעָה
 מִלֶּךְ־מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל
 הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יֵאָרֶיו אֲשֶׁר אָמַר לִי

(א) זא שפריכט גאטט דער
 עויגע: ווען איך ישראל
 אויס דען פעלקערן, אונטער
 דענען עם צערשטרייעט אונט,
 צוואממען כרינגע, אונד דא
 דורך פאר דער נאציאנען אונט
 גען האכנעהייליגט ווערדע,
 ווען עם וויעדערום זיין לאנד
 בעזיטצט, דאן איך מיינעם
 דיענער יעקב געשענקט, (ב) זא
 זאללען זיא רוחיג דא וואהנען,
 הייזער בויען, וויינבערגע אנט
 לעגען, אונד אונבעקיממערט
 לעבען, נאכדעם איך שטראפ
 געריכט אויסגעאיכט איבער
 דיא, וועלכע זיא רונד אום
 זיך הער פערטריעכען, אונד
 דיעזע איינזעהען געלערנט,
 דאס איך דער עויגע איהר
 גאטט זייא. (ג) אים צעהנט
 טען מאנאטע דעם צעהנטען
 יאהרעם אס צוועלפטען טאגע
 דיעזעס מאנאטס וואר דעם
 עויגען ווארט מיר, וויא פאלגט:
 (ד) מענשענוואהן! ווענדע דיין
 אנגעזיכט נאך פרעה, קעניג
 פאן מצרים, ווייסזאגע אויף
 איהן אונד אויף גאנץ מצרים.
 (ה) רעדע אלוא, אונד זאגע:

יאר

זא שפריכט גאטט דער עויגע: איך קאממע נון איבער דיך פרעה קעניג אין מצרים!
 דוא גראסעם קראקאדיל, דאן שטאלץ אין זיינען פליסען שווימט, אונד זיך ריהמט:
 מיין

ר ש י

(א) לעבדי ליעקב. כמו שניתנה ליעקב נחלה בלא מזרים ופרחת ימה וקדמה לפונה ונגנה:
 (ה) התנים הגדול. לפי שכל גדולתה של מצרים וכל שובע שנה ע"י יאורי נילוס

ב א ו ר

(א) כה, ספור גאולת ישראל ומשפט מלכות מצרים נאותים להפטרות הסדרה הזאת: (ב) השאטים,
 כמו הקמים, וענינו הגלות והרדיפה: (ה) התנים, תאר למלכות מצרים כי התנים

תרגום אשכנזי

הפטרת וארא

יֹאֲרִי נְאֻמִי עֲשִׂיתָנִי: (ו) וְנָתַתִּי
 חַתִּיִּים בְּלִחְיֶיהָ וְהִדְבַקְתִּי דְגַת־
 יָאֲרִיךָ בְּקִשְׁקֻשְׁתֶּיהָ וְהִעֲלִיתִיךָ
 מִתּוֹךְ יָאֲרִיךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת יָאֲרִיךָ
 בְּקִשְׁקֻשְׁתֶּיהָ הַדְּבִק: (ז) וְנִטְשָׁתִיךָ
 הַמְדַבְּרָה אֹתָהּ וְאֵת כָּל־דְּגַת
 יָאֲרִיךָ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹר לֹא
 תֵאָסֵף וְלֹא תִקְבֹץ לַחֵית הָאָרֶץ
 וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם נָתַתִּיךָ לְאֹכְלָהּ:
 (ח) וַיִּדְעוּ כָּל־יֹשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי
 יְהוָה יַעַן הָיִיתֶם מִשְׁעֵנֹת קִנְיָה
 לְבֵית יִשְׂרָאֵל: (ט) בְּתַפְשָׁם בְּךָ
 בְּכַפֵּךְ תִּרְוֹץ וּבִקְעַת לָהֶם כָּל־
 כְּתָף וּבַהֲשִׁעֲנָם עֲלֶיךָ תִּשְׁבֵּר

מיין איזט דער פֿלום, איך האָ-
 כע איהן מיר געשאַפֿען!
 (ו) איך ווערפֿע דיר דען האָ-
 מען אָן דיא באַקקען, הענגע
 דיא פֿישע דיינער פֿליססע
 פֿעסט אָן דיינע שופפע, ציע-
 הע דרך הערויף אויס דיינען
 פֿליססען, אונד אַללע פֿישע
 דיינער פֿליססע בלייבען אָן
 דיינען שופפען האַנגען,
 (ז) שלעפפע דרך זאַמטט אַל-
 לען פֿישען דיינער פֿליסע אין
 דיא וויסטע, דאָרט זאָלסט
 דוא הינפֿאַללען אויף דיא
 פֿלור, וועדער איינגעטראַגען
 נאָך אויפֿבעוואַהרט ווערדען,
 זאָנדערן דען טהירען דעם לאַג-
 דעם אונד דען פֿעבעלן דער
 לופט צום פֿראַס ווערדען;
 (ח) זיא זאָללען איינזעהען, דיא
 איינוואַהנער פֿאָן מצרים, דאָס
 איך דער עוויגע בין, זיא,
 דיא כוז יעטצט דעם הויזע
 ישראל איין ראָהר וואַרען,

חתים קרי כַּף קרי

אויף וועלכעם עם זיך שטיטצטע. (ט) אַבער וויא זיא דרך מיט דער האַנד ערגרייפֿען,
 צערשפֿליטטערסט דוא אונד דורכבאָהרסט איהנען דיא שולטער; וויא זיא זיך אויף
 דרך

ר ש י

הוא לפיכך הוביא מושל את מלכה לחנין ואת עמה לדגת יאור: לי יאורי. איני כריך לעליונים
 כי יש לי יאור מספיק כל לרכי: ואני עשיתי. בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי ומשלתי:
 (ו) חפיים. כמין טבעות ברזל איי"ש בלע"ז (חין; פֿיטענגען): דגת יאוריד בקשקותיך.
 איגטי"שאיסרדיש בלע"ז (ח"כ ט"ע עטור"דעס; חן דיינע טטעכען). כלומר אתן בלב כל
 גבוריך ללאת עמך למלחמה ויסלו כלם: (ז) ונטתיך המדברה. איאטינ"דריטו בלע"ז (חי
 חטתנדרע טחח; חיד ווערדע דרך חויסדעהנען, ד. ה. לערטטרייען). זו היטה אובדנ' של דגים
 כיון שנטשו על פני היבשה מתים: (ח) משענת קנה. כמה פעמים סמכו עליהם נימי סומרב
 ובימי נבוכדנצר ולא הועיל להם בקנה זה שהוא רך ואינו סומך את הנשען עליו: (ט) נתפסם
 בך בכפך. בכף קרי באדם המהלך ונשען על מקלו: תרוץ. תירכץ: ובקעת להם כל כתף.
 כתפיהם באדם הנסאך על קנה ונשכר והאדם נופל עליו והקרומיות נכנסות לו בכתיפיו:
 והעמדת

ב א ו ר

הנמלא בנילוס הוא מיראתם של המלכים: עשיחני, כמו עשיתי לי והוא מוסב על היאור:
 (ט) בחמשם, אמר שהי' משענת קנה רלון לישראל כמו שאמר הנה בטחת על משענת הקנה
 הרלון

הפטרת וארא

והעמדת להם כל מתנים: (י) לכן
כה אמר אדני יהוה הנני מביא
עליך חרב וחקרתי ממך אדם
ובהמה: (יא) והיתה ארץ מצרים
לשממה וחרבה וידעו כי אני
יהוה יען אמר יאר לי ואני
עשיתי: (יב) לכן הנני אליך ואל
יארך ונתתי את ארץ מצרים
לחרבות חרב שממה מגדל
סונה ועד גבול כוש: (יג) לא
תעבר בה רגל אדם ורגל בהמה
לא תעבר בה ולא תשב ארבעים
שנה: (יד) ונתתי את ארץ מצרים
שממה בתוך ארצות נשמות
ועריה בתוך ערים מחרבות
ההיין שממה ארבעים שנה
והפיצתי את מצרים בגוים

ורחים

תרגום אשכנזי ח

דיך שטימצען, צערבריסט
דוא אונד מאכסט איהרע לעג.
דען וואנקענד. (י) דען, פיר.
וואהר! שפריכט נאטט דער
עוויגע, איך ברינגע דאן
שווערסט איבער דיך, ראט.
טע מענשען אונד פיעה אויס
פאן דיר. (יא) דאן לאנד מצרים
זאלל צור וויסטע אונד איינ-
ארע ווערדען, אונד זיא זאל-
לען איינזעהען, דאס איך דער
עוויגע בין, דא עס זאנסט
זיך ריהמטע: מיר געהארט
דער פלוס, איך האבע איהן
געשאפען. (יב) ויעהע אלוף
איך קאממע איבער דיך אונד
דיינע פליססע, שאפע גאנץ
מצרים אום צור אדען דיררען
וויסטע, פאן מגדול סונה אן ביו
דיא גרענצע פאן כוש. (יג) קיי-
נעס מענשען פום זאלל דורכ-
געהען, אויך קיינע קלויע דעס
פיעהעס זאלל עס בעטרעמען,
אונבעוואהנט בלייבט עס גאנץ
צע פיערציג יאהרע. (יד) אדך
מאכע דאן לאנד מצרים אדע
וויא אנדערע אדע לענדער,

ווינע שטערטע פערוויסטעט אונטער אנדערן צערטרימערטען שטערטען, פיערציג
יאהרע בלייבען ויא אדע, אונטער נאציאנען צערשטרייע איך מצרים, ווערפע זיא אומ-
הער

ר ש י

והעמדת להם כל מתנים. מאחר שהשבר יטרכו לחזק את מתניהם ולעמוד עליהם והרי
אתה באדם שחברו נשען עליו והוא חלש ואומר לו החזק על מחניך כי לא תסמוך עוד
עלי וכן תרגמו יונתן ולא תהא להון לבית סימכון. ויש מחליטין והעמדת להם לו המעדת
ואיני רואה את דבריהם. ומנחם חברו עם מעמד רגלים כמוני: (יג) ולא תשב ארבעים
שנה. ארבעים ושנים שני רעבון נגזרו בחלוס פרעה כנגד שלשה פעמים שנכתב החלוס שבע
פרות ושבע שבלים רעות ראה וספרו ליוסף הרי שני פעמים ויוסף ח"ל שבע הפרות הדקות
והרעות ושבע השבלים הרקו הרי ארבעים ושנים לרעב ולא סיה להם אלא שנים שנאמר כי
זה שנים הרעב ומשירד יעקב למלכים פסק הרעב שהרי בשנה השלישי זרעו שנאמר וכן
זרע

ב א ו ר

הרכוז הזה על מלכים (ישעי' ל"ו ו'): והעמדת, כמו והמעדת:

הער אין אנדערע לעגדער ;
 (טו) נאך פיערציג יאהרען
 אבער, שפריכט גאטט דער
 עויגע, פערזאמלע איך
 מצרים וויעדער אויס דען פעל-
 קערן, אונטער דענען זיא צער-
 שטרייט ווארען, (טז) פיהרע
 דיאגעפאנגענשאפט מצרים
 וויעדער צוריק, זעטצע זיא אין
 איהר ערבלאנד פחרום וויע-
 דער איין, אונד זיא ווערדען
 דא איין קליינעס ריך אויסמא-
 בען. (יז) גערינגער, דען איר-
 גענד איינע מאכט זאלל עס
 זיין, זיך ניכט מעהר איבער
 נאציאנען ערהעבען, איך מא-
 בע עס זא קליין, דאס עס ניכט
 מעהר איבער נאציאנען וואל-
 טע. (יח) ניממער מעהר זאלל
 עס ישראל'ס שוטצוועהר זיין,
 דאס עס דורך אומגאנג מיט
 איהם ניכט וויעדער אן אלטע
 לאסטער עראינגערט ווערדע.
 יא זיא זאללען ערקענגען, דאס
 איך דער עויגע בין. (יט) אים
 זיעכען אונד צוואנציגסטען
 יאהרע, אס ערשטען טאגע
 דעס ערשטען מאנאטס ווארד
 מיר גאטטעס ווארט, וווא
 פאלגט: (כ) מענשענוואהן!
 נבוכדראצר, קעניג פאן בבל,

וזריתים בארצות: (טו) כי כה אמר
 אדני יהוה מקץ ארבעים שנה
 אקבץ את מצרים מן העמים
 אשר נפצו שמה: (טז) ושבת את-
 שבות מצרים והשבתי אתם
 ארץ פתרום על ארץ מכורתם
 והיו שם ממלכה שפלה: (יז) מן-
 הממלכות תהיה שפלה ולא-
 תתנשא עוד על הגוים
 והמעטתים לבלתי רדות בגוים:
 (יח) ולא יהיה עוד לבית ישראל
 למבטח מזכיר עון בפנותם
 אחריהם וידעו כי אני יהוה:
 (יט) ויהי בעשרים ושבע שנה
 בראשון באחד לחודש היה דבר-
 יהוה אלי לאמר: (כ) בן אדם
 נבוכדראצר מלך בבל העביר
 את חילו עבדה גדלה ארצר
 כל ראש מקרה וכל כתף

מרוטה

האט זיין העער איינע גראסע ארבייט פאר צור פערריכטען לאסטען, אללע קעפפע זינד
 קאהל, יעדע שולטער ערשלאפט, אונד ער האטטע פיר אללע דיעזע שווערע אר-

ר ש י

זרע ונחיה וגומר והארבעים נפרצו להם עכשיו: תשן ארבעים שנה. תשן ש"א אשיגיא"ה בלע"ז
 (סערת חשיע"טע; וזירד בעזעטלט זיין, ואין עוד כוונה זו לזה הפצל בל"ל בזמנו וטעמו
 עתה: וזירד בעוהגערט זיין): (טו) מכורתם. מגורת'. ל"א כמו תולדותם וכן חזרו מנחם:
 (יז) לבלתי רדות בגוים. ל' משלה כמו ורדו בדגת הים: (יח) ולא יהיה. מכרים לבית ישראל
 עוד למבטח המזכיר להם עון שאזר להם הקב"ה לזתוסיפו לראותם עוד: (יט) ויהי בעשרי'
 ושבע שנה. למלכות נבוכדנצר אותה שנה נתנה מכרים נידו כך שנינו בסדר עולם ויש בספר
 הזה הרבה נבואות כתובות מוקדם ומאוחר: (כ) העביר את חילו. על כל עבודה גדולה:
 כל ראש. אשוי סוילותיו: מוקדש וכל כתף מרוטה. כדרך הכרים על העיר ימים רמים
 ועורקים

מְרוּטָה וְשָׁכַר לֹא־הָיָה לּוֹ וְלִחִילוֹ
 מִצָּר עַל־הָעֲבֹדָה אֲשֶׁר־עָבַד
 עֲלֶיהָ: (כא) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
 יְהוִה הַנְּנִי נָתַן לְנְבוּכַדְרֶאֱצַר
 מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם
 וְנִשְׂאָה הַמֶּלֶךְ וְשָׁלַל שְׁלָלָה וּבָזַז
 בָּזָה וְהִיתָה שָׁכַר לִחִילוֹ:
 (כב) פָּעַלְתָּ אֲשֶׁר־עָבַד בְּהַ נְתַתִּי
 לוֹ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר עָשׂוּ
 לִי נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוִה: (כג) בַּיּוֹם
 הַהוּא אֲצַמִּיחַ קֶרֶן לְבַיִת יִשְׂרָאֵל
 וְלֹךְ אִתָּן פְּתַחוּ־פֶה בְּתוֹכְכֶם
 וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוִה:

בייט, דיא ער פֿערריכטעט, פֿאָן צור קיינע בעלאהונג. (כא) דאָרום, שפּריכט גאָטט דער עוויגע, געבע איך דעם נבוכדראצר, קעניג פֿאָן בבל דאָ לאַנד מצרים, ער פֿיהרט זיין פֿאָלק וועג, פלינדערט זיין פֿערמעגען, מאַכט זיינע גיטער צור בייטע, דיעס זייא דער לאָהן זיינעם העערעם; (כב) זיינען לאָהן, אום דען ער געאַרבייטעט, האַבע איך איהם בעצאָהלט מיט דעם לאַנדע מצרים, דאָ פֿיר טיך געאַר־ בייטעט האַט, שפּריכט גאָטט דער עוויגע. (כג) צו דערזעל־ בען צייט לאַססע איך האָך וואַכסען ישראלי'ס האָרן, דיך לאַססע איך דאָ וואַרט אונ־ טער איהנען פֿיהרען, דאָמיט מאַן וויססע, דאָס איך דער עוויגע־לביג.

הדבר

ר ש י

וטורחיס ויגיעים בשאת משאות עלים ואבנים והוא לכד את לור בעשרים ושלש למלכותו כמו שמליו בסדר עולם. מוקרת קאל"ו בלע"ז (טח"ו ובלא"ט קח"ו; קח"ו): מרוטה פלי"אם בלע"ז (וואונדיג): ושכר לא היה לו. לאמר שללו שלל' עלה הים ושטפו מהם לפי שגזר עליה ועל שללה ליאכד בים: (כב) פעולתו אשר עבד בה. שכר פעולה אשר עבד במלכותי בצור אתן לו את ארץ מצרים: אשר עשו לי. מצרים רעה במשענת' שהנתימו את עמי בעזרת' הנל: (כג) ביום ההוא אצמיח קרן. לא מלאתי פירוש מקרא זה מה הוא כמח קרן' של ישראל במפלת מצרים שהרי ישראל גלו שמה שנים לפני מפלת מצרים. ואומר אני ביום ההוא מוסב על פרשה של מעלה מקץ ארבעים שנה אקבץ את מצרים ואותו חשבון בלה בשנת שמלך בבל. ומליו דניאל שנאותה שנה התחילו מלכי פרס להתחוק ונגזרה מפלה על בבל שנאמר בשנת חמץ לבלשזר דניאל חלם חזא וגומר קדמיתא כאריה היא בבל וכתיב חזא הויתי עד דאימריטו גסהא וגומר וארו חויא אומרי תניינ' דמיא לרוב היא פרס וכתיב וכן אמרין לה קומי אבולי בשר שגיא כלומר תפשי המלכות ומלכות פרס היא למיאת קרן לישראל שנאמר בבורש הוא יבנה עירי וגלותי ישלח ומניין שארבעים שנה של מצרים כלו באותו הפרק מצרים נתנה ביד נבוכדנצר כ"ז לנבוכדנצר בשנה שנאמרה נבואה זו ליחזקאל הוסף ארבעים שנה הרי שנים ושבע לא מהם ארבעים וחמש לנבוכדנצר ועשרים ושלש לאויל מרודך כדאמרין במסכת מגילה ושנה אחת מהם עלתה לזה ולזה כדאמרין התם שנים מקיטעות היו: ולך אתן פתחון פה בתוכם. ולך יחזקאל יהא פתחון פה כשיראו נבואתך מתקיימת:

ב א ו ר

(כב) אשר עשו לי, זה דרך הפול, כלומר המצרים האומרים שהם עשו את הארץ, עמה אתנה למלך בבל, ואם עשאו את הארץ, ליהוא וכידי לעשות עמה כחפני: (כג) קרן, הוא מאר לתוקף ועוז: הדבר

הפטרות בא אל פרעה

(בידמיה סימן מ"ו).

תרגום אשכנזי

(א) הַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-
 יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא לְבוֹא
 נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת
 אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ב) הַיְגִידוּ
 בְּמִצְרַיִם וּהְשִׁמְעוּ בְּמִגְדוֹל
 וְהִשְׁמִיעוּ בְּנֵף וּבַתְּחַפְּנָחַס אֲמָרוּ
 הַתִּיצֵב וְהִכֵּן לָךְ כִּי-אֲכַלְהָ חֶרֶב
 סְבִיבָיִךְ: (ג) מִדּוּעַ נִסְתַּף אֲבִירֶיךָ
 לֹא עָמְדוּ כִּי יְהוָה הִדְפֹּן: (ד) הַרְבֵּה
 כּוֹשֵׁל גַּם-נֶפֶל אִישׁ אֶל-רַעְהוּ
 וַיֹּאמְרוּ קוֹמָה וּנְשָׁבָה אֶל-עַמָּנוּ
 וְאֶל-אֶרֶץ מוֹלְדֹתֵנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב
 הַיּוֹנָה: (ה) קְרָאוּ שֵׁם פְּרַעְהַ מֶלֶךְ-

(א) ד'יא רעדע, וועלכע דער
 עוויגע דעם פראפעטען
 ירמיה אוינגעגעבען, אלס
 נבוכדראצר, קעניג פאן בבל,
 הינצאג, דאן לאנד מצרים צו
 עראבערן: (ב) זאגט אן אין
 מצרים! פערקינדעט צו טגדול!
 פערקינדעט צו נוף, צו
 החפנחס! רופט לויט: ער-
 מאנע דיק! בערייטע דיק
 פאר, דען שאן פריסט דאן
 שווערדט אום דיק הער.
 (ג) ווארום שווינדען דייע
 העלדען אללע? בעשטעהט
 קיינער? — ווייל דער עוויגע
 זיא גיערערשטעסט: (ד) ער
 הייפט ד'יא פאללענדען — שאן
 שטירצט איינער איבער דען
 אנדערן הער, שאן רופען ד'יא
 פערעדען זיך צו: קאממט,
 לאסט צו אונזערם פאלקע איי-

לענדס אונז צוריק קעהרען, פליעהען אין אונזער פאטערלאנד פאר דעם אללפערדער-
 בענדען שווערדטע. (ה) נאך דארט רופען שפעטטיש זיא: פרעה, מצרים'ס גראספראה-

ר ש י

(א) לבוא נבוכדראצר. זו מכה שנייה שהמריב נבוכדנצר את מצרים בשנת עשרים ושבע למלכו כמו
 שגינו בסדר עולם: (ב) התיכב והכן לך. לנגד המלחמה. והכן ואתקין: (ג) נסחף. נשטפו
 והחליקו גבוריך כמו מטר סוחף נסתחפה שדהו בלשון משנה. ומנסח מכו לשון כליון וכן מטר מטר
 סוחף. ודונש סחר מטר סוחף כמו מטר סועף כמו מסעף פארה במערכה: (ד) הרבה כושל. הקנ"ה
 שהדפו והרבה לו מנשול: גס נפל. נתקבלו איש אל רעהו לאמר נקומה ונשובה אל עמנו ממקום
 שילאנו משם להלחם: חרב היונה. חרבא דסנאה דהיא כחמר מרויא. היונה לשון יין ל"א ל'
 אונאה: (ה) קראו שם. במלחמה הכריזו משל של חרפה: פרעה מלך מצרים שאון. שהיה

ב א ו ר

(א) הדבר וגו', אחרי אשר כבר באו אלירית ישראל מצרימה עם יוחנן בן קרח וחביריו, נכראה
 מתוך הספר ומסוף הדבור הזה: לבוא, שעורו על בוא נבוכדראצר: (ב) מגדול,
 וכן נוף ותחפנחס וגוא מדינות שונות בארץ מצרים: סביבך, כי כבר אכלה החרב כל הארנות
 אשר בגבולך, ועתה מוכנת לבוא גם אליך: (ג) מדוע נסתף וגו', והתשונה כי ה' הדפן,
 נסחף, מן מטר סוחף, כאלו סחפו מטר ולא יוכל לעמוד בעלמו, וטעם לא עמד כל אחד
 ואחד מאביריך (מרד"ק): (ד) הרבה כושל, ה' שזנר הרבה בהם כושלים (הנ"ל): נשל איש
 אל רעהו, מחמת המהירות לנוס: ויאמרו, הנריס במצרים מארלות נכריות בעבור דשנה
 וטובה, יאמרו עתה קומה וגו': היונה, האונסת, כי אין מי שיעמוד בנגדה, וכן והאכלתי
 את מוניך אנסך, וכן לא יונו עוד נשיאי את עמי (הנ"ל): (ה) קראו שם, הכריזו משל אל

מְצַרִּים שְׂאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד :
 (ו) חִי-אֲנִי נְאֻם-הַמֶּלֶךְ יְהוָה
 צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתוּב בְּהַרִּים
 וּכְכַרְמֵל בְּיָם יְבוֹא : (ז) כְּלִי גוֹלָה
 עָשִׂי לְךָ יוֹשֶׁבֶת בֵּת-מְצַרִּים כִּי-
 נָף לְשִׁמָּה תִהְיֶה וְנִצְתָה מֵאִין
 יוֹשֵׁב : (ח) עֲגֹלָה יִפֶּה-פִּיהָ מְצַרִּים
 קָרַץ מִצְפּוֹן בָּא בָא : (ט) גַּם-
 שְׂכַרְיָה בְּקַרְבָּה כְּעֲגֹלֵי מִרְבֵּק
 כִּי-גַם-הֶמָּה הִפְנוּ נֶסוּ יַחֲדָיו לֹא
 עָמְדוּ כִּי יוֹם אִידָם בָּא עֲלֵיהֶם
 עח

לערישער קעניג האט אונגע-
 ניטצט דיא קריענסצייט פֿאַר-
 איבער געהען לאַססען .
 (ו) אַבער, זאָ וואָהר איך לע-
 בע! שפּריכט דער קעניג,
 דעס נאָמע איזט: עוויגער
 צבאוה! זאָ פֿעסט חבור אונ-
 טער דען בערגען איזט, זאָ זי-
 בער כרמל און דעם מערע
 ליענט, זאָ געוויס קעמטט ער
 צו דיר : (ז) שאַפֿע דיר נור
 פילגערקליידער און, זיכערע
 בעוואָהנערין מצרים! דען
 נוף ווירד איינע וויסטענייא,
 פֿערפֿעללט אױס מאַנגעל און
 בעוואָהנער. (ח) שענעס, פֿיי-
 טטעס קאַלב, מצרים! דער
 מעטצער אױס נאָרדען, ער
 קעמטט! ער קעמטט! (ט) יאָ

ועלכסט איהרע טיעטהלינגע ויטצען געמעסטעמען קעלבערן גלייך אין איהר, אויך ויא קעה-
 רען אום, פֿליעהען אינסגעזאַמטט, שטעהען ניכט, אויך ויא איבערפֿעללט איהר אונ-
 גליקס.

ר ש י

מגביה קול שאונו תשואות להתהלל בחיילותיו : העביר המועד . שיעד יום מלחמה קבוע ללאת
 ולהלחם ולא ילא ועבר יום זמן המועד : (ו) כי כתבור בהרים . כי כאשר דבר אמת הוא שתבור
 קבוע בהרים והר הכרמל על היס כן באמת יבא הדבר הזה על מצרים : (ז) כלי גולה . אדם
 יולא לדרך מחקן לו חמת ומקדה של חרם לשחות בה : ונלטה . ל' ליה : (ח) עגלה יפיסיה .
 מלכותא יחייא : קרן . עממין קטולים . קרן לשון חתוך וכן מחומר קרלחי : מלפון . מנבל :
 (ט) שביריה . שריה כמו בתער השבירה : מרבק . קופלא בלע"ו (עיין העתקה ובאור מלות
 לועזיות לתרי עשר עמוס ו' ד' , ומרכא לשון צנ"מ ל' א' ד"ה הכניסה לרצקה) : הפנו.

ב א ו ר

חרפס (רש"י) , וטעם שם יתכן כדעת הרד"ק ז"ל במצרים , כלומר בעודם היותם על אדמתו
 כבר החלו בו וחרפוהו , כן ירד המלך הזה מגדולתו : מלך מצרים שאון, שהי' מגביה קול
 שאונו תשואות להתהלל בחיילותיו (רש"י) , ומלת מלך מושכת עמה : העביר המועד , שנתן
 למלך מנבל ללאת ולהלחם עמו העביר אותו מפחד ומורך לבנ ולא ילא (רד"ק) , אבל יוסיף
 הוניה בשם ה' , מה יועיל לו זה , כי אם גם הוא לא יבוא שמה הנה האויב יבוא אליו :
 (ו) כי כתבור בהרים , כאשר דבר אמת הוא שתבור קבוע בהרים והר הכרמל על היס כן באמת
 יבוא הדבר הזה על מצרים (רש"י) , וכמו שפרשנו אנהנו טעם יבוא במשמעו על האויב :
 (ח) יפה פיה , שתי מלות וענינו מלה אחת ונכפלה העי"ן והלמ"ד לרוב היופי (רד"ק) , ודמה
 אותה בעבור דשנה לעגל מרבק המוכנת לטבח ואין לה שכל וכח לעמוד על נפשו נגד הקמים
 עליו , ואמר עוד , כי גם שביריה , הם גיסות ששכרו לעזרם , יושבים בקרנה בעגלי מרבק ,
 אובלים ושותים מטובה , ולא ילאו להלחם , ובעת בוא האויב הפנו עורף לא עמדו מהתענג
 ומרוך . ועל השנות ענין בא בא לאמור כי נכון הדבר וממהר לבוא : מצפון , מנבל שהיא
 לכונית

גליקסטאג, דיא שטונדע דער
 אהנדונג: (י) מיט שלאנגענע
 געזיש רוישט זיא הערבייא אין
 מעכטיגען העערעסציגען; מיט
 עקסטען נור בעוואַפֿענעט
 קאממען זיא, האַלץ פעללערן
 גלייך, (יא) הייען גיעדער איה
 רען וואַלד, שפּרייט דער עוויי
 גע, דאס קיינע שפור פֿאָן
 איהם נאך איכריג בלייבט,
 דען מעהר זינד איהרער אלס
 היישרעקקען, איינע אונזעהל-
 בארע מענגע. (יב) בעשעמט
 שטעהט זיא דא, דיא טאָט-
 טער מצרים, דעם נאָרדי-
 שען פֿאַלקע פּרייז געגעבען,
 (יג) שפּרייט דער עוויגע
 צבאות, דער גאָטט ישראל'ס:
 איך, איך האבע זיא היימע-
 זוכט דיא שטאַלצע מענגע צו
 נוא, פרעה אונד מצרים אונד
 איהרע גאָטטער, איהרע פֿיר-

עת פֿקדָתָם: (י) קולה כִּנְחָשׁ יִלְךְ
 כִּי־בַחַיִל יִלְכוּ וּבְקַרְדְּמוֹת בָּאוּ
 לָהֶם כְּהַטְבִּיעִים: (יא) כָּרְתוּ וַיַּעֲרֶה
 נָאִם־יְהוָה כִּי לֹא יִחַקֵּר כִּי רַבּוּ
 מֵאַרְבֶּה וַאֲיִן לָהֶם מִסֵּפֶר:
 (יב) הַבִּישָׁה בַת־מִצְרַיִם נִהְיָה
 בְּיַד עַם־צִפּוֹן: (יג) אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֲנִי פּוֹקֵד
 אֶל־אֲמוֹן מִנְּאֻ וְעַל־פְּרַעְיָה וְעַל־
 מִצְרַיִם וְעַל־אֱלֹהֵיהֶם וְעַל־מַלְכֵיהֶם
 וְעַל־פְּרַעְיָה וְעַל הַבְּטָחִים בּוֹ:
 (יד) וַנִּתְּתִים בְּיַד מִבְּקָשָׁי נַפְשָׁם
 וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל

וביד

שמען אַללע, יא פרעה אונד אַללע, דיא איהם פֿערטרויעטען, מיט איהם. (יד) איך
 איבערגעבע זיא דען הענדען איהרער פֿיינדע, אין נבוכראצ'ס קעניגס פֿאָן בכל

אונד

ר ש י

פון עורף לנקט לנוס: (י) קולה כִּנְחָשׁ יִלְךְ. הרי הנחש בא ללמד על מצרים ונמלא למד למדנו
 מכאן שכשאר הקב"ה לנתק על גחונך חלך קיטע את רגליו והלך קולו בסוף העולם כך שנייה
 בשלשים ושתיים מדות דר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי: כי בחיל ילכו. אליה: (יא) כרתו יערה.
 כח יש בהן לכרות כל יערה: כי לא יחקר. מספר לבאס: (יג) אל אמון. על השר אמון יש
 שהוא לשון גדולה כמו החטני מנא אמון אלכסנדריא רבא לאשיניוויא"ה דאלי"שנדרא בלע"ז

דיח

ב א ו ר

לפניו למלכיה: (י) קולה כִּנְחָשׁ יִלְךְ, אמרו המפרשים טעם הכנוי על מלכיה, והוא רחוק,
 ואינו מתיישב לפי המשך הכתובים, ולכן היותר נראה לע"ד הוא, כי טעם הכנוי על עת
 פקודתם הסמוך, דהיינו אחר שזכר כי בא עת פקודתם, וכוונתו על המיל הכבד הנא להלחם
 נגדם, דמה ביאת המיל הזה בקול המון רב, לקפולת נחש לפעונו בקול שאון עלי טרפו,
 וזה שת' וונתן קל נקוט זיניהון כחון זמלין: ובקדמוות באו לה, דרך גנאי, כי לא יבואו
 עליה בכלי זיין כדרך אנשי מלחמה הלוחמים נגד גבורי עס, כי אס בקדמוות לבד כמוטני
 עקיס, כל כך נטומים הם כי יפלו תחת ידם, וכיון שהעלה נידו זה המשל הוסיף לאמור כרתו
 יערה: (יא) כי לא יחקר, שיאבד כלו ואס יחופש עוד לא ימלא מקומו, כן נראה לי הכונה,
 וטעם כי במקום אשר ורבים ככה: (יג) אמון, יש שהוא לשון גדולה (רש"י), ויונתן ת' אמון

רמי

הפטרות כא

תרגום אשכנזי יא

וּבִיד עֲבָדָיו וְאַחֲרֵי־כֵן הַשְׁכֵּן
 כִּי־מִי־קָדָם נֶאֱמַר יְהוָה: (טו) וְאַתָּה
 אֱלֹהֵי־תִירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְאַל־תִּחַת
 יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךָ מִרְחֹק
 וְאַת־זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבִים וְשָׁב
 יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲגָן וְאִין מִחֲרִיד:
 (טז) אַתָּה אֱלֹהֵי־תִירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב
 נֶאֱמַר יְהוָה כִּי אַתָּה אֲנִי כִי אַעֲשֶׂה
 כָּל־הַבְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְחַתִּיךָ
 שָׁמָּה וְאַתָּה לֹא־אַעֲשֶׂה כָּל־הַ
 וְיִסְרְתִיךָ לְמִשְׁפָּט וְנִקָּה לֹא־
 אֲנִקֶּךָ:

אונד זיינער דיענער האַנד;
 דאָן זאָלל דיעזעס לאַנד ווייזע
 דער רוהע האַבען וויא אין
 פֿאַריגען צייטען, שפּריכט דער
 עוויגע. (טו) דוא אַבער פֿירט
 טע ניכטס, מיין קנעכט יעקב!
 פֿערצאָגע ניכט, ישראל! דען
 איך העלע דיר אויך אים
 פֿערנען לאַנדע נאָך, דיינען
 קינדערן אים לאַנדע דער גע-
 פֿאַנגענשאַט. יעקב קעהרט
 צוריק אונד וואָהנט רוהיג אונד
 פֿריעדליך, אונד נייעמאָנד
 שטערט. (טז) פֿירכטע דייך
 נור ניכט, מיין דיענער יעקב!
 שפּריכט דער עוויגע, דען איך
 בין מיט דיר, אונד זאָללמע
 איך אַללע פֿעלקער אויך פֿער-
 טילגען, וואָהן איך דייך פֿער-
 שטאַסען האַבע, זאָ פֿערטיל-

ודבורה

גע דייך איך דעננאָך ניכט; ציכטיגע דייך צו דיינער בעסערונג וואָהל, אַבער ריכטע
 פֿעלליג צו גרונדע דייך ניכט.

דבורה

ר ש י

(דיא העררטשאַט, דיא הערליכקייט פֿאָן זעכסענערדיג): (יד) ואחרי כן. מקץ ארבעים שנה
 כמו שאמר יחזקאל: (טו) ואתה אל תירא. לדיקים שנתוך מזרים שגלו שם על כרחם:
 (טז) למשפט. בדין מסוך מעט מעט: ונקה. ל' טיאוט והשמד וכן ת"י לשון בלייה:
 אשח

ב א ו ר

כמו המון, ואני הרכבתי אלו ב' הכוונות יחד בתרגומי: (יד) ואחרי כן חשבון, גם זה
 קללה ונאכה למלך המוכה, שתייה ארכו בשלוח תחת יד אויבו ואין מתריד אותו: (טו) מרחוק,
 כפל ענין של מארץ שבים: (טז) אחה אל תירא, הכפיל בדבור הנחמה, כאיש המדבר על לב
 רעהו ורובה לחוקו ולאמנו: כי אעשה, אם אעשה: ונקה לא אנקך, לשון טיאוט והשמד,
 וכן תרגמו יונתן, לשון בלייה (רש"י), וכן תרגמתי אני. ומד מן חבריא אמר שהוא בעין ונקה
 לא ינקה די"ג מדות, והוא כפל ענין של ויסרתיך למשפט, והראשון יותר נכון כפי המשך הכלל:

הפטרות ויהי בשלח

הרגום אשכנזי

(כשופטים נסימן ד' ונסימן ה')

(א) דבורה, איינע פראָפּעטין, פֿרויאדעם לפידות, פֿיהר-טע אום עכען דיא צייט דאָן ריכטעראַמט אין ישראל, (ב) אונד האַטטע איהרען זיטן צווישען רמה אונד בית אל אויף דעם בערגע אפרים, אונטער איינעם פֿאַלטבויע, דער נאָך איהר דען נאָמען תֿמר דבורה פֿיהרטע. דאָ היין קאָמען דיא קינדער ישראל'ס צו איהר צום גערֿיכט. (ג) זיא שיקטע, אונד ליעם דען ברק, זאָהן אבינועם'ס רופֿען אויס קדש נפתלי, אונד זאָנטע צו איהם: זיעהע! דיר טרענט דער עוויגע, דער גאָטט ישראל'ס. פֿאַלגענדעם אויף: געהע היין, אונד זיע-הע דיך אויף דעם בערגע חבור צוואַטמען מיט צעהן טויזענד מאָן, דיאדוא אויסדען קינדערן נפתלי'ס אונד זבולון'ס מיט דיר נימכסט. (ד) איך מאַכע, דאָס סיסרא, דער העער-

(א) וּדְבוּרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אִשְׁת־לַפִּידוֹת הִיא שֹׁפֵטָה אֶת-יִשְׂרָאֵל בַּעַת הַהִיא: (ב) וְהָיָא יוֹשֶׁבֶת הַחַת-הַמֶּר דְּבוּרָה בֵּין הַרמָה וּבֵין בֵּית-אֵל בְּהַר אֶפְרַיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט: (ג) וְהַשֵּׁרֶחַ וְהַקָּרָא לְבָרַק בֶּן-אֲבִינוּעָם מִקֵּדֶשׁ נַפְתָּלִי וְהָאָמֵר אֵלָיו הֲלֹא-צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵךְ וּמִשְׁכַּת בְּהַר תְּבוֹר וּלְקַחַת עִמָּךְ עֲשָׂרַת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נַפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלֹן: (ד) וּמִשְׁכַּתִּי אֵלֶיךָ אֶל-נְחַל קִישׁוֹן

אח

קינדערן נפתלי'ס אונד זבולון'ס מיט דיר נימכסט. (ד) איך מאַכע, דאָס סיסרא, דער העער-

ר ש י

(א) אשח לפידות. שהיתה עושה פחילות למקדש: (ב) תחת תומר. תמרים היו לה ביריחו: בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים. לפי תרגומו של יונתן יש ללמוד שאין מקרא זה כמשמעו. ואין אלו סימני מקום ישנתה אלא למדנו שאשה עשירה היתה ומן המקומות האלו היתה פרנסתה והיא יושבת בעירה עטרות שמה: תחת תומר. תמרים היו לה ביריחו וכרמים ברמה וזיתים בנקעת בית אל שהוא מקום שמן ועפר תיור בהר אפרים בטור מלכא אומר אני שמוכרין אוחה ליוכרי קרש. ויש פותרין עפר תיור שדה זרע כמו שדה הלזן: (ג) הלא לזה.

ב א ו ר

(א) הנה ההסברה הזאת נחלקת מפאת תכונתה לשני חלקים בלתי דומים כלל. החלק הראשון הוא ספור מעשה על דרך הגדה פשוטית, והחלק השני שיר נעים על דרך מליצה כשגבה מאוד, והשיר הזה מתורגם כבר מפי נר דורנו הרב ר' משה בן מנחם ז"ל, ומבואר ע"י אלופי מורי ר' יואל בר"ל נ"י, הלא המה בספר המאסף למדש אייר ותמוז משנת מ"ח. ואין עוד להוסיף כי אם תרגום החלק הראשון ובאור המלות קלת פרטי ענינים: אשח לפידות, לדעת רוב המפרשים זהו שם בעלה, וכן תרגמתי. והר"י אברבנאל אמר, הורה שהיתה אשת חיל בגודל לבנה ומעשיה מיים חריזים מאוד עד שהיתה כמו לפיד אש, ויתורגם לפ"ו (לעב) האפסטען גייסטעס) או (התהען חוטהעס): (ג) הלא, שם הקריאה לזרוע: ומשכח, הפעול הממנה או החיל, והוא בלתי מכורש, וכן הדרך גם בל"א, וכדמתורגם: (ד) ומשכחי, אשלק

הפטרת בשלח

תרגום אשכנזי יב

אֶת־סִיסְרָא שׁוֹר־צָבָא יִבִּין וְאֶת־
 רִכְבּוֹ וְאֶת־הַמּוֹנֵנוּ וְנִתְּתִיהוּ
 בְיָדָהּ: (ה) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרַק
 אִם־תִּלְכִי עִמִּי וְהִלַכְתִּי וְאִם־לֹא
 תִּלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֶיךָ: (ו) וְהִיא
 אָמְרָה אֵלֶיךָ עִמָּךְ אֶפְסֵכִי לֹא תִהְיֶה
 תַּסְפְּאֶרְתֶּךָ עַל־הַדָּרָךְ אֲשֶׁר־אַתָּה
 הוֹלֵךְ כִּי בְיַד אִשָּׁה יִמָּכַר יְהוָה
 אֶת־סִיסְרָא וְחִקְסֵי דְבוֹרָה וְהִלְךְ
 עִם־בָּרַק קְדָשָׁה: (ז) וַיִּזְעַק בָּרַק
 אֶת־זְבוּרָן וְאֶת־נַפְתָּלִי קְדָשָׁה
 וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשָׂרֹת אַלְפֵי אִישׁ
 וַתַּעַל עִמּוֹ דְבוֹרָה: (ח) וְחֵבֶר
 הַקִּינִי נִפְרַד מִקֵּין מִבְּנֵי חֵבֶב
 חֲתָן מֹשֶׁה וַיֵּט אֹהֶלוֹ עַד־אֶלּוֹן

העערה פיהרער יבין'ס, זיינע
 שטרייטוואנגען אונד זיינע
 פאלקסמענגע דיר ענטגעגען
 אים שטראמע קישון צוזאם
 מען ציעהט, אינדגעבע איהן
 דארט אין דיינע האנד. (ה) ברק
 אנטווארטעטע איהר: ווען דוא
 מיט מיר געהען וויללסט, זא
 געהע איך אויך; געהסט דוא
 אבער ניכט מיט מיר, זא גע
 הע איך אויך ניכט. (ו) זיא
 ערוועדערטע: וואהלאן! איך
 ווילל מיט דיר געהען, נור
 ווירד דיר דיעס קיינען רוהם
 ברינגען אויף דעס וועגע, דען
 דוא בעטריטסט; דען איטצט
 (ווירד עס הייסען) בעויענט דער
 הערר דען סיסרא דורך איי
 נעם ווייבעס האנד. דארויף
 מאכטע זיך דבורה אויף, אונד
 גינג מיט ברק נאך קדש.
 (ז) ברק ענטבאט זבולון
 אונד נפתלי נאך קדש, אונד
 בראכטע צעהן טויזענד מאן
 צוזאמען, דיא איהם נאך

בצענים

דעם בערגע חבור פאלגטען, וואהין אויך דבורה מיט איהם הינויף צאג. (ח) חילן זלענעניס.
 קניטע לעכטע דאמאלס אבגעוואנדערט פאן דער פאמיליע קין (איינער פאן דען זאהר
 נען חוכב'ס, דער משה'ס שוואגער וואר), אונד האטטע זיין צעלט אין דעם האיענע
 צו

ר ש י

כיד משה כי חרס חרמס כך שנוייה במכילתא: (ז) ויעל ברגליו. עמו: (ח) חילין זלענעניס.

ב א ו ר

אזלח צו רוח שקר לפתוחו לסע נגדך אל נחל קישון, וכוזה יהי' לך יתרון גדול במערכתך,
 כמו שהעיר הרלב"ג ע"ז, להיות ברק ועמו עליונים בראש הבר, וסיסרא וחילו חתונים בעמק
 והנחל מאחריהם המלא על כל גדותיו כמשמע מכתוב נחל קישון גרפס: (ו) לא חתיה,
 כיוי לכסרת על הדבר הנלתי מפורש באותו המאמר במקום שיסתמש הלועז טוומטוס (עס
 ווירד ניכט זיין): כי ביד אשה, י"מ יעל שנמסר סיסרא בידה וע"פ הנבואה אמרה זה ואינו
 נכון לענין הפסוק, אלא פירושו כך אם אלך לא תהיה חסרתך כי על ידי תהיה התשוע' ויאמרו
 כי ביד דבורה ימכור ה' את סיסרא ולא תהיה התשועה הזאת נקראת על שמך (יד"ק):
 (ו) ויעל, העלה (הנ"ל): ברגליו, עמו (רש"י), כלומר אנשים שהלכו אחריו ומרים למשמעו.
 וטעם עליה על הר תבור, והעד ותעל דבורה עמו: (ח) וחבר הקיני, מאמר מוסגר בעבור
 הענין הנא מניסת סיסרא לאוהל יעל, להורו' שהיא היה קרוב למקום המלחמה: חוהן
 מישה, תרגמתי (טוואגער) על פי באור הרמב"מ זל"ל בספר נתיבות השלום (נמדבר י' כ"ט):

בְּצַעֲנִים אֲשֶׁר אֶת־קִדְשׁ: (ט) וַיִּגְדּוּ
 לְסִיסְרָא כִּי עָרָה בָרַק בְּךָ
 אֲבִינָעַם הַר־חֲבֹר: (י) וַיִּזְעַק
 סִיסְרָא אֶת־כָּל־רֶכֶב הַשָּׁע
 מֵאוֹת רֶכֶב בְּרוֹזל וְאֶת־כָּל־הָעַם
 אֲשֶׁר אִתּוֹ מִחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־
 גַּחַל קִישׁוֹן: (יא) וַתֹּאמֶר דְּבֹרָה
 אֶל־בָּרַק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר
 נָתַן יְהוָה אֶת־סִיסְרָא בְיַדְךָ הֲלֹא
 יְהוָה יֵצֵא לְפָנֶיךָ וַיִּרֶד בָּרַק מֵהַר
 חֲבֹר וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ
 אַחֲרָיו: (יב) וַיְהִי יְהוָה אֶת־
 סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־הַרֶכֶב וְאֶת־
 כָּל־הַמַּחֲנֶה לְפִי־חֶרֶב לְפָנֵי בָרַק
 וַיִּרֶד סִיסְרָא מֵעַל הַמַּרְכָּבָה וַיִּנָּס
 בְּרַגְלָיו: (יג) וּבָרַק רָדַף אַחֲרָיו
 הָרֶכֶב וְאַחֲרָיו הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֹשֶׁת
 הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֶה סִיסְרָא
 קְפִי־חֶרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־אֶחָד:
 (יד) וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֶהֱל

צו צעננים אויפגעשלאגען,
 אונפערן קדש. (ט) אלס מאן
 דעם סיסרא בעריכטעטע,
 דאס ברק, זאהו אבינועם'ס
 דען בערג חביר בעזעטצט הא-
 בע, (י) כראכטע ער אללע
 זיינע קריענסוואגען צוזאמען,
 ניין הונדערט אייזערנע
 שטרייטוואגען, אונד אללעס
 פאלק, דאז ער בייא זיך האט-
 טע, אינד פיהרטע זיא פאן
 חרושת הגוים צום שטראמע
 קישון. (יא) דאזאנטע דבורה
 צו ברק: אויף! דען הייטע
 נאך איבערניכט דער עוויגע
 דען סיסרא אין דיינע האנד.
 זעהע! ער זעלכסט ציעהט
 פאר דיר הער, דער עוויגע.
 אונד ברק צאג פאם בערגע
 חבור הערונטער, אונד דיא
 צעהן טויזענד מאן איהם נאך.
 (יב) דער עוויגע אבער זענדע-
 טע פעררוויררונג איבער
 סיסרא, איכר אללע שטרייט-
 וואגען אונד דאז גאנצע העער,
 דאס זיא אין דאז שווערדט
 פיעלען פאר ברק הער, אונד
 סיסרא פאן זיינעם וואגען
 הערונטער שטיעג, אונד צו
 פום ענטפלאה. (יג) ברק פער-
 פאלגטע דיא שטרייטוואגען
 אונד דאז העער ביז צו חרושת

הגוים, אונד דאזאנצע העער דעם סיסרא פיעל דורך דיא שערפע דעם שווערדטס, ניכט
 איין איינציגער ענטקאם. (יד) סיסרא אבער וואר צו פום נאך דער וואהנונג יעל'ס

ר ש י

מישר אגניא מקום מישר של כלעים מרי"ק בלע"ז (כל"א זוסף), זיין היט טונק חכגעפיונטער
 גרובען, עיין מרפא לשון ב"ק ס"א ב' ד"ה ב'אגני. והוא אגניא גנים כאין גומות שהמים
 בקנקים שם אגני דארעא מקרין: (י) מחרושת הגוים אל נחל קישון. הועיקס זילכו אל נחל

ב א ו ר

(יא) כי זה היום וגו', אחרי כי פתחו רוח שקר וייפת להלכי לו יד במקום גרוע לערוך
 מלחמה, הלז מה' ילז הדבר והנה הוא יולא לפיך להומס ולזאדם: (יב) ויהא ה', כאשר

הפטרת כשלה

חרגום אשכנזי יג

יַעַל אִשָּׁת הַחֵבֶר הַקִּינִי כִּי שָׁלוֹם
 בֵּין יָבִין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וּבֵין בֵּית-חֵבֶר
 הַקִּינִי: (טו) וַתֵּצֵא יַעַר לְקִרְאֵת
 סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדָנִי
 סוּרָה אֵלַי אֶל-הַתִּיר אֲוִיסֵר אֵלֶיָּה
 הַזֶּה וַתִּכְסֶהוּ בַשְּׂמִיכָה:
 (טז) וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּה הַשְּׂקִינִי-נָא
 מֵעַט-מִים כִּי צָמְתִי וַתִּפְתַּח אֶת-
 נֶאֱדוֹד הַחֶלֶב וַתִּשְׁקֵהוּ וַתִּכְסֶהוּ:
 (יז) וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּה עֲמֹד פֶּתַח הָאֵהָל
 וְהִיָּה אִם-אִישׁ יָבֵא וְשָׂאֵלְךָ
 וְאָמַר הִישִׁיבֵה אִישׁ וְאָמַרְתְּ אֵין:
 (יח) וַתִּקַּח יַעַל אִשָּׁת-חֵבֶר אֶת-
 יִתְד־הָאֵהָל וַתִּשֶׂם אֶת-הַמִּקְבֵּת

בירה

היננעפלאהען, דיא פרויא דעם קניטען חבר; דען עם וואלטעטע איין פריינד-שאפטסבינדנים צווישען יבין, קעניג צו חצור, אונד דעם הויזע חבר'ס דעם קניטען. (טו) יעל גינג דעם סיסרא ענטגעגען, אונד זאגטע צו איהם: קעהרע איין, מיין הערר! קעהרע איין צו מיר, פֿירכטע ניכטס! ער קעהרטע צו איהר איין אין דיא היטטע, אונד זיא בעדעקטע איהן מיט איינער מאטראטצע. (טז) ער שפראך צו איהר: גיב מיר דאך איין וועניג וואססער צו טרינקען, דען מיך דירשטעט זעהר. זיא עפֿענטע דען מילך-שליך, גאב איהם צו טרינקען, אונד דעקטע איהן דאן וועי-דער צו. (יז) ער זאגטע פֿער-נער צו איהר: שטעללע דיך אין דיא טהירע דער היטטע, ווען דאן איינער קאממען,

אונד דיך פֿראגען זאללטע: איזט יעמאנד הער דריין? זא זאגע: גיין! (יח) יעל דיא פֿרויא דעם חבר אבער נאָהם איינען פֿאָן דען נעגעלן דער היטטע, ערגריף דען האַמער מיט דער

ר ש י

קיסין מחרושת הגוים שהוא יושב שם: (טו) בשמיכה. ת"י בנוכח ופירש רב האי גונכא גלופקין קוט"א (בל"א קהטלע, עיין מרפא לשון שנת נ"א א' ד"ה גלופקרא): (טז) נאד החלב. שהחלב מכביד את הגוף להיות נרדס: (יז) עמד פתח האהל. זרזי עלמך בדבר. ויש פותרים עמוד כמו לעמוד: (יח) ימד האהל. קבילי"א בלע"ז (פפֿאָק, טפיטלפֿאָק) שחוקעין בארץ עם סיפולי האהל לפושטו: המקנת. ארוסתא מרטי"ל בלע"ז (החזווער, ועיין הכלל שבוריתי

ב א ו ר

רד עליהם ברוך פתאום מן ההר נפלה עליהם מהומת ה': (יד) וסיסרא גם, לא אל מקום שנס מחנהו כי הם נסו אל נוכח ארנכס שהיא חרושת הגוים, והוא ידע שלק יוכל להמלט בנוסו כי ידביקוהו, ונס למקום אחר קרוב למקום המלחמה אל אהל יעל להמלט שם עד יעבור המלחמה, כי שלום וגו': (טו) בשמיכה, כסות עב יולאין ממנו לילות מן הלמר בכל פני הכסות, ונראה כי מפני זה נקרא שמיכה, בדבריהם שמיכתא דנר עב (רד"ק), וכדעה הזאת תרגמתי (החזווער). או אולי שענינו הפוך נמיכה, מלשון מסך פתח האוהל, ומכירו בישיעה (כ"ג ב'), והמסכה לרה כהתכנס: (טו) וחשקהו וחכסהו, אחר שהקתה אותו חורה וכסתהו שישן מהרה ולא ירגיש צמה שתעשה: (יז) עמוד, מקור, ויאמר

תרגום אשכנזי

דער אנדערן האנד, שלידוד
ליזע הערכיאי, אונד טריעב
איהם דען נאנעל דורך דיא
שלעפע, דאס ער אין דען
באדען שטעקקען בליעב. ער
וואר בעטייבט אונד ערמאט=
טעט, אונד פֿער שיעד.
(יט) נון ועטצטע ברק דעם
סיסרא נאך; דא קאם איהם
יעל ענטגעגען, אונד זאנטע
צו איהם: קאם! איך ווילל
דיר דען מאן צייגען, דען
דוא זוכסט. ער טראט צו
איהר היינין, אונד זיהע! דא
לאג סיסרא טאדט הינ-
געשטרעקט, אונד דער נא-
געל שטעקטע אין ווינער שלע-
פֿע. (כ) זא דעמיטהנטע
נאטט אז דיעזעס טאגע דען
יבין קעניג פֿאן כנען פֿאר דען
קינדערן ישראל'ס. (כא) דיא
האנד דער קינדער ישראל'ס
ווארד אבער אימטער שווע-
רער אונד שווערער אויף
יבין, קעניג פֿאן כנען, ביז
זיא איהן פֿעלליג צו גרונדע
געריכטעט האטטען.

(f) דאמאהלס שטימוטען
דבורה אונד ברק זאָהן

הפטרת בשלה

בִּידֵהּ וְחָבֹא אֱלֹוֹ בְּלֹא טוֹהַתְקַע
אֶת־הַיָּתֵד בְּרִקְתּוֹ וְהִצַּנֵּה בְּאַרְצָן
וְהוֹא־נִרְדָּם וַיַּעַף וַיָּמַת: (ט) וְהִנֵּה
בְּרִקְ הַדָּף אֶת־סִיסְרָא וְהִצַּא
יַעַל לְקִרְאָתּוֹ וְהִאמֵר לוֹ לֵךְ
וְאַרְאֵךְ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה
מִבְּקִשׁ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה סִיסְרָא
נִפְלַמֵּת וְהַיָּתֵד בְּרִקְתּוֹ: (י) וַיִּכְנַע
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יָבִין
מֶלֶךְ־כְּנַעַן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(כא) וְהִתְקַדַּד יַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַלְוִיִּם
וּקְשָׁרוּ עַל יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן עַד
אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ אֶת יָבִין מֶלֶךְ־
כְּנַעַן:

(f) וְהַיָּתֵד דְּבוֹרָה וּבְרִק בֶּן־
אֲבִינֵעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר:
(ג) בְּפִרְעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל

הספרדיים מתחילין כאן. בהחננד

אבינועם'ס פֿאלגענדען ויעגעסגעזאנג און: (ג) צערריטטונג וואר אין ישראל, אונד קיהן
ערי

ר ש י

במרפא לשון שנת ס"ב ז' ד"ה לל לל בדבר מלות לועזיות שסופן י"ל): בלאט. ברו חרש:
ציקתו. בלדעים גיל"ה טימפי"ה בלע"ז (בלשון איטליא וזהו בל"א (זין דיו טאנפע), עיין
מ"ל שנת פ' ז' ד"ה כלכל זידעא) ותחנה ציקתו ובארץ: ותלנא בארץ. ונעלת בארעא:
(ב) בפדוע פרעות בישראל בהחננד עם. בשנאו פרלות על ישראל שפרטו בהם אויביהם

ב א ו ר

ויאמר אליה לעמוד פתח האהל (רד"ק). ואין זה מסכים להמשך הכתוב, אבל נמלא חלוק
מין כזה לרוב בכתובים: (יח) וחצנה בארץ, היחד עננה רקתו ונחקעה בארץ (רד"ק):
גדרם, עיין מה שכתב הרב ר' הירץ וויזל נר"ו על שורש רדס במאסף למדש תשרי תקמ"ד:
(ב) בפדוע פרעות, מלשון כי פדוע הוא (שמות ל"ב), ענינו בשול הסדר: בהחננד עם,
בהתלנשא

הפטרת בשלח

תרגום אשכנזי יד

בַּהֲתַנְדִּבְעֵם בְּרַכּוּ יְהוָה: (ג) שִׁמְעוּ
 מַלְכִים הָאֲזִינוּ רִזְנִים אֲנֹכִי
 לַיהוָה אֲנֹכִי אֲשִׁירָה אֹמֵר
 לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) יְהוָה
 בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצִעְדְךָ מִשְׁדֶּה
 אֲדוּם אֶרֶץ רַעְשָׁה גַם-שָׁמַיִם
 נָטְפוּ גַם-עֵבִים נָטְפוּ מַיִם:
 (ה) הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינִי
 מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) בִּימֵי
 שִׁמְגַר בֶּן-עֲנַת בִּימֵי יַעַל חֲדָלוּ
 אֲרָחוֹת וְהִלְכִי נְתִיבוֹת יִלְכוּ
 אֲרָחוֹת עֵקֶלְקֹלוֹת: (ז) חֲדָלוּ
 פְּרוּזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חֲדָלוּ עַד שִׁקְמָתִי
 דְּבוּרָה שִׁקְמָתִי אִם בְּיִשְׂרָאֵל:

יבחר

ערהעכט זיך פֿרייאמוטה ווייע.
 דער, זא דאנקט דעם העררן
 דאפֿיר! (ג) פֿערנעהמט, קע.
 ניגע! פֿירשטען מערקט אויף!
 איך ווילל דעם עוויגען, אויהם
 ווילל איך זינגען, דעם רעט.
 טער ישראל'ס אין דאנקליעד
 זינגען: (ד) אלס דוא פֿאן
 שער אויסגייענגסט, הערר!
 איינהערצאגסט פֿאם געפֿיל.
 דע אדום'ס, ערבעכטע דיא
 ערדע, דיא היממעל טריעפֿע.
 טען, געוועסער טריעפֿטען דיא
 וואלקען העראב; (ה) דיא
 בערגע פֿלאסען פֿאָר דעם
 עוויגען דאָהין, יענער סיני
 פֿאָר דעם עוויגען, דעם
 גאָטטע ישראל'ס. (ו) אין
 שמגר'ס, זאָהן דעם ענת
 טאָגען, אין טרויערפֿאללען
 טאָגען יעל'ס, פֿעראָדעטען
 געכאָהנטע שטראָסען, אונד
 וואַנדערער וויכטען קרוממע
 פֿפֿאָדע. (ז) פֿעראָדעט לאַ

גען ישראל'ס געפֿילדע, ביז איך דבורה אויפֿשטאַנד, איך אויפֿשטאַנד מוטטער אין ישראל

ר ש י

על עזנס את ה' והתנדב העם לשון בתשובה מעתה זכרו את ה' על התשובה שעשה:
 (ג) אנכי אנכי. כפול. שמעתי מדרש אגדה לא קפח הקדוש ברוך הוא שכר תנור וכרמל
 שנאו למתן תורה לתת עליהם את התורה וזכרו ובשנת הפנים אמר להם הקדוש ברוך הוא
 סוף שאני פורע לכם כפלים נאמר בסיני אנכי ה' אלהיך בתנור יאמר אנכי אנכי נאמר בסיני
 אנכי ה' אלהיך בכרמל יאמר כפול ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים בימי אליהו: (ד) ה'
 בלאתך משעיר. זה מתן תורה כמה שנאמר וזרח משעיר למו. ומה עניינה לבאן כך אמרה
 דבורה קשה היא התורה לפרוש ממנה וטובה היא לידבק בה שהרי במורא ונגבורה ניתנה ולכך
 נמסרו ישראל ביד אויביהם על פרישתם הימנה וכשהתנדבו לעסוק בה נזשעו כל זה יש ללמוד
 מתרגומו של יונתן: נטפו. הזילו טל תחייה: (ה) הרים זלו. כימים נוזלים נמוגו: זה סיני.
 כבר מסורש מה נראה בו עשן כולו וקול ולפידים ואש מפני ה' והרי זה מקרא קצר זה סיני
 מה אירע בו מפני אשר ירד עליו ה': (ו) בימי שמגר בן ענת בימי יעל. מלמד שאף יעל
 שפטה את ישראל בימיה: חדלו ארחות. היו יראים ישראל ללאת לדרכם מפני האויבים והיו
 הולכים דרך עקלתון בהשגא: (ז) חדלו פרוזון. ערי הפרוזי שאין להם תומה חדלו מהיות
 יושבים בהם מפני האויבים ונאספו אל ערי המנזר: עד שקמתי. כמו שקמתי וכן שאתה מדבר

ב א ו ר

בהתלבשם רוח נדיבה: (ג) אכבי לה' וגו', הכפל ליופי המליכה ולהפלגה: (ו) והולכי נחביבות, שהיו מוכרחים לזה בע"כ, הלכו ארחות עקלקלות: (ז) שרוון, שם כלל לכקעות

תרגום אשכנזי

הפטרת בשלח

(ח) יבחר אלהים חדשים או לחם
שערים מגן אם יראה ורמה
בארבעים אלף בישראל: (ט) לבי
להזקקי ישראל המתנדבים
בעם ברכו יהוה: (י) רכבי אתנות
צהרות ישיבי על-מדין והלכי
על-דרך שיהו: (יא) מקול
מתצצים בין משאבים שם יתנו
צדקות יהוה צדקת פרונו
בישראל או ירדו לשערים עם-

ישראל. (ח) נייע געטטער
האטטען זיא געוועהלט, דא
וואר אן טהארען קריעגס-
וואוטא; מאן זאה ניכט שילד,
ניכט לאנצע, בייא פיערציג
טויזענדען אין ישראל. (ט) אייך,
וואקרע מענגער ישראל'ס!
דיא קיהנער פריימטה וויעדער
בעוועלט, אייך וויהט זיך
מיין מוטטער הערץ! לאבי
פריוועט דען העררן מיט מיר.
(י) דיא איהר אויף שיממערני
דען עזעלינגען רייטעט, דיא
איהר אויף ריכטערשטיהלען
זיטצט, אונד איהר, וואנדיע
רער אויף בעפרייעטען שטרא-
סען! (יא) שטימטט איין צום
זיענסגעזאנג! שטימטט איין,

יהוה

צום פריידענגעזאנג דער הירטען, דיא צווישען טרענקען זיכער דיא העערדען פער-
טהיילען, דארט פרייען זיא דעס עוויגען וואהלטהון, זיין וואהלטהון אן דען געפילדען
ישראל'ס; דא פאן דען העהען, דעס עוויגען פאלק, העראב אן דיא טהארע זיך
וואג-

ר ש י

עמי: (ח) יבחר אלהים חדשים או לחם שערים. כשחבר לו ישראל אלהים חדשים. או הזקקי למלחמ'
בשעריהם ראו עתה בהתנדב עם אם יראה בישראל מגן ורומח שלריך להלחם בארבעים אלף ראשי
גייסות שהניא השונא עליהם וכולם הממס המקום במלחמת הכוכבים ונחל קישון גרפס: שערים. כמו
בימלא בקרבך באחד שעריך עיירות: (ט) לבי. אני דבורה לחוקקי ישראל לאהוב את שכמי ישראל
שהתנדבו בעם לאמר כרבו את ה' וזונו אליו: (י) רכבי אתנות לחורות. הסוקרים והשירים שירכנו
מעמה על אתנות לבנות החשובות מבלי יראה ודאגת אויב ואותן שיושבין על מדין לשון דינים שהיו
יראים לעשות משפט בפרהסיא וכן ת"י דהו מתחברין למיתב על דינא ואותן שהולכין רגלים
על דרך שימו וספרו את התשועה הזאת אשר מקול המחללים אתכם אורבים לסטים ומוכסין
היושבין גדודים במערכות לארוב בעברי המים שם יתנו עתה רוכבי האתונות והולכי על דרך
את לדקות ה' ומה הן הלדקות לדקות פרונו בישראל שהשקיט את ישראל לשכון פרונו וללאת
מפוזרים ביקידי שלא באסיפת עם או ירדו לשערים חזרו לערי מושבותם שברחו מהם ליאסף אל
ערי המבצר: (יא) מחללים. פתר מנחם עורכי מלחמה וסודרי קרב וחברו עם מלך אין לארנה
ויאל

ב א ו ר

ושדות שאינן מוקפות בהרים (געפילדע, עבנען), וכן ערי הפרזי (הפפענע וזנדטטערטע) כל זה
לשון פרצה, שהוא מענין פתיחה: עד שקמחי, עד אשר קמחי: (ח) לחם, שם, ענינו
מלחמה: אם יראה, לשון שלילה, כמו אם יראו את הארץ (במדבר י"ד): (ט) לחוקקי
ישראל, יש לבארו על המתנהגים ע"פ חקי הטוב, ובתרגום הרמב"ם ז"ל (וואקערע הענגער):
(י) צחורות, לבנות, מענין צהר וזהר: שיהו, ספרו תהלות ה' ושירו לו: (יא) מקול
מחצצים בין משאבים, כלומר מאותן השירים אשר ישירו עתה הרועים, אשר אשרי אספס
כל

הפטרת בשלח

תרגום אשכנזי טו

יהוה: (יב) עורֵי עוֹרֵי דְבוֹרָה עוֹרֵי
 עוֹרֵי דְבָרֵי שִׁיר קוֹם בָּרַק וְשִׁבָּה
 שְׂבִיבָה בֶן אֲבִינֵעַם: (יג) אִז יֵרֵד
 שְׂרִיד לְאֲדִירִים עִם יְהוָה יֵרֵד
 לִי בַגְבוּרִים: (יד) מִנִּי אֲפָרִים
 שְׂרָשֶׁם בַּעֲמֶלֶק אַחֲרֶיהָ בְּנִימִין
 בַּעֲמֻמִּיהַּ מִנִּי מְכִיר יֵרֵדוּ מִחֻקֵּי
 וּמִזְבוֹלֵן מְשָׁכִים בְּשֵׁבֶט סַפֵּר:
 (טו) וְשָׂרֵי בֵישָׁשְׁכָר עִם דְּבוֹרָה
 וְיִשְׁשַׁכָּר בֶּן בָּרַק בַּעֲמֶק שֶׁלַח

וואנטע. (יב) וואהל אויף, דבורה! וואהל אויף! ערע זועקע דען גייסט צום קריענס געזאנג! צייד הין, ברק! פיהרע זיא פארט, דיא ביי טע רעם קריענס, זאון אבינועם! (יג) שוואכער רעסט צערטריטט מעכטיגעס פאלק, איין הייפליין גאטט געווייהטער, טריטט העלדען ניערער. (יד) עמלק'ס בעי ויעגער קאם פאן אפרים; דיר פאלגטע בנימן אויף הערעסציגען. געזעטץ. ער פאהרענע וויזען קאמען פאן מכיר, אונד פאן זבילון שריי. בע. קונסט פערשטענדיגע.

ברגליו

(טו) אבער מיט דבורה צאגען פירשטען יששכר'ס; ברק'ס פעסטע אונד שטיטצע, וואר

ר ש י

וילא-חנץ כולו לשון גדודים. ד"א מקול מחללים בין משאנים כשהייתם הולכים בין משאנים לשאוב מים הייתם יראים מקול אבנים חלוקי הנחל קיול"ש בלע"ז (קיעזעלטייגע) שהעובר עליהם נשמע קולם והייתם יראים שלא ירגישו כנס אויבנס מעכשו אין לחוש על זאת ומש"ה מלוח עלינס ליתן הודיה לשמו: מחללים. ל' אבני חלוקי הנחל כמו ויגרם בחנץ שני: (יב) עורי עורי דבורה. לשון שנס כפשוטו התגברו בשירחך. ורבותינו אמרו מפני שנתהללה ואמרה עד שקמתי דבורה נסתלק הימנה רוח הקדש: (יג) אז ירד שריד לאדירים. ירד ירדה כמו לרד לפניו גויס שרידי ישראל רדו באדירי שונאיהם: ה' ירד לי בגבורים. ירדה לי את גבורי האומות: (יד) מני אפרים. מן אפרים ילא את שורש יהושע בן נון לרדות בעמלק ליחלש אותו לפי חרב ומחובר מקרא זה לעליון לפרש ה' ירד לי בגבורים את יהושע הקים לרד בעמלק: אחרך. יקום משבט בנימן שאל בן קיש שיגמרנו ויעמם אותו כגמלים עוממות. ויש; לפתור בעממך נחיל של מאתים אלף גלגלי שאל עליהם: מני מכיר ירדו מחוקקים. שריס גדולים שכבשו את האזורי אשר כבשו ששים עיר כל חבל ארנג שכבש יאיר: (טו) ושרי ניששכר. שריס שניששכר הם סנהדראות עוסקין בחורה יודעי בינה לעתים הם תמיד עם דבורה ללמד בישראל חק ומשפט: ושרי ניששכר. יו"ד זו טפילה היא ואינה משמשת כלום והרי היא כיו"ד כהמות שדי. וקרע לו חלוניו: ויששכר בן ברק. ושאר העם של יששכר בן גס הם עם ברק לכל אשר יטוה: בעמק שלח

ב א ו ר

כל העדרים להשקותם, ישונו ויחלקום בנייהם, וישמחו למלוא כל אחד סך עדרו בלי נעדר מהם אחד, תחת אשר מלפני' באו עליהם האודדים ולוקחו מהם רב, ובזכרם זה יודו לאלהים ויתנו לזקות ה' אשר עשה לעמו ולארצו: (יג) שריד, קראתם בן לפי שלא ילאו למלחמה כי אם עשרת אלפים איש: עם ה' ירד לי בגבורים, בן הוא הפסק המאמרים לדעת הר"י אברבנאל, ואמרה אף שקראתיו שריד להיותם מתי מספר, מ"מ הוא עם ה' כי רוח ה' בקרבם. וטעם לי להנאמי: (יד) מני אפרים, אופן שרדו בגבורי עמלק שרשם היה מן אפרים, על הא דכתיב ויחלוש יהושע וגו': אחרך בנימין, שזה השבט היה בדגל מחנה אפרים ונסע מיד אחריו: (טו) ושרי, טעם הכנוי לאמור אשר הם נאהבים לי: בן ברק, מלשון הכיור

בְּרַגְלֵיךָ בְּפִלְגֹת רְאוּבֵן גְּדֹלִים
 חֲקִיקֵי לֵב: (טז) לָמָּה יִשְׁבֶּת בֵּין
 הַמִּשְׁפָּתִים לִשְׁמֹעַ שְׂרָקוֹת
 עֲדָרִים לְפִלְגֹת רְאוּבֵן גְּדֹלִים
 חֲקִיקֵי לֵב: (יז) גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
 שָׁכֵן וְדָן לָמָּה יִגּוֹר אֲנִיּוֹת אֲשֶׁר
 יֵשֵׁב לְחוּף יָמִים וְעַל־מִפְרָצָיו
 יִשְׁכּוּן: (יח) זְבֻלוֹן עִם חֲרָף נִפְשׁוּ
 לָמוֹת וּנְפֹתֵי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֵה:
 (יט) בָּאוּ מַלְכִים נִלְחָמוּ אוֹנֵלְחָמוּ
 מִלְכֵי כְנָעַן בְּתַעֲנֹךְ עַל־מִי מִגְדוֹ
 בְּצַע כֶּסֶף לֹא־קָחָו: (כ) מִן־שָׁמַיִם

וואר יששבר. — וויא שטירצ.
 טען דיא פֿיסע אינס שלאכט.
 טהאל! טיעגריבעלנדע בע.
 דענקליכקייט היעלט ראובן
 אב, אונז ביא צו שטעהען.
 (טז) וואס לויערסט דוא צוויי
 שען היירדען, האַרבענד אויף
 דער העערדע בלעקען? —
 צוידערנדע בעדענקליכקייט
 צאג האובן אב אונז ביא צו
 שטעהען. (יז) גלעד וויילט
 אן דעסירדן'ס אופער; אונד
 דן! וואס פֿליכטעט דער אויף
 שיפֿען? אשר ויטצט אן
 דעס מעערעס קיסטע, גענייסט
 דער רוה אין זיכערען האַפֿען.
 (יח) זבולן, קיהנעס פֿאלק,
 זא ווא נפֿתלי, שטעללטרעם
 טאָרע זיך דאָר אים האַהען
 שלאכטגעפֿילדע. (יט) דאָרט
 קאמען דיאקעניגע צום שטרוי.

נלחמו

טע; דער קאנאנישען היפטער טראטען אינס פֿעלד, ביא הענד, אס שטראמע
 מגידו; — אבער זיא טרוגען ניכט זילבער צור ביטע דאפֿאן. (כ) פֿאם היממעל הער.
 אב

ר ש"ו

ברגליו. שלחם בכל עליהו לאסוף את העם ולכל כרכי המלחמה: בפלגות ראובן. אכל בחילוקי
 לבו של ראובן רבו חקקי לב וכלי ליבא ערמומית ומה היא ערמומיתו יש לו בין משפתי המלחמה
 לשמוע מי נוכח ויהיה עמו: (טז) שריקת עדריס. לשמוע קול עדרי המלחמה למי קול ענות
 גבורה ולמי קול ענות הלוצה: (יז) בעבר היירדן ענן. ולא בא אל המלחמה. וכן דן הכניס
 ממונו בספינות לעבור ולכרות: ועל משרציו. לשמור פרטות ארצו: (יח) זבולן עם חרף וגו'.
 בזה נפשו והפקיר עלמו למות במלחמה עם נרק וכן נפתלי על מרומי שדה על הר תבור:
 (יט) בתענד על מי מגדו. ת"י בתענד הוו שרן ומטן על מי מגדו ראש המחנה בתענד ומגיע
 עד על מי מגדו: בלע כסף לא לקחו. חנס באו לעזרת סיסרא לא בקשו ממנו שכר: (כ) מן
 שמים

ב א ו ר

ואת כנו, כלומר סמיכת נרק: שלח ברגליו, שמהירותו היתה גדולה כל כך, כאלו מסר
 כל גופו אל הרגלים להוסיפו מהר אל העמק, יובן מזה כונת הר"ם: גדולים
 חקקי לב, כלומר עתקות וזאגות רבות מקוקות בלכס: (יז) יגור אניות, מתגורר
 בזניות לארץ אחרת: משרציו, ככל ענין של חוף הים, ונקראו הזופים כן בעבור
 שהם פלגות בארץ אשר על שפת הים כחצי עגול או יותר, כי יותר שהפרצה היא גדולה
 יותר תהיה מסוגלת למנוחת האניות. ומפי הכב כ' היירדן וזיל נ"י שמעתי, שלדעתו הונח
 עם מפרץ על צרכת סכום רב באחד מן הקניוני, בדכתיב ומקיהו פרץ בארץ, ומינח יקניך
 יפרוץ, וכפ"ו יתורגם המאמר ועל משרציו ישכון בל"א (ער רוחעט חוויץ זיינען טעטלען):
 (יח) חרף נפשו למוח, מגלה נפשו להתראות פנים עם הסנה למועלת הכלל, כל חרפה
 לטן

הפטרות בשלח

תרגום אשכנזי טז

נִלְחַמוּ הַכּוֹכְבִים מִמֶּסְלוֹתָם
נִלְחַמוּ עִם סִיסְרָא: (כא) נַחֵל
קִישׁוֹן גִּרְפָּם נַחֵל קְדוּמִים נַחֵל
קִישׁוֹן תְּדַרְכֵי נַפְשֵׁי עֵז: (כב) אֲזוּ
הֵלְמוּ עֵקְבֵי־סוּם מִדְּהַרְוֹת
דְּהַרְוֹת אֲבִירָיו: (כג) אֲזוּרוּ מְרוֹז
אָמַר מִלֶּאךְ יְהוָה אָרוּ אֲזוּר
יִשְׁבִּיחַ כִּי לֹא־בָאוּ לְעֹזְרַת יְהוָה
לְעֹזְרַת יְהוָה בְּגִבּוֹרִים: (כד) תְּבַרֵךְ
מִנְּשִׁים יַעַל אֵשֶׁת חֵבֶר הַקִּינִי
מִנְּשִׁים בָּאֵהֶל תְּבַרֵךְ: (כה) מֵיָם

אב ווארד פיר אגזגעשטריט.
טען; פאן איהרער לויפבאהן
שטריטטען דיא שטערנע ניט
סיסרא. (כא) דער שטראם
קישון שוועממע זיא פארט;
דער קישון, אוראלטער
שטראם! — טריטט אונארפֿ-
האלטזאם ווייטער, מיין גייסט!
(כב) זא שלאגען דיא הופען
דעם האססעס אים טראבע,
אים טראבע ראשער פפער.
דע בעצוינגער. — (כג) פער.
פלוכט מרוז, שפריכט דעם
עוויגען באטע, פערדאמיטענ,
דער פלוך אויף זיינע בעוואהה
נער! זיא קאמען ניכט צור
הילפע דעם העררן, צור געטט.
ליבען הילפע, אונטער דיא
העלדען. (כד) געזעגנעט יעל,
אונטער דען פרויען; דעם
קנישען חבר'ס עהגעגנאם אונטער
היטטען בעוואהנערינגען געזעגנעט. (כה) ער
היטט

שאל

ר ש י

שמים נלחמו. ואף הקב"ה שלח צם לנח שאינם רוליס אום שכר: ממסילותם. ראש הכוכב
בשמים וסופו בארץ מכאן אמרו עוביו של רקיע באויר שנין שמים לארץ שהכוכב תקוע ברקיע
בעין וגר גדלת מדת ארבו בעביו של רקיע וכן המקרא שמעיד ממסילותם נלחמו אנו אומעין
שעוביו של רקיע בגובה שמים על הארץ: (כא) גרפס. טאטס מן העולם במגריפה זו שגורפת
את האפר מן הכירה: נחל קדומים. שנעשה ערב לים על זה מימות מלכים כדליתא בפסחיסו
תדרכי נפשי. בגלים את עזו גבורי כנען: (כב) הלמו עקני סום. נשתלפו טלפי סוסיהם
שהיה סום הנוצב מרתח את הטיט והלפורן נשמטת כמו שמונגין את הרגלים ברותחין והטלפי
נשמטין ומתוך שנשתלפו נהלמו הרגלים: מדהרות דהרות אניריו. שהיו מרקידים את סוסיהם
במלחמה ל' סום דוהר הוא לשון הרקדת הסום: (כג) אורו מרוז. אמרי לה כוכבא הוה ואמרי
לה גברא חשיבא הוה והיה סמוך למקום המלחמה ולא בא: אמר מלאך ה'. אמר ברק בשליחותו
של הקב"ה: יושבים בד' אמות שלו בד' מאה שופרי שמחיה ברק למרוז: לעזרת ה'.
כניבול שמי שהוא עוזר את ישראל בעוזר את השכינה: (כד) מנשים באהל. שרה שנאמר ונה

ב א ו ר

לשון גלוי הוא: (כ) הכוכבים וגו', אמר הרלב"ג ז"ל הטעם שהיה אור השמש רובח פני
סיסרא ועמו והיה משים סנורים בהם, גם סנב השם ב"ה שרבו וגברו אז מי נחל קישון,
ולכן כשירד עליהם ברק ועמו פתאום מהר חנור הונחלו אל הנחל אשר לא יוכלו להשמר
ממנו מב' טעמים הנזכרים, וטנעו סם, וזה שאמר נחל קישון גרפס: (כא) גרפס, טאטס,
לשון מגרפה שגורפת את האפר (מרש"י): נחל קדומי. כאלו נברא שם מקדס להנקס באויבי
ה' (מרד"ק): תדרכי וגו', תדמה במאל הליכות נפשה בשיר קודש לדהרת הסום בשמרים
רגלו בעוז ויך בחומו עפר הארץ: (כב) אביריו, גבורים רוכני סוסים: (כג) מרוז, שם עיר
בישראל קרובה למקום המלחמה: מלאך ה', רוח ה' אשר בקרבה: אירו אזור, מקור אשר
הלווי

חרגום אשכנזי

היישט וואססער, זיא רייכט מילך; ברינגט איהם ראהם אין קעסטליכער שאלע; (כו) ערגרייכט מיט איהרער האנד רען נאגעל, דעם האמ מערס לאסט מיט איהרער רעכטען; שלעגט איהן דעם וויטהעריך אינס הויפט, טרייבט הוינין, דורכבאָהרט זיינען שלאָף. (כז) הא! וויא קריממט ער זיך צו איהרען פֿיסען, פֿעללט, ליעגט היינ געשטרעקט צו איהרען פֿיסען — אונד קריממט זיך — אונד פֿעללט — אונד קריממט נאָכמאלס זיך — אונד שטירצט גון הוי ענטזעעלט. (כח) אם פֿענסטער שויעט דיא מוט טער סיסרא'ס, אונד יאמ מערט צום גיטטער הויניס: „וויא וויילעט זיין וואָגען, קעממט נאָך ניכט! וואס צוידערן דיא ראָללענדען ראָדער? “

הפטרת בשלח

שאל חלב נתנה בספל אדירים
הקריבה המאה: (טו) ידה ליתד
תשלחנה וימינה להלמות
עמרים והלמה סיסרא מחקה
ראשו ומחצה וחלפה רקתו:
(כו) בין רגליה פרע נפל שכב
בין רגליה פרע נפל באשר פרע
שם נפל שדוד: (כז) בעד החלון
נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד
האשנב מדוע בשש רכבו לבוא
מדוע אחרו פעמי מרכבותיו:
(כט) חכמות שרותיה העננה אף

היא

צוידערן דיא ראָללענדען ראָדער? “ (כט) וויזע קאממער פֿרויען טרעסטען; זיא זעלבסט

ר ש י

הנה צאהל. רבקה שנאמר בה ויביאה ימחק באוהלה. רחל ולאה שנאמר בהן וילא מאהל לאה ויבא צאהל רחל: מנשים באוהל תבורך. למה הן ילדו וגדלו ואם לא יעל הרי הרשע הזה בא ומאכזן כך היא צבראשית רבה. ד"א אף יעל היתה יושבת אוהלים לפיכך הזכיר אותה צברכת אוהלים: (כה) חלב נתנה. לדעת אם לנו עליו שינין בין טעם מים לטעם חלב כן ת"י: בספל אדירים. בספל שזמין בו מים שהמים נקראו אדירים שנא' במים אדירים: (כו) להלמות עמלים. סיסרא שהיה עמל ויגע: מחקה. לשון חיקוי: ומחכה לשון מחן: וחלפה. יולא מכד חמר: (כח) ותיבב. ל' דיבור כמו ניב שפתים. ורבותינו פירשוהו ל' גניחה כתרועה דמתרגמינן יבבא. ואני אומר ל' ראייה כמו בנת עינו וכן חברו מנחם: האשנב. חלון: (כט) חכמות צרותיה תעננה. החכמות שנצרותיה לכך נקוד ח"ת פת"ח חכמות שהוא שם דבר נקוד חטף קמ"ץ כמו ראמות לאויל חכמות וכן חכמות בנתה ביה וזה נקוד חכמות וכן חכמות נשים בנתה חכמות שנשים: תעננה. דגשות אל נו"ן משמשת במקום נו"ן שליטת ופירושו תעננה אותה דגשות הנו"ן משמש במקום אותה כמו מרבת תביאנה: אף היא תשיב אמריה. תחומין לעלמה

ב א ו ר

הכווי לחזק הענין: (כו) השלחנה, תשלח אותה, כמו ותראהו את הילד: להלמות עמלים, שם חדש המוסד על איזה משיגי הדבר תחת השם הנודע, והוא דרך נאה במליכה, והטעם כאן על המקבת המכה על הימדי' שהם נעמלים תחת משאו: מחקה, לשון חקוי (איינגרען) בען, דורכבאָהרען): (כז) בין רגליה וגו', ענין יופי המליכה בזה הכתוב עיין במאסף הו"ל: שדוד, מחייתו: (כח) ותיבב, לשון גניחה כתרועה דמתרגמינן יבבא (כש"י): האשנב, הוא

הפטרות בשלח

חרגום אשכנזי יז

היא תשיב אמריה לה: (ל) הלא ימצאו יחלקו שלל רחם רחמתיים לראשן בר שלר צבעים לסיסרא שלל צבעים רקמה צבע רקמתיים לצוארי שלל: (לא) כן ואבדו כל-אויביה יהוה ואהביו כצאת השמש בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה:

ועלבסט בעשמראמט דען אייטעלן קוממער: (ל) ,וא זאללען זיא ניכט בייטע האלען? בייטע טהיילען? יעדעם שמרתי טער איין, צווא מערבען צום לאהנע; ביסוס אונד פירפור דעם סיסרא, בונט געשטיק טעם צייג, צור זיעגעסכייטע, קעסטליכעס געוואנד, רייך געשטיקט אום דען האלו עראי בערטער שאנען? (לא) זאללע דיינע פיינדע הערר! מיססען זא צו גרונדע געהען! דא

איהן זבער ליעבען, שטראהלען, וויא דיא זאננע, האך אם פירמאמענט! * * אונד דאז לאנד האטטע רוהע פיערציג יאהרע לאנג.

ר ש י

מה אני מתמהת על עיכוב בני: (ל) הלא ימלאו יחלקו שלל. והוא מעכבן: רחמתיים לראש גבר. ומעניס נשים ימות שנישראל כל אחד מהם יש לו צמטתו שמים ושלש נשים: (לא) כן יאבדו. דבורה אמרה תנחומין של הכל הן לה: כן יאבדו כל אויביה ה'. כאשר אבד הוא: ואהביו כלאת השמש בגבורתו. לעמיד לנא שבעמים כאור שבעת הימים שהיא על אחת שלש מאות וארבעים ושלש כמספר ארבעים ותשע שבעות: ותשקט הארץ. אין זה מדברי דבורה אלא מדברי כותב הספר:

ב א ו ר

היא הסוגר את החלון, שהיא שם החלל הפתוח: (ל) לצוארי שלל, אשר על כוארי שלל הן הנקבות זוכרו, כלומר שזו שרות רבות והן הנה שפחות לסיסרא:

פ א ר ב ע ר י כ ט צ ו ה פ ט ר ח י ת ר ו .

זהנע חללע איינלייטונג ווירדע אויך דיעזע הפטרה זונפערטטענדליך זיין. זיא בעטטעהט אויס געהערען רעדען.

אין דער ערטטען העלפטע, קאפיטל ו' ביי לו ענדע, ווירד דיא איינזוייהונג דעם פרקפעי טען ישעיה לונק פאקספיהרער בעטריעבען. דיא בעטרייבונג ענטטפריכט גאנץ איהרער הין הען ווירדע. ווער זיך אין דען גייסט יענעם לייטחאטערס זונד דעם פרקפעתען הינין פער זעטלען קאן, ווירד דיא ערהאבענע איינפאלט דעם טטיעלס, דיא דונקעלהייט אין דען פרק קעלטפרוך, זונד דיא פייערליכקייט דעם גאנלען, פאן זעלבסט בעסער עאפפיינדען, פאם עס אין ווארטען זויסלודריקקען געגליך איזט.

דער לוייטע טהייל דער הפטרה, איזט היסטארישען אינהאלטס, דען דא ווא דער פרק פעטיטע טהייל זאנפגעגט, האט דער פרנדער דער הפטרות זיא זבלוכרעלען פיר גוט בעפונג דען, זונק מיט לוייח פערזען זויס דעק ביינטען קאפיטל לו טליעסען, וועלכע מיט דעק פאר הערגעהענדען זיח כחטיליך נור אין איינער זעהר ענטפערנטען פערבינדונג טטעהען קעננען. ווארום דאז געטעהען, קאן אויך ניכט איינזעהען פדער ערקווערען. דיא ספרדיים טליעסען זיח בילונג מיט דער ערטטען רעדע.

הפטרות וישמע יתרו

חרגום אשכנזי

(נישעיה סימן ו')

(א) בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֹזִיָּהוּ
וַאֲרָאָה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־
כִּסֵּא רֶם וְנִשְׂא וְשׁוֹרָיו מְלֵאִים
אֶת־הַהֵיכָל: (ב) שָׂרְפִים עֹמְדִים
מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים
לְאֶחָד בְּשֵׁתִים וַיִּכְסֶה פָּנָיו
וּבְשֵׁתִים יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשֵׁתִים
יַעֲוֹפֶה: (ג) וַקְרָא זֶה אֶל־זֶה וַאֲמַר
קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת
מִלֵּאכְלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: (ד) וַיִּנְעוּ
אֲמוֹת הַסְּפִים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא

(א) אים טאדעס יאהרע דעם
קעניגס עזיהו, זאה איך
נאטט, ויטצענד אויף האהעם
ערהאבענעם טהראן, דעם
טעפפ'ס זויס ערפ'ללטע דען
טעמפעל. (ב) שרפים שטאנן
דען איבער דען טהראן, זעכס
פליגעל, זעכס פליגעל, איין
יעדער, צו פ'ערהיללען מיט
צווייען דאז אנטליטץ, מיט
צווייען דיא פ'יסע אונד מיט
צווייען זיך אויפ'צושווינגען.
(ג) אונד איינער ריעף דעם
אנדערן צו: הייליג! הייליג!
הייליג איז דער עוויגע צבאות!
דיא גאנצע ערדע פ'אלל ויינער
מאיינסטעט! (ד) דיא ויילען
דער האללע ערבעטצען, אב
דער שטיטמע דער רופ'ענדען,

והביח

ר ש י

(א) בשנת מות כנולטרע: ושוליו - כמו שולי המעיל. תחתיו ראיתו יושב על כסאו
בשמים ורגליו בהיכל הדום מרגלותיו בנית המקדש לדון על עוהו שזא ליטול
בחר כהונה: (ב) שרפים עומדים ממעל. בשמים: לו. לשמשו כן ת"י שמשן קדישין ברום'
קדמוהי: בשמים יכסה פניו. שלא יביט ללד השכינה: ובשמים יכסה רגליו. לכניעות שלא
יראה כל גופו לפני בוראו. ובתחומא ראיתי ניסוי הרגלי' לפי שהם נכף רגל עגל שלא
להזכיר לישראל עון העגל: ובשמים יעוסף. ובחרין משמש: (ג) וקרא זה אל זה. וועלין
רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שרפה אל א' כשתחו בולס כאחד וזהו שיסד ביוקר
אור קדושה בולס כאחד עונים נו'. ומדרש אגדה מעשה מרכבה הוא וכן תירגס קק"ק ג"ס
בחרגומו: (ד) וינועו אמות הספים. אילות סיפי הם מזוזות הפתח שנמדדין במדות אמות
לגובה ולרוחב והן מזוזות ההיכל: מקול הקורא. מקול המלאכים הקוראים הוא היה יום
הרעש

ב א ו ר

(א) בשנת מות עזיהו, כמשמעו ואין טענה בימי עזיהו אחרי שהיו חדשים וזאת היא תחלת
נבואת ישעיה (ראב"ע): אח אדני, כבוד ה', וכן ת' וינתן יקרא דה', וכן וירד ה'
על הר סיני, וחרגס ג"כ אונקלוס שס ואתגלי יקרא דה', והגל הוא דמות במראה הנבואה
(מרד"ק): ושוליו מלאים אח ההיכל, שולי הנסא כי מנהג המלכים להיות בנדים על נסאס
(ראב"ע), וההיכל הוא היכל בית המקדש, והטעם לאמר אף כי ישיבתו ברום מ"מ השנתו
למטה בארץ: (ג) קדוש וגו', טעם הכפל לחזוק הסליכה, וינתן ת' קדיש בשמי מרומא
עלאה גית שכינתיה, קדיש על ארעא עובד גבורתיה, קדיש לעלם ולגלמי עלמיא: (ד) וינועו
אמות הספים, הסיפים הם מזוזות השער ואמות הם האלים אשר על הסיפים מנית וממון
שהם עשויים כמין כסה (גל"א געוועלב), ובסמכו אמות אל הספים ר"ל כי האמות נעו עם
סנים (מרד"ק), ומתורגס ככי הענין, וכפי הנאה גל"א: מקול הקורא, טעם תואר הקורא

הפטרת יתרו

וְהַבֵּית יִמְלֵא עֵשָׂן: (ה) וְאָמַר אֹיֵי-
לִי כִי-נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא-
שְׁפָתַיִם אָנֹכִי וּבַחֹךְ עִם-טָמֵא
שְׁפָתַיִם אָנֹכִי יֹשֵׁב כִּי אֶת-הַמֶּלֶךְ
יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי: (ו) וַיַּעַף
אֵלָי אֶחָד מִן-הַשָּׂרְפִים וַבִּידּוֹ
רָצְפָה בְּמַלְקָהִים לִקַּח מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ: (ז) וַיַּגַּע עַל-פִּי וַיֹּאמֶר
הִנֵּה נָגַע זֶה עַל-שְׁפָתַיָּךְ וְסָר
עֹנֶיךָ וְחַטָּאתְךָ תִכָּפֵר: (ח) וַאֲשַׁמַּע
אֶת-קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת-מִי

אשלח

תרגום אשכנזי יח

דער טעמפעל וואוּרדע פֿאַלל
רויכס. (ה) אונד איד שפראך:
וועהע מיר! איד פֿערגעהע!
איין מאָן ענטווייהעטער ליפֿ
פען בין איד, לעבע אינטער
פֿאַלק ענטווייהעטער ל פפען,
אונד מינע אויגען זאָהען דיא
ערשיינונג דעם קעניגס, דעם
עוויגען צבאות. (ו) דאָ פֿלאַג
צו מיר דער שרפים איינער,
אין דער האַנד איינע גליי.
הענדע קאָהלע, (מיט איינער
צאָנע האַטטע ער פֿאַם אַ
פֿאַרלאַטאַרע זיאַענאַממען)
(ז) בעריהרטע דאָמיט מיה
נען מונד אונד שפראך: זאָ
וויא דיעזע דינע ליפפע בעי.
ר הרס, איזט דיא זינדע דיר
ענטנאַמען, דיין פֿערגעהען
פֿערועהנט. (ח) נון הערטע איד דיא שטיממע גאָטטעם ערשאַללען: ווען שיקקע איד? —
ווער

ר ש י

הרעש שנאמר צו ונסתם באשר נסתם מצמי עוהיבו צו ביום עמד עוהיבו להקטיב
בהיכל רעשו שמים לשורפו לומר דינו בשריפה כמו שנאמר ותאכל את החמשים ומאתים איז
וזה שקראם שרפים שנאו לשורפו רעה הארץ לנולעו כסנורה דינו לנלעו בקרח שרער על
הנהונה יתה בת קול ואמרה זכרון לגבי ישראל וגומר ולא יהיה עוד אדם המעוכר על
הנהונה בקרח בבליע' ונעדתו בשרפים' אלא כאשר דבר ה' ביד משה נסנה הבא נא ידך בחיך
והוליא' מזורעת בשלג אף כאן לרעת פחה במלחו: והבית ימלא עשן. היה נמלא עשן:
(ה) כי נדמיתי. הריני מת שלא הייתי כדי שאראה פני השכינה ודוגמתו מלינו במנות מות
במות כי אלהים ראינו: נדמיתי. כמו כי נדמה כל עם כנען: עמא שפתים. דמגעל בחובין:
(ו) רלפה. נחלת וכן עוגת רלפים כמו עוגת רלפים ונאמרו בישיעה ונאליהו בלד' רלפ.
מפני שאמרו דילטוריא על ישראל זה קראם עם עמא שפתים וזה אמר כי עזבו בריחך אמר
הקב"ה למלאך רלון פה שאמר דילטוריא על בני: במלקחים. בלנת: לקח מעל המזבח.
שבעזרה: (ז) ויגע על פי וגו' וסר עונך. זה לוסרד לכפר עונך שחירסת את ישראל וגדול
כמו שהמלאך ירא לקחתה כי אם במלקחים והגיע על שפת הנביא ולא הוקח בחנומא וזהו
שנאמר כי רב מאד מחנהו אלו מלאכים ועלומים מהם עושי דברו הם הכוביא'. ויוחן תירגם
ונידו רלפה ובסומיה ממלל ולשון רלפה דבר הרלוף בפה ובלשון: מעל המזבח. קבל הדיבור
מפי הקב"ה מכסאו בשמים שהיה מכוון כנגד מעל המזבח שנהיכל: (ח) את מי אשלח. להיכית

ב א ו ר

דרך יקיד על הקול, ושעורו מקול הקורא של השרפים הקוראים: והבית ימלא עשן, זה
היה משל על חרון האף על ישראל, כמו אז יעשן אף ה', וכמו שראה אנרסם אבינו ע"ה
במראה הנבואה שנאמר והנה תנור עשן ולפיד אש (מר"ק): (ה) נדמיתי, הריני מת שלא
הייתי כדי שאראה פני השכינה, ודוגמתו מלינו במנות מות נמוח כי אלהים ראינו נדמיתי,
נכרתי כמו כי נדמה כל עם כנען (רא"י): טמא שפתים, ת"י דמגעל בחובין: רצפה,

אֶשְׁלַח וּמִי יִלְךְ לָנוּ וְאָמַר הֲנִי
 שְׁלַחְנִי: (ט) וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ
 לְעַם הַזֶּה שִׁמְעוּ שְׁמוֹעַ וְאַרְ-
 תְּבִינּוּ וּרְאוּ רְאוּ וְאַל-תִּדְעוּ:
 (י) הַשָּׁמַן לִבְהֵעַם הַזֶּה וְאֲזִינוּ
 הַכֶּבֶד וְעֵינָיו הִשַׁע פֶּן-יִרְאֶה
 בְּעֵינָיו וּבְאֲזִינוּ יִשְׁמַע וּלְבָבוּ יִבִּין
 וְשָׁב וּרְפָא לוֹ: (יא) וְאָמַר עַד-מָתִי
 אֲדַנִּי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם-שָׂאוּ
 עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבְתִים מֵאֵין
 אָדָם וְהָאָדָמָה תִּשָּׂאָה שְׁמָמָה:
 (יב) וְרַתַּק יְהוָה אֶת-הָאָדָם וּרְבָה

ווער [ווייל] דער באַטהע זיין? — אונד איך ערווייע. דערטע: היער בין איך! שיקקע מיך! (ט) דא שפראך ער: וואָ געהע היין אונד זאגע דעם פֿאַלקע: איהר האַרעכט אויף — אונד דענקט ניכט נאָך, איהר זעהט — אונד מערקט ניכט דאָרויף. (י) ער שטאַקט זיין דאָז הערץ דייע זעם פֿאַלקעס דען, טויב דאָן אָהר, געבלענדעט דאָז אויג, דאָס עס יא ניכט זעהע, ניכט הערע, אים הערצען נאָכרעני קע, רייענד וויעדערקעהרע, אונד גענעזע — (יא) דא זאגטע איך: וויא לאַנגע נאָך? אָ עוויגער! אונד ער ערווייע. דערטע: ביז אָדע זינד דיא

שטערטע פֿאַן איינוואַהנער, דיא הייזער מענשענלעער, דאָז גאַנצע לאַנד איינזאַם אונד ווי סטע, (יב) ביז דער עוויגע דיא מענשען ענטפֿערנט, אונד דער פֿערלאַסענען פֿיעל זינד אים

ר ש י

את ישראל שלחתי את עמוס והיו קורין אותו פסילים לפי שהיה כבד לשון והוא נתנבא שנתים לפני הרעש והיו ישראל אומרים הניח הקב"ה את העולם והשרה שכינתו על הדין קטיע לישאל כו' כדאיתא בפסיקתא: (ט) שמעו שמוע. אני אומר לכם שמעו שמוע ואתם אין אתם ניתנין לב להבין וראו נסים שעשיתי לכם ואינכם נותנין לב לדעת אותי: (י) השמן לב העם הזה. כמו והכבד את לבו ל' הלוך פעול לבס הולך הלוך והשמן אגריישינ'ט בלע"ז (אגריסטנג; פֿעטט ווערדענד): ואזינו. הולכים הלוך והכבד משמוע: ועיניו השע. עחיס כענין שנאמר כי טח מראות עיניהם הטוח מתרגמינן דאיתשע: פן יראה בעיניו. נתנו לבס שלא ישמעו דברי נביאי שהם יראים שמה ייטבו בעיניהם דבריו ויבינו בלבם וישזבו אלי והיא רפואתם: (יא) עד מתי. יכבדו את לבס ולא ישמעו: ויאמר. ידעתי כי לא ישזבו עד תבא פורענות עליהם וילכו בגולה ושאו עריהם מאין יושב: שאו תשאה. ל' גלמוד מאין יושב: (יב) ורבה העזובה. שהארץ

ב א ו ר

גמלת, וכן עוגת רכפים כמו עוגת רשפים (רש"י), ויונתן ת' הכתוב הזה ושלחמיו עד"מ, ואשתדי לותי חד מן שמיא ובפומיה ממלל דקביל מן קדם דשכינתיה על גורסי יקראו גו', וסדר בפומי ואמר הא שתי פתגמי נבואתי בפומך וגו': (ח) הנני שלחני, אחרי שטברו שפתי אני ראוי להיות שליח ולא הייתי כן בימים הראשונים, על כן אמרתי מזאת הפרשה תחלת נבואת ישעיה (ראב"ע): (ט) שמעו שמוע וגו', כלומר אחרי שאתם שומעים דבור אחר דבור מחוכמותי וראיתם ראיה אחר ראיה ממעשי ונפלאותי, ובכל זאת אינכם שמים לב עליו, הנני גוזר עליכם שילך לב העם הזה הלוך והשמן, ואזינו הלוך והכבד, עד שיתמלא סאתו: (י) ועיניו השע, כענין שנאמר כי טח עיניהם מראות, הטוח מתרגמינן דאיתשע (רש"י): (יא) עד מתי, לא יבינו ולא ישזבו: (יב) ורבה העזובה, שהארץ תעזב מהם

העֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (יג) וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירֵיהָ וְשִׁבְהָ וְהִיתָה לְבַעַר כְּאַלְהָה וּכְאַלּוֹן אֲשֶׁר בְּשִׁלְכָת מִצִּיבַת בָּם זֶרַע קֹדֶשׁ מִצִּבְתָּהּ:

אִים לְאַנְדֶּע; (יג) דַּעַר צַעְהוּ. טַע טַהִייל בְּלִיבֵט — עַנְדְּלִיךְ ווִירד אויך עַר פֶּעַרנִיכְטִיט — אַכַּעַר וויא פֶּרִיה. אונד שפּעט. אִיכְעֵן דִּיא בִלְעַטֶטֶר אַבווער. פֶּעַן, אונד דַּעַר שטאַים בְּלִיבֵט, זאָ דויערט אִיהַר שטאַם, דִּיא הִיילִגע נאַכְקאַטמַענֶה שאַפֶּט!

(א) וַיְהִי בִימֵי אָחִז בֶּן-יֹוְתָם בֶּן-עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה. עָלָה רִצְיִן מֶלֶךְ-אֲרָם וּפָקַח בֶּן-רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּתָם עָלֶיהָ: (ב) וַיִּגְדַּל לְבַיִת דָּוִד לֵאמֹר נָתַתָּה

(א) צוֹר צִיט דַּעַס אַזו, זאָהֶן יוֹחֵם'ס, עַנְקַעַל דַּעַס עֲזִיָּהוּ, קַעֲנִיג פֶּאָן יְהוּדָה, צַאָג רִצְיִן, קַעֲנִיג פֶּאָן אֲרָם אונד פֶּקַח, זאָהֶן רְמַלְיָהוּ'ס, קַעֲנִיג פֶּאָן יִשְׂרָאֵל גַּעַן יְרוּשָׁלַיִם, אום זִיא צו בַּעַרְוִעַנְעֵן, קאַנֶה טַעַן דִּיא שטאַרט אַכַּעַר נִיכְט עַרְאָבַעֶרן. (ב) אַלֶּס דַּעַס הוּיַזַּע דוֹד'ס הִינְטַעַרְבֶּרְאָכְט וואַר. דַּע

הספרדים מסיימן כאן ארם

ר ש י

חֶזְזוֹן מֵהֶם וּכְךָ הִלְשׁוּן יִרְבוּ מִקוֹמוֹת עֲזוּבִים בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (יג) וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירֵיהָ. גַּם אִוְחָה הַשְּׂאֲרִית אֲשֵׁי יְדֵי עַלְיָה בְּלִירוֹף אַחַר לִירוֹף וְהִיתָה לְבַעַר עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאָרוּ אֲלֵל לְדִיקִים גְּמוּרִים שִׁיּוּבוֹ אֵלַי כָּל לֵבָם: כְּאַלְהָה וּכְאַלּוֹן. אֲשֶׁר בַּעַת זְמַן שִׁלְכַת שְׁלֵחַן שֶׁהֵן מִשְׁלִיבִין עַלְיָן שְׁלֵחַן צִימֵי הַסְּמִיּוֹ שִׁלּוֹךְ אַחַר שִׁלּוֹךְ עַד שֶׁאֵין נוֹתֵר בָּהּ זוֹלָתִי הַמְּלֻכָּה אֲף הֵם זֶרַע הַקּוֹדֶשׁ הַנִּמְלַחֵן בָּהּ עוֹמְדִין בְּקִדּוּשְׁתָּהּ הֵם יֵהְיוּ לֵה מְלֻכָּה. ד"א מְלֻכָּתָה נְטִיעָתָה לְכָךְ אִינִי מְכַלָּה אוֹתָם שְׂאֵי נְטַעְתִּים זֶרַע קוֹדֶשׁ. וַיֵּשׁ סוֹתְרִין שַׁעַר שִׁלְכַת הִיתָה צִירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שֶׁאֲמַר בַּעֲזָרָא וְהָיוּ שֶׁס אֱלֹהִים וְהָלֹחַן נְטוּעִי: (א) וַיְהִי צִימֵי אַחַז. מֵה רָאָה הַכְּחוּב לִיחְסוֹ אֲלֵל מַפְנֵי שְׁסוּפּוֹ שֶׁל הַכְּחוּב לִומר לֹא יִכּוֹל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְלִימַדְךָ שׁוֹכֵת אֲבוֹת עַמְדָה לוֹ אֲמַרוּ מִלֵּאבִי הַשְּׂרַת לַפְנֵי הַקֶּבֶ"ה וְהָיוּ זֶה שְׁמֶלְךָ רַשַׁע זֶה אֲמַר לֵהֶם בֶּן יוֹתָם הוּא בֶּן עֲזִיָּהוּ הוּא אֲבוֹתָיו הָיוּ לְדִיקִים לַפִּיכֶךְ אִי אֲפִשִׁי לַפְּשׁוֹט יְדֵי צוֹ הַדָּא הוּא לֹא יִכּוֹל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ מַפְנֵי זְכוּת אֲבוֹתָיו צִב"ר: (ב) וַיִּגְדַּל לְבַיִת דָּוִד. לַפִּי שַׁרְשַׁע הִיָּה לֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ: נַחֵם אֲרָם עַל אֲפֵרַיִם. נַחֲמַנְדֶּר מֶלֶךְ אֲרָם עַל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבוֹא עֲלֶיךָ. נַחֵם ל' נִקְבָה עַל שֶׁהַמְּלֻכּוֹת נַחֵם פּוֹשְׁוֹ רַבִּלְע"ז (פֶּחָזַעַר; זַחְגַּעֶרן, בַּעַשְׁטֶלְעֵן) ל' וַיִּנַּח כָּל גְּבוּל

ב א ו ר

מֵהֶם וּכְךָ הִלְשׁוּן יִרְבוּ מִקוֹמוֹת עֲזוּבִים בְּקֶרֶב הָאָרֶץ (רש"י): (יג) לְבַעַר, עֲנִין כְּלִיּוֹן כְּמוֹ וּבַעֲרַת הַרְע: אֲשֶׁר בְּשִׁלְכַת מִצְבַּח בָּם, כְּלוֹמַר אֲמַנְס צַעֲרוֹס יֵהְיֶה כְּבַעֲוֹר הַאֱלֹהִים וְהַאֲלֹחַן אֲשֶׁר בַּעַת זְמַן שִׁלְכַת עַלְיָן שְׁלֵחַן צִימֵי הַחוּרֶף, נִרְאִין שֶׁהֵם יִנְשִׁים, וְאֲף עַל פִּי כֵן מְלֻכַת צֶם, וּצִימֵי נִיטָן יִשׁוּבוּ וַיִּפְרַחוּ הָעֵלִים, כֵּן מְלֻכָּתָהּ שֶׁל הָעֵץ הַהוּא הַבָּא מִזֶּרַע קוֹדֶשׁ אֲף עַל פִּי שִׁינְלוֹ כָּלֶם לֹא תַחֲשָׁבוּ כִּי יִכְלוּ בְּגִלוֹת, כִּי עוֹד יִפְרָחוּ וַיִּשׁוּבוּ לְאֲרָצָם. פִּירוּשׁ מְלֻכָּתָה כְּמוֹ מַטַּע (טַטְטַץ) כְּתַרְגוּם וּמַטַּע וּנְלִיב (מַרְשִׁי וַרד"ק):

(א) וְלֹא יִכּוֹל, לֹא מַפְנֵי חוּזֶק יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָרִי הֵם פִּצְדוּ, אֲלֵל כִּי רָאָה הָאֵל לְתַמָּה צִידֶם (מַרד"ק). וְלַפ"ז טַעַם וַיִּגְדַּל וּכְבַר הוּגַד, כְּלוֹמַר מ"ג. כְּשֶׁמַּתְחַלְּהָ הוּגַד לְבַיִת דָּוִד שֶׁנֶּאֱמַר אֲרָם

אֲרָם עַל-אֶפְרַיִם וַיִּנְע לִבּוֹ וּלְבַב
 עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי-יַעַר מִפְּנֵי-רוּחַ:
 (ג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יִשְׁעִיהוּ צֵא-
 נָא לְקִרְאֵת אָחִיו אֶתְהוּ וּשְׂאֵר יְשׁוּב
 בְּנֵיךָ אֶל-קָצֵה תְעַלֶּת הַבְּרָכָה
 הָעֲלִיּוֹנָה אֶרֶץ-מְסַלֶּת שְׂדֵה כּוֹבֵם:
 (ד) וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיו הֲשִׁמְרִי וְהִשְׁקִט
 אֶל-תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל-יֶרֶךְ מִשְׁנֵי
 זַנְבוֹת הָאוֹדִים הָעֹשְׂנִים הָאֵלֶּה
 בְּחֲרֵי-אֶף רִצְיוֹ וְאָרֶם וּבֶן-
 רַמְלִיהוּ: (ה) יַעַן כִּי-יַעַן עָרִיךְ
 אָרֶם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן-רַמְלִיהוּ
 לֵאמֹר: (ו) גַּעְלָה בִיהוּדָה וּנְקִיֶּצְנָה

דע, ארם האבן מיט אפרים
 זיך פֿעראייניגט, דא ערבכעב.
 טע זיין הערץ אונד דאז הערץ
 דעם פֿאלקעס, וויא דיא ביי
 מע דעם וואלדעס ערבכעבן
 פֿאר איינעם שטורם. (ג) דער
 עוינע שפראך אבער צום
 ישעיהו: געהע דעם אחו ענטי
 געגען, דוא אונד דיין זאָהן
 שאר ישוב נאך דעם ענדע
 דער וואססערלייטונג דעם
 אָבערטייטס, דיא שטראסע,
 וועלכע צום בלייב פֿעלדע
 פֿיהרט, (ד) אונד זאגע איהם:
 זייא רוהיג אונד שטילל, זייא
 אָהנע פֿירכט, דיין הערץ פֿער-
 צאגע ניכט פֿאר דיעזען ביידען
 שטומפֿען נור רויכענדען פֿיי-
 ערברענדערן, פֿאר דעם גריט.
 מיגען צאָרנע דעם רצין אויס
 ארם אונד דעם רמליהו זאָהן,
 (ה) ווייל ארם בעזעס אויף דיך

אִים וַיִּנְע פִּיהֶרֶט, אֶפְרַיִם אֲוֹנֵד רַמְלִיהוּ'ס זָאָהֶן שְׁפִרְעֶכְעֶן: (ו) אויף ווידער יהודה!
 וויר

ר ש י

גבול מלרים: וינע לכבו. למי שכנר נלחם נס כל אחד מהם נפני עצמן ויכלו לו שנא' ויתנוהו
 ה' ביד מלך ארם וגו' ואומר ויהרג סקח בן רמליהו ק"כ אלף איש שניהם בד"ה: כנוע עלי
 יער. קול אילני סרק נשמע יוחר מכל אילני פירי כדליתא בב"ר: (ג) ושאר ישוב בנך. שארית
 מעט שיטובו אלי על ירך והם כנניך: אל קצה תעלת. שם תמלאהו: שדה נובם. שדה שהכיבוסי
 שוטחים שם בגדים לנגסם כך ת"י. ורבותיו דרשו נכנס אחו לפני ישעיהו ושם על ראשו אוכלא
 דקלרי כפה עליו כלי: תעלת. סושי"ר בלע"ז (פֿאָססע; דער גרֿאָבען): הנרכה. נעין מקוה
 מים שעושין לדגים: העליונה. נמורד ההר ויש ברכה אחרת למטה הימנה בחמתו: (ד) השמרי-
 שב בשלום ביין על שמריו: זנבות האודים העשנים. יהיו צעיניך כזנבות אודים שכנתה שלהבת.
 אודים טיטוני"ש בלע"ז (פֿייִערברענדער; עיין העתקה ובאור מלות לועזיות לתרי עשר עמוס
 ד' י"א): (ו) ונקיצנה. נעוררם במלחמה: ונקיענה אלינו. נאם אוחס עמנו כנקעה זו
 שהיא

ב א ו ר

ארם עליו חרד חרדה גדולה: (ב) על אפרים, כמעט ועליו מטה מגשה: (ד) זנבות האודים
 העשנים האלה, האוד הוא עץ שמנדדין בו האש, ואינו עשוי להדליק אלא שנשרף מאליו
 מעט מעט כשמנדדין בו האש תמיד וכשנשרף עד שחוזר קטן שאין ראוי לאחוזו ביד משליכין אותו
 ללד אחד והוא עשן ויקרא זנב האוד, ובמו שאין בו הכח להבעיר דבר אלא שהוא עשן ומלעז
 בני הבית מעט, כן אלו המלכים באו נחרון אהם אבל אין כח נס לכלות, ובמעט זמן יכלה
 עשן וישנו להם (מרד"ק): (ו) ונקיצנה, נכנס בה בחזקה, כקץ זה המכניס ביד:
 ונקיענה

הפטרת יתרו

תרגום אשכנזי כ

וּנְבִיקֵעֲנָה אֵלֵינוּ וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ
 בְּתוֹכָהּ אֶת־בֶּן־טִבְאֵל: (ו) כִּי־יֵלֵד
 יֵלֵד־לָנוּ בֶן נִתָּן־לָנוּ וְתִהְיֶה
 הַמְּשֻׁרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
 פְּלִאִיוֹעַץ אֵל גִּבּוֹר אָבִי־עַד־שׁוֹר־
 שְׁלוֹם: (מ) לְמַרְבֵּה הַמְּשֻׁרָה
 וּלְשְׁלוֹם אֵין־קֶץ עַל־כֶּסֶף דּוֹד
 וְעַל־מַמְרַכְתּוֹ לְהַכִּין אֶת־הָאֵת
 וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה מֵעַתָּה
 וְעַד־עוֹלָם קִנְיַת יְהוָה צְבָאוֹת
 תַּעֲשֶׂה־זֹאת:

וויר דרינגען איין, עראבערן
 עם פֿיר אונז, ערנענען דאן
 איינען נייען קעניג דען זאָהן
 טבאל'ס; — (ז) דען אונז
 איזט איין קינד געבארען, איין
 זאָהן אונז געגעבען! הערר.
 שאַפֿט רוהט אויף זיינען שול.
 טערן, זיין נאָמע איזט: וואונג.
 דערפֿאללער! ראַטה דעם
 טעכטיגען גאָטטעם! דעם עוויג
 גען פֿאַטערס, דעם פֿרײַע
 דענס פֿירשטען! (מ) דער
 העררשאַפֿט ערווייטערונג,
 דעם עוויגען פֿרײַערען איזט
 קיין ציעל געזעטצט, ער
 העררשט אויף דוד'ס טהראָן,
 גרינדעט אויפֿס נייע זיין רייך,
 בעפֿעסטיגט זיא מיט רעכט

למרבֿה קרי

אונד גערעכטיגקייט פֿאַן נון אָן אויף עוויגע צייטען היין; דער אייפֿערגייסט דעם עוויגען
 צבאות פֿאַללבריינגט דיא טהאַט.

ר ש י

שהיא שום וכן ת"י ונשיטון עמנא שיהיו שון עם עשרת שבטים נמלך אחד: את בן טבאל. בן
 הט"ב אלינו בן ת"י ויש לפרש טב אל אשר לא טוב בעיני סמקום ובנימטריא של אומיות אלב"ס
 טבאל הוא רמלא ט"ר ב"ס אל בן טבאל בן רמלא: (ז) כי ילד יולד לנו. אע"פ שאחו הרשע
 הוא בנו הנולד לו זה כמה שנים להיות לנו תחתיו למלך לדיק יהיה. ותהיה משרת הקב"ה
 ועלו על שכמו שיהא עוסק במורה ושומר מצוות ויטה שכס למשאו של הקב"ה ויקרא שמו הקב"ה
 שהוא מפליא ענה ואל גבור ואבי עד קרא שמו של חזקיהו שר שלום כי שלום ואמת יהיה בימיו:
 (ח) למרבה המשרה. למי יקרא השם הזה למלך המרבה המשרה של הקב"ה על עכמו לירא
 מפניו משרה ל' שררה אך יש לומר שאף שר שלום משמותיו של הקב"ה וקריאת שם זה אינו
 לשם ממש אלא לשם גדולה ושכרה כמו וקרא שם נבית לחם וכמו ועשיתי לך שם אף באן ויקרא
 שמו ויתן לו שם וממשלה: ולשלום. הניתן לו אין קץ שהיה לו שלום מכל עבריו ואין קץ זה
 לשון הפסק עולמית אלא אין קץ לסניבו: על כסא. מלכות דוד יהיה שלום זה במשפט ולדקה
 שעה יחזקיהו. ולשלום וי"ו זה תיקון המלה הוא הרבה משרה על שכמו ומה גמול ישלם לו
 הנה לשלמו אין קץ ואין קבנה: מעתה ועד עולם. עולמו של חזקיהו כל ימיו וכן מליוו שאמרה
 חנה על שמואל וישב שם עד עולם: קנאת ה' נבאות. שקנא לליון על אשר יעץ עליה ארם
 ופקח: תעשה זאת. ולא אחז ראוי לכך ואף זכות אבות תמה. תוספתא. ואמרו לרבותינו

ב א ו ר

ונבֿיקֵעֲנָה אֵלֵינוּ, נבֿיקֵע חומותיה ונכנס בה ותהיה ברשותנו (רד"ק): בן טבאל, הונן
 שהיה איש מבני אפרים שהיו חושבים להמליכו בירושלים, ויונתן ת' ית מאן דכשר לנא,
 עשה מלח טבאל וטריקון הטוב אלינו (מרד"ק): (ז) כי ילד ילד לנו, נראה טעם ההמשך
 לדעת מסדרי ההפסדה כזה, אמר אל חירא מפני רבין ובן רמליהו, אשר אמרו נמלך בירושלי'
 את בן טבאל, כי ילד ילד לנו בן נתן למלכנו אשר על שמו 'חיה' המשרה והטעם על חזקיה
 בן אחז: ויקרא שמו, של הילד כזה, פלא ויועץ אל גבור שהוא אבי עד ושר
 שלום, טעם פלא על הנפלאות שיעשו לו, וטעם יועץ אל גבור, כי ענת ה' תקום לו:
 (ח) למרבה, הוא שם והוא סמוך לפיכך הוא נקוד בל"י רי, אמר לרוב המשרה ולשלום אין
 קץ שיהיה על כסא דוד ועל ממלכתו (רד"ק):

הפטרות משפטים

(כירמיה סימן ל"ד).

ואם חל נז' ש' שקלים מפטירין בן שבע שנים יהיאש. ואם הוא ר"ח אדר הראשון מפטירין כח אמר וגו' השמים כסאי. ואם הוא ער"ח אדר הראשון מפטירין מחר חדש. וכל אלו נדפסות לקמן אחר ההפטרות לסדר הפרשיות.

(א) הדבר אשר היה אל-ירמיהו מאת יהוה אחרי כרות המלך צדקיהו ברית את-כל-העם אשר בירושלם לקרא להם ירור: (ב) לשלח איש את-עבדו ואיש את-שפתו העברי והעברייה חפשים לבלתי עבד-בם בירודי אחיהו איש: (ג) וישמעו כל-השרים וכל-העם אשר-באו בברית לשלח איש את-עבדו ואיש את-שפתו חפשים לבלתי עבד-בם עוד וישמעו וישלחו: (ד) וישבו אחרי-כן וישבו את-העבדים ואת-השפחות אשר שלחו חפשים וכבישום לעבדים

(א) דאז ווארט, דאז דעם ירמיהו פאם עוויגען ווארט, נאכדעם דער קעניג צדקיהו איין בינדנים מיט אללעם פאל-קע אין ירושלים איינגעגאנגען וואר, איהנען איין אללגעמיינעם פרייהייטסואהר אויס צו רופען, (ב) דאס יעדער זיינען עכרישען קנעכט אונד זיינע עכרישע מאגד פרייא אויסשיקע, אונד ניצמאנד בעהר זיינען יידישען מיט ברודער אלס שקלאפע בע. האנדלע; (ג) אויך אללע פירשטען זא וואהל אלס אל. לעם פאלק דיא דאז בינדנים איינגעגאנגען ווארען, דאריין וויליגטען, יעדער זיינען קנעכט אונד זיינע כאגד פרייא אויס. צוגעהען, אונד זיא ניכט מעהר דיענען צו לאססען, דיעזעם בעפעהלע געהארען, אונד זיא ווירקליך ענטליעסען. (ד) נאכהער אבער אימקעהרי טען, אינד דיא קנעכטע אונד מענדע וועדער צוריק נאהי מען, דיא זיא פרייא אויסגע.

ולשפחות

וכבישום קריי.

שיקט האטטען, אונד זיא צוואנגען, וועדערום איהרע קנעכטע אונד מענדע צו זיין.

דא

ר ש י

נקב הקנ"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג אמרו מלאכי השחל לפני הקנ"ה מי שקלן דלתות ההיכל ושיגרו למלך אשור ועשה משיח מיד סחמו הכתוב: (א) אחרי כרות המלך. בשנה השביעית למלכו כך שנינו בסדר עולם ויהי בשנה השביעית בלוי אנשים מזקני יהודה לדרוש את ה' אמרו ליחזקאל ענד כהן שמכרו רבו מהו שיאכל בתרומה

ב א ו ר

(א) הדבר אשר היה וגו', והיו דבר ה', כיון שהפסיק הכפיל: (ג) וישמעו כל השרים, וישמעו וישלח, הראשון תרגו' יונתן כמשמע ושמעו, והשני תרגו' וקבילו, וכדכך הזכיר שניתי

וּלְשִׁפְחוֹת: (ה) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה
 אֶל-יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר:
 (ו) כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲנֹכִי בְרַחְמֵי בְרִית אֲתֵּי אֲבוֹתֵיכֶם
 בַּיּוֹם הַזֶּה וְצִוִּיתִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 מִבֵּית עַבְדִּים לֵאמֹר: (ז) מִקֶּץ
 שִׁבְעַת שָׁנִים תִּשְׁלַחֻ אִישׁ אֶת-
 אָחִיו הָעֵבֶרִי אֲשֶׁר יִמְכַר לְךָ
 וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוּ חֲפָשִׁי
 מֵעִמָּךְ וְלֹא-שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי
 וְלֹא הִטּוּ אֶת-אָזְנָם: (ח) וְהָשִׁבוּ
 אֲתָם הַיּוֹם וְחָעֲשׂוּ אֶת-הַיִּשְׂרָאֵלִי
 בְּעֵינַי לְקָרָא דְרוֹר אִישׁ לְרַעְהוּ
 וְחִכְרְתוּ בְרִית לִפְנֵי בַּיִת אֲשֶׁר-
 נִקְרָא שָׁמַי עֲלָיו: (ט) וְהָשִׁבוּ
 וְחִלְּלוּ אֶת-שָׁמַי וְהָשִׁבוּ
 אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת-
 שִׁפְחוֹתוֹ אֲשֶׁר-שִׁלַּחְתֶּם חֲפָשִׁים
 לְנַפְשָׁם וְחִכְבְּשׁוּ אֹתָם לְהִיּוֹת
 לָכֶם לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת: (י) לָכֵן

(ה) דא זוארד דאן ווארט
 נאטטעס דעם ירמיהו, אים
 נאמען דעם עויגען צו פער-
 קינדיגען: (ו) זא שפריכט
 דער עויגע, דער גאטט
 ישראל'ס: איך האבע איין
 בינדנים מיט אייערן פאר-
 פאהרען ערריכטעט, אלס
 איך זיא אים דעם לאנדע
 מצריכ, דעם שקלאפענהויזע
 הערויס פיהרטע, אונד גע-
 שפראכען: (ז) צו אנפאנג
 דעם זיעבענטען יאהרעס
 זאלט איהר יעדער דען
 עברישן ברודער ענטלאססען,
 דער זיך דיר צים קנעכטע
 ווירדע פערקויפט האבען;
 נור זעכס יאהרע זאלל ער
 דיענען, אונד דאן מוסט דוא
 איהן פרייא אויסגעהען לאסן
 סען, עס געהארבטען מיר
 אבער אייערע פאטער ניכט,
 אונד נאכען (ויינטן ווירטען)
 קיין געהער; (ח) איהר אינ-
 דעססען קעהרטעט איטצט
 אין אייך, אונד טהאטעט
 וואס וואהלגעפעלליג אין מיי-
 נען אויגען איזט, דא איהר
 פרייהייט אויסריעפט, יעדער
 פיר זיינען נעכסטען, אונד
 דאריבער איין בינדנים אינ-
 גינגט פאר מיר, אין דעם
 הויזע, אויף וועלכעס מיי-
 נאמע גענאנט איזט. (ט) דאך

כה

קעהרטעט אויך איהר וויעדער אום, ענטווייהטעט מייגען נאמען, אונד נאהמט
 יעדער זיינען קנעכט אונד זיינע מאגד צוריק, דיא איהר ענטלאססען האכט, איהר
 אייגענער הערר צו זיין, אונד צוואנגט זיא וויררום אייערע קנעכטע אונד מעגדע צו זיין.
 וואהל-

ב א ו ר

שנית גס אני בתרגומי: (ה) ויהי דבר ה', לאמור אותו הדבר מאת ה' אל בני ישראל, כן
 נראה לי שגור הכתוב: (ו) מבית עבדי, לאמור כמו שהולאתי אתכם לחפשי, כן תזלתי חזם
 עבדנים לחפשי: (ט) וחללו את שמי, בהפרכס את הכרית אשר כרתם לפני בניתי אזר

כֹּה אָמַר יְהוָה אֲתֶם לֹא שָׁמַעְתֶּם
אֵלַי לְקִרְאֵי דְרוֹר אִישׁ לְאָחִיו
וְאִישׁ לְרֵעֵהוּ הִנְנִי קֹרֵא לְכֶם
דְרוֹר נְאֻם יְהוָה אֶל-הַחֶרֶב אֶל-
הַדָּבָר וְאֶל-הַרְעָב וְנָתַתִּי אֶתְכֶם
לְזוֹעָה לְכָל מְמַדְכֹּת הָאָרֶץ:
(יא) וְנָתַתִּי אֶת-הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים
אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר לֹא-הִקִּימוּ אֶת-
דְּבַרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לִפְנֵי
הָעֵגֹל אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְשָׁנִים וַיַּעֲבְרוּ
בֵּין בְּתָרְיוֹ: (יב) שָׂרֵי יְהוּדָה וְשָׂרֵי
יְרוּשָׁלַם הַסַּרְסִים וְהַקְּהָנִים וְכָל
עַם הָאָרֶץ הָעֹבְרִים בֵּין בְּתָרֵי
הָעֵגֹל: (יג) וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּיַד
אֲיֵבָהִם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם
וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֹאכַל לְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ:
(יד) וְאֶת-צִדְקֵיהֶם מִלֶּדְיֵהוּדָה

(י) וואהלאן דען! זא שפריכט
דער עוויגע: איהר האבט
מיר ניכט געהארבען וואללען,
פרייהייט אויסצורופען פיר
דען מיטברודער, פיר דען
נעכסטען; נון זא ווילל איך
פרייהייט איבער איך אויס-
רופען, פיר דאז שווערדט,
דיא פעסט, אונד דיא הונ-
גערסנאטה, אונד איך צום
שרעקבילרע מאכען פיר אללע
רויכע דער ערדע; (יא) איך
געבע דיא לייטע, דיא מיין
בינדנים איבערטרעטען הא-
בען, יא דיא ווארטע דעם
בונדעם ניכט געהאלטען הא-
בען, דען זיא זעלבסט אין
מיינער געגענווארט ערריכ-
טעט, אלס זיא איין קאלב
אין צווייא טהיילע צערלעג-
טען, אונד דורך דיעזע שטי-
קע הינדורך גינגען; (יב) דיא
פירשטען יהודה'ס, אונד
ירושלים'ס, דיא האפבעדיענ-
טען אונד אללעס פאלק דעם
לאנדעס, דיא זעמטליך צווי-
שען דען שטיקען דעם קאל-
בעס דורכגעגאנגען זינד;
(יג) זיא אללע איבערגעבע
איך דער האנד אוהרער
פיינדע, אין דיא האנד דע-

לשנה קרי. ואח

דער, דיא אוהגען נאך דעם לעבען שטעהען, דאס איהר אאס דען פעגעלן דעם הימ-
מעלס אונד דען טהיערען דער ערדע צור שפיוע דיענע. (יד) אויך צדקיהו, דען
קע

ר ש י

כלומר לפי שהיו רוצין לומר לא נעשו על האבות על שהזירו את העבדים: (י) הנני קורא
לכם דרוו. מאתי שאני אדון לכם להכיל ותהיו הסקר אל החרב ואל הרעב: (יא) העגל אשר
כרתו לשנים. בשחזרו וכנסו כרתו כולם ברית למרוד במקום וכרתו עגל לשנים ועברו בין בתריו

ב א ו ר

נקרא שמי עליו: (י) הנני קורא לכם דרוו, כשהאדון יקרא דרוו לעבדו הנה בידו לעשות
כרכו וכתוב בעיניו, כן אנכי אקרא דרוו אל השדכ ואל הדנר ואל הרעב לרדות כהם
כרלונס, ואין מליל: (יא) העוברים את בריתי, אשר כרתי את אבותיהם בהוליא אתם
מארן מכרים, ולא זו בלבד אלא שעברו גם את הכרית אשר כרתו הם בעצמם לפני: העגל

הפטרת משפטים

וְאֶת־שׁוּרְיֹוֹ אֶתְּנֶה בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד
מִבְקָשָׁיו נַפְשָׁם וּבְיַד חֵיל מֶלֶךְ
בְּבֶל הָעֵלִים מֵעַלְיָכֶם: (טו) הַנְּגִי
מִצְוֶה נְאֻם־יְהוָה וְהַשְׁבַּתִּים אֶל־
הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְחַמוּ עִלְיָהּ
וּלְכַדוּהָ וּשְׂרַפְּהָ בְּאֵשׁ וְאֶת־עַרְוֵי
יְהוּדָה אֶתְּנֶה שְׂמֵמָה מֵאִין יוֹשְׁבֵי:
(טז) כֹּה אָמַר יְהוָה אֱסֹף לְאֶבְרֵיתִי
יוֹמָם וּלְיַלָּה חֻקֹּת שָׁמַיִם וְאָרֶץ
לֹא־שָׁמַתִּי: (יז) גַּם־זָרַע יַעֲקֹב
וְדוֹד עַבְדֵי אִמָּאם מִקַּחַת מוֹזְרֵעוּ
מִשְׁלִים אֶל־זָרַע אֲבֹתָם יִשְׁחָק
וַיַּעֲקֹב כִּי־אָשׁוּב אֶת־שְׁבוּתָם
וְרַחֲמָתִים:

אָשִׁיב קר.

תרגום אשכנזי כב

קעניג יהודה'ס, אונד זיינע פֿיר. שטען איבערגעכע איך דער האנד איהרער פֿינדע, דיא איהגען נאך דעם לעבען שטע. הען, אונד אין דיא האנד דעם הערעם דעם קעניגס צו כבל, דאז איטצט ציואר פֿאן אייך גע. צאגען. (טו) אכער זעהט! איך בעפעהלע נור, שפריכט דער עויגע! זא ברניגע איך זיא וויעדער צוריק נאך דיעזער שטארט, זיא בעשטרייטען זיא, עראכערן זיא, אונד לאססען זיא אין פֿיער אויפֿ. געהען, וועהרענד איך אויך דיא אנדערען שטעדטע יהודה'ס פֿעראדען לאססען אויס מאנגעל אן בעוואהנער.

(טז) דאך האט אויך אלוא דער עויגע געשפראכען: זא ווע. ניג מיין בינדנים מיט טאג אונד נאכט ניכט בעשטעהט, איך דיא געזעטצע פֿיר הימועל

אונד ערדע ניכט אנגעארדנעט, האבע, (יז) עבען זא וועניג ווערדע איך דיא נאכקאממענע שאפטען יעקב'ס אונד מיינעס דיענערס דוד פֿערווערפען, אום ניכט אויס דיעוען רעגענע. טען איבער דיא קינדער אברהם'ס, יצחק'ס אונד יעקב'ס צו ערנענען, ווען איך איהרע געפֿאנגענשאפט צוריק ברניגע, אונד מיך איהרער וויעדער ערבארמע.

למרוד בו והיא היחה ברית חזקה וגמורה לאמר ככה יבחר ויחלק העובר עליה: (יד) העולים מעליכם. מפני חיל פרעה שילא ממכרים כמו שמפורש בספר זה: (טו) הונו מלכה. ושם חיל פרעה לארבו והנשדים ישבו עליכם: (טז) אם לא בריתי וגו'. אי אפשר שלא יתקיים הברית

ב א ו ר

וגו', כן היא דרך ברית הברית, וכן ברית אברהם אבינו בין הנתרים (רד"ק): (יד) העולים מעליכם, מפני חיל פרעה שילא ממכרים, כמו שמפורש בזה הספר: (טו) כה אמר יי, כדי שלא לסיים בקללה חזר מסדר ההפטרות לחזרוני, לקחת עוד ב' הכתובים האחרונים מפרשה הקודמת, לאמור אכל גם זה כנר אחר ה', שלא ימאס בזרע יעקב לגמרי: אם לא וגו', כלומר אם זה אמת שלא יהי בריתי יומם ולילה, ולא שמתי חוקים שמים וארץ להיות חק עולם, גם זה אמת שאמאס זרע יעקב ודוד, אמנם כמו שהתנאי שקר באמת אכל בריתי קימת עם יומם ולילה, ואני שמתי חוקים שמים וארץ, כן זה שקר שאמאס זרע יעקב מלהיות גוי וזרע דוד מלהיות מושל, וכן ת' יונתן לא ארסיק, וכן תרגמתי אני: (יז) מזרעו, של דוד הנזכר: ישחק, בחוב נש"ן כמו בל"י, כי שני השרשים שוים בענין ושתי האותיות ממואל אחד (רד"ק): כי אשיב, בעת שאשיב: אשוב, בחוב נוי' וקרי נוי' ד והענין אחד, כי נמלא מקל יולא כמו ושם ה' את שנותך (הג"ל):

הפטרת תרומה

חרגום אשכנזי כג

לְשִׁלְמוֹהוּ אֲשֶׁר עַל-הַמְּלֶאכֶה
 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
 הָרָדִים בָּעַם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה:
 (ו) וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּפְעוּ אֲבָנִים
 גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יִקְרוּת לִיסַד הַבַּיִת
 אֲבָנֵי גֹזִית: (ז) וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה
 וּבְנֵי חִירוֹם וְהַגְּבִלִים וַיְכִינוּ
 הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לַבְּנוֹת הַבַּיִת:
 (ח) וַיְהִי בְשָׁמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע
 מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
 מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית

אויפֿזֿכֿט איבער דיעועם גע-
 שעפֿט האַטטען, אונד דיא
 אַרבייטסלייטע צור אַרבייט
 אַנטרייבען מוסטען; דיעוע
 וואָרען נעמליך דרייאַ טויזענד
 אונד דרייאַ הונדערט אָן דער
 צאהל. (ו) נון וואָרדען אויף
 דעם קעניגס בעפֿעהל גראַסע
 אונד שווערע שטיינע אויסגע-
 בראַכען אונד געהויען, אום
 דען גרונד דעם טעמפעלס
 דאָמיט צו לעגען, (ז) אונד
 דיא בויאלייטע שלמה'ס אונד
 חירום'ס וויא אויך דיא גבליים
 בעאַרבייטעטען אַללעם, אונד
 שאַפֿטען האַלץ אונד שטיינע
 אָן צום בויא דעם טעמפעלס.
 (ח) אים פֿיער הונדערט אונד
 אַכטציגסטען יאהרע נאָך דעם
 נחרש

נחרש

אויסצוגע דער קינדער ישראל'ס אויס מצרים אונד אים פֿיערטען יאהרע דער דע.

ר ש י

הוא אומר ויש מאות אומר אני שלש אלפים ושלש מאות היו ממונים על קנה אלף שכל אחד
 ממונה על ארבעים ומאה ויותר והשלש מאות שנוספים בד"ה היו ממונים על כולם שכל א'
 ממונה על חמש מאות ויותר ותדע שהרי יש עוד שני כתובים בדבר זה מביאין זה את זה שגוף
 זו בספר זה ואלה שרי הנבלים אשר לשלמה ה' מאות ומשאים ונד"ה היו הוא אומר מאתים ומשאים
 הרי ד' מקראות מביאין זה את זה אבל יש לנו למרא שבמקראות האחרונים ממונים על כולן
 ולשלמה היו אלו הגרים להיות נושא סבל ולמלכ אבנים בהר ויהיו לו שאר עושי המלאכה לערי
 המסכנות שהם אורחיים שאלו הכתובים אמורים גם ובספר מלכים מנה את הנלביים הגרים
 שני מנינים שרי הארבעים והחמשה לבדם והג' מאות הקטנים לירף עם מאתים ומשאים שהיו
 ממונים על עושי ערי המסכנות ומנה חמש מאות ומשאים שרים ונד"ה מנה כל נלביי הגרים
 לעמקן הגדולים עם הקטנים שלש אלפים ויש מאות וכולן גרים ונלביי ערי המסכנות שהיו
 ישראל מאתים ומשאים מנה לעמקן: הרודים בעם העושים במלאכה. הנוגשים את העם עושיין
 המלאכה: (ו) ויסיעו. מן ההר לשון עקירה: אבנים יקרות. כנדות: אבני גזית. נפסלות
 ומסותתות וח"ת והרי כבר נאמר ומקנות והגרזן לא נשמע בבית בהנחתו פ' כלי ברזל לא
 נשמע בבית בהנחתו אלא שהיה מסתת מנחון ומכנים ובונה מבפנים כך נדרש בסוטה: (ז) ויפסלו-
 בהרים: והגבליים. אומה שמה גבל ובקיאים לשתת אבנים ולבנות במה שגוף. בנזכר זקני גבלי
 ומבאים היו כך מקווקי בלקך: ויכינו. ל' הזמנה: ויבנה יסוד הבית: ויבנה יסוד הבית

ב א ו ר

בנייה: (ו) אבני גזית, האבנים הגדולות והיקרות האלה היו נפסלות ומסותתות, בן פשוט
 והנגינה מסכת לסירוש זה, ואולם רד"ק פרשוהו שהיו שני מיני אבנים, אבנים גדולות
 ויקרות, ועוד אבנים קטנות בשה אשר נקראים בשם אבני גזית, ולקחו הגדולות ליסוד
 והקטנות לשאר הבנין מלמעלה: (ז) והגבליים, אומה שמה גבלי (היושבת סמוך ללבנון)
 ויקראם

תרגום אשכנזי

הפטרת תרומה

בחדש ז'ו הוא החדש השני למלך
שלמה על-ישראל ויבן הבית
ליהוה: (ט) והבית אשר בנה
המלך שלמה ליהוה ששים
אמה ארכו ועשרים רחבו
ושרשים אמה קומתו: (י) והאולם
על-פני היכל הבית עשרים אמה
ארכו על-פני רחב הבית עשר
באמה רחבו על-פני הבית:
(יא) ויעש לבית חלונות שקפים
אטמים: (יב) ויבן על-קיר הבית
יצוע סביב את-קירות הבית

גערונג שלמה'ס, אים מאי
נאט זיו, דאז איז דער צווייט
טע מאנאט, פינג מאן אן
דעם עוויגען צו עהרען דען
טעמפעל צו בויען. (ט) דיע
זער טעמפעל אבער האטטע
זעכציג עללען אין דער לענגע,
צוואנציג אין דער ברייטע
אונד דרייסיג עללען אין דער
העהע; (י) פאר דעם היכל
(הייליגטהוק) דעם טעמפעלס
צור מארגענזייטע וואר איינע
האללע צוואנציג עללען לאנג
(דאמיט זיא דיא נאנצע ברייט
טע דעם טעמפעלס איינניממט)
אונד צעהן עללען ברייט;
(יא) דיא פענסטער אס טעמפל
ווארען פאן אויסען ווייט אונד
פאן איננען ענגע, (יב) רינגס
הערום אן דיא ווענדע דעם
טעמפעלס, דעם הייליגען זא

סביב

יציע קיר

ר ש י

(ח) נחדש זיו. הוא חדש אייר דאית ביה זיוא לאילני וכן ת"י זיו ילניא: הוא החדש השני. למנין
החדשים שהרי ניסן ר"ה לחדשים: למלך שלמה. מוסב על השנה הרביעית רביעית למלכות שלמה וכן
הוא אומר במקו' אחר ויחל לבנותו בחדש השני בשנת ארבע למלכותו: (ט) ששים אמה. ההיכל והדביר
יחד: (י) והאולם על פני. לפני ההיכל בכניסתו: ארכו על פני רחב הבית. אורך האולם לרחבו של
ההיכל מן הכפון ולדרום כל מדה הימורה קרוייה אורך והפחותה קרוייה רחב לפי שבהיכל מדה מן
המזרח למערב ימורה קרוייה אורך ובאולם שמה מן הכפון לדרום ימורה זו קרוייה אורך מן
הכפון לדרום ומן המזרח למערב קרוייה זו רחב: על פני הבית. לפני הבית ללד מזרח:
(יא) שקופים אטומים. רבותינו פירשו שקופים לשון ראייה ופתיחה והשקפה פתוחים מבחוץ
ואטומים מבפנים קלרים מבפנים שלא כדרך חלונות אחרות העשויות למאור להראות שאינו לדרך
לאורה: (יב) יליע. אפנוי"ן בלע"ז (חפצותיים); דער ניעדערע חפצותיא חן חיינער העהערן וזיער
עיין מרפא לשון ב"ב ס"א א' ד"ה אסתא) וג' שמות יש לה יליע חא ללע כך מסורס בבבא
בבא

ב א ו ר

ויקראם לסמות אבנים ולבנות (רש"י): (י) והאולם על פני היכל, לפני היכל בכניסתו (רש"י):
על פני הבית, לפני הבית ללד מזרח (הנ"ל): (יא) שקופים אטומים, כתרומתו סתחן
מלגיו וסתומן מלברא. וחז"ל פירשוהו להסך פתוחים מבחוץ וסתומים מבפנים, ועיין ברלב"ג
מה שכתב בזה הענין, ולכן תרגמתיו כמתרגם הארמי, ולדעת התורני הרב ר' הייך וויזל
בר"ו, טעם שם שקף על החלל הנקרא ג"כ חלון שבו יסקף המשקיף, וטעם אטם הוא הדבר
הסותם את החלל, שהי' מזכוכית, והי' א"כ שקף אטם כמו חלונות שלנו, ויתורגם אס כן
בל"א (פערטאָססענע דורכזיכטיגע פענשטער): (יב) יציע, (אפנוי"ן בלע"ז, חנהחנה, לוחטין)
ושלש שמות יש לה יליע חא ללע (רש"י). ולדעתו מה שאמר אס"כ ויעש ללעות סביב הוא
כסל, ולכן כתב בעלמו על ויעש כמו עשה וכו' אבל לדעתי שם יליע הונח על הקרקע ושם
ללע

הפטרת תרומה

סָבִיב לְהִיכָל וְלְדָבִיר וַיַּעַשׂ
צְלָעוֹת סָבִיב : (יג) הַיְצוּעַ
הַתְּחִתָּנָה חֲמֵשׁ בְּאֵמָה רְחֵבָה
וְהַתִּיכָנָה שֵׁשׁ בְּאֵמָה רְחֵבָה
וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בְּאֵמָה רְחֵבָה
כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב
הַיְצוּעַ לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת
הַבַּיִת : (יד) וְהַבַּיִת בְּהַכְּנֹתוֹ אֲבָן
שְׁלֹמֹה מִסַּע גִּבְנָה וּמִקְבוֹת
וְהַגְּרִזֹן כָּרִיבִי בְרוּל לֹא
נִשְׁמַע בְּבַיִת בְּהַכְּנֹתוֹ : (טו) פֶּתַח

הצלע

היצוע קרי

תרגום א' שכנוי כד

וואהל אלס דעס אללערהיי
לינסטען, בויעטע מאן גאל
לעריען מיט גאלענדער פֿער
זעהען; (יג) דיא אונטערשטע
גאללעריע וואר פֿינף, דיא
מיטטעלסטע זעכס אונד דיא
דריטטע זיעבען עללען ברייט,
דען מאן מאכטע פֿאן אויסען
אן דער מויער אַבזעטצע
(וואַרויך דיא באַנקען, וועלכע דיא
גאללעריע טרוגען, וואטען) דאָ
מיט זיא ניכט אין דיא וואַנד
דעס טעמפעלס איינגעפֿוגט
ווערדען מוסטען. (יד) דער
גאַנצע טעמפעל וואורדע פֿאן
לויטער גאַנצען שטיינען, זאָ
וויא זיא הערגעבראַכט וואורד
דען, געבויעט, זאָ דאַס סאַן
בייא דעססען בויא ווערער

האממער נאך בייל נאך זאנסט איין אייזערן גערעטה הערטע. (טו) דער איינגאַנג

צו

ר ש י

נתרא: את קירות הבית סביב. כנגד ההיכל וביח קדשי הקדשים הוא הדביר עשה ללעות
מבחון לדרום ולמערב ולמזון. וסוף המקרא הוא סירוש לראשו ויבן על קיר הבית סמוך לקיר
הבית יביע סביב כולד עשה את קירות ההיכל ולדגיר עשה ללעות: ויעש. כמו עשה וכן עזי
וזמרת יה ויהי לי לישועה כמו היה לי לישועה: (יג) היליע התחתונה. ככל רוח ורוח היו
התאים שלשה זה על זה ומדת ארכו לא נאמרה כאן ובמס' מדות שנינו שלשים זשמה תאים
היו ט"ו נלכון חמשה ע"ג חמשה וחמשה על גביהן וכן בדרום זשמה במערב שלשה ע"ג שלשה
ושנים על גביהן התחתונה חמש והאמצעית שש והעליונה שבע למה כי מגרעות נתן לבית סביב
מולה קומת התא חמש אמות וכשעלה כותל ההיכל חמש אמות גורע את עוביו וכנס בו חמה
לכנים והניח על אותה בנוסה ראשי קירות גג עליית התא שהיא קרקעית לאמצעית וכשעלה
עשר כנס חמה להניח ראשי קירות עליית האמצעית שהיא קרקע העליונה נמלאת אמצעית
רחבה מן התחתונה חמה והעליונה רחבה מן התיכונה חמה: לבלתי אחוז בקירות. שלא לדנק
ראשי הקורות דרך נקבים בקירות הבית שקילקול החומה הוא ואינו דרך נוי: (יד) אבן שלימה
מסע. כמו שהסיעוה מן ההר על ידי השמיר כמות שהיא באה חמש נתונה בקומת הבנין ולא
סתתה בכלי כחל ואבני גזית האמור למעלה מחלוקת היא בסוטה: (ט"ו) פתח הכלע התיכונה
אל

ב א ו ר

ללע על הכותל, וחרגום יליע (גאללעריע), וחרגו' ללע (גאללענדער). ואין לריכס אחרנו
לימר שהנפיל המקרא את דבריו פעמים ושלש שלא לצורך. וטעם את קירות הבית סביב וגו'
הוא פרט אחר הכלל: (יג) כי מגרעת נחו, אין כאן מקומו להרחיב בזה הענין, ואולם
אגיד בקלרה מה שאחשוב בו: כותלי הבית היו עבים יותר לשטה מלמעלה דרך דמיון למטה
היו עבים חמה ולמעלה מזה רק שני שלישי חמה ולמעלה מזה רק שלישי חמה באמה, ולפי

זה

הפטרות תרומה

תרגום אשכנזי כה

האך, אונד בעפעסטיגטע זיא אן דאז הויז, דורך באלקען פאן צעדערנהאלץ. (יט) היע רויף ערגינג אן שלמה דאז ווארט דעס עוויגען, וויא פאלגט: (יט) דיעזעס הויז בויעסט דוא מיר! ווירסט דוא נאך מיינען געזעטצען וואני דעלן, מיינע רעכטע בע פאלגען, אונד מיינע געבאטע האלטען, אלסדאן ווערדע איך אויך דיר מיינע פעררהיי סונג ערפיללען, דיא איך דיי נעם פאטער דוד געגעבען האבע; (כ) איך ווערדע נעהמי לוך שטעטס מיינע רעזידענץ

קומתו ויאתו את הבית בעצי ארזים: (יט) ויהי דבר יהוה אל שלמה לאמר: (יט) הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי העשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אתך אשר דברתי אל דוד אביך: (כ) ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי ישראל:

אונטער ישראל האלטען אונד זיא אלס מיין פאלק ניעמאלס פערלאססען.

הפטרות תצוה (נימוקאל סי' מ"ג)

ואם חל נז פ' זכור מפעילין כה אמר וגו' פקדתי.

(א) דוא א מענשענוואהן! ערצעהלע דעס הויזע ישראל'ס פאן דעם טעמפעל, דאס זיא זיך איהרער זינדען שעמען, דאן לאססע זיא דע גרונדרים אויסמעססען. (ב) ווען זיא זיך נון שעמען וועגען אל לעס, וואס זיא געטהאן הא בען, זא צייגע איהנען, אונד ציינע פאר איהרען אויגען, אויס אונד איינגענגע, ציינונגען, רים

(א) אתה בן אדם הגד את בית ישראל ויבנו את ביתי ומדדו את חכתי: (ב) ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומוצאיו וכל צורתו ואת כל צורתיו קרי חקתי

דיא אבבילדונג דעס טעמפעלס, זיינע אנלאגען, אויס אונד איינגענגע, ציינונגען, רים

ר ש י

(א) אחה בן אדם הגד את בית ישראל ויבנו את ביתי ומדדו את חכתי. ומלאתי את חונן משנן בנין: (ב) ואם נכלמו מכל אשר עשו אז הודע איתם את שאני עמיד לעשות להם: צורת הבית. גבול הבנין היאך הוא מלפניו ועד אחוריו סדוריה לארבע רמות: ותכונתו. משנן תאיו ולשכותיו: וכל כבודיו. כרובים וממורים ואילים ואלמי מלאתי

ב א ו ר

(א) אחה, לאחר שהראה לימוקאל תכונת בנין הבית ומפארמו כזה להגיד לישראל ויכלכו

חֲקִיתוּ וְכָל-צֹרְתוֹ וְכָל-תּוֹרָתוֹ
 הוֹדַע אֹתָם וְכָתַב לְעֵינֵיהֶם
 וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-כָּל-צֹרְתוֹ וְאֶת-
 כָּל-חֲקֵיתוֹ וַעֲשׂוּ אֹתָם: (ג) זאת
 תּוֹרַת הַבַּיִת עַל-רֹאשׁ הַהָר כָּל-
 גְּבוּלוֹ סְבִיב וְסְבִיב קִדְשׁ קִדְשִׁים
 הִנֵּה-זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת: (ד) וְאֵלֶּה
 מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֲמוֹת אִמָּה
 וְטֶפֶח וְחִיק הָאִמָּה וְאִמָּה-רַחֵב
 וְגִבּוֹלָה אֶל-שְׂפָתָהּ סְבִיב זֵרֶת
 הָאֶחָד וְזֶה גִבּ הַמִּזְבֵּחַ: (ה) וּמַחִיק
 הָאָרֶץ עַד-הָעֶזְרָה הַתְּהִתּוֹנָה

ריססע, ענשאירפע אונד אַרד.
 נונגען, דאס ויא דיעזע אב.
 בילדונגען אונד ריכסע בעאַב.
 אַכטען אונד נאַכמאַען.
 (ג) דיעס איזט דיא פֿאַר-
 שריפט פֿאַן דעם טעמפעל:
 אויף דער שפיטצע דעם בער-
 געפ, דער גאַנצע אומפֿאַנג
 רינגסאומהער וואָלל דאָן אל.
 לערהייליגסטע זיין, דאָן איזט
 דיא פֿאַרשריפט פֿאַן דעם
 טעמפעל. (ד) פֿאַלגענדער
 וויזע איזט דיא אויסמעססונג
 דעם אַלטאַרס נאָך דעם עלי.
 לענמאַסע (דיא עללע נעמ-
 לך איינע עללע אונד איין
 שפּאַן) דער אינגערע רויס
 איינע עללע, אונד איינע
 עללע ברייט, זאָ דאָס עם
 רונד אומהער פֿאַן איינעם

צורחיו קרי תורחיו קרי שחיס

דוימען ברייטען ראַנד בעגרענצט ווירר, אונד דיעס איזט דער אייסערע אומפֿאַנג דעם אל-
 טאַרס. (ה) פֿאַן דעם אינגערן רוימע דעם פֿוסנאָדענס ביו צום אייסערסטען פֿאַר-
 שפרונג

ד ש י

אלאחי. וכל כורותיו בתרא לא פירש: וישמרו. ולמדו ענייני המדות מפיך שידעו לעשותם
 לעת קץ. מלאחי. ראוייה היתה ביאה שנייה של עזרא כביאה ראשונה של יהושע לבא בזרוע
 וזנס כדרשינן עד יעבר וננין זה מאז היה ראוייה להם כשעלו מן הגולה וגאולת עולם אלא
 שגרם החטא לא היתה חשובתם הוגנת ע"מ שלק לחטוא וילאו ברשות כורש ובנו לעלמן וי"א
 בככל נשלו בכבריות: (ד) ואלה מדות המזבח. שמפרש למטן י"ד אורך בארבע עשרה רוחב:
 באמות אמה אמה ושופח. באמה בת ששה שהיא אמה ושופח באמה בת חמשה: וסיק האמה.
 אבל היסוד שלו נמדד באמה של חול שהיא בת חמשה חיק ל' חיקוי קביעות והוא היסוד האמה
 אמת חול ולא אמה ושופח שהיא אמה בת ששה ובן שנינו במנחות שהיסוד והסוכב והקדנות
 נמדדין באמה בת ה': וסיק האמה. זה היסוד: ואלה רוחב. זה הסוכב: וגבולה אל שפתה
 סביב זרת האזל. אלו הקדנות זרת אחד מאמצעיתו מודדו זרת לכל רוח הרי אמה על אמה:
 וזה גב המזבח. ובאמה זו היה נמדד גב מזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוע כך מסוכב
 בערובין ובמנחות מפירש יותר לפי המשכון חיק האמה בגובהה עלה אמה ואמה רחב כנסה
 כניסת הסוכב אמה בת חמשה אבל עלייתו ששנינו עלה חמש וזנס אמה אינו באמה בת חמשה:
 וגבולה אל שפתה. הקדנות בין לרוחבן בין לגובהן באמה בת חמשה: (ה) ומחיק הארץ. סן
 היסוד מקרקע הארץ: עד העזרה התחתונה. עד גג מלבן הראשון: שחיס אמות. ולא היה

ב א ו ר

מעונותיהם בראותם את אשר אבדו בעונותם עד הנה: (ד) מדוח, אמות המזבח היו
 של אמה וטפח: וחיק, הוא הפנים, כי כל גוף שלול יש לו שני מדות אשר ישקיף עליהם
 המודד, א) הכלל, וזה אשר יקראו לו בעלי המלאכה בלשון אשכנזי (חין ויכטען) והוא הנקרא
 בלשון הכתוב חיק, ב) כל גוף הכלי עם חלולו זה יקרא גב בלשון הכתוב, והנן זה ומנין
 סירוס הכתוב, והיו א"כ חומות וקירי המזבח ענים זרת וזה גב המזבח: (ח) ומחיק הארץ,

שְׁתִּים אֲמוֹת וְרַחַב אִמָּה אֶחָת
 וּמֵהַעֲזָרָה הַקְּטָנָה עַד הַעֲזָרָה
 הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אֲמוֹת וְרַחַב
 הָאִמָּה: (ו) וְהָהָרָא אַרְבַּע אֲמוֹת
 וּמֵהָאֲרָאִיר וְלַמַּעֲלָה הַקְּרָנוֹת
 אַרְבַּע: (ז) וְהָאֲרָאִיר שְׁתֵּים
 עֶשְׂרֵה אַרְבַּע בְּשֵׁתִים עֶשְׂרֵה רַחַב
 רְבֹועַ אֵל אַרְבַּעַת רְבַעִיו:
 (ח) וְהַעֲזָרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אַרְבַּע
 בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רַחַב אֶל אַרְבַּעַת
 רְבַעִיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ תְּחִי

וּמֵהָאֲרָאִיר קרי . וְהָהָרָא קרי האמה

שפרונג צוויי עללען אונד איי
 נע עללע ברייט, אונד פֿאַן
 דעם קליינען פֿאַרשפרונג ביו
 צום גראָסען פֿאַרשפרונג פֿיער
 עללען אונד איינע עללע ברייט;
 (ו) דער אריאל פֿיער עללען
 האָך, פֿאַן דיעזעם אריאל
 געהען פֿיר האָרנפֿערמיגע
 עקען אין דיא העהע. (ז) דער
 אריאל צוועלף עללען לאַנג
 אונד צוועלף עללען ברייט,
 זאָ דאָס ער דורך זיינע פֿיער
 רעכטע ווינקעל איין פֿיערעק
 אויסמאַכט; (ח) דיא גאַנצע
 קאַמכער פֿיערצעהן עללען
 לאַנג אונד פֿיערצעהן עללען
 ברייט, נאָך איהרען פֿיער
 ווינקעלן, דער איינפֿאַנג
 רונדאומהער איינע האַלבע
 עללע

ר ש י

כן נבית עולמים שם שנינו מביא מלבן של ל"ב על ל"ג וגובהו אמה וכאן גובשו שמים : ורחב
 אמה אחת . כשהניח מלבן הב' עליו היה מלבן הב' ל' על ל' נמצא כניסה לו סביב סביב רחב
 אמה והוא היסוד הרי עלה שמים וכנס אמה והוא היסוד י"ת עזרה מסתמתא ל' רלפס שהיה
 ממלא את המלבן חלוקי אבנים ופת וסיד וקוניא וממחה ושופך ומחליקו למעלה והרי הוא כמין
 רלפס : ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע אמות . מגג מלבן התחתון עד גג מלבן
 שעליו ד' אמות גובה : ורחב האמה . היא כניסת הסובב עלה ארבע וכנס אמה זהו סובב והתחתון
 קורא קטנה לפי שאין גובהו אלא שמים והעליון גובהו ד' : (ו) וההראל . הוא גובה גג המזבח
 מן הסובב ולמעלה ונבית עולמים לא היה אלא שלש וי"ת אף הוא ומדבחה ד' אמן : (ז) והאריאל
 שמים עשרה אורך . מקום המערכה היה עשרים וארבע על כ"ד וזהו שמים עשרה בשמים עשרה
 אל ארבעת רבעיו . שאמלעיתו הוא מודד שמים עשרה לכל רוח הרי כ"ד על כ"ד כך מסורש
 בזבחים וכן שנינו במס' מדות המזבח היה ל"ב על ל"ב עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא
 שלשים על שלשים עלה חמש וכנס אמה זה הסובב נמצא כ"ח על כ"ח מקום הקרנות אמה מזה
 ואמה מזה נמצא עשרים ושש על כ"ו מקום הלך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ד
 על כ"ד מקום המערכה : (ח) והעזרה ארבע עשרה אורך . גג המזבח עם מקום הקרנות ועם
 מקום רגלי הכהנים כ"ח על כ"ח וארבע עשרה האמורים כאן מאמלעיתו מודד כמו שמסורש
 על ארבעת רבעיה : והגבול סביב אותה . י"ת גדנפא ורבותינו פירשוהו על הקרנות : חלי
 האמה

ב א ו ר

שהי' עומד עליה עד העזרה התחתונה , וזה כי המזבח הי' נחלק לעזרות זו ע"ג זו גבנהו והעליונה
 גדולה מתחתונה והאריאל גדול מלבן . ואם לא יתבאר לך תבונתו ע"י העתקתי זאת עיין
 במאסף לשום זו שם יצא לזכר ומנחם להבנת הנחמנים האלה : (ח) והעזרה , עזרה זו אינה
 מעין עזרות הנזכרות למעלה כי אס סדר או מקום מוגבל מסביב להעמדת המזבח . והנה
 להיות

הָאֵמָה וְהַחִיק לָהּ אֵמָה סָבִיב
 וּמַעַלְתָּהּ פְּנוֹת קָדִים: (ט) וַיֹּאמֶר
 אֵלַי בֶּן-אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
 יְהוִה אֱלֹהֵי חֲקוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
 הָעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹזָרָה
 וּלְזַרֵק עָלָיו דָּם: (י) וּנְתַתָּה אֶל-
 הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר יִהְיֶה הֵם מִזֶּרַע
 צְדוֹק הַקְּרִבִּים אֵלַי נֹאֵם אֲדֹנָי
 יְהוִה לְשֵׁרְתָנִי פֶר בֶּן-בְּקָר
 לַחֲטָאת: (יא) וּלְקַחְתָּ מִדְּמֵי
 וּנְתַתָּה עַל-אַרְבַּע קַרְנוֹתָיו וְאֶל-
 אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֹזָרָה וְאֶל-הַגְּבוּל
 סָבִיב וְחֲטָאת אוֹתוֹ וּכְפַרְתָּהּ:
 (יב) וּלְקַחְתָּ אֶת הַפֶּר הַחֲטָאת
 וְיִשַׁר פּוֹ בַּמִּפְקָד הַבַּיִת מִחוּץ
 לַמִּקְדָּשׁ: (יג) וּבְיוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב

עללע אונד דער אינגערע
 רוים רונד אומהער איינע
 עללע, אונד זיין שטופענע
 גאנג געגען מאַרגען. (ט) ער
 שפראך פֿערנער צו מיר
 מענשענזאָהן! זאָ שפּרִיכֶט
 גאַטט דער עוויגע: דאָ זינד
 דיא געזעטצע דעם אַלטאַרס
 צור צייט, ווען ער פֿערטיג
 זיין ווירד, גאנצע אַפּפֿער דאָ
 רויף צו לעגען אונד בלוט
 דאַרויף צו שפּרענגען. (י) דוא
 גיבסט דען פּריעסטער אונד
 לעוויטען דיא פֿאַן צדוק אַבֿ
 שטאַמען, אונד מיר נאָהע
 זינד מיר צו בעריענען,
 שפּרִיכֶט גאַטט דער הערר,
 איין יונגעס רינד צום זינדענֿ
 אַפּפֿער, (יא) ניממסט פֿאַן
 זיינעם בלוטע, אונד לעגסט
 עס אויף דיא פֿיער ווינקעל
 דעם אַלטאַרס אין דיא פֿיער
 עקען דעם פֿאַרשפרונגס אונד
 אָן דען איינפֿאַנג רונד אומהער,
 רייניגסט אונד פֿערזעהנסט
 איהן; (יב) דאָן ניממסט דוא
 דען שטיער צום זינדענאַפּפֿער
 פֿערברענגסט איהן אויף דעם

שעיר

פלאטצע דעם טעמפעלס אויסערהאלב דעם הייליגטרוםס. (יג) אַם צווייטען

ר ש י

האמה. מאמלעיתו מודד נמלא אמה על אמה: והחיק לה אמה. זו כניסת היסוד: ומעלותהו
 פנות קדים. וכבש שעולים זו היה בדרום כדי שיהא העולה זו פינה למזרח שכל הפינות היו
 דרך ימין וכשאתה נותן הכבש בדרום העולה זו ופונה דרך ימין סונה למזרח: (י) הנהנים הלויים.
 אשר משבט לוי: מזרע לדוק. לפי שהיה בהן גדול ששימש ראשון במקדש בימי שלמה וקראו על
 שמו: (יא) על ארבע קרנותיו. של מזבח: פנות העזרה. גג המזבח: וכפרתהו. חקנת אותו
 מדרך חול שבו להכניסו בקדושה להיותו ראוי לכפר עליו מזה ולהלך: (יב) במפקד הבית. ת"י
 בדחוי לביתא' כלומר במקום קדוש ולשון במפקד הבית מקום שהבית כלה כמו לא נפקד ממנו
 אש והוא פר המלואים כדרך שעשו במשכן ובשרף אותו פר ולא נאכל וכן דרשו רבותינו במנחות
 מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה: (יג) תקריב שעיר עזים. זה לא היה

ב א ו ר

להיות האריאל י"ב על י"ב, והגבול המקיף את העזרה אשר עמד בה חלי אמה מכל לדהרי
 אמה אמת והחיק שהוא הפנים מקום מהלך הכהנים אמה, הרי י"ד על י"ד:

שְׁעִיר־עִזִּים תָּמִים לְחַטָּאת
 וְחִטָּאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר חִטָּאוּ
 בַּפָּר: (יד) בְּכֻלּוֹתֶיךָ מִחִטָּא תִקְרִיב
 פֶּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאֵיל מִן־
 הַצֵּאן תָּמִים: (טו) וְהִקְרַבְתָּם
 לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים
 עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהֵעִלוּ אוֹתָם עֲלֵה
 לַיהוָה: (טז) שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה
 שְׁעִיר־חַטָּאת לַיּוֹם וּפֶר בֶּן־בָּקָר
 וְאֵיל מִן־הַצֵּאן תָּמִים יַעֲשׂוּ:
 (יז) שִׁבְעַת יָמִים וְכִפְרוּ אֶת־
 הַמִּזְבֵּחַ וְטָהְרוּ אֹתוֹ וּמְלֵאוּ יָדוֹ:
 (יח) וַיִּכְלוּ אֶת־הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם
 הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים
 עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת־
 שְׁלֵמֵיכֶם וּרְצִאתִי אֶתְכֶם נֶאֱמַר
 אֲדַנִּי יְהוָה:

יכפרו קרי. ידיו קרי

טאגע כרינגסט דוא איינען באק
 אהנע פעהל צום זינדענ
 אפפער דאר, אונד רייניגסט
 דען אלטאר, זא וויא דוא
 איהן דורך דען שטיער ריי
 ניגטעסט. (יד) ווען דוא מיט
 דעם רייניגען פערטיג ביזט,
 כרינגסט דוא איין יונגעס
 רינד אהנע פעהל אונד איינען
 שאפבאק אהנע פעהל דאר.
 (טו) דיעזע אפפערט איהר
 פאר דעם עוויגען, אונד דיא
 פריעסטער שטרייען זאלן
 דארויף, אונד כרינגען זיא
 אלס גאנצע אפפער דעם עווי
 גען דאר. (טז) זיעכען טאגע בע
 ריטעט איהר טעגליך איינען
 זינדענבאק, איין יונגעס רינד
 אונד איינען שאפבאק אהנע
 פעהל. (יז) זיעכען טאגע פער
 זעהנען זיא דען אלטאר, רייניג
 איהן, אונד ווייהען איהן איין.
 (יח) דיעזע טאגע ווערדען
 אלוף פאללבראכט, אונד
 פאם אכטען טאגע אונד ווי
 טער בערייטען דיא פריע.
 סטער אויף דעם אלטאר איי
 ערע גאנצע אפפער אונד
 פריידענאפפער, אונד איך נעהמע איך וואהלגעפעלליג אן, שפריכט דער הערר דער עוויגע.

ר ש י

נמשכן ומלואים של לעמיד לנא כד הם ע"פ הדבור: (יד) מחטא. מלטהר: (טז) תמימים יעשו
 לעולה: (יח) וכלאתי. לאן כלן:

הפטרות כי תשא כמנהג האשכנזים

(כמלכים א' כסיון י"ח)

ואם מלכו פרשה פרה מסטורין ויהי דבר ה' וגו' בן אדם.

(א) ויהי ימים רבים ודבר יהוה
 יהיה אל-אלהיו בשנה
 השלישית לאמר לך הראה אל-
 אחאב ואתנה מטר על-פני
 האדמה: (ב) וילך אליהו להראות
 אל-אחאב והרעב חזק בשמרון:
 (ג) ויקרא אחאב אל-עבדיהו
 אשר על-הבית ועבדיהו היה
 ירא את-יהוה מאד: (ד) ויהי
 בהכרית איזבל את נביאי יהוה
 ויקח עבדיהו מאה נביאים
 ויחביאם חמשים איש במערה
 וכלכלם לחם ומים: (ה) ויאמר
 אחאב אל-עבדיהו לך בארץ
 אל-כל-מעייני המים ואל כל-
 הנהלים אולי וגמצא חציר ונחיה

(א) עם פערשטריך איינע לאני.
 נע צייט, דא ווארד ענה.
 ליד דאז ווארט גאטטעס דעם
 אליהו אים דריטטען יאהרע
 (דער הונגערסנאטה) פאלגענ.
 דערמאסען: געהע, צייגע
 דוך דעם אחאב, איך ווילל
 וויעדערום רעגען געבען דעם
 גאנצען ערדרייכע. (ב) אליהו
 מאכטע זיך אויף דען וועג,
 אום פאר אחאב צו ערשיינען.
 דיא הונגערסנאטה אבער וואר
 דאמאלס זעהר שטארק צו
 שומרון. (ג) דארום ריעף
 אחאב דען עובדיהו צו זיך,
 דער זיין הויזפער וואלטער
 וואר, דיעזער עובדיהו וואר
 איממער איין אייפריגער פער.
 עהרער דעם עוויגען: (ד) אונד
 אלס איזבל איינסט דיא פראג
 פעטען דעם עוויגען אויסראט.
 טען וואללטע, נאדם ער היג
 דערט זאלטער פראפעטען,
 אונד פערבארג זיא, יע פינף
 ציג אין איינער האהלע, אונד
 פערזאה זיא דארט מיט כראד
 אונד וואססער. (ה) איטצט

שפראך אחאב צו איהם: קאם! וויר מיססען דאז לאנד דורכציעהען, אונד אללע וואססער.
 קוועללען אונד בעכע אויפזוכען, פיעללויכט פינדען וויר אירגענדווא גראז, אום פפערד
 אונד

ר ש י

(ד) ויהי בהכרית איזבל. להגיד נא איך הים עובדיה ירא את ה': חמשים איש במערה. א'
 ו'

ב א ו ר

(א) בשנה השלישית, לימי הרעב: (ג) היה ירא את יי, אלו ה' כתוב ירא את ה', הייתי אומר
 שעורו שהי' ירא אלהים וסור מרע, עכשיו שאמר ה' ירא, שעורו שהי' עובד את ה' ולא
 ה' מעובדי הבעל כשאר עבדי אחאב, וכן משמע מתוך הכתוב וכן תרגמתי: (ד) חמשים
 איש במערה, אחת וחמשים איש במערה אחת (רש"י), וכדכתיב לקמן (פ' י"ג) חמשים
 חמשים איש במערה: (ה) לך בארץ, אינו לשון כווי לו לכדו ללכת, כי הרי כתיב וחלקו
 להם

סוֹסוּפְרָד וְלוֹא נִכְרִית מִן בְּהֵמָה:
 (ו) וַיַּחַלְקוּ לָהֶם אֶת הָאָרֶץ לְעֵבֶר-
 בְּהֵאֱחָבְהֶלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבָדוֹ
 וְעַבְדֵיהוּ הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבָדוֹ:
 (ז) וַיְהִי עַבְדֵיהוּ בְּדֶרֶךְ וְהִנֵּה
 אֵלָיוּהוּ לְקָרְאָתוֹ וַיִּכְרְהוּ וַיִּפְלַע-
 לְאֵלָיו וַיֹּאמֶר הֲאֵתָה זֶה אֲדֹנָי
 אֵלָיוּהוּ: (ח) וַיֹּאמֶר לוֹ אֲנִי לָךְ אָמַר
 לְאֲדֹנָיָה הִנֵּה אֵלָיוּהוּ: (ט) וַיֹּאמֶר
 מַה חָטָאתִי כִי-אֵתָה נָתַן אֶת-
 עַבְדְּךָ בְּיַד אֲחָאָב לְהַמְיָחֵנִי:
 (י) תִּי וַיְהִי אֵלָיוּהוּ אִם-יִשְׁגֹּנִי
 וּמִמְלַכְתָּה אֲשֶׁר לֹא-שָׁלַח אֲדֹנָי
 שָׁם לְבַקֵּשׁךָ וַאֲמָרוּ אֵין וְהַשְׁבִּיעַ
 אֶת-הַמְּלַכָּה וְאֶת-הַגֹּי כִּי לֹא
 יִמְצָאָכָה: (יא) וְעָתָה אֵתָה אָמַר

אונד מוילטהיער ראמיט צו
 ערהאלטען, אונד וויר דאך
 ניכט אללעס פיעה פערלעיע.
 הען (י) זיא טהיילטען אלוא
 דאז לאנד אונטער זיך, אום
 עס צו דורכרייען, אחאב
 בערויזטע דען אינען, אונד
 עובדיהו דען אנדערן וועג,
 יעדער פיר זיך אלליין. (ז) אלס
 נון עובדיהו אויף דעם וועגע
 וואר, זיעהע! דא קאם איהם
 אליהו ענטגענען. ער ערקאנט.
 טע איהן אלסכאלד, פיעל
 אויף זיין אנגעזיכט ניעדער,
 אונד זאגטע צו איהם: ביזט
 דוא עם ווירקלך, מיין הערר
 אליהו? (ח) ער אנטווארטע.
 טע איהם: איך בין עס!
 געהע, זאגע דינעבהעררען:
 אליהו איזט דא. (ט) יענער
 ערוויעדערטע: וואס האבע
 איך פערבראכען, דאס דוא
 די. ען דיענער אין דיא האנד
 דעם אחאב איבערלעיעפערן
 וויללט, דאס ער מיך אומ-
 ברינגע? (י) זא וואהר דער

מהבמה קרי

עוויגע דיין גאטט לעבט! עם איזט פאסט קיין פאלק אונד קיין רייך מעהר,
 וואהן מיין הערר ניכט געשיקט העטטע, דיך אויפצוזוכען; אויבעראלל אבער
 וואר דיא אנטווארט: דוא זייעסט ניכט דא, ווארויף ער זאגאר דאז רייך אונד
 דאז פאלק יעדעסמאהל שווארען לעס, דאז מאן דיך ניכט פינדען קעננע. (יא) נון זאגסט

ר ש י

וג' איז בזערה אחרת: (ה) ולא נכרית מן בהמה. לא תכרת כל בהמתנו ממנו: (ט) להמיתני.

ב א ו ר

לכס וגו', גם אינו לשון זרוז, כי אז יחסר הפעולה שיזרו עליו המדבר כי אם הוא שם הפועל
 גרידא. כלומר לזיכים אנחנו ללכת בארץ אולי נמלא וגו': ולוא נכרית מן בהמה, כתיב,
 וקרי מהבהמה והענין אחד, ופי' לא נכרית עירנו או ביתנו או עלמנו מן הבהמה, שמה'
 נמועת אללנו מכל וכל: (ו) האחה זה אדוני אליהו, לא שהי' מסופק בזה, כי הרי כתיב
 ויכירוהו, כי אם כדרך הרואים מה שלא קוו לראות ומשוממים עליו, ושעור המאמר אדוני
 אליהו האחה הוא זה באמת שאני רואה עתה, וכדרך הזה מרגמתי: (י) לבקשך, אולי
 שעורו סינקשו הם איתך בארעם, ועל זה השיבו כי לא ימלאוך: והשביע את המלכה, דרך
 אהבה ובקשה לא דרך יראה ושורה (כ"ק), כלומר אמרי שאמרו אין, השביע אותם אם
 שאמת דברו, כדרך כל המבקשים דבר מה בנפש מלא: לא ימצאכה, המולא, והוא לשון

לך יאמר לאדניקה הנה אליהו:
 (יב) והיה אני ואלך מאחך ורוח
 יהוה וישאך על אשר לא אדע
 ובאתי להגיד לאהאבולאימצאך
 והרגני ועבדך ירא את יהוה
 מנערי: (יג) הלאהגד לאדני את
 אשר עשיתי בהרג איזבל את
 נביאי יהוה ואחבא מנביאי יהוה
 מאה איש המשום המשום איש
 במערה ואכלכלם לחם ומים:
 (יד) ועתה אהה אמר לך אמר
 לאדניקה הנה אליהו והרגני:
 (טו) ויאמר אלהו חי יהוה צבאות
 אשר עמדת לפני כי היום
 אראה אריו: (טז) וילך עבדיהו
 לקראת אחאב ויגדלו וילך
 אחאב לקראת אליהו: (יז) ויהי
 כראות אחאב את אליהו ויאמר

דוא איטצט וואהל: געהע, זאגע דיינעם העררן: אליהו איזט דא! (יב) ווען איך אבער פאן דיר געגאנגען בין, זא טרענט דיר פיללייכט איין ווינד פאם העררן אבערמאלס אן אינען ארט הין, דען איך ניכט ווייס; איך קאממע אינע דעססען, אונד ברינגע יענע נאכרייכט דעם אחאב; דיע זער פינדעט דיר ניכט מעהר, אונד לעסט מיך געוויס אומס לעבען ברינגען; דאך וואר איך, דיין דיענער, איין פערעהרער דעם עוויגען פאן מיינער יוגענד אן; (יג) וואלל טע עם מיינעם העררן ניכט בערייכטעט ווארדען זיין, וואס איך געטהאן, אלס איזבל דיא פראפעטען דעם עוויגען ער שלאגען ליעס? דאס איך הונדערט דערזעלבען, יע פינפציג אונד פינפציג אין איי גער האהלע פערבארג, אונד זיא מיט ברוד אונד וואססער פערזארגטע? (יד) נון זאגסט דוא: געהע, זאגע דיינעם העררן: אליהו איזט דא! ער טעדטעט מיך געוויס.

אחאב

(טו) אליהו אבער זאגטע: זא וואר דער עוויגע צבאות לעבט, פאר דעם איך יעדערציט געדיענט האבע! דאס איך מיך הייטע נאך דעם אחאב צייגען ווערדע. (טז) עוכריהו גינג דען אחאב אויפצוועלען, אונד ברעכטע איהם דיא נאכרייכט, ווארויף אחאב דעם אליהו ענטגעגען רייזטע. (יז) אלס אחאב איהן ערבליקטע ריעף ער איהם צו: ביזט

ר ש י

כמו שמפרש ואומר: (יב) ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע. כי לא ימלאך שאין הגוי יכול למכוא אותך:

ב א ו ר

הוה תמידית (כאשר העיר ע"ז הענין מורי ר' יואל כרי"ל בספרו ומירות ישראל), כלומר שאי אפשר למכוא אותך, וכן תרגמתי: (יב) ורוח יי ישאך, היו קושבים בשלא מלאו אותו שרוח ה' נשאו על אחד ההרים, כמו שאמרו בני הנביאים לאלישע סן נשאו רוח ה' וישליכוו באחד ההרים (כד"ק): (טו) אשר עמדת לפני, ת"י די משמאט קדמוהי, וכן העומדים לפניך תמיד (מ"א י'): (טז) לקראת אחאב, למכוא אותו מלאן כי תקראנה מלממה, ואין הטעם

הפטרות כי תשא

תרגום אשכנזי כט

אֲחָאָב אֱלֹוֹ הָאֲתָהּ זֶה עֲכָרְי
 יִשְׂרָאֵל : (יח) וַיֹּאמֶר לֹא עֲכָרְתִּי
 אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־אֲתָהּ וּבֵית
 אָבִיךָ בַּעֲזוֹבְכֶם אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
 וַתִּלְךְ אַחֲרֵי הַבָּעָלִים : (יט) וְעַתָּה
 שְׁלַח קִבְּץ אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
 אֶל־הַר הַכְּרִמָּה וְאֶת־נְבִיאֵי
 הַבָּעַל אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
 וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת
 אֲכֹלֵי שֶׁתָּן אִיזֹבֵל : (כ) * וַיִּשְׁלַח
 אֲחָאָב בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ
 אֶת־הַנְּבִיאִים אֶל־הַר הַכְּרִמָּה :
 (כא) וַיֵּגֶשׁ אֱלֹהֵהוּ אֶל־כָּל־הָעָם
 וַיֹּאמֶר עַד־מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים
 עַל־שֵׁתֵי הַסַּעֲפִים אִם־יְהוּרָה
 הָאֱלֹהִים לָכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבַּעַל

כיוט דוא עס , אונהיילשטיפֿע
 טער אין ישראל ? (יח) יענער
 אנטווארטעטע : ניכט איך
 האבע אונהייל אין ישראל
 געשטיפטעט, זאנדערן דוא
 אונד דיין פֿאטערליכעס הוין,
 דא איהר דיא געבאטע דעם
 העררן פֿערלאססען האכט,
 אונד דען בעלים נאכגעגאנגען
 זייד. (יט) דאך שיקע נור פֿאר
 אימצט, אונד לאססע גאנץ
 ישראל צו מיר צוזאמען קאמ
 מען, אויף דעם בערגע כרמל
 זאמט דען פֿיער הונדערט
 אונד פֿינפֿציג פראפעטען דעם
 בעלים, אונד דען פֿיער הונד
 דערט פראפעטען דער האניע,
 דיא אללע פֿאם טישע דער
 איזבל עססען. (כ) אהאב
 שיקטע צו אללען קינדערן
 ישראל'ס אומהער אונד ליעם
 אויך דיא פראפעטען אויף
 דעם בערגע כרמל צוזאמ
 מען קאממען. (כא) דא
 טראט אליהו פֿאר דאז פֿאלק
 הין אונד שפראך : וויא לאג
 גע וואנקט איהר נאך אונ
 ענטשלאססען הין אונד הער ?

לכו

הספרדים והאיטליאני מחילין כאן.

איזט דער עוויגע דער וואהרע גאטט, זא געהט איהם נאך; איזט'ס זכער דער בעל, נון

זא

ר ש י

(כא) שתי הסעפים. ב' הממשות שזינכם מנינים להכריע מי האלהים; ואם הבעל. האלהים
לכו אחריו: ולא ענו העם אותו דבר. שלא היו יודעין להבחין:

אשר

ב א ו ר

כאן לקראתו ממש לנוכחו, כי אחרי שהלך אחזב ממנו הי' בזאת כריך ללכת אחריו ולא למולו,
 (ועיין גם' יריעות שלמה נהוראת מלת לקראת): (יז) האחה זה עוכר ישראל, לא שאלו
 אס הוא עוכר ישראל, כי אס שער האמר נשעור שאלת עובדיה ללעיל (פ' ז'), וכן
 תרגמתי: (יט) ועחה וגו', כלומר אין כאן המקום והזמן לדבר מזה הענין, כי אס שלח עתה
 וקבוצ אלי וגו': אובלי שלחו איזבל, כלומר שהיא תפרכס מכיסה: (כ) ויקבוצ, אותם
 ואת הכניאים: (כא) אחס פוסחים על שתי הסעפים, הנה הפסח יטה פגס אל רגלו האחת
 ופעם

לְכוּ אַחֲרָיו וְלֹא-עֲנֵנוּ הָעַם אֹתוֹ
 דָּבָר: (כג) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶוּ אֱלֹהֵי-הָעַם
 אֲנִי נֹוֹתְרֹתִי נְבִיא לַיהוָה לְבִדִי
 וְנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע-מֵאוֹת
 וְחֲמִשִּׁים אִישׁ: (כד) וַיִּתְּנוּ-לָנוּ
 שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפָּר
 הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּהוּ וַיִּשְׂמוּ עָלָי-
 הָעֲצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׂמוּ וְאֲנִי
 אֶעֱשֶׂה וְאֶת-הַפָּר הָאֶחָד וַנְּתַתִּי
 עַל-הָעֲצִים וְאֵשׁ לֹא אִשִּׁים:
 (כה) וַקְּרֹאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי
 אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים
 אֲשֶׁר-יַעֲנֶנָּה בְּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים
 וַיַּעַן כָּל-הָעַם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר:
 (כז) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶוּ לְנְבִיאֵי הַבַּעַל
 בְּחַרוּ לָכֶם הַפָּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ
 רֵאשִׁינָה כִּי אֲתֶם הֵרִיגִים וַקְּרֹאוּ
 בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא תִשְׂמוּ:

זא פאלגט דיעועם. דאן פאלק
 אנטווארטעטע היערווף מיט
 קיינעם ווארטע. (כג) אונד
 אליהו פוהר פארט: זעהעט,
 איך בין אלס פראגעט דעם
 עוינען איבער געבליעבן, איך
 גאנץ אלליין. דער פראגע.
 טען דעם בעל זינד פיער
 הונדערט אונד פינפציג.
 (כד) מאן געבע אונד צווייא
 שטערע; זיא מענען זיך דען
 איינען פאן דיעוען אויסזוכען,
 א הו צערשטיקען, אויף דאן
 האלץ לעגען, אבער קיין פיער
 דארגוטער ברינגען; איך ווילל
 דען אנדערן שטיער צוכע.
 רייטען, אויף דאן האלץ
 לעגען, אונד עבענפאללם
 קיין פיער דארטן ברינגען;
 (כז) דאן רופט איהר דען
 נאמען אייערעם גאטטעס אן,
 אונד איך רופע דען נאמען
 דעם עויגען אן; דער גאטט
 נון, דער דורך פיער אנט.
 ווארטעט, דיעס איזט דער
 וואהרע גאטט. דארויף אנט.
 ווארטעטע אללעס פאלק אונד
 שפראך: דער פארשלאג איזט
 גוט. (כה) אליהו זאגטע צו
 דעם בעל'ס פראגעטען,
 וועהלט איך דען איינען שטיער,
 אונד גערט צו ערשט אנס ווערק, דען איהר זייד
 דיא מעהרערן, רופט אבער דען נאמען אייערעם גאטטעס אן, אונד לעגט קיין פיער
 דא

ויקח
 דיא מעהרערן, רופט אבער דען נאמען אייערעם גאטטעס אן, אונד לעגט קיין פיער
 דא

ב א ו ר

ופעס אל רגלו השני וכן הי ישראל נוטים על שתי המחשבות ופעס יאמינו כי ה' לבדו הוא
 האלהים, ופעס יאמינו כי הבעל הוא האלהים (רל"ג): ולא ענו העם אחוה דבר, מפני
 שהיו נכונים צוה הענין, כי מפני שראו שנעלר הטל והמטר נסכת הרעות שעשו ללכת אחרי
 אלהים אחרים היחה נוטה מחשבתם כי ה' הוא האלהים, ולרוב הסתות נביאי הבעל והאשרה
 היחה מחשבתם נוטה כי הבעל הוא האלהים, ולכן לא רצו לומר לו לא סן ולא לאו, אבל
 כשמשו הנחיה ענו ואמרו טוב הדבר (רל"ק ורל"ג): (כה) ועשו, מעשיכם: כי אחס
 הרכים

(כו) וַיִּקְחוּ אֶת־הַפָּר אֲשֶׁר־נָתַן
 לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם־הַבַּעַל
 מִהַבְּקָר וְעַד־הַצִּהָרִים לֵאמֹר
 הַבַּעַל עֲנֵנוּ וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה
 וַיִּפְסְחוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה:
 (כז) וַיְהִי בַצִּהָרִים וַיִּהְיֶה בָהֶם
 אֱלֹהֵיהוּ וַיֹּאמֶר קְרְאוּ בְקוֹל־גְּדוֹל
 כִּי־אֱלֹהִים הוּא כִּי־שִׁיחַ וְכִי־שִׁיג
 לוֹ וְכִי־דָרַךְ לוֹ אֲוֹלֵי יִשָּׁן הוּא
 וַיִּקְרְאוּ: (כח) וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גְּדוֹל
 וַיִּתְגַּדְּדוּ כַּמִּשְׁפָּטִים בַּחֲרֵבוֹת
 וּבְרִמְחִים עַד־שִׁפְךַ־דָּם עֲלֵיהֶם:
 (כט) וַיְהִי כַעֲבַר הַצִּהָרִים וַיִּתְנַבְּאוּ
 עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאִין־קוֹל

הק' רפי ואין

ה דארונטער. (כו) זיא נאהי
 טען דען שטיער, דען מאן
 איהנען געגעבען, בערייטע.
 טען איהן צו, אונד ריעפען
 דען נאמען דעם בעל אן,
 פֿאס פֿריהען מאַרגען ביז צור
 מיטטאָגס ציט, אונד שפראַ.
 בען: אַ בעל! ערהאַרע אונז!
 עם ערפֿאַלנטע אַבער וועדער
 שטימומע נאָך אַנטוואַרט;
 אונד זיא טאַנצטען איממער
 אום דען אַלטאַר הערום,
 דען מאן ערריכטעט האַטטע.
 (כז) אַלס עם מיטטאַג וואַר,
 שפּאַטטעטע איהרער אליהו
 אונד שפראַך: איהר מיסט
 פֿיעל לויטער רופֿען, ער איזט
 יא אִין גאַטט, האַלט וואַהל
 ראַטהעספֿערואַמלונג, אַדער
 האַט צערשטר יאונג, איזט
 פֿיעללייכט אויף דער רייזע,
 אַדער שלעפֿט אויך וואַהל;
 וועקט איהן אויף! (כח) זיא
 ריעפען ווירקליך מיט לויטער

שטיממע, אונד פֿערוואונדערטען זיך נאָך איהרער ווייזע, מיט שוועררטערן אונד דאַלבען,
 דאַס דאַן בלוט אָן איהנען העראַבשטרעממע. (כט) נון וואַר אויך דער מיטטאַג פֿאַר־
 איבער, אונד זיא ראַזטען נאָך איממער פֿאַרט ביז דיא פֿעספֿערצייט העראַנקאַם, עם
 ער־

ר ש י

(כז) אַזר נתן להם. שהיה נשמת מהם שלא יקרב לע"ז וזכרה לו תחת כנפיו של אליהו א"ל לך בשניכם
 יתקדש המקום: ויפסחו על המזבח אשר עשה. ת"י ואשתו היו מרקדין כמשפטן על מזבחותם:
 ויפסחו. כמו ויפסעו: (כז) כי אלהים הוא. ארי אתון אמרין דחלא הוא: כי שיח וכי שיג לוי
 שמא יש לו דבר עם יועליו עכשיו או משיג ורודף הוא עכשיו במלחמה או דרך לו לבית הנסא:
 (כח) ויתגדדו. י"ל ל' שריטה בכלי וכך היו נימוסיהן: (כט) ויתנבאו. ואישתיואן:

ב א ו ר

הרבים, ומן הראוי שאני הימיד אתן לכם כבוד: (כו) אשר נתן להם, הנותן על פי אחאב:
 ויפסחו על המזבח, ת"י ואשתו היו מרקדין כמשפטן על מזבחותם (רש"י): (כז) כי אלהים
 הוא, דרך החול, וכת"י ארי אתון אמרין דחלא הוא, כונתי לזה בתרגומי במלת (יח) שהוספתי:
 כי שיח, לו, שמא יש לו דבר עם יועליו עכשיו (רש"י), וכן תרגמתי: וכי שיג לו, מענין
 נסוג אחור, כלומר שהוא פונה עמה מכל עסקיו לנוח מעט או להשתגע, וכמו שאומרים
 בל"א (ער ופֿאַכט זיך לערטטרייאַונג): שיג, שראו נא, ומסקלו אס יעלה לשמים שיאו שזראו
 נשא: (כט) ויתנבאו, ת"י ואישתיואן ל' שעות ושגֿען, וכן ויתנב' בתוך הבית דשאלו (ש"א
 י"ח י'), וכדכתי' (ירמ' כ"ט כ"ו) לכל איש משגע ומתנבא: עד לעלות המנחה, עד בוא

תרגום אשכנזי

ערפאלגטע אכער וועדער שטימטע נאך אנטווארט נאך ערהערונג. (ל) דא שפראך אליהו צום פאלקע, טרעטעט דער צו מיר, אונד אלעם פאלק טראט צו איהם הין, אונד ער שטעללטע איינען אלטאר דעם עוויגען וועדער דער, דער אומגעשטאסען וואר. (לא) ער נאָהם נעהמי ליד צועלף שטיינע נאך אני צאהל דער שטעממע דער קינדער יעקב'ס, דעם דאָ ווארט גאטטעס ווארד פאל גענדערמאסען: ישראל זאלל דיין נאמע ויין! (לב) אונד בויעטע פאן דיעזען שטיינען איינען אלטאר, אים נאמען דעם עוויגען, אונד פיהרטע איינען גראכען רינגסאומהער, פאן איינער ווייטע דיא אונד

הפטרת כי תשא

ואין ענה ואין קשב: (ל) ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי ויגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרום: (לא) ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר יהוה אליו לאמר ישראל יהיה שמך: (לב) ויבנה את האבנים מזבח בשם יהוה ויעש תעלה כבית סאתים ורעסביב למזבח: (לג) ויערך את העצים וינתח את הפר וישם על העצים: (לד) ויאמר

מלאו

געפעהר צווייא מאצם ריינעם קארן ענטהאלטען קאנגטע, (לג) לענטע דען האלצשטאם דארויף אין אַרדנונג, צערשטיקטע דען שטיער, אונד לענטע איהן אויף דאָ האַלץ.

דארויף

ר ש י

(ל) וירפא את מזבח ה' ההרום. בנה מזבח והזכיר לישראל להיות מזבח ה' עולה על לבס ושגור כסיהם שהיה הרום ונסגר ונטל שמו והזכרתו מפי כל עשרת השבטים כך שמעתי פשוטו - ומדרשו שמעתי ששאלו בנה מזבח בהר הכרמל וזה שאמר בא שאלו הכרמלה והנה מליב לו יד ולהלן הוא אומר ויבן שם מזבח ומלכי ישראל הרסו כל המזבחות והכמות שברלב שבעש לשם שמים וננה אליהו מונח זה של שאלו שהיה הרום: (לא) אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך. למה נאמר כאן לפי שנים שנגלתה שכינה על יעקב בבית אל וקראו ישראל בו ביום אל גוי וקהל גוים ילאו ממך עתידים בניך להקהל כשאר הגוים ולבנות מזבח ולהקטיר עליו בשעת איסור הנמות ואני מתרצה בדבר כנראשית רבה: (לב) תעלה. פושאד'ו בלע"ז (עיין בהפטרות יתרו ססוק ט"ו מלת ת על ת): כבית סאתים. רמזו בית סאתים חמשים על חמשים במלך המשכן:

כדים

ב א ו ר

עת המנחה, וכמו השחר עלה: ואין קשב, דבר יתבאר שיש שם מקשיב לקולם (רלב"ג), והכונה שלא בא האש שנקשו עליה, וכפי הענין הזה תרגמתי (ערהערונג): (ל) וירפא, דרך השאלה אמר לשון רפואה לבנות הכרמל, וכן כי עלתה ארובה לחומת זבולים, ויחב יחיה את שחר העיר (רד"ק): את מזבח יי ההרום, אמר כי מזבח ה' שם מקדש שוננה לשם ה', והיה זה המזבח הרום כי הרסו עובדי הבעל לכל המזבחות שוננו לשם ה' כשגת היתר הנמות כמו שאמר אליהו (י"ט') את מזבחותיך הרסו (שהג"ל): (לב) ויעש תעלה, עשה חפירה סביב למזבח שילכו בה המים ורוחב התעלה כשיעור מקום זריעת סאתים ושעור חמשים אמה על חמשים אמה (רד"ק), וזה ענין ראוק מאוד, ולפ"ז נוסף שם זרע על גרעניו הזבול זה הנכדלים

הפטרת כי תשא

חרגום אשכנזי לא

מלאו ארבעה כדים מים ויצקו
על העלה ועל העצים ויאמר
שנו וישנו ויאמר ששנו וישלשו:
(יה) וילכו המים סביב למזבח
וגם את התעלה מלא מים:
(לו) ויהי ובעלות המנחה ויגש
אליהו הנביא ויאמר יהוה אלהי
אברהם יצחק וישׂראל היום
יודע כי אתה אלהים בישראל
ואני עבדך ובדברך עשיתי את
כל הדברים האלה: (לז) ענני
יהוה ענני וידעו העם הוה כי-

(לד) דאבויה זאגטע ער: פיל
לעט פיער קריענע מיט וואס
סער אן. אונד ליעס זיא דאן
אויף דאן בראנדאפפער אונד
אויף דאן האלץ אויסניעסען.
ער זאגטע: נאָמאַלס! אונד
זיא טהאטען עס נאָמאַלס;
ער זאגטע: צום דריטטען
מאַל! אונד זיא וויעדערהאַל
טען עס צום דריטטענמאַל,
(לה) זאָ דאַס דאן וואַססער
רינגס אויס דען אַלטער פֿלאַס;
דאן ליעס ער אויך דען גראַם
בען מיט וואַססער פֿיללען.
(לו) אַלס נון דיא פֿעספער
צייט העראַן געקאָממען וואַר,
טראַט דער פראַפֿעט אליהו
הינצו אונד שפראַך: עוויגער!
גאַטט אברהם'ס, יצחק'ס
אונד ישׂראל'ס, לאַס דאָך
הייטע בעקאָנגט ווערדען, דאַס
דוא גאַטט אין ישׂראל ביזט,
אונד דאַס איך דיין דיענער בין, אונד אויף דיין געהיים אַללעס דיעזעס געטהאָן האָ
בע! (לז) ערהערע מיך, אָ עוויגער! ערהערע מיך! דאַמיט דיעזעס פֿאַלק ערקענגע, דאַס
דוא

אחה

יחיר י'

ר ש י

(לד) כדים מים. להגדיל את הנס: שלאו וישלאו. וילקו אלישע על ידיו ונעשו אלבעותיו
במעיינות ותמלאה התעלה הוא שנאמר פה אלישע בן שפט אשר ילק מים ע"י אליהו ונעשה
נס במים על ידיו ראוי הוא שיעשה הנס במים על ידיו: (לו) ובדברך עשיתי. שהקרנתי נבמה
בשעת איסור הנמות: (לז) ענני ה' ענני. ענני באש ענני במטר כך ת"י. ורבותינו אמרו
ענני באש ענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם: וידעו וגו' כי אתה ה'. ואני עבדך וכשתשלמי
לנשרם

ב א ו ר

הנגדלים כבר מהתבן, וטעם המאמר שהיתה התעלה מאותו עומק ורוחב שהיו יכולין להכניס
בה סאתים זרע: (לד) ארבעה כדים מים, להגדיל הנס, והמקרא הוא מן המקראות הקבירים
ושעירו, ויאמר מלאו ארבעה כדים מים וימלאו ויאמר לכו על העולה ועל העלים וילקו וגו':
(לה) מלא מים, לזה אליהו למלאות מים, והמים האלה מלבד השנים עשר כדים (מרד"ק):
(לו) ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה, ר"ל בשלימותך ונמנותך כי ידמה שזוהו על זה,
ואע"פ שנויט שלא זוהו על זה הנה יתכן שיאמר כי בדברו עשה זה מפני שאמר לו שיראה אל
אחאב ויתן מטר על פני האדמ' והי' זה בלתי נכון בעודם מחזיקים ברשעתם, כי אז יסור
מעליות המטר התועלת אשר בעבורה הי', והוא כדי שישובו מדרכם הרעה, הנה מן ההכרח
הי' שיעשה תחלה מה שיהי' סבה להחזירם למוטב לפי מה שאפשר (מרלב"ג). ורד"ק אמר
ו"ל

תרגום אשכנזי

הפטרת כי תשא

אתה יהוה האלהים ואתה הסבת
את לבם אחרנית: (לח) ותפל
אש יהוה ותאכל את העלה
ואת העצים ואת האבנים ואת
העפר ואת המים אשר בהעלה
לחכה: (לט) וירא כל העם ויפלו
על פניהם ויאמרו יהוה הוא
האלהים יהוה הוא האלהים:

דוא, עויגער! דער וואהרע
גאטט ביזט, אונד דוא איה
רע הערצען ביז יעטצט פאן
דיר אבגעווענדעט האבעסט.
(לח) דא פיעל איין פיער
פאם עויגען, אונד פערצעהר
טע דאז בראנדאפער אונד
דיא העלצער אונד דיא שטיי
נע אונד דיא ערדע, אונד לעק
טע ועלבסט דאז וואסער
אם גראבען אויף. (לט) אלס
דאז פאלק ריעועם וואה,
פיעל עם זעמטל ד אויף זיין
אנגעוויכט ניעדער אונד ריעף:

דער עויגען איזט דער וואהרע גאטט! דער עויגען איזט דער וואהרע גאטט!

הפטרת ויקהל כמנהג הספרדים

(נמלכים א' סימן ז')

וישלה המלך שלמה ויקח את חירם מצור: בן אשה
אלמנה הוא ממצה נפתלי ואביו איש צריחרש נחשת וימלא
את החכמה ואת התבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה
בנחשת ויבוא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו: ויצר
את שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת העמוד

האחד

ר ש י

לכשרם לעמוד לבא יאמינו בי אם היום תענוי: ואתה הסיבות את לבם. נתת להם מקום לסור
מאחריך וכידך היה להבין לכנס אליך. ומדעש אגדה אם לא תענוי אף אני אהיה כוסר ואומר
אתה הסיבות את לבם וכן אמר משה אם כמות כל האדם ימותון אלה אף אני כוסר ואומר
לא ה' שלמתי לדבר את החורה והמלות וכן אמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום לא דבר ה' בי:
(לט) ה' הוא האלהים. ולא הנעל האלהים:

ב א ו ר

וז"ל וטעם ובדברך שלא יאמרו מדעתי עשיתי כל מה שעשיתי ומה שאני עושה בכל זמן מדברי
הנסים הם דברי כספים או קסמי, יאם תענוי בלא שירד מן השמים יודע כי כל מה שאני עושה ברלונך
ובנחמוני כך אני עושה ע"כ: (לו) ואתה הסבונת את לבם אחרנית, הנכון כמו שפי' הרמב"ם
ז"ל, מנעת מהם התשובה לרוב פשעם כדי שיקבלו עונשם על דרך ויחזק ה' את לב פרעה,
וכן כי הקשה ה' אליהם את רוחו ואמן את לבנו והדומים להם: (לח) לחכה, דמיון אכילת
הלהנה בלשון ללשון המלקק ומלמד את האוכל: (לט) יי הוא האלהים, הנפל לרוב ההתפעלות
שנתהוה בלנס על ידי ראית הנס:

האחר וחוט שתיים עשרה אמה יסב את העמוד השני: ושתי
 כתרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש
 אמות קומת הכתרת האחת וחמש אמות קומת הכתרת
 השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכתרת
 אשר על ראש העמודים שבכה לכתרת האחת ושבעה לכתרת
 השנית: ויעש את העמודים ושני טורים סביב על השבכה
 האחת לבסות את הכתרת אשר על ראש הרפנים וכן עשה
 לכתרת השנית: וכתרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן
 באולם ארבע אמות: וכתרת על שני העמודים גם ממעל
 סלעמת הכטון אשר לעבר * שבכה והרפונים מאתים טרים
 סביב על הכתרת השנית: ויקם את העמודים לאולם ההיכל
 ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד
 השמאלי ויקרא את שמו בעז: ועל ראש העמודים מעשה
 שושן ותתם מלאכת העמודים: ויעש את הים מוצק עשר
 באמה משפתו עד שפתו עגלו סביב וחמש באמה קומתו
 וקוה שלשים באמה יסב אתו סביב: ופקעים מתחת לשפתו
 סביב סבבים אתו עשר באמה מקפים את הים סביב שני
 טורים הפקעים יצקים ביצקתו: עמד על שני עשר בקר
 שלשה פנים וצפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה
 ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם
 ביתה: ועביו טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושן
 אלפים בת יכיל:

השבכה קרי וקרי קרי
 (ה) : סגת התהן זשעמיש

חזית
 חזית
 חזית

חזית
 חזית
 חזית

הפטרות ויקהל כמנהג האשכנזים

(במלכים א' סימן ז') *

ואם חל נז פהשת שקלים מפטיקין בן שבע שנים יהואש. ואם חל נז פ' פרה ממטירין ויהי דבר ה' וגו' בן אדם.

(א) ויעש הירום את הכירות
 ואת היעים ואת המזרקות
 ויכל הירום לעשות את כל
 המלאכה אשר עשה למלך
 שלמה בית יהוה: (ב) עמדים
 שנים וגלת הכתרת אשר על
 ראש העמודים שהים והשבכות
 שהים לכסות את שתי גלות
 הכתרת אשר על ראש
 העמודים: (ג) ואת הרמנים
 ארבע מאות לשתי השבכות
 שני טורים רמנים לשבכה
 האחת לכסות את שתי גלת
 הכתרת אשר על פני העמדים:
 (ד) ואת המלגות אשר ואת
 הכירות עשרה על המלגות:
 (ה) ואת הים האחד ואת הבקר
 שנים עשר תחת הים: (ו) ואת

(א) חירום פערפערט'נטע
 פערנער דיא אשטעפפע,
 שויפעלן אונד בעקקען, אונד
 היערמיט בעשלאס ער דיא
 גאנצע ארבייט, וועלכע ער
 פיר דען קעניג שלמה אים
 טעמפעל דעם העררן צו מאַ-
 כען האטטע. (ב) דינעז מר-
 ביט זומי צווייא זיילען מיט
 צווייא קראנארטיגען קנייפען
 דארויף, נעכסט דען ביידען
 לויבווערקען, אום דיא קניי-
 פען צו בעדעקקען, (ג) פיער
 הונדערט גראנאטאפפעל צום
 לויבווערק, וואפאן צווייא ריי-
 הען גראנאטאפפעל אויף איין
 לויבווערק קאטמען, אום דיא
 קנייפען, וועלכע אויף דען זיי-
 לען ווארען, צו בעדעקקען;
 (ד) צעהן געשטעללע אונד
 צעהן וואשבקעקען, דיא אויף
 דיא געשטעללע רוהעטען;
 (ה) איין גראסעס וואססער-
 בעהעלטנים אונד צוועלף רינג-
 דער, דיא דאסזעלבע טרוגען.

אש

הסירות

* הספרדים והאיטליאני מפטיקין אותה בסדר סקודי

ר ש י

(ג) שני טורים רמונים. מאה רמונים בטור חרוזים בשכרות:

הסירות

ב א ו ר

(א) הכירות, הכלון בו הסירות וכן אמר אמר זה ואת הסירות ואת היעים (מלכ"ג), וכן
 הוא כל"הי (ב' ד' י"א): ויכל חירום, כפי הנראה ממשמעות המקרא לא עשה חירום למלך
 רק הכלים מנוקשת, ולכן אמר פה ויכל חירום לעשות את המלאכה: (ה) הים, כיור גדול
 מחוד

הסירות ואת היעים ואת
 המזרקות ואת כל הכלים האלה
 אשר עשה חירם למקד שלמה
 בית יהוה נחשת ממרט: (ו) בכבר
 הירדן יצקם המקד במעבה
 האדמה בין סכות ובין צרתן:
 (ח) וינח שלמה את כל הכלים
 מרב מאד מאד לא נחקר משקל
 הנחשת: (ט) ויעש שלמה את
 כל הכלים אשר בית יהוה את
 מזבח הזהב ואת השלחן אשר
 עליו לחם הפנים זהב: (י) ואת
 המנרות חמש מימין וחמש
 משמאל לפני הדביר זהב
 סגור והפרה והנרת והמלקחים

האלה קרי והב

(ו) אשטעפפע, שויפעלן אונד בעקקען, אונד אללע דיעזע גערעטהע, דיא חירום דעם קעניגע שלמה פיר דען טעם פעל מאכטע, ווארען אויס פאליערטעם קופפער: (ז) אים קרייזע דעם ירדן'ס ליעם דער קעניג זיא אין דער האהלען ערדע גיעסען, צווישען סכות אונד צרתן. (ח) שלמה לעגטע אללע דיעזע געפעסע וועג אהנע זיא פארהער צו ווייע גען, וועלכעס וועגען דער גאר צו גראסען מענגע קו פפערס ניכט גוט געשעהען קאננטע. (ט) נון ליעם שלמה אללע איבריגען גערעטהע, דיא צום טעמפעל דעם עווי גען געהארטען פערפערטיגען דען גאלדענען אלטאר, דען גאלדענען טיש, ווארויף דאז שויאבראד לאג, (י) דיא לויכ טער פאן דענען פינף צור דעכטען אונד פינף צור ליני קען פאר דעם קאהר שטאנע דען, אויס פיינעם געדיגענען גאלדע, זאממט איהרען גאלדענען כלומען, לאמפען אונד צווענג.

ר ש י

(ו) הסירות. של נחשת לדשן את המזבח: היעים. מגרפות של נחשת שקורין ויד"ל בלע"ז (לא"ט בחריזע, טויפעלן, טיפפע, עיין מרפא לשון חגיגה כ"א ד"ה ומגריפה) לכתות בהן דשן לכת בתוך הסירות: (ז) ילקם. התיכס והליקס כחבניחם: במעבה האדמה. בעובי גרושחא: (ח) וינח שלמה. מלשקול את משקל הכלים האלה מרוב מאד וחדל לספור משקלם: (י) חמש מימין וחמש משמאל. א"ל לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל הפתח א"כ מלינו מנורה כלסון והתורה אמרה על ירך המשכן תימנה אלא של משה באמלע חמש מימינה וחמש משמאלה: והפרה. של מנורה: והנרות. בזיכין שנותנין בהן השמן והפתילה: והמלקחים. שמרימין בהן את הפתילה מתוך השמן

ב א ו ר

מאוד לרמלה בו: (ז) במעבה האדמה, חפר בעובי האדמה לורת הדפוסים להתיך כל הכלים האלה, כי מרוב גדלם לא הי' יכול לעשות דפוסים באופן אחר להם: (ח) וינח שלמה, נחטר במקרה בבית ה', ושעורו הניחם בבית ה'. ואח"כ ספר מרוב הנחשת לא נחקר משקלם, ורש"י ושאר מפרשים פראוהו, שלמה הניח וחדל מלשקול הכלים האלה. בין כך ובין כך הניגנה זרה במאוד

חרנום אשכנזי

צווענגליין : (יא) שאלען, מעס. סער, בעקען, לעפעל אונד פפאנען, אללעס אויס ריי. נעם גאלדע, יא זאגאר דיא טהיר אנגעלן, אם הייליגען זא וואהל אלס אם אללערהייליג. סטען, ווארען פאן גאלד.

הפטרת ויקהל

וְהָב: (יא) וְהַסְפּוֹת וְהַמְזוּרוֹת וְהַמְזוּרְקוֹת וְהַמְחַתּוֹת וְהַבְּסוּטוֹת וְהַפְתּוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכָל וְהָב:

הפטרת פקודי כמנהג האשכנזים

(כמלכיס א' סימן ז')

ואס חל צו פ' שקלים מסטיקין בן שבע שנים. ואס חל צו פרשת פרה מסטיקין ויהי דבר ה' וגו' בן ארס. ואס חל צו פרשת החדש מסטיקין כה אמר וגו' בראשון באחד לחדש.

(א) וְהַשְׁלֵם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קִדְשֵׁי־דָוִד אָבִיו אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים נָתַן בְּאֲצֵרוֹת בֵּית יְהוָה: (ב) אֹז יִקְהַל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־רֹאשֵׁי הַמִּטּוֹת

(א) אלס נון דיא נאנצע אר. בייט, וועלכע דער קעניג שלמה אים טעמפעל דעס עווי. גען אינטערנאטען האטטע, צו ענדע וואר, בראכטע ער צוזאממען אללעס, וואס זיין פאטער דוד אן זילבער, אן גאלד אונד גערעטהען גע. הייליגט האטטע, אונד לעג. טע זאלעס אין דיא שאטע קאמטער דעס טעמפעלס נייע דער. (ב) היערויף בעריעה

שלמה אללע עלטעסטען ישראל'ס אונד אללע הייפטער דער שטעממע אונד פאמילי.

ר ש י

השמן: (יא) והספות. כלים של מיני זמר הוא וכן מזמרות: והמזרקות. לקבל דם: והנסות. לנזיבי לבונה: והמחתות. לחתות בכך חרומת הדשן וגחלים להוליך ממזבח החיטין למזבח הפנימי להקטיר קטורת: והפתות. מסתחות שמעתי שמפחין בהם את המנועול: לדלחות הבית. שהוא קדש קדשים: לדלתי הבית. שהוא להיכל כל פתחיהן היו זהב: (א) אח קדשי דוד אביו. מה שנשא מנסף וזהב שהקדיש אביו. ומדרש אגדה שלא רצה שלמה לחת מאותו הקדש לבנין הבית. ושמעתי מחכמי ישראל שהיו אומרים לפי שהיה יודע שם פו ליחרב כדי שלא יכו האומות אומרים קשה יראתם שלקחו נקמתם מן הבית שנבנה מן גזילות ופגלות שגזל מהם דוד. ויש אומרים כך אמר שלמה דעב היה נימי אביו שלם שנים שנה אחר

ב א ו ר

במאור פה. וכל'כי נכתב הפסוק הזה באופן אחר: (יא) ספיה, כמו שומרי הסף: מזמרות, לדעתו אחר שנכתב אלל הכלים האלה פרושו כמו זכרת הזלזלים במזמרות (ישעיה י"ח ה'), וענינו סכינים:

הפטרת פקודי

תרגום אשכנזי לד

בְּשֵׁי אֵי הָאֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵל-
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת
אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה מֵעִיר דָּוִד
היא צִיּוֹן: (ג) וַיִּקְהֲלוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירַח
הָאֲחֻנִּים בַּחֹג הוּא הַיְחֻדֶּשׁ
הַשְּׁבִיעִי: (ד) וַיָּבֵאוּ כָּל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּשְׁאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת-דֵּ-אֲרוֹן:
(ה) וַיַּעֲלוּ אֶת-אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת-
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר בְּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם: (ו) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל-
עַדַת יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים עָלָיו אָתוּ
לִפְנֵי הָאֲרוֹן מִזִּבְחִים צֹאן וּבִקֹּר
אֲשֶׁר לֹא-יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מֵרֹב:

עו ישראלים שו זיך נאך
ירושלים, אום דיא בונדע-
לאדע דעם עוויגען, אים
דודים שטאדט, דאז אים
ציון, הערויף צו ברינגען.
(ג) אים פאנאט אחנים, דאז
אזם אים זיעבענטען מאָ-
נאט. פֿערוואמעלטע זיך גאנץ
ישראל צום קעניגע שלמה,
אום דאז לויכהיטען - פֿעסט
צו פֿייערן. (ד) אלס נון דיא
עלטעסטען ישראלים אָנע-
קאָמען וואָרען, הובען דיא
פֿייעסטער דיא לאדע אייף,
(ה) אינד טרונגען זיא הינויף
נאך ירושלים, נעכסט דעם
שטיִפֿטסצעלטע, אינד אללען
הייליגען גערעטהען דיא
דאָרין וואָרען, דיעס פֿער-
ריכטעטען דיא פֿריעסטער
מיט ביאהילפֿע דער לויִם.
(ו) דער קעניג שלמה אָבער,
אונד דיא גאנצע פֿאָן איהם
צוואַמען כערופֿענע נאָציאָן
מיט איהם גינגען פֿאָר דער
לאדע איינהער, אינד אָפֿערטען איינע אונזעהלכאָרע מענגע פֿאָן רינדערן אינד
שאַ

וביאו

ר ש י

אמר שנה ויהי לו לבנו ההקדשות הללו להחיות בהן עניי ישראל: (ב) גשיאי האבות לבני ישראל
של בני ישראל: מעיר דוד. שנחנו שם דוד כשהביאו מבית עובד אדום: (ג) בירח האיתנים.
תרגם יונתן בירחא דעתיקיא דקין לה ירחא קדמאה בחגא וכען הוא שניעאה משניתנה תורה
ובתוב בניסן שהוא ראש חדשים נקרא תשרי שניעי: (ה) ואת אהל מועד. שצעה משה וגמון
שלמה משכנה בית ראשון במו שנינו בתוספתא דקוטה: אשר באהל. אשר נטה דוד לארון:
כנפי

ב א ו ר

(ג) האחנים, לדעת המפרשים נקרא החודש השניעי בשם זה, לפי שנו אוספים הפירות
והתבואות, והם חיי רחוק האדם, וכן איתנים לשון חזק הוא, ולדעת חז"ל בעבור שולדו
בו האבות, ולדעתי לפי שבו האלמה קשה ואין הזמן לרוע ולעבוד, ויהי טעמו כטעם נחל
איתן וכו', ויחורגם לפי (ברכאוןנטט): בהג, הנ' במקום בעבור, והוא חג הסוכות, וע"י
פיוש זה יתורץ קושיה המפרשים: (ה) הכתבים והלויים, הכהנים הארון, והלויים האהל,
כד"ק

(ז) ויביאו הכהנים את ארון
 בְּיַרְתִּיהוּה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־
 דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים
 אֲכַתְחַת כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים: (ח) כִּי
 הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כְּנָפִים אֶרֶץ־
 מְקוֹם הָאָרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרָבִים עַל־
 הָאָרוֹן וְעַל־בְּדָיו מִלְמַעְלָה:
 (ט) וַיֵּאָרְכוּ הַבְּדִים וַיֵּרְאוּ רֵאשִׁי
 הַבְּדִים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר
 וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִיו שָׁם עַד
 הַיּוֹם הַזֶּה: (י) אֵין בְּאָרוֹן רֶק שְׁנֵי
 לַחֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנֵּחַ שָׁם
 מֹשֶׁה בְּחָרְבֵי אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם: (יא) וַיְהִי בְצֵאת הַכֹּהֲנִים
 מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֵעֲנֹן מִלֵּא אֶת־בַּיִת

שפֿעֶן; (ז) כִּי עֲנֻלִּיה דִּיא
 פְּרִיעֶסְטֶר דִּיא בּוֹנְדֶסְלֶאדֶע
 דַּעַם עוּיִגֶען אָן אִיהָרֶען גַּע־
 הַעֲרִיגֶען אַרְט גַּעבֶר אַכְמֶה אַמֶּט
 טַען, נַעֲהַמְלוֹךְ אִינְעֶרֶה אַלֶּב
 דַּעַם קָהָרֶעס, אִין דִּיא אֶל־
 לַעֲרֵהוּיִלִּיגֶסְטֶע, אֹונְטֶער דִּיא
 פֿלִיעֶגֶל דַּער כְּרוּבִים; (ח) דַּען
 דִּיא שְׂטאַנְדֶען מִיט אֹויסֶנֶע־
 בְּרוּיטֶעטֶען פֿלִיעֶגֶלן אִיכֶער
 דַּער בּוֹנְדֶסְלֶאדֶע, וְאָ דַּאס
 דוּרְךְ זִיא וְאָ וואָהֶל דִּיא לֶאדֶע
 אַלֶּס דִּיא טֶראַגֶע־שְׂטאַנְגֶען
 פֿאַן אַכֶען גַּאנְץ בַּעֲדֶקֶט
 וואָרדֶען. (ט) דִיעוּע טֶראַגֶע־
 גַע־שְׂטאַנְגֶען אַכֶער אַמֶּטֶע
 מֵאָן אֹום וְאָ פֿיעֶל פֿעֲרֶלֶענ־
 גַעֲרֶט, דַּאס מֵאָן אִיהָרֶע
 שְׂפִיטֶען שְׂאָן אַם אִינְגַאנֶע־
 גַע דַּעַם קָהָרֶעס אִינְנֶע וואָרֶע־
 דַּע, יַעֲדָךְ אֹויסֶעֶרֶה אַלֶּב דַּעַם־
 זַעֲלֶבֶען וואָרֶען זִיא נִיכְט צו
 זַעֲהֶען; אֹונֶד זִיא בִלִיעֶכֶען דַּא־
 זַעֲלֶבֶסְט בִּיז אֹויף דִיעוּען
 טַאג. (י) אִין דַּער לֶאדֶע
 וואָר נִיכְטֶס אַלֶּס דִּיא צוּוִיא
 שְׂטִינְעֶרנֶען טַאפֿעֶלן, וועֶל־
 בַּע מֶשֶׁה אַם בַּעֲרַגֶע חוּרְבֵי הַיִּנְיִן גַּעֲלֶענֶט, וואָ זַעֲלֶבֶסְט דַּער עוּיִגֶען אִינְעֶן בּוֹנֶד גַּעֲטַאכְט
 מִיט דַּען קִינְדֶערֶן יִשְׂרָאֵלִים, נֶאךְ אִיהָרֶעס אֹויסֶצוּגֶע אֹויסֶ מִצְרַיִם. (יא) וּוִיא נֶוךְ דִּיא
 פְּרִיעֶסְטֶער אֹויסֶ דַּעַם הַיִּלִּיגֶטְהוּם וּוִיעֲדֶער הַעֲרוּיִם גִּינְגֶען, דַּא עַרְפִּילֶטֶע דִּיא וואָהֶל־

יהוה

בַּע מֶשֶׁה אַם בַּעֲרַגֶע חוּרְבֵי הַיִּנְיִן גַּעֲלֶענֶט, וואָ זַעֲלֶבֶסְט דַּער עוּיִגֶען אִינְעֶן בּוֹנֶד גַּעֲטַאכְט
 מִיט דַּען קִינְדֶערֶן יִשְׂרָאֵלִים, נֶאךְ אִיהָרֶעס אֹויסֶצוּגֶע אֹויסֶ מִצְרַיִם. (יא) וּוִיא נֶוךְ דִּיא
 פְּרִיעֶסְטֶער אֹויסֶ דַּעַם הַיִּלִּיגֶטְהוּם וּוִיעֲדֶער הַעֲרוּיִם גִּינְגֶען, דַּא עַרְפִּילֶטֶע דִּיא וואָהֶל־

ר ש י

(ז) כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים. אֹותֶן שַׁעֲשֵׂה שְׁלֵמָה הַעוֹמְדִים עַל רִגְלֵיהֶם בְּקֹרֶקֶע וְאִין אֶלֶו כְּרוּבִים שֶׁל כְּסוּרַת
 שַׁעֲל הָאָרוֹן: (ח) אֶל מְקוֹם הָאָרוֹן. מְקִיר אֶל קִיר כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְמַעֲלָה בַּעֲנִין: (ט) וַיֵּרְאוּ רֵאשִׁי
 הַכְּרָבִים. כְּפִרוּכָה שְׂכוּגֶד הַפֶּתַח בְּאִמַּת טֶרַקְסִין יִכּוֹל יִהְיֶה מֶרְקֶעִין בַּה וּוִילֶאִין מִלֵּל וְלֹא יֵרְאוּ
 הַחוּצָה הֵא כִילֶד דּוּמְקִין וּבּוֹלֶטִין כְּמִין שְׁנֵי לְדֵי אֶשָׁה בַּעֲנִין שְׁנֶאֱמַר בֵּין שְׁדֵי יֵלִין (שִׁיר אֶל י"ג):
 (יא) בְּלֶאֱת, הַכֹּהֲנִים טֶן הַקֹּדֶשׁ. הַכֹּהֲנִים שְׁנֶאֱזוּ הָאָרוֹן בְּדְבִיר כְּשִׁילֶאוּ שְׂרַתָּה שְׂכִינָה בְּהִיכֶל:

ב א ו ר

(ד"ק ושאר מפרשים): (ז) דְּבִיר, לְמַעֲלָה פֶּרֶשָׁה וּוִי פֶּסוּק י"ט כְּחַז הַרְד"ק וְשֶׁאֵר מִפְּרָשִׁים,
 הַדְּבִיר קוֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא, וְע"ש: (ט) וַיֵּאָרְכוּ, עָשׂו אֹותֶם יוֹתֵר אֲרוּכִים מֵאֶל מֶשֶׁה, כִּי אֶלֶל
 מֶשֶׁה הִי שִׁעוֹר קוֹדֶשׁ קִדְשִׁים עָשׂו אֲמוֹת וּכְפָה עָשׂוֹת אֲמוֹת (רַלְב"ג): (י) אֵין בְּאָרוֹן, לְשַׁל ל
 שְׂכִי לֹוֹסוֹת: אֲשֶׁר כְּרַח, שְׁעוּבוֹ אֶשֶׁר שֶׁס כְּרַח, דְּהִיּוּנו כְּסוּכָב שׁוֹכֵר, כְּדַמְכִיב (דְּנִיִּים ה' ב')

הפטרת פקודי

חרגום אשכנזי לה

יהוה: (יג) ולא יכלו הלהנים
 לעמד לשרת מפני הענן כי
 מלא כבוד יהוה את בית יהוה:
 (יד) אז אמר שלמה יהוה אמר
 לשכן בערפל: (יד) בנה בניתי
 בית זבל לך מכון לשבתך
 עולמים: (טו) ויסב המלך את
 פניו ויברך את כל קהל ישראל
 וכל קהל ישראל עמד: (טז) ויאמר
 ברוך יהוה אלהי ישראל אשר
 דבר בפיו את דוד אבי ובידו
 מצא לאמר: (יז) מן היום אשר
 הוצאתי את עמי את ישראל
 ממצרים לא בחרתי בעיר מכל
 שבטי ישראל לבנות בית להיות
 שמי שם ואבחר בדוד להיות

קע דען גאנצען טעמפעל,
 (יג) זא דאס דיא פריעסטער
 וועגען דער וואלקע איהר
 אסט ניכט פערריכטען קאנג-
 טען; דען דיא הצררליכקייט
 דעס העררן ערפילטע דאז
 גאנצע הויז. (יג) דא שפראך
 שלמה: עוויגער! דער דוא
 פערשפראכסט אין דיעזער
 וואלקע צו טהראנען, (יד) דיר
 צור וואהנינג האבע איך דיע-
 זען טעמפעל געבויעט, גע-
 ווירמעט צור רעוירענץ אויף
 עוויגע צייטען. (טו) דארויף
 וואנדטע דער קעניג ויין אג-
 געוויכט צום פאלקע, אונד
 זענעטע עס, וועהרענד וועל-
 כער צייט דיא גאנצע פער-
 זאממלונג ישראל'ס אדערעכט
 שטאנד. (טז) אלסדאן שפראך
 ע: געלאבט וייא דער עוויגע,
 דער גאטט ישראל'ס, דער
 דורך זיינע אללמאכט איסעט
 ערפיללט, וואס ער מיינעם
 פאטער דוד פעררהייסען האט,
 אינדעם ער שפראך: (יז) פאן

דער צייט אן, דא איך מיין פאלק ישראל אויס מצרים צאג, האבע איך מיר נאך
 גיע איינע שטאדט אונטער אללען שטעטמען ישראל'ס אויסערוועהלט, אום מיר
 דאזעלבסטן איינען טעמפעל בויען צו לאססען, ווארויף מיין גאמע גענאנגט ווערדע,
 [זונד, חוץ ניע חיינען, וואן ערקעהרען, לוז פירטטען חיינען פאק, מיטלט חבער חכע
 חייך מיר ירושלים ערוועהלט, דחם מיין כחזע חוין יח גענעכנט ווערדע], אונד האבע דוד
 ר ש י

(יג) אז אמר שלמה. כשראה הענן אמר עתה רואה אני שהשכינה שורה בבית שנתי שהרי כך
 הכטיח לבא ולשכון בו מתוך ענן וערפל והיכן אמר כי בענן אראה על הכפורת (ויקרא ט"ז
 ב') כך שנויה בספרי: (יד) לשנתך עולמים. שמשנבחרה לא הותרו הנמות ולא שרתה שכינה
 במקום אחר: (טו) אשר דבר בפיו. שיתן לו בן שיבנה בית: ובידו מלא. קיים את דברו בידו
 הטובה: (יז) מן היום וגו'. את זו דבר אל דוד אבי:

ב א ו ר

ה' אלהינו כרת עמנו ברית בחורב, שמוכס בהדיא על העשרת הדברות (עיין שם): (יג) ה'
 אמר, לדעתי נחמר יחס המלטרף, ושעורו אשר אמר וכו' כמו שאמר כי בענן אראה וגו':
 (טו) ויברך, פה לא נכתבה הנכונה רק מפורשת להלן, ואחר הנכונה אמר ברוך ה' אלהי
 ישראל וגו'. ויש מפרשים את כמו עס, ושעורו ויברך עס העם את ה': (טו) לאמר, מלת
 לאמר מוסב למעלה על דבר בפיו (מרד"ק): (יז) ואבחר בדוד, כתב הרד"ק למה שקדים

ערקאָהרען, איבער מיין פֿאַלק
 צו הערשען; (יח) אונד אלס
 מיין פֿאַטער דוד דאַמאַלס
 וויללענס וואָר, דעם נאַמען
 דעם עוויגען, דעם נאַטטעס
 ישׂראל'ס, איינען טעמפעל צו
 בויען, (יט) איהם, מיינעם
 פֿאַטער דוד, זאָגען ליעם:
 די עזער געפֿאַסטע פֿאַרזאַמלן
 מיר איינען טעמפעל צו בויען,
 איזט צוואָר זעהר גוט, (כ) נור
 דואַ וואָלסט איהן נאָך ניכט
 אויס'הערען, זאָנדערן דיין
 זאָהן, דער דיר ווירד גע-
 באַרען ווערדען, ער ווירד מיר
 דען טעמפעל בויען! (כא) אונד
 זא איזט נון אויך אללעס ער-
 פֿיללט, וויא דער עוויגע גע-
 שפּראָכען. איך בין אַן מיי-
 נעם פֿאַטערס שטאַטט גע-
 קאַממען, אונד זיטצע אויף דעם
 טהראָן ישׂראל'ס, וויא דער
 עוויגע פֿערהייסען; האַכע
 אויך ווירקליך די עזען טעמ-
 פעל, צו עהרענדעס עוויגען,
 דעם נאַטטעס ישׂראל'ס, ער-
 בויעט, (כב) אונד דאַזעלכסט
 איינען אַרט פֿיר דיא לאַרע

על-עמי ישׂראל: (יח) ויהי עם
 לבב דוד אבי לבנות בית לשם
 יהוה אלהי ישׂראל: (יט) ויאמר
 יהוה אל-דוד אבי יען אשר היה
 עם-לבבך לבנות בית לשמי
 הטיבת כי היה עם לבבך: (כ) רק
 אחת לא תבנה הבית כי אם-
 בנה היצא מחלציה הוא יבנה
 הבית לשמי: (כא) ויקם יהוה את-
 דברו אשר דבר ואקם תחת דוד
 אבי ואשב על-כסא ישׂראל
 כאשר דבר יהוה ואבנה הבית
 לשם יהוה אלהי ישׂראל:
 (כב) ואשם שם מקום לארון אשר-
 שם ברית יהוה אשר כרת עם-
 אבותינו בהוציאן אתם מארץ
 מצרים:

אַנגעוויעזען, אין וועלכער דער בונד דעם עוויגען אויפֿבעוואָהרט ווירד, דען ער מיט
 אונזערן פֿאַרפֿאַהרן געמאַכט, אלס ער זיא אויס דעם לאַנדע מצרים געפֿיהרט האַט.

ב א ו ר

לא בחרתי בעיר הי' לו לומר ואבחר בירושלים וכו' ע"ש. ובאמת הכותב ספר דברי הימים
 השליים את החסרון כי שם נאמר לא בחרתי בעיר וגו' ולא בחרתי באיש להיות נגיד על עמי
 ישׂראל, ואבחר בירושלים להיות שמי שם, ואבחר בדוד וגו' (ד' הי' ב' וי"ו ה' וי"ו). וגם בחרגומי
 השלמתי: (כ) היוצא מחלציה, לדעמי בא לחמר לו בנק אשר עלד לך, ולא בנק אשר נולד
 לך, כי רמו לו על שלמה אשר נולד לו אשר הדברים האלה:

והנה נראה כי הכותב ספר דברי הימים השליים לא ידע את חסרון הכתובים
 ונראה כי הכותב ספר דברי הימים השליים לא ידע את חסרון הכתובים
 ונראה כי הכותב ספר דברי הימים השליים לא ידע את חסרון הכתובים

הפטרות מחר חדש

ל

(בשמואל א' סימן כ')

(א) יהונתן זאגטע צו איהם

(דוד) : מאַרגען ,

אַלס אַם ניוואַמאָנדסטאַגע ,

ווייסט דוא פֿערמיסט ווער-

דען , דאָ דיינע שטעללע אַפֿ-

פֿען בלייבט ; (ג) איבערמאַר-

גענון געהע נאָך טיעפֿער הי-

נאַב , ביז דוא אַן דען אַרט

קאַממסט , וואָ דוא שאַן אַם

טאַגע יענער בענעבענהייט

דיך פֿערכאַרגען געהאַלטען ,

אונד וויילע דאַזעלכסט בייא

דעם שטיינע אַזל . (ג) איך

ווערדע אַן דעססען זייטע

דרייאַ פֿפֿיילע אַבשיעסע , אַלס

(א) וַיֹּאמֶר לּוֹ יְהוֹנָתָן מֹחֵר חֹדֶשׁ

וּנְפִקְדָהּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֵהָ :

(ב) וּשְׁלֹשֶׁת חָרָד מֵאֵד וּבָאת אֶל-

הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-נִכְתְּרָה שָׁם בַּיּוֹם

הַמַּעֲשֵׂה וַיֵּשְׁבֶת אֶצֶל הָאֶבֶן

הָאֲזוּל : (ג) וַאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחֲצִיִּים

צִדָּה אֹרֶה לְשַׁלַּח לִי לַמִּטְרָה :

(ד) וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת-הַנֶּעַר לְךָ

כִּצֵּא

וואַללטע איך מיך אים ציעלטרעפֿען איבען , (ד) אונד דען קנאַפֿען אַבשיקען , אום דיא

פֿפֿיילע

ר ש י

(א) מחר חדש , ודרך כל אוכלי שולחן המלך לנוא ביום מועד אל השולחן : ונסקדת . אבני

יפקדך ושאל היבן אתה : כי יפקד מושבך . שיהיה מושבך חסר שאתה יושב בו

וכן תרגם יונתן ותיחבשי ארי יהא מרוח בית אסחרותך : ונסקדת . לשון זכרון : כי יפקד .

לשון חסרון : (ב) ושלשת . שלשת ימים ואז חרד מאד כלומר לכשתגיע ביום השלישי חרד במקום

סתר ותחבבא הרבה כי מאז יבקשך ובאת אל המקום הסתר הזה אשר אתה נסתר בו היום

שהוא יום מעשה מלאכה וכן תרגם יונתן ביומא דחולא שאותו היום נסתר כמה שנאמר ויסתר

דוד בשדה מיד ויהי החדש מחר : האבן האזל . אבן שהיא אות להולכי דרכים . האזל . ה לבי

הדרך וכן תירגם יונתן אבן אתא אבן האות : (ג) צדה אורה . לא מפיך ה"א ופתרון צדה כמו

ללד כל חיבה שנרובה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה כלד אותה אבן אורה חלים למטרה

כדי שלא יבין הנער וזה סימן יהיה לך לניחוש אם אתה לריך לברות : (ד) והנה אשלח וגומר .

ודרך המבקש מן הירווי הולך עד מקום שרוצה שהחן הולך ואינו יכול לכונן יפה פעמים שהוא

מחפשו

ב א ו ר

(ב) ושלשח , תספור שלשת ימים ואז חרד מאד להחבא יותר במקום סתר משאתה בו בשני

הימים הראשונים , כדכתיב ושלחתי ונסתרתני בשדה עד הערב השלישית (ש"א כ')

ה' , ולהלן נאמר ויסתר דוד בשדה מיד ויהי החדש מחר , ויונתן ת' תחבשי למדא , כאלו נחייב

תפקד מאד , ואינו נכון לפי ההמשך : ביום המעשה , נאותו יום שהיה מעשה השנועה שנשבע

שאל ליהונתן שלא יומת דוד שהיה שם נסתר דוד בשדה (רד"ק) נגזר בפרשה י"ט : האבן

האזל , אבן שהיא אות להולכי דרכים , וכן ת"י אבן אתא (מרש"י) : (ג) צדה , הנראה שהיה

יהונתן עומד מלד האבן , והיה מורה החלים משם והלאה , ונזה היה נקל לדוד לשמוע הקריאה אשר

יקרא יהונתן לנערו , ולא כמו שחשבו המפרשים , שהאבן הייתה המטרה , כי לא היה מן הראוי

כלל לשלוח הנער סמוך למקום המחבא , מן בחפשו החלים יעבור את המקום ויראה את הנסתר

ובפרט כשהוא אומר הנה החלים ממך והלאה , אלא הכוון כמו שאמרנו , וטעם צדה כלדה של

האבן , ואם שנזכר המפיק , הנה אין זה מן הנמנע כידוע למדקדקים . ולדעת קלת המפרשים

צדה אורה בטעם ארובה שער . ואינו נכון , כי איך לא יזכור לאיזה לך יורה , והרבה לדדים

יש , ויונתן לא ת' כלת צדה כלל ונחב תחמיה מלה אסרת , חלתא גירין בקשהא אשדי : לשלח

מִצֵּא אֶת־הַחַצִּים אִם־אָמַר אָמַר
לְנַעַר הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה
קָהְנוּ וּבָאָה כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וְאִין
דְּבַר חַי־יְהוָה: (ה) וְאִם־כֹּה אָמַר
לְעֵלָם הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה
לָךְ כִּי שִׁלַּחְךָ יְהוָה: (ו) וְהַדְּבַר
אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ז) וַיִּסְתַּר
דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ עַל־הַיַּרְדֵּן לֶאֱכֹל:
(ח) וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבוֹ
כַּפְּעִים וּבְפַעַם אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר
וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנֵר מִצֵּד

פִּשְׁלֵעַ וַיַּעֲדֵר אוֹיְבוֹתָיו.
שְׁפָרְעֵבֶיךָ אִיךְ נָזַח צוּם קִנְיָם:
פֶּעַן, אוֹנֵד זֶמַע: ,,דִּיא פִּיִּי
לֵעֵ לִיעֲנֵעַן יֵא נַעֲהֵר הִיעֵר:
הַעֲרִי, זֶא נִיִּים דִּיעַם פִּיר אִיִּין
צִיִּיעֵן, דָּאִם דּוּא קֶאֱמַעֵן
קֶאֱנַסַּט, דַּעַן דּוּא בִּיזַט וַיִּכְעֵר,
אוֹנֵד הָאִסַּט, בִּיא גֶאֱטַט!
נִיכַטַּס צו פִּיר־טַעֵן. (ה) שְׁפָרְעֵ:
כַּע אִיךְ אֲכַעֵר צוּם קִנְיָפֶפֶן אֶל־
זֶא, דִּיא פִּשְׁלֵעַ לִיעֲנֵעַן יֵא וַיִּיֵּ:
טַעֲר הַקִּי, זֶא נַעֲהֵע, דַּעַן דַּעֲר
הַעֲרֵר הָאִט דִּיך עֲנַט־קֶאֱמַעֵן
לֶאֱסַסֵּעַן. (ו) אוֹנֵד דִּיא זֶאֲכַע,
דּוּא ווִיר מִיט אִינֶאֱנֵדֵר פֶּעֲרֵ:
אַבֶּרֶדֶט הָאֲבַעַן — וַיַּעֲהֵע
דַּעֲר עוּוִיגַע אִיזַט צִיִּיגַע צוּוִיֵּ:
שַׁעַן אוֹנוּ בִּיעֲדַעַן — בִּלִּיכַט
עוּוִיגִלִּיךְ. (ז) דּוּד הִיעֲלַט זִיך
אַלֶּאָ אִים פֶּעֲלֵרַע פֶּעֲרַבֶּאָר־
גַּעַן, דַּעֲר נִיִּאמֶאֱנֵר־טַאָג קֶאֱם

הַעֲרִיבִיא, אוֹנֵד דַּעֲר קַעֲנִיג זַעֲמַטַּע זִיך צוּם עַסֶּסַעַן הִיִּין. (ח) דַּעֲר קַעֲנִיג זַעֲמַטַּע זִיך אוֹיִך וַיִּינַע
גַּעוּוִעֵהוּ לִיכַע שְׁטַעֲלַלַע אֶבַעַן אֶן, אֶן דַּעֲר וּוֶאֲנֵד; יְהוֹנָתָן בִּלִּיעַב שְׁטַעֲהֵעַן, בִּיז אֲבַנֵּר נַעֲבַעַן
שֶׁאֱל

ר ש י

מִחֲפָז וְהִקָּן לְהֵלֵן מִמֶּנּוּ פַעֲמִים שְׁהוּא הוֹלֵךְ לְהֵלֵן מִן הַחַץ וּמִחֲפָז וְהִנֵּחַ הַזֶּה יִהְיֶה לָךְ: אִם
אָמַרְתָּ לְנַעַר וְגו' קָהְנוּ וּבָאָה. לֹא אַתָּה בַעֲלֵמֶךָ מִשְׁקִים מִחֲבוּלֶךָ וְקָהְנוּ וּבָאָה אֵלַי כִּי אִין
לָךְ לִירֵא כִּי שָׁלוֹם לָךְ הַקֶּבֶ"ה חָפֵן שְׁתַּחֲבֵא כֹאן וְלֹא תִירֵא וְאִפִּילוּ שְׁמַעְתִּי מֵאֲבֹל דַּעֲה: (ח) וְאִם
כֹּה אָמַר וְגו' לָךְ כִּי שִׁלַּחְךָ הַקֶּבֶ"ה אָמַר לָךְ לְכָרוּחַ וְלֵהֲמַלֵּט: (ו) וְהַדְּבַר אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ. בְּרִית
שְׂכָרְתָנוּ יִחַד הִנֵּה ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ עַד עַל אֹתוֹ דַּבֵּר: (ח) אֵל מוֹשֵׁב הַקִּיר. בְּרִאשׁ הַמַּעֲבָה אֵלֵל
הַקִּיר: וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן. עַמֵּד מִמְקוֹמוֹ לִפְנֵי שֹׁאֵן דַּךְ הֵבֵן לְהִיּוֹת מִיִּסַב אֵלֵל אֲבִינוּ שְׁרַכָּן הִיֵּה
לֶאֱכֹל

ב א ו ר

לִי, לְהִנְתָּתִי, וְכַמוֹ שְׁתַּרְגְּמַתִּי: (ד) קָהְנוּ וּבָאָה, פִּירַשׁ הַרִיקִים, קַח זֶה הַסִּימָן וּבֹא, וּבִין
תַּרְגְּמַתִּי: וְאִין רַבֵּר, רַע וְכַתִּי וְלִית מַדְעַם בִּיש: (ה) כִּי שִׁלַּחְךָ ה', בְּלוֹמַר יֵשׁ לָךְ לְהוֹדוֹת לַה'
אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבְּכָךְ הַעֲבָה הַזֹּאת לְכַסּוֹת אֶת אֲבִי, וְלֵהֲמַלֵּט טַרַם כְּלַתָּה אֵלֶיךָ הַרְעַה מֵאִתּוֹ: (ו) וְהַדְּבַר
אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ, דְּהִינּוּ הַבְּרִית אֲשֶׁר כְּרַתְנוּ הִיא תְּקוּם עַד עוֹלָם, כֵּן נִרְאָה לִי שְׁעוֹר הַבְּחֹב, וּמֵאִמֵּר
הִנֵּה ה' וְגו' שְׂבוּעָה שְׁכָן תְּקוּם עַד עוֹלָם, וּמִחֲמַת חוֹק הַתַּפְּעֻלוֹת יוֹבֵא בְּאִמְלַע הַדְּבַר בִּין
הַנּוֹשֵׂא וְהַנּוֹשֵׂא בְּעִין מֵאִמֵּר מוֹסַגֵּר: הִנֵּה ה' וְגו', כַּתִּי הֵא מִימַרְא דְּה' בֵּינִי וּבֵינֶךָ סְהִיד עַד
עַלְמָא: (ח) וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן, עַמֵּד מִמְקוֹמוֹ לִפְנֵי שֹׁאֵן דַּךְ הֵבֵן לְהִיּוֹת מִיִּסַב אֵלֵל אֲבִינוּ, וְדוּד הִיֵּה
מִיִּסַב בִּין יְהוֹנָתָן וּבִין שֹׁאֵל עַכְשִׁיר שֶׁלֹּא בָא דוּד לֹא הִסִּיב יְהוֹנָתָן עַד שִׁישַׁב אֲבִנֵּר מִכַּד שֹׁאֵל וְאִמֵּר
כִּי יֵשׁ יְהוֹנָתָן מִכַּד אֲבִנֵּר, וְאִם תֵּאֲמַר לֹא יֵשׁ כֻּלָּל הַרִי הוּא אָמַר לְהֵלֵן וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן מֵעַל
הַשֹּׁלְמָן

שָׁאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד: (ט) וְלֹא־
 דָּבָר שָׁאוּל מֵאַוְמָה בַּיּוֹם הַהוּא
 כִּי אָמַר מְקַרְהָ הוּא בְלֹתֵי טְהוֹר
 הוּא כִּי־רָא טְהוֹר: (י) זָהוּ
 מִמְּחֻרַת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֹד
 מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
 יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מְדוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשׁוּ
 גַם־הַמּוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַקְּהָלִים:
 (יא) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאַל
 נִשְׁאַל דָּוִד מֵעַמְדֵי עַד־בֵּית לֶחֶם:
 (יב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי נָא כִּי זָבַח
 מִשְׁפָּחָה לָּנוּ בְּעִיר וְהוּא צִוְּהָ
 לִי אֲהִי וְעָתָה אִם־מְצָאתִי הֵן

שאוול פלאטין נענאממו, אכער
 זא, דאס דור'ס שטעללע אפֿ־
 פֿען בליעב. (ט) שאול זאנטע
 אנדערעס טאנע ניכט דאז מיני
 דעסטע היערובעה, דען ער
 דאכטע, עס איזט איהם פֿעל־
 לויכט איינע אונרייניקייט צו
 געשטאסען, פֿאן דער ערוזך
 נאך ניכט גערייניגט האט.
 (י) אלס אכער אויך אס מאַר
 גענדען טאנע דארויף, אלס
 דעם צווייטען נייאמאנדסטא
 גע, דור'ס שטעללע נאך אימי
 מער אונבעוועטצט בליעב, דא
 זאנטע שאול צו זיינעם זאָהנע
 יהונתן: וואָרום קאָם דער זאָהן
 ישי'ס וועדער געסטערן נאָך
 הייטע צום מאָהלע? (יא) יהונתן
 אַנטוואַרטעט דעם שאול:
 דוד האָט זיך פֿאָן מיר אורלויב
 נאָך בית לחם אויסגעבעטען,

בעיניך

(יג) אונד געזאנט: לאַס מיך דאָך הינרייזען, דען וויר האָבען איין פֿאַמיליענפֿעסט אין דיעזער
 שטאָרט, וועלכעס מיר מיין ברודער אַנזאָגען לאַססען, ווען איך נון גנאָרע אין דיינען אויגען גע־
 פֿונֿי

ר ש י

לאכול מסובין על המטות והיה דוד מיסב בין יהונתן ובין שאול עכשיו שלא בא דוד לא הסיב
 יהונתן עד ש שב אכנר מלך שאול ואח"כ ישב יהונתן מלך אכנר ואם חאמר לא ישב כלל הרי
 הוא אומר ויקס יהונתן מעל השולחן מכלל שישב: (ט) מקרה הוא. קרה דאס בלתי טהור
 הוא ועדיין לא טבל לקריו שאלו טבל לקריו אין כריך הערב שמש לחולין: כי לא טהור. אז
 הוא נמינת טעם לדבר ולפי שאינו טהור לפיכך לא בא שלא יטמא את הסעודה: (י) ממחרת
 הקדש. ממחרת קידוש הלכנה: השני. ביום שני למדש: (יב) והוא כזה לי אמי. גדול הבית
 כזה

ב א ו ר

השולחן נחרי אף מכלל שישב (מרש"י). אמנם טעם ויקס יהונתן כאן אינו שעמד ממקומו, כי הלא ידע
 שדוד לא יבוא אל השולחן, וא"כ למה ישב מתחלה? אבל הטעם שעמד במקומו על רגליו עד שישב
 אכנר, כי כן מלינו לשון ויקס שהוא ענין התמדה בדבר (בנויבען), כמו ויקס שדה עפרון (בראשית
 כ"ג): וישב אכנר מצד שאול, אמנם באופן שהיה נפקד מקום דוד, וטעם מלך, בעבור שלא הי'
 איש מפסיק בינו ובין שאול, אבל היה הריוח ביניהם: (ט) מקרה הוא וגו', כלומר אולי מקרה בלתי
 טהור קרה לו, כי לא טהור כלומר והוא לא טהור עדיין מאותה הטומאה: (י) ממחרת החדש השני,
 ר"ל ממחרת ר"ח שהוא שני למדש, ויונתן תרגם ביוםא דבתרוהי דהוא עבדו יתא מניא (רד"ק),
 ובראה כדעת יונתן מדכתיב להלן ביום הקדש השני, ולא ביום השני למדש: (יב) והוא צוה לי אחי,
 כלומר הדבר הזה שיש לנו זבח משפח' בעיר כזה לי אחי כלומר כזה אלו לאמ'לך בדשטאנזא שס, וכן יולו
 חל

הפטרות מחר חדרש

תרגום אשכנזי לח

כִּי-כָלָה הָיָא מֵעַם אָבוֹי לְהַמִּית
 אֶת-דָּוִד: (יז) וַיִּקַּם יְהוֹנָתָן מֵעַם
 הַיְשָׁלָחַן בַּחֲרֵי-אָתָּה וְלֹא-אָכַל
 בַּיּוֹם-הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לַחֶם כִּי נִעְצַב
 אֶל-דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבוֹי: (יח) וַיְהִי
 בְּבִקְרָא וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂדֵדָה
 לְמוֹעֵד דָּוִד וַנֶּעַר קָטָן עִמּוֹ:
 (ט) וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֵץ מִצְאֵנָה
 אֶת-הַחֲצִיִּים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרָה
 הַנֶּעַר רֵץ וְהוֹאֲתִירָה הַחֲצִי
 לְהַעֲבִירוֹ: (כ) וַיָּבֵא הַנֶּעַר עַד-
 מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן
 וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר

זינעם פֿאַטער בעש'לאַססען
 זיין דוד צו טערטען (יז) שטאַנד
 פֿאַלל פֿערדרוסעס פֿאַם טישע
 אויף, אונד נאָהם דיוען נאַנצען
 צווייטען נייאמאַנדסטאג קיינע
 שפייזע צו זיך, ווייל עס איז
 דוד'ס וועגען זעהר לייד וואָר,
 אונד איהן זיין פֿאַטער זאָ בע-
 שימפֿעט האטטע. (יח) אַם אַני-
 דערן מאָרנע: גינג יִהוֹנָתָן
 אויס פֿעלד הינוים נאך דעם
 אויפֿענטהאַלטע דוד'ס הין,
 אונד איין קליינער קנאַבע בע-
 גלייטעטע איהן. (ט) צו דיעזעם
 זאָנטע ער: לויף, האַלע מיר
 דיא פֿיילע וויעדער, דיא איך
 אבשיעסע דער קנאַפֿע ליעף,
 אונד ער שאָס דען פֿייל איהם
 פֿאַרבייא (כ) וויאָנון דער קנאַפֿי
 פֿע אָן דיא שטעללע דעם
 פֿיילעס קאַם, דען יִהוֹנָתָן אַב-
 געשאַססען, ריעף איהם דיוער

ויאמר

ר ש י

יטופין נעוהי בחמר ולא מן השם: (יז) נעלב אל דוד. כשנל דוד: כי הכלימו אביו. כשנל
 דוד: (יח) לשועל דוד. למועד אשר קבע לו דוד: (יט) להעבירו. החצי עבר את הנער:
 מזלל

ב א ו ר

אשר בן ישי חי, וזה שאמר לבשרך, שיאמרו עליך שאתה עושה מעשה שנעון, ולנושא ערות
 אמך שיאמרו שזאתה תחת אביך, ואין אתה בני, וזה שחרגס יונתן בר סרבויתא למרדוחא קשיא:
 (טז) כי כלה, נגמר הדבר בלב אביו להמית את דוד (רד"ק): (יז) ולא אכל וגו', מנ' סבוח,
 א' כי נעלב בעבור דוד ובעבור שהכלימו אביו בדבור ובמעשה (מרד"ק): (יח) למועד דוד,
 רבים פראו למועד אשר קבע לו דוד, ואינו נכון, כי הוא אמר חליו בערב והוא הלך בבקר,
 אלא טעם למועד למקום המיועד אשר נסתר שם דוד, ורביה ק': (יט) להעבירו, אמרו הטעם
 להעביר האבן שהיא המטרה, וזה אינו נכון, כי אז יראה נהגרת הנסתר מאחוריה, וכמו שכבר
 הערנו לעיל, ועוד יש בזה איוו חערובות, מחזלה אמר מנא את החלים, משמע שרבים ירה,
 ואז"כ אמר והוא ירה החלו לשון יחיד, ואח"כ ויבוא הנער עד מקום החלי, משמע שהי' שם
 באמת, ויסונחן אמר הלז החלי ממך והלאה ואח"כ טוב וילקט את החלים לשון רבים, ולכן
 נראה לע"ד שהענין כך הוא שמחלה אמר לנערו שירץ פעם אחר פעם למטוא את החלים
 שורה, והנה הוא מורה חלי אחד והנער רץ לקחה, וינה יבונחן מיד עוד חלי אחר
 להעביר את הנער ממקום החלי הראשון, ולכן כשנל הנער עד מקום החלי הראשון ויאמר יִהוֹנָתָן
 הלז החלי ממך והלאה על השני שירח, ויקח הנער את שניהם ויבוא אל אדיניו, ואולי שלשת
 החלים ירה בזה האופן זה אחר זה, שיעבור תמיד האמון את הראשון ותמיד כשנל הנער עד
 הקודם

וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הִחֲצִי מִמֶּה וְהִלָּאָה:
 (כא) וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר
 מִהֲרָה חוֹשָׁה אֶל-הַעֵמֶד וַיִּלְקֹט
 נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת-הַחֲצִי וַיָּבֵא אֶל-
 אֲדֹנָיו: (כב) וְהַנֶּעַר לֹא יָדַע מֵאוֹמָה
 אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדוֹד יָדְעוּ אֶת-הַדָּבָר:
 (כג) וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת-כִּלְיוֹ אֶל-
 הַנֶּעַר אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ
 הִבֵּיָה הָעִיר: (כד) הַנֶּעַר בָּאוֹדוֹד
 קָם מֵאֶצֶל הַנָּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפְיוֹ
 אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
 וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת-רַעְיוֹ וַיִּבְכוּ
 אִישׁ אֶת-רַעְיוֹ עַד-דָּוֶד הַגְּדִיל:
 (כה) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדוֹד לֵךְ
 לְשִׁלּוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ
 אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה
 יִהְיֶה וּבִיָּנֶה וּבִיָּנֶה וּבִין זָרְעֵי וּבִין
 זָרְעָה עַד-עוֹלָם:

נאך, אינד זאנטע: דער
 פֿעיל ליענט יא ווייטער היין:
 (כא) אינד ריעף איהם פֿער-
 נער נאך: פֿאַרט! אוילע!
 האלטע דייך ניכט אויף. דער
 קנאפּע יחונת'ס לאז דיא
 פֿעילע אויף, אונד קאם דאָ:
 מיט צוויינעם העררו. (כב) דער
 קנאפּע וואוסטע פֿאן ניכטס,
 נור יחונת אינד דוד וואוסטען
 אים דיא זאכע. (כג) יחונת
 גאב דעם קנאפּען פֿעיל אונד
 באַנען, אונד זאנטע צו איהם:
 געהע! ברינגע ריעועס נאך
 דער שטאָרט. (כד) דער קנאפּע
 פּע נינג, אונד דוד קאם הינ-
 טער דעם שטיינע הערפֿאַר,
 פּיעל אויף זיין אַנגעזיכט צור
 ערדע, אונד ביקטע זיך
 דרייאמאָל. זיא קיסטען
 איינער דען אַנדערן, וויינטען
 איינער מיט דעם אַנדערן,
 בעזאָנדערס אַכער וויינטע דוד
 זעהר. (כה) ענדליך זאנטע
 יחונת צו איהם: ציעהע אין
 פֿריעדען! וואָס וויר ביידע ביים
 נאָמען דעם עוויגען בעשוואָ-
 רען האַבען, אונד געזאָגט:
 גאָטט זייא צייגע צווישען מיר
 אונד דיר, צווישען מייגען נאָכקאָממען

החצים קרי

אונד דיר, צווישען מייגען נאָכקאָממען אונד דען דיינען! דאָו בלייבט עוויגליך.

ר ש י

(כד) מאלל הונג. מסטר אכן אחא דלקניל דרומא: עד דוד הגדיל. הכנה לנכות: (כה) לך לשלום. והשנועה אשר נשבענו ה' יהיה עד עליה עד עולם:

ב א ו ר

הקידם במקום קרא יחונת הלא וגו'. בזה יתישבו כל הפסוקים על נכון: (כג) כליו, קשתו
 וזליו (רד"ק): (כד) מאצל הנגב, ת"י מסטר אכן אחא דלקניל דרומא, ויהיה א"כ העיקר חסר
 מן הכתוב, גם לא ידעתי לכון הטעם אם שגא מנגב או מלמין, ואמרת אני בלבי, אולי אם הנגב
 כנוי לאתן בעבור יבשותו, ע"ד ארץ הנגב נתחני, וענינו כמו מאלל האתן: עד דוד הגדיל,
 לנכות יותר מיהונתן (רש"י ורד"ק): (כה) אשר נשבענו וגו', הוא יהיה עד עולם, וכדלגיל,
 אלא שהכוונה כאן על השנועה, ולעיל על הנרות:

קריאה למפטיר בשבת וראש חדש

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על-עלת התמיד ונסכה:

ובראשי חדשיכם תקריבו עליה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם: ושלושה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לפי האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד: ועשרון עשורן סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עליה ריח ניחח אשר ליהוה: ונסכיהם חצי ההין יהיה לפי ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת החדש בחדשו לחדשי השנה: ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על-עלת התמיד יעשה ונסכו:

הפטרת שבת וראש חדש

(בישעי' סימן ס"ו.)

(א) וְאֵץ שפריצט דער עוויגע:
דער היטמעל איזט וואָ
מיין טהראָן, דיא ערדע מיין-
נער פֿיסע שעממעל. וואָצו איין-
נען-טעמפעל מיר ערבויען?
וואָצו איינען אָרט, וואָ מינע
העררליכקייט רוהען וואָלל?
(ב) פֿירוואָהר מינע מאַכט ער-
שוף

(א) כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי
וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלֵי אֵיזָה
בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵיזָה
מָקוֹם מְנוּחָתִי: (ב) וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי

ידי

ר ש י

(א) השמים כסאי. איני לריך לבית המקדש שלכם: אי זה בית. אשר הוא כדאי לשכונתי:
(ב) ואת כל אלה. השמים והארץ ידי עשתה ואת אשר לימלמתי שכונתי בתוכם
בהיותכם נשבעים לי לפי שכן דרכי להניט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי אכל עתה אין לי
חפץ

ב א ו ר

(א) השמים כסאי, ע"ד שאמר שלמה הנה השמי' ושמי השמי' לא יכלנוך אף כי הבית הזה אשר
בשרפרף ומלוה על עמומה יעשו (מרד"ק): אי זה בית אשר חבנו לי, כלומר וכי סבורים אתם שהבית
אשר אתם מניאים שם הזבחים שאני שוכן בו ושיבילני הבית כמו שמכיל הנוף, אלא אני לא כוונתי
על הבית כ"א כדי שיכינו ישראל לנכס אלהי ויהיה להם מקום מיוחד לכאן שם להתפלל ולהעלות

הקרבנות

תרגום אישכנזי

שיף דיעם נראסע אלל, דורך
סיין געטטליך ווארט ענט-
שטאנדעו אללע וועעו. דא-
רום בליקע איך הולדרייך
אויף דען דעמוטהס אללען
נור, דער צערשלאנגען גע-
מיטהם מיין אויסשפרוך ציט-
טערנד עהרט. (ג) וויא!
היער שלאכטעט מאן איינען
שטייער - דארט ווירד איין
מענש געווירנט; אפפערט
היער איין שאאף - בריכט
דארט איינעם הונדע דאונע-
ניק; ווייהט שפייען אפפער
היער - דארט דער זייען
בלוט; רייכערט ווייהרויך
היער - בעטעט דארט דען

הפטרת שבת ראש חרש

יְדֵי עֲשׂוֹתָהּ וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהֵי נְאֻם-
יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אֵל-עֲנִי
וַיִּבְהַרְרוּ וַחֲרָד עַל-דְּבָרֵי:
(ג) שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ
זֹבַח הַשָּׂדֶה עֲרַף כָּלֵב מַעֲלָה
מִנְחָה דַם-חַיִּיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מִכֶּרֶד אִוֹן גַּם-הִמָּה בְּחָרוּ
בְּדַרְכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נִפְשָׁם
הִפְצְרוּ: (ד) גַּם-אֲנִי אֲבַחַר
בְּתַעֲלוּלֵיהֶם וּמְגֹרְתָם אָבִיא

להם

געטצען און? וועהלען זיא זא איה-ע ווענע, האט אן זאלכעם גרייל איהרע זעלע
לובט? (ד) זא וועהלע איד איד פֿערהעהנונג, דער איהרוינען גלייך, ברינג' אונגלייך

א"י

ר ש י

פסן כנס שהרי שחט השור הכה את בעליו ונזלו ממנו לסיכך זבח השם דומה לפני בעורף את
הכלב והמעלה את המנחה הרי היא לפני כדס חזיר. והמזכיר לבונה מקטיר לבונה כמו אזכרתה
והיתה ללחם לאזכרה: (ג) מנרך און. מנרך אותי בתשורת אונס מנרך און מתשיר אונס זהו
סירושו ולשון ברבה נופל בתשורה שהיא להקבלת פנים כמו קח נא את ברכתי עשו אתי ברכה
ולאו אלי: גם המה נחרו בדרכיהם. הם תפלים בדרכים הללו הרעים וגם אני אבחר ולחמסון
בתעלוליהם ואם תאמר מהו גם. כן דרך לשון עברית לומר שני גמין זה אלל זה כמו גם נחור
גם בתולה גם לי גם לך גם אהבה גם שואה לשון לא ימותו גם הם גם אתם אף כאן גם הם
נחרו וגם אני אבחר: (ד) בתעלוליהם. להתעלול גם לשון כי התעללת בי: ומגורתם. מה

שחט

ב א ו ר

הקרבתו לעורר לבס לכער המחשבות הרעות ולצרפם בדמות הדבר הנשרף על המזבח, א"כ אם
אתם עושים הרע זבאים לביתי וזבחים לפני הפסדחם הכוונה ואין אתם עושים בזה רלוני
אלא הכיבוד, וזה אתם מנעיסים אותי (מהנ"ל): (ב) ויהיו כל אלה נאם ה', נראה טעם
הכתוב לאמר, הוית כל אלה הדברים הי' נאום ה', כאמרו בדבר ה' שמים נעשו: וחרד על
דברי, ממהר ומשחל לעשותו, כמו הנה חרדת אלינו את כל הקרדה הזאת (מ"ב ד' י"ג):
(ג) שחט השור, כלומר הכי זה יראה לפני אס על מזבחי ישקע שור, ועל מזבח האלילים זבח
גם אדם, ואם הוא מקריב זה לשמי, ועורף כלב לשם ע"ז, מעלה מנחה על שולחני הטהור
ומעלה דם חזיר על צמות השקולים, מזכיר לבונה לפני, ומנרך און, אם עבודה זרה, על
דרך הכתוב, ואון וחרפים הפלר, הנה בזה יחלל שמי ב' פעמים, א) נמה שיתן כבוד לפסילים,
(ב) נמה שיטחית כוונת הקרבן ויחשוב בלבו לתת לי שוחד בזה, כאשר יתן לאליליו: גם
המה, מוסב למטה כלומר גם המה נחרו, גם אני אבחר: (ד) בתעלוליהם, להתעלול
בס, לשון כי התעללת בי (רש"י), ושעור הכתוב על דרך הס קנאוני בלא אל ואני
שקניאס בלא עם, ואזה העגס הוא מתורגם: ומגורחם, מה שהם יראים ממנו, והוא החרב

והרעב

הפטרת שבת ראש חדש

לָהֶם יֵעַן קָרָאתִי וְאִין עֹזְרָה
דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע
בְּעֵינַי וּבְאֲשֶׁר לֹא־חִפְצָתִי בְּחָרוּ:
(ה) שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים
אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אַחִיכֶם שְׁנֵאִיכֶם
מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:
(ו) קוֹל שְׂאוֹן מַעִיר קוֹל מְהִיכֵל
קוֹל יְהוָה מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיבָיו:
(ז) בְּטָרֶם תַּחִיל יִלְדָה בְּטָרֶם
יָבוֹא תַבֵּל לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר:
(ח) מִי־שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה

כאלה

תרגום אשכנזי מ

איבער זיא, דאז לאנגע זיא
געפירטעט; דען אומזאנסט
רעף איד, קיינער ווילל פער-
נעהמען, איד רעדעטע אומ-
זאנסט, ניעמאנד הארנט אויף
אימער טהאטען זיא, וואס
מיר מיספיעל, ערוועהלטען
אימער דאז, וואס איד פער-
ווארף. (ה) הערט גאטטעס
אויסשרוך, דיא איהר זיין
ווארט עהרפורכטסאלל פער-
עהרט! אייערע ברודער נען-
נען זיך אייערע פיינדע, פער-
שטאסען אייך אום מיינעס נא-
מענס וויללען. אבער פער-
העררליכט ווירד דער עוויגע
זיין! ווירד זיכטבאר זיין צו איי-
ערער פריידע, אונד זיא -
טיעף בעשעמט! (ו) הארף,
וועלך געטיממעל פאן דער

שטאדט? וואס האללט פאם טעמפעל וויעדער? יא! עם איזט דעם עוויגען שטיממע,
ער פערנילט זיינען פיינדען! - (ז) זיא אבער (ציון) קיים האט זיא וועהען - אונד
זיא געבעהרט; אהנע געבורטסעמפפינדונג - גענעזעט זיא מענליכער קינדער.
(ח) וועסען אהר האט עם פערנאממען? וועסען אויגע האט עם געזעהען?
וואור-

ר ש י

זהם יראים: יען קראתי. שמעו שמוע וזבנו אלי: ואין עונה. לאמר שמעתי: (ה) החרדי'
אל דברו. הלדיקים הממהרים בחרדה להסתקרב אל דבריו: אמרו אחיכם. סושי ישראל
הנזכרים למעלה: שונאים מנדיבס. האומרים קרב אליך אל תגש בי. ד"ס אמרו אחיכם בני
עשו מנדיבס אשר אמרו לכם סורו עשאו: למען שמי יכבד ה'. בגדולתנו הקב"ה מתכבד שאנו
קרובים לו יותר מכם: ונראה בשמחתכם והם יבושו. הוביא אומר אבל לא כן הוא בדבריהם
כי בשמחתכם נראה והם יבושו. למה: (ו) כי כל שאון שלהם בא לפני הקב"ה ממה שעשו בעירו וקול
יולא מהיכלו ומקטרג על מקריביו ואחרי כן קול ה' משלם גמול לאויביו: (ז) בטרם תחיל.
ליון חיל היולדת ילדה את בניה כלומר יתקבלו בניה לתוכה אשר היתה שוממה מהם ושכולה
והרי הוא נחילו ילדתן עכשיו בלא חבלי יולדה כי כל האומות יביאום לתוכה: והמליטה זכר.
כל

ב א ו ר

והרעב, מלשון ויגר מואב: (ח) אמרו וגו', שער הכתוב לדעתי כך הוא, הנה אמרו אחיכם
זהם שונאים ומרחיקים אתכם למען שמי, ע"ד הכתוב כי עליך הורגנו כל היים (תהלים מ"ד
כ"ג), אמנם תבוא עת שיכבד ה' בגלוי ונראה לכל בשמחתכם והם יבושו אז: (ו) קול שואן, באזני
היביא באלו כבר באה עת הישועה הזאת: (ז) בטרם תחיל, ליון חיל היולדת ילדה את בניה
כלומר יתקבלו לתוכה אשר היתה שוממה מהם ושכולה, והרי היא נחילו יולדתן עכשיו בלא חבלי
יולדה, כי כל האומות יביאום לתוכה (רש"י): והמליטה, כל יבית דבר בלוע קרוי המלטה
רמ * 39 (הר"ל)

חרנום אשכנזי

וואורדע איין לאַנד יע נע-
ציינט אין איינעם טאָגע? איזט
יע איין פֿאַלק מיט איינעם
מאַהלע ענטשטאַנדען? אַכער
ציון, אָהנע שמערצען ברינגט
קינדער זיא הערפֿאַר. (ט) וויא
איך פֿיהרטע זיא צום ענטביני-
דונגסשטוהל, אונד זיא זאָלל-
טע ניכט געבעהרען? שפּריכט
דער עוויגע; איך כעשטימט-
טע זיא צום קינדערצייגען,
אונד העסטטע דיא געבורט?
שפּריכט דיין גאָטט. (י) פֿריי-
עט איך איטצט מיט ירושלים,
פֿראָהלאַקט מיט איהר, דיא
איהר זיא ליעבט! נעהמט אַני-
טהייל אַן איהרער וואַננע,
דיא איהר זיא זאָנסט בעטרוי-
ערט! (יא) נעהערט איך אין
גאַנצער פֿיללע פֿאַן דיעזער
ט-אַסטפֿאַללען ברוסט, גע-
ניעסט גאַנץ דער זעעליגקייט
דער וויעדערגלענצענדען חיר-

הפטרת שבת ראש חדש

כֹּאֵלָה הַיּוֹחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד
אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת כִּי-חָקָה
גַּם-יִלְדֶה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהֶּ: (ט) הֲאֲנִי
אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אֹלֵיד יֹאמֵר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעֲצַרְתִּי אֲמַר
אֱלֹהֶיךָ: (י) שְׂמַחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם
וְגִירוֹ בָּהּ כָּל-אֲהֻבֶיהָ שִׁישׁוּ אֶתְּהָ
מִשׁוֹשׁ כָּל-הַמַּתְאֲבָלִים עֲלֶיהָ:
(יא) לְמַעַן הִינִקּוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשֹּׁד
תִּנְחַמְיָהּ לְמַעַן תִּמְצִיּוּ וְהִתְעַנְּגַתֶּם
מִזִּז כְּבוֹדָהּ: (יב) כִּי-כֹה אָמַר יְהוָה
הַגָּנִי נוֹטָה אֵלַיהָ כְּנָהָר שְׁלוֹם
וְכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקַתֶּם
עַל-צִד תִּנְשְׂאוּ וְעַל-בְּרָכִים

חשעשעו

דע; (יב) דען זעהט! זאָ שפּריכט דער עוויגע: איך לייטע גליקזעליגקייט וויא איינען באַך נאָך
דיעזער שטאַרט, וויא איבערשוועללענדען שטראָם, דער פֿעלקער רייכטהום הין, דאַס
אייער זיא דער גענום, אויף דען אַרמען זאָללט איהר דאַרט געטראַגען ווערדען, זאָנפֿט גע-
וויענט

ר ש י

כל יליאת דבר בליע קרוי המלטה. והמליטה אישקומלוי"ר בלע"ז (מלה נוספת עיין בהפטרות
מחר מדה פסוק י"ב): (ח) היוחל ארץ ביום אחד. הינא חיל ליוולדה לילד מלא ארץ בניס
ביום אחד: (ט) האני אשכיר ולא אוליד. האני אביא את האשה על המשבר ולא אפתח
רחמי להוליא עוברה כלומר שמא אפתח בדבר ולא אוכל לגמור והלא אני המוליד את כל
היולדת ועכשיו שמא עברתי בתמיה: (יא) משד. ל' שדים: תמוזו. שמוזי"ר בלע"ז. (זוסע"ר,
זויטזויגען, חייטזויגען): מזוז כבודה. מכבוד גדול הזו וממשמש לבוא לנו. זוי אישמוזימנ"ט
בלע"ז (עיין למטה בבאור): (יב) וכנחל שוטף. אני נוטה אליה כבוד גוים: על כד.
על

ב א ו ר

(הנ"ל): (ח) היוחל ארץ, הינא חיל ליוולדת לילד מלא ארץ בניס ביום אחד (הנ"ל): בי
חלה, במעט שפלה גם ילדה: (ט) האני אשכיר ולא אוליד, כלומר שמא אפתח בדבר ולא
אוכל לגמור (הנ"ל): (י) שמחו אח ירושלים, עם ירושלים, ולוליכן היה הפ"ס נקודה סת"ת,
והעד שיטו אתה: (יא) משד, כמו ושוד מלכים תינקי, והוא כמו שד כפת"ת, ועל ד"מ ר"ל תענוג
(רד"ק): חמוצו, מפעלי הכפל, וטעם מליכה כפל ענין של תינקו במדרגה יתירה מעט: מזוז
כבודה, מכבוד גדול הזו וממשמש לבוא לה: זוי, אישמוזימנ"ט בלע"ז רש"י, ל"ל (עשוּפּעוּחֶיךָ,
ובל"א

הפטרת שבת ראש חדש

תִּשְׁעִשְׁעוּ: (יג) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוֹ
תִּנְחַמְנוּ בֶן אֲנָכִי תִנְחַמְכֶם
וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ: (יד) וּרְאִיתֶם
וְשֵׁשׁ לְבָבְכֶם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כַּדָּשָׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה אֶת־
עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֵיבָיו: (טו) כִּי־
הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכַּבְתָּיו לְהָשִׁיב בְּחֶמָה אֶפְסוֹ
וּגְעַרְתּוֹ בְּלִהְבֵי־אֵשׁ: (טז) כִּי בָאֵשׁ
יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחָרְבוֹ אֶת־כָּל־
בָּשָׂר וּרְבוֹ חַלְלֵי יְהוָה:
(יז) הַמְתַּקְדְּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים

אל

תרגום אשכנזי מא

וויענט וויא אויף מיטטערליך
צעם שאַסע. (יג) פֿירוואַהר!
וויא איינע מוטטער איהרען
ואהן טרעסטעט, זאָ טרעסטע
איך אייך, יא אין ירושלים
ואללט טראַסט איהר פֿינדען.
(יד) איהר ואללט עם איינע
ווערדען, וויא פֿריידע אייער
הערץ ערפֿיללט, וויא יעדע
קראַפט גלייך צארטעם גראַ-
וע אויפֿס נייע כלהט, זאָ ווירב
גאָטטעס מאַכט אָן זיינען
קנעכטען, זיין גרים אָן זיינען
פֿיינדען אַפֿשענכאַר. (טו) זעהט,
וויא דער עוויגע אין פֿלאַממען-
דעם פֿייער ערשיינט, זיין
פראַכטוואַגען אין דיסטערן
וועטטערוואַלקען, אַללעס
הויכט דעם צאָרנעם גלוטה,
זיין שעלטען קינדען ליכטע

פֿלאַממען אָן. (טז) יאָ דער עוויגע ריכטעט דורכֿס פֿייער, ריכטעט דורכֿס שווערדט אַללע
וועזען — דער גאָטט געריכטעטען זינד פֿיעלע. (יז) יענע, דיא הייליגקייט ערהייכעלן, מיט
פֿער-

ר ש י

על לדי אומניכס. על גיססין: תשעשעו. תהיו משועשעין כדרך שמשעשעין את התינוק אישכנזי"ר
בלע"ז. (זה פעל נושן בל"ל עסבאָנאָיער, ערנעטלען, בעזוסטיגען, קורלווייל וואַכען, ועיין בהמעמר לס'
במדבר י"א ח', ועיין בבאורי לס' ישעי'): (יד) ונדעה יד ה'. בעשותו נקמותיו ונוראותיו ידעו
עבדיו את כח גבורת ידו: (טו) באש יבא. בחמת אש יבא על הרשעים: להשיב. לכרוי בחימה את אפן:
(טז) כי באש. של גיהנם ה' נשפט עם לריוולפי שהוא בעל דין ודיין נופל בו לאון נשפט אאף הוא
טוען טענותיו למכוא עונס ופשעס וכן ונשפטתי אתו. הנני נשפט אותך לאון וויכות הוא דורשני"ר
בלע"ז (זהו דיסערנע"ר אונטערטוידען, בעטטישאטען, אורטהיינען, ועיין בהמעמר לס' שמות
כ"ח ט"ו, ועיין ישעי' ט"ז ג'). ופשוטו כי באש ה' ומרבו נשפט כל בשר וכן רבים מסורסים
במקראות: (יז) המתקדשים. המזדמנים אני ואתה נלך ליום פלוני לעבוד עבודת אלילים

ב א ו ר

ובל"א בעזעגונג), וכענין הזה הוא מתורגם: (יב) חשעשעו, תהיו משועשעים כדרך שמשעשעין
את התינוק, אישכנזי"ר בלע"ז (רש"י), ל"ל (עסבאָנאָיער) ובל"א (אונטער וואַכען) ומתורגם
(אָנפֿט וויעגען) כפי ענין השעשוע ההוא על הנרכים: (יד) ועצמותיכם כדשא הפרחנה, היסך
ורוח נכאה חביב גרם, כי כמו שהדאגה והיגון יבשו עצמותיכם בגלות, כן כשתשוב לירושלים
השמחה והשאון יפריחו עצמותיכם (רד"ק): את עבדיו, עם עבדיו שתי"ר ה' עמם לטובה
ועם אויביו לרעה (הג"ל): (טו) לחשיב, פיל הריק"ס להבעיר מן שניב אש, והוא על משקל
להקל כל נכבדי ארץ, ואם זה בחירק זה בלכירי אחד הוא כוודע למדקדקים: (טז) נשפט, נפעל
עומד, כטעם ונשפטתי אתו בדבר ובדס דיחוקאל, וענינו שיכנס עמו במשפט, וכן נלחום
נלחמתי: (יז) המתקדשים, מראים עלמן נקדושים והם עמאים, כן הוא הענין בהתפעל, כמו
והתנרך בלבנו, מתכבד ומסר למס (רד"ק): והמטהדים, דינו מחטהרים, כי הוא ג"כ מננין

אֶל-הַגְּנוֹת אַחַר אֶחָד בַּחֹךְ
 אֲכָלִי בֶשֶׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ
 וְהַעֲכָבֵר יִחַדוּ יִסְפוּ נְאֻם-יְהוָה:
 (יח) וְאַנְכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם
 בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם
 וְהַלְשָׁנוֹת וּבְאוּרָאוֹ אֶת-כְּבוֹדִי:
 (יט) וְשָׁמַתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי
 מֵהַסּוֹפְרִיטִים אֶל-הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ
 פּוּל וְלוּד מִשְׁכֵי קֶשֶׁת תּוּבַל יוּן
 הָאֵיִם הַרְחִקִים אֲשֶׁר לֹא-שָׁמְעוּ
 אֶת-שְׁמִעִי וְלֹא-רָאוּ אֶת-כְּבוֹדִי
 וְהִגִּידוּ אֶת-כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:
 (כ) וְהִבִּיאוּ אֶת-כָּל-אַחֵיכֶם מִכָּל-
 הַגּוֹיִם | מִנְחָה | לַיהוָה בְּסוּסִים

פֶּרֶשְׁטֶע לִטְעֵר רִינְהִיט אִין
 גֶּרֶטֶען שְׁלִיכְעֵן, דָּאָרט אִין
 אִיהֶרער מִיטטע (דעם אונ-
 זעווען) צו פֶּרעהֶנען, יענע,
 דיא אַם פֶּלִיש דער זויא, אַן
 גִּרִיעֵל אַן מִיזע אִיהֶרע לִיטטע
 כִּיסען, אַללע זאָללען זיא פֶּער-
 געהען, שפּרִיכֶט דער עוויגע.
 (יח) אִיך דער טהאַט אונד
 געדאַנקע דורכ־שויעט, (פֶּער-
 קינדע), עס איזט צײַט פֶּעלקער
 אונד נאַציאָנען צו זאַממעלן,
 דאַס זיא קאַממען, אונד דיא
 מאַיעסטעט ערקעננען (יט) אִיך
 מאַכֶּע זיא דורך צײַכֶּען קעננט-
 לך — פֶּאַן דען עררעטטעטען
 אונטער אִיהֶנען זענדע אִיך
 צו דען פֶּעלקערן נאָך חרשִׁישׁ,
 פּוּל אונד לוּד — דען באַגענ-
 שיטצען, נאָך תּוּבַל אונד יוּן,
 נאָך דען פֶּערנסטען קיסטען,
 דיא פֶּאַן מִינעם רופֶּע ניע גע-
 הערט, ניע דיא מאַיעסטעט
 געשויעט, דאַס זיא מִינע
 העררליכקייט זיענען נאַציאָנען פֶּערקִירען. (כ) אויס אַללען פֶּעלקערשטעמען פֶּיהרען
 זיא דאַן אִיערע כּרִידער הער — אִינע אַפּפֶּערגאַכע דעם עוויגען! — אויף רָאָס אונד וואַ-

אתח קרי וברכ

העררליכקייט זיענען נאַציאָנען פֶּערקִירען. (כ) אויס אַללען פֶּעלקערשטעמען פֶּיהרען זיא דאַן אִיערע כּרִידער הער — אִינע אַפּפֶּערגאַכע דעם עוויגען! — אויף רָאָס אונד וואַ-

גין

ר ש י

פּלוניט: אל הגנות. שזרעין שם ירק ושם היו מעמידין ע"א: אחר אחד. כזה שחרגס יונתן
 סיעה בחר סיעה מתקדשים ומטהרים לעבוד סיעה אחר שגמרה חנייתה את עבודתה: בתוך.
 באמלע הנינה כך היה דרכם להעמידה: (יח) ואנכי מעשיהם ומחשבותיהם בזה וגומר. ואנכי
 מה עלי לעשות מעשיהם ומחשבותיהם בזה אלהי והיא חזקיקני לקבץ את כל הגוים ולסודיש
 שמעיהם הכל ומחשבותם שהם מושגין למען שמי יכבד ה' יבינו שהוא שקר והיכן הוא אותו
 קיבץ הוא האסיף שגבא זכריה ואספתי את כל הגוים אל ירושלים: וראו את כבודי. בהלחמי
 בהם נמכת המק בשרו ועיניו ולשונו: (יט) ושמתי בהם אות וגו'. פליטים יכלו מן המלחמה
 ואני אשאירם כדי לילך לבשר לאיים הרחוקים את כבודי אשר ראו במלחמה ואף בארץ פליטים אשי'
 אחת מן האותות שנידונו חנניהם בהם כדי להודיש לחוקים במגפה זו נגפו הזבאים על ירושלים:
 ונבב ים

ב א ו ר

התפעל, ראים עלמם טהורים ואינם, שהם מטהרים גופותם ורוחלים עלמם תמיד, והם
 טמאים במעשיהם הרעים ומטונפים (הנ"ל): אחר אחת בתוך, אחר אחת האשדות בתוך
 הין (מהנ"ל): החזיר והשקץ והעכבר, אשר הוקרנו לתלילים: (יח) ואנכי וגו', מקרא
 קרי

הפטרת שבת ראש חדש

תרגום אשכנזי מב

וְכָרַב וּבְצִבִּים וּבְפָרְדִּים
 וּבְכַרְכְּרוֹת עַל הַר קְדְשֵׁי יְרוּשָׁלַם
 אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכָל־יְמֵי הַחֹר
 בֵּית יְהוָה: (כא) וְגַם־מֵהֶם אָקַח
 לְכֹהֲנִים לְלוֹוִים אָמַר יְהוָה: (כב) כִּי
 כֹּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הִתְדָּשִׁים וְהָאָרֶץ
 הִתְדָּשָׁה אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים
 קְפָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּן יַעֲמֵד זְרַעְכֶם
 וְשִׁמְכֶם: (כג) וְרַחֵם מְדֵי־חֹדֶשׁ
 בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא
 כְּרִבְשֹׁר קְהִשְׁתָּחוּת לְפָנַי אָמַר
 יְהוָה: (כד) וַיָּצְאוּ וַרְאוּ בְּסַגְרֵי

נען, אין וענפטען, אויף מול-
 טהירען אונד דראממערארען,
 הין צו מיינעם הייליגען בערגע,
 נאך ירושלים, שפריכט דער
 עוויגע. — זאָ כראפטען דיא
 קינדער ישראל'ס פֿארמאהלם
 אפפֿערגאבען אין אונענטוויי-
 העטען געעסען דעם עוויגען
 דאר. — (כא) אונד אויך פֿאָן
 דיעוען וועהלע איך אויס, זאָ
 פריעסטער אלס לעוויטע,
 שפריכט דער עוויגע; (כב) דען
 וויא דער היממעל איממער
 נייא אונד דיא ערדע איממער
 נייא, נאָדעם איך זיא ערשאפֿט.
 פֿען, פֿאָר מיר דויערן, שפריכט
 דער עוויגע, זאָ דויערט אייער
 שטאָם אונד אייער נאָמע אימ-
 מער פֿאָרט. (כג) מיט יעדעם
 זיך ערנייענדען מאָנדע, מיט
 יעדעם וויערערקעהרענדען רוי-
 העטאָגע ערשיינען אללע ווע-
 זען, מיך אַנצוכעטען, שפריכט דער עוויגע. (כד) זיא נעהן דאָן, אונד בעטראַכטען דיא לייכט-
 נאָ

האגשים

ר ש י

(כ) וּבְצִבִּים. הם עגלות מטוקסות במחילות ואהל ודומה לו שז עגלות לב: ובכרכרות. נשיר
 משחקים ומכרכרים כמו ודוד מכרכר. טריס"ר בלע"ז (בל"א טכוינגען, ועיין מרפא לשון עירובין
 כ"א ח' ד"ה מטעם). ומנחם פירשו ל' כנש כמו שלחו נר מושל ארץ: כאשר יביאו. מנחם בכלי
 טהור לרכון כן יביאו את אחיכם למנחת רכון: (כא) וגם מהם אקח לכהנים ללווים. מן הנוש
 המביאים אותם ומן המובאים אקח לכהנים ולוויים שמומעים עתה נגויים מחמת אונסן ולפני
 גלויים הנהנים והלוויים שנהם וחברור אותן מתוכן ויהיו שמשין לפני אשר ה' והיכן אשר
 הנסתרות לה' אלהינו כך מפורש באגדת תהלים:

חולעתם

ב א ו ר

קָלָר ושעור הכתוב אנוכי אשר ידעתי כל מעשיהם ומחשבותיהם הנני אומר כי בזה עת לקבץ
 וגו', ובת"י וקדמי גלן עובדיהן ועשתוניהן עתידנא לכנשא וגו': (ב) ובצבים, אלסון שז עגלות
 לב, והם כלים מחוברים מעלים שנושאים בהם בני אדם ועושים אותה מבפנים בנגדים נאים
 (רד"ק): ובכרכרות, הם הגמלים או שאר בהמה שהם קלים בהליכתם עד שמרוב מרוכתם
 ידמו שהם מרקדים, לפיכך נקראו כרכרות, כמו ודוד מכרכר (הנ"ל): (כא) וגם מחם, מאותן
 הנוש המביאים שזכר יקח לכהנים וללוויים, כי כלם יהיו קדושים לה', וזה שקראם לעיל כלי
 טהור, ודמה בני ישראל המובאים בידי אלו הנוש לה', במנחה שהביאו בני ישראל לפני
 בכלי טהור, ומאמר המשל הזה הוא נעין מאמר מוסגר: (כב) השמים החדשים והארץ החדשה,
 קראם חדשים כי הם עומדים במדושם ולא יבלו כמו שהיו כיום שנבראו כן הם היום (רד"ק):
 (כג) מדוי חדש בחדשיו, כמו ממדש למדש, ומלת די מורה על התשדח הדבר בלש השתק (הנ"ל):

תרנום אשכנזי

נאמע יענער אבטרינגען מעני
שען, דערען ווארם נייע ער.
שטייבט, דערען פֿיער נייע
ערלישט, איין שייאל יעדעם
שטערבליצען!

הפטרת שבת ראש חדרש
הַאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִּי תוֹלְעֵתֶם
לֹא תָמוּת וְאַשָׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ
דְרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר:

וְהָיָה מִדֵּי־הוֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל־בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה:

קריאה למפטיר בשבת פרשת שקלים

ואם חל ראש חדרש אדר (ונשנת עבור ר"ח אדר השני) בשבת, קורין לאחרון בס"ת
שניה וביום השבת ובראשי חרשיכם לעיל דף לט ולמפטיר קורין בס"ת שלישיית פרשה זאת

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לַמִּקְדָּשׁ וְנָתַנוּ אִישׁ כַּפָּר נִפְשׁוֹ לַיהוָה בַּמִּקְדָּשׁ אַתֶּם
וְלֹא־יְהִי בָהֶם גִּגִּף בַּמִּקְדָּשׁ אַתֶּם: וְהוּ יִתְּנוּ כָל־הָעֵבֶר עַל־
הַמִּקְדָּשׁ מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל
מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה: כָּל הָעֵבֶר עַל־הַמִּקְדָּשׁ מִבְּנֵי
עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה: הָעֶשְׂרִי לֹא־יִרְבֶּה
וְהַדָּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה
לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם: וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּסֶף הַכַּפָּרִים מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְזָכְרוֹן לְפָנַי יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם:

הפטרת פרשת שקלים

(במלכים ב' סימן י"א)

הספרדים מתחילין כאן

וַיְכַרְתָּ יְהוֹדָע אֶת־הַבְּרִית בֵּין יְהוָה וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם
לְהִיזֹת לְעַם לַיהוָה וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם: (ב) וַיָּבֹאוּ כָל־עַם

הארץ

ר ש י

(כד) תולעתם. רמה האוכלת את נשרים: ואשם. בניהנס: דראון. לשון בזיון ויונתן מרגם
כמין שתי תיבות די רא"י עד דיימרון עליהון לדיקיא מיסת חזינא:

ב א ו ר

(פד) חולעתם, רמה האוכלת את נשרים (רש"י): דראון, ענין מאוס, וכן לדראון עולם
(כד"ק): לכל בשר, אשר יבואו להשתחות לפני ה', כמו שזכר בפסוק הקודם:

הפטרות פרשת שקלים

מג

הָאָרֶץ בֵּית־הַבַּעַל וַיִּתְּצוּהוּ אֶת־מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת־צִלְמֵי שִׁבְרוּ
 הַיֵּטֵב וְאֵת מִתָּן כֶּהֵן הַבַּעַל הִרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת וַיִּשֶׂם הַכֹּהֵן
 פְּקֻדֹת עַל־בֵּית יְהוָה: וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמָּאוֹת וְאֶת־הַכֹּרִי
 וְאֶת־הַרְצִים וְאֶת־כָּל־עַם הָאָרֶץ וַיִּרְיֶדוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה
 וַיָּבֹאוּ דָרָד־שַׁעַר הַרְצִים בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסֵּא הַמְּלָכִים:
 וַיִּשְׁמַח כָּל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר שִׁקְטָה וְאֶת־עֵת־לִיהוּ הַמִּיתוּ
 בַּחֶרֶב בֵּית־מֶלֶךְ: מִזְבְּחוֹתָיו קְרִי הַמֶּלֶךְ קְרִי

בפסוק ובאשכנז מתחילין כאן

(א) בַּן־שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמֶלְכוֹ:

(ב) בְּשֵׁנַת־שֶׁבַע לַיהוָה מֶלֶךְ:

יְהוֹאָשׁ וְאַרְבַּעִים שָׁנָה מָרָד:

בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ צְבִיָּה מִבְּאֵר

שֶׁבַע: (ג) וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיִּשְׂרָאֵל

בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר הוֹרָהוּ

יְהוֹדָע הַכֹּהֵן: (ד) רַק הַבְּמֹת

לֹא־סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבְּחֵיהֶם

וּמִקְטָרִים בַּבְּמֹת: (ה) וַיֹּאמֶר

יְהוֹאָשׁ אֶל־הַכֹּהֲנִים כֹּל כֶּסֶף

הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יוֹבֵא בֵּית־יְהוָה

כֶּסֶף עֹזֵבֵר אִישׁ כֶּסֶף נַפְשׁוֹת

ערכו

(א) זיעבען יאהרע וואר יהואש
 אלט, אלס ער צור רע-
 גיערונג קאם. (ב) וועלכעס
 וואר אים זיעבענטען רעגיע-
 רונגס יאהרע דעם יהואש אונד
 רעגיערטע פיערציג יאהרע
 צו ירושלים; זינע מוטטער
 היעם צביה, אונד וואר אויס
 באר שבע. (ג) יהואש טהאט
 אללעס, וואס אין דען אויגען
 דעם עוויגען געפעלליג וואר, זא
 לאנג ער פאן דעם פריע-
 סטער יהודע אינטערריכטער-
 היעלט. (ד) נור ווארדען דיא
 העהען ניכט אבגעשאַפֿט,
 אונד דיא פאלק אַפּפּערטע
 אונד ריכערטע אויף רענוועל-
 בען. (ה) יהואש שפראך צו
 דען פריעסטערן: אללע גע-
 הייליגטען געלדער, דיא אין
 דען טעמפל געבראַכט ווערדען, קאָפּף געלדער זאָוואָהל אלס שאַטצונגס געלדער,
 וויא

ר ש י

(ג) כל ימיו אשר הורו יהודע. אבל משמת יהודע אז באו שרי יהודה להשתחוות למלך
 ועשאוהו אלוה אמרו לו הנכנס לבית קדשי הקדשים שעה אחת מסוכן למות ואחיה
 נחנחת בו שש שנים בדאי אחיה להיות אלוה אז שמע המלך אליהם בד"ה: (ה) כסף עובר איש
 כסף נפשות ערכו. שני כספים יש כאן כסף עובר הוא כסף השקלים שכל שנה הנאמר בכל

ב א ו ר

(ג) כל ימיו אשר הורו, כלומר כל זמן שיהודע הי' חי, וכן כתוב בדברי הימים כל ימי
 יהודע הכהן (רד"ק), וכן כתב רש"י ורלב"ג, אבל הנגינה אינה מסכמת לפירוש זה:
 (ה) כל כסף הקדשים, נתמלה כלל הכל ואחר כך פוט, והוא כסף עובר, כסף ערך,

עֲרֹכּוּ כֹל־כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל
 לֵב־אִישׁ לְהָבִיא בֵּית יְהוָה :
 (ו) יִקְחוּ לְהֵם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת
 מִכְרֹו וְהֵם יַחֲזִקוּ אֶת־בֵּדֶק הַבַּיִת
 לְכֹל אֲשֶׁר־יִמְצָא שָׁם בֵּדֶק :
 (ז) וַיְהִי בַשָּׁנָה עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה
 לַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לֹא־חֲזָקוּ הַכֹּהֲנִים
 אֶת־בֵּדֶק הַבַּיִת : (ח) וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ
 יְהוֹאָשׁ לַיהוֹדָע הַכֹּהֵן וּלְכֹהֲנִים
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מְדוּעַ אֵינְכֶם
 מְחֲזִקִים אֶת־בֵּדֶק הַבַּיִת וְעַתָּה
 אַל־תִּקְחוּ־כֶסֶף מֵאֵת מְכַרְיֶכֶם
 כִּי־לְבֵדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֶהוּ : (ט) וַיֹּאמְרוּ
 הַכֹּהֲנִים לְבַלְתִּי קַחַת־כֶּסֶף מֵאֵת
 הָעָם וּלְבַלְתִּי חֹזֵק אֶת־בֵּדֶק
 הַבַּיִת : (י) וַיִּקַּח יְהוֹדָע הַכֹּהֵן
 אֶרְזֵן אֶחָד וַיִּקַּב חֹר בְּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן
 אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם בָּבוֹא־

וויא אויך דאזיעניגע, וואס
 אויך יעדער פרייאוויליג דאר-
 ברינגען ווירד, (ו) זאללען דיא-
 פריעסטער, יעדער פאן זיי
 נעם בעקאנטען, אן זיך נעה-
 מען אונד דאפיר זאללעס,
 וואס שאדהאפט אים טעם-
 פעל איזט אויסבעסטערן,
 וואס עס אויך זייא. (ז) אלס
 אבער אים דרייא אונד צוואנ-
 ציגסטען יאהרע דעס קעניגס
 יהואש דיא פריעסטער דאז
 שאדהאפטע נאך ניכט פער-
 בעסטערט האטטען, (ח) ליעם
 דער קעניג דען אבער-
 פריעסטער יהודע אונד דיא
 אנדערן פריעסטער רופען,
 אונד שפראך צו איהנען: ווא-
 רום בעסטערעט איהר דאז
 שאדהאפטע אים טעמפעל
 ניכט? איהר זאללט זאלאן
 פאן נון אן קיין געלד מעהר
 פאן אייערען בעקאנטען אן
 איך נעהמען, זאנדערן עס
 גלייך צור פערבעסערונג דעס
 טעמפעלס פערווענדען. (ט) דיא
 פריעסטער אבער ענטשלא-
 סען זיך וועדער געלד פאן דעם
 פאלקע אין עמפאנג צו נעה-

איש

מימין קרי

מען, נאך דיא פערבעסערונג אים טעמפעל צו בעזארגען. (י) דאהער ליעם דער
 אבערפריעסטער יהודע איינע לארע פערפערטיגען, מאכטע אים דעקעל איינע עפ-
 נונג, אונדן שטעללטע זיא, געבען דען זאלטאר צור רעכטען זייטע דעס איינגאנגס,
 אונד

ר ש י

העובר על הפקודים ואיש שיתנדב ערך נכסו האומר ערכו עלי: כל כסף אשר יעלה. כגון
 האומר הרי עלי מנה לבדק הבית: (ו) יקחו להם הכהנים. שיהיה שלהם והם יקבלו עליהם
 לחזק את בדק הבית משלהם: מאת מכרו. מאת מניו הרגיל אללו: בדק. בקיעה וסדק
 הסומה: (ח) ועתה אל תקחו כסף. עוד ואל תחזקו הבית משלכם: כי לבדק הבית תתנובו. חס
 פחות יפסוח ואם יותיר יותיר: (י) אלל המזבח. בעזרה: מימין בנא איש. מימין ביאת האנשים:

ב א ו ר

וכסף נדבה, כך משמעות ופשוט המקרא, ואמר להם המלך שהכהנים יקחו להם כל הכסף
 הזה יהי' רב טו מעט, ותמורת זאת יחזקו מנספס נדק הבית: (ח) כי לבדק חבית, פשוטו

הפטרת פרשת שקלים

אִישׁ בֵּית יְהוָה וּנְתַנּוּ שְׂמֵחַ
הַכֹּהֲנִים שְׂמֵרֵי הַסֵּף אֶת-כָּל-
הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית-יְהוָה: (יא) וַיְהִי
כִּרְאוֹתָם כִּי-רַב הַכֶּסֶף בְּאֲרוֹן
וַיַּעַל סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
וַיִּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת-הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא
בֵּית-יְהוָה: (יב) וּנְתַנּוּ אֶת-הַכֶּסֶף
הַמֵּתָכֵן עַל-יַד עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה
הַפְּקָדִים בֵּית יְהוָה וַיִּזְצִיאוּהוּ
לְהַרְשֵׁי הָעֵץ וּלְבָנִים הָעֹשִׂים בֵּית
יְהוָה: (יג) וּלְגֹדְרִים וּלְחֻצְיֵי הָאֶבֶן
וּלְקִנּוֹת עֹצִים וְאֲבָנֵי מַחְצֵב לְחֹזֶק
אֶת-בֵּדֶק בֵּית-יְהוָה וְלִכְלֵל אֲשֶׁר-
יֵצֵא עַל-הַבַּיִת לְחֹזְקָה: (יד) אֵךְ
לֹא יַעֲשֶׂה בֵּית יְהוָה סָפוֹת כֶּסֶף
מִזְמָרוֹת מִזְרָקוֹת חֲצֻצְרוֹת כָּל-
כְּלֵי זָהָב וְכְלֵי-כֶסֶף מִן-הַכֶּסֶף

ידי קרי המפקדים קרי המובא

ר ש י

שומרי הסף. כיפי העזרה הממונים על מפתחות העזרה שהרי חרגמו יונתן אמרכליא
והאמרכליא שנעה היו לשנעה שערי העזרה נחוספתא דשקלים: (יא) ויהי. מיום אל יום
כראותם כי רב הכסף ויעל סופר המלך וגומר: (יב) ונתנו את הכסף המתוכן. היו נותנין
אותו הכסף המנוי לאמר שהוליאוהו מן הארון ושקלוהו ומנאוהו היו נותנים אותו על ידי
הגזברין הממונים על עושי המלאכה: המתוכן. ל' מניין כמו ותוכן לכנים חתנו: המופקדים.
הממונים: ועוליאוהו. לשון הולאה לשכור חרשי העץ: ולכניו. הם אמרכלין חרשי האבן
שקנייהם עושים על פיהם ראשי האומנות: (יג) ולגודרים. בוני החומה תלמידי הארזכלין
ולחוכני האבן מן ההר: (יד) ספות כסף מזמרות. הם כלי שיר:

ב א ו ר

של מקרא כך הוא, המלך אמר להם אתם לקחתם עד עתה הכסף ותחזוהו באזרותיכם,
ומעתה אל תתנו באזרותיכם, כי אם תחזקו ממנו את בדק בית. אבל הכהנים לא ראו
זאת כי אם גמרו והתקינו שלא יהי' ידם נלל בעסק הזה, ולכך לקח הכהן הגדול ארון אחד וכו':

חרגום אשכנזי מד

אונד דיאיענינען פריעסטער, וועלכע דיא טהיר = וואַכע האַטטען, וואַרפֿען אַללעס געבראַכטע געלד אין דיא לאַדע. (יא) ווען זיא נון מערק = טען, דאַס פֿיעל געלד אין דער לאַדע וואַר, דאַ קאַם דער קעניגליכע שרייבער, אונד דער אָבערפריעסטער, צעהל = טען דאַ פֿאַרנעפֿונדענע געלד, באַנדען עס (מין בייטען) איין, (יב) אונד איבערגאַבען עס דען געשעפֿטס-פֿערוואַלטערן, דיא דיא אויפֿוויכט איבער דען טעמפעל האַטטען אונד דיעזע צאהלטען עס דען אים טעם = פעל אַרבייטענדען ציממער = לייטען, בוילייטען, (יג) טוי = ערערן, אונד שטיינהויערן, קויפֿטען אויך דאַפֿיר האַלץ אונד געהויענע שטיינע, דאַן שאַדהאַפֿטע אים טעמפעל צו בעססערן, אָדער וואַנדטען עס זאָנסט צור ערהאַלטניג דעם טעמפעלס אָן. (יד) אָבער דיא זילבערנען שאַלען, מעס = סער, בעקען, טראַמפעטען אָדער זאָנסט זילבערנע אונד גאַלדענע גערעטהע וואַורדען פֿאַן

חרגום אשכנזי

פֶּאן דיעועם איינגעבראָכטען
געלדע ניכט פֿערפֿערטיגט;
(טו) זאָנדערן מאָן נאָכ אל-
לעס דען אַרבייטסלייטען וועל-
כע דען טעמפעל דאַמיט וויע-
דער אין שטאַנד ועמזטען.
(טז) אויך וואורדע פֿאָן דען
מענגערן, דורך וועלכע דאָז
געלד דען אַרבייטערן אויס-
געצאהלט וואורדע, קיינערעכ-
נונג אַבגעפֿאַרדערט, דען מאָן
וואוסטע, דאַס זיאַ מיט רעד-
ליכקייט צו ווערקע גינגען.
(יז) דאָז געלד פֿאָן שולד-

הפטרת פרשת שקלים

הַמִּזְבֵּחַ בֵּית יְהוָה: (טו) כִּי-לַעֲשׂוֹי
הַמִּלְאכָה יִתְּנֶהוּ וְחִזְקוּ בּוֹ אֶת-
בֵּית יְהוָה: (טז) וְלֹא יִחְשְׁבוּ אֶת-
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת-הַכֶּסֶף
עַל-יָדָם לָתֵת לַעֲשׂוֹי הַמִּלְאכָה
כִּי בְאִמְנַתָּהֶם עֲשׂוּם: (יז) כֶּסֶף
אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית
יְהוָה לְכֹהֲנִים יְהִיוּ:

אונד זינדענאָפֿפֿערן אַבער וואורדע ניכט אין דען טעמפעל געבראָכט, דיעועם גע-
הערטע דען פֿריעסטערן.

קריאה למפטיר בשבת פרשת זכור

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ עֲמֶלֶק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל-הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עִיף
וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהַנִּיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלָךְ
מִכָּל-אִיבֶיךָ מִסְּכִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זִכְרֵ עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

ר ש י

(טו) ולא יחשבו את האנשים. לא היו האמרכלין באין לחשבון עם האנשים הגזברין אשר יתנו
האמרכלין את הכסף תמיד על ידם לתת לעושי המלאכה לפי שלא היו חשודין בעיניהם כי
באמונה הם עושים: (יז) כסף אשם וכסף חטאות. המפריש מעות לחטאתו ולאשמו ולקח את
הנהמה ונותרו מן המעות לא יובא בית ה' לנדק הבית לכהנים יהיה והם לוקחין מהם
עולות קיץ למזבח הבשר לעולה והעורות שלהם כך שנינו בחמורה זה מדרש דרש יהודע הכהן
כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולות:

הפטרות פרשת זכור

מה

(בשמואל א' סימן ט"ו).

(א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שָׂאוּל אוֹתִי שְׁלַח יְהוָה לְמַשְׁחֶךָ לְמֶלֶךְ עַל-עַמּוֹ עַל-יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דְּבָרֵי יְהוָה:

בפראג ובאשכנז מתחילין כאן

(ב) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פְּקֹדֹתַי אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה עִמָּלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-שָׂם לוֹ בְּדָרְךָ בְּעַלְתּוֹ מִמְצָרִים: (ג) עַתָּה לָךְ וְהַכִּיתָה אֶת-עַמְּלֶךְ וְהַחַרְמַתָּם אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלֹא תַחֲמַל עָלָיו וְהִמַּתָּה מֵאִישׁ עַד-אִשָּׁה מֵעוֹלָל וְעַד-יוֹנֵק מִשׁוֹר וְעַד-שֶׂה מִגִּמְלָ וְעַד-חֲמוֹר: (ד) וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת-הָעַם וַיִּפְקְדֵם בְּטַלְאִים מֵאֲתִים אֶלֶף רַגְלֵי וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אֶת-אִישׁ יְהוּדָה: (ה) וַיָּבֵא שְׂאוּל עַד-עִיר עַמְּלֶךְ וַיִּרְבּ בְּנַחַל: (ו) וַיֹּאמֶר

שאוול

ר ש י

(א) שמואל שפראך צושאוול: זיעהע, סיד האט דער הערר נעואנדט דיך צום קעניגע צו זאלבען איבער זיין פאלק. אי בער ישראל געהארבע נון אויך דער שטיממע דעם עוויגען. (ב) זא שפריכט דער הערר צבאות: איך ווילל אהנדען, וואס עמלק און ישראל גע טהאן, וואס ער איהם צוגע פייגט, אלס ער הערויפצאג אויס מצרים. (ג) ציעהע אל זא היין, שלאגע דען עמלק, פערבאננע אללעס זייניגע, אהגע שאנונג, טערטע אל לעס, מעננער אונד ווייבער אונד קינדער אונד זייגלינגע, אצם אונד שאף אונד קא מעל אונד עזעל. (ד) שאול ענטבאט הירוויף דאז פאלק, צעהלטע זיא מיט לעממען, (זונד פחנד) צוויימאל הונד דערט טויענד מאן פום פאלק, אונד נאך צעהן טויענד פאן דען לייטען יהודה'ס. (ה) שאול ריקטע גענען דיא הויפט שטאדט עמלק'ס אונד גריף זיא אן אים טהאלע. (ו) ליעם

(א) ועתה שמע לקול דברי ה'. פעם אחת נסכלת עתה הוהר בעלשך: (ג) משור עד שה. שהיו בעלי כשפים ומשנין עלמן ודומין לכהמה: (ד) וישמע שאול. ל' הכרזה כמו ויזעק שאול: ויפקדם בטלאים. אמר לכל אחד ואחד שיקח טלה מכאנו של מלך ואחר כך מנה את הטלאים לפי שאסור למוות את ישראל שנאמר כס לא יספר מרוב: (ח) וירב בנחל. וילחם

ב א ו ר

(ב) פקדתי, עתה אני רובה לפקוד ולגמול על עמלק את אשר עשה לישראל (רד"ק): (ד) וישמע, השמיע את העם שיקבנו אליו למלחמה, כל"א (אויפבייטעטען, ענטבייטעטען): בטלאים, ולא יהי כהם נגף בפקוד אותם: ועשרת אלפים אח איש יהודה, שעורו ואת איש יהודה פקד עשרת אלפים, כי כן הוא אומר ויפקדם מאתים אלף, שהוא במקום ויפקוד אותם, ואולי שאיש יהודה היו פרושים, ולכן מנה אותם בפרט, כי הראשוני היו רגלי כוזר כהדיא: (ה) וירב, ל' מלחמה כאמרו הרוב רב עם ישראל אם נלחום נלחם כס, כ"ל שהוא נלחם עם עמלק במישור כי שם ילאו להלחם (מלכ"ג), ורד"ק הביא בשם ת"י וטקיס מאריתיה ואחז קרבא בנחלא, ובנוסחאות שלפנינו נמלא לבד כזה וטקיס מאריתיה בנחלא: (ו) ויאמר

הרגום אשכנוי

אבער פֿאַרהער דעם קיני
זאָגען: מאַכט אונד-ט-עננט
אייד פֿאַם עמלק, איך קעננטע
אייד זאָנסט מיט פֿערטילגען,
דא איהר דאָך יש-אל גיטע
ערציינט האַבט, אַלס זיא הער-
אויפֿזאָגען פֿאַן מצרים. אונד
קיני טרעננטע זיך פֿאַם עמלק.
(ז) שאול שלוג דען עמלק פֿאַן
חווילה ביו נאָך שור היו,
דאָ אָן מצרים שטעסט.
(ח) אונג, דען קעניג עמלק'ס
נאָהם ער לעבענדיג געפֿאַן-
גען, דאָן זעמטליכע פֿאַלק
אבער מאַכטע ער מיט
דעם שווערדטע ניעדער.
(ט) שאול, זאָוואָהל אַלס דאָן
פֿאַלק שאַנטען דען אונג,
אויך דאָן בעסטע אונטער דען
שאַפען אונד רינדערן, דאָן
מאַסט'יה, דיא פֿייסטען
לעמטער, אונד איבערהויפט
אַללעס וואָס גוט וואָר, אונד

וואָללטען עס ניכט פֿערבאַנען, אַללעס פֿעראַטליכע אונד גערינגשעטציגע אבער פֿער-

הפטרות פרשת זכור

שָׂאוֹל אֶל-הַקִּינִי לְכוּ סְרוּ רִדּוֹ
מִתּוֹךְ עַמְלֵקִי פֶּן-אֶסְפֹּף עִמּוֹ
וְאַתָּה עֲשִׂיתָה הַסֵּד עִם-כָּל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיִּסַּר
קִינֵי מִתּוֹךְ עַמְלֵק: (ז) וַיִּךְ שָׂאוֹל
אֶת-עַמְלֵק מִחֻוִּילָה בְּזֶאֱךָ שׁוֹר
אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִצְרַיִם: (ח) וַיִּתְּפֹשׂ
אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ-עַמְלֵק הִי וְאֶת-
כָּל-הָעַם הַחֲרִים לְפִי-חֶרֶב:
(ט) וַיַּחְמַל שָׂאוֹל וְהָעַם עַל-
אַגַּג וְעַל-מִיטֵב הַיֵּצֵאן וְהַבְּקָר
וְהַמִּזְשֵׁנִים וְעַל-הַכְּרִים וְעַר-כָּר-
הַטּוֹב וְלֹא אָבוּ הַחֲרִימָם וְכָל-
הַמְּלֵאכָה נִמְבְּזָה וְנָמַם אֶתָּה

החרים

אַללעס פֿעראַטליכע אונד גערינגשעטציגע אבער פֿער-

ר ש י

בנחל. ורבותינו אמרו על עסקי נחל רב ודן את עלמו ומה בשביל נפש אחת אמרה תורה ערוף
ענלה בנחל בשביל כל הנפשות האלו לא כל שכן אם אדם חטא בהמה מה מטאה: (ו) אל
הקיני. בני יתרו שהיו יושבין במדבר יהודה בנגב ערד שהלכו אלל יענן ללמוד תורה וערד הוא
עמלק הכנעני מלך ערד עזלק היה שנאמר יושב הנגב ועמלק יושב בארץ הנגב: עם כל בני
ישראל. שנסו מסעודתו משה ואהרן וכל זקני ישראל והרי מעלה עליו כאלו עשה חסד עם כל
בני ישראל: (ט) והמשנים. אין לו דמיון והם הכניאים. ואומר אני לשון משנים כמו כסף
משנה על שם שהוא כפול בכשר ובשומן וכן ופר השני שבע שנים: נמבזה ונקם. כמו נבזה והמ"ס
טפילה

ב א ו ר

שאול אל הקיני, הרלון בו וכבר אמר קידם שנלחם בעמלק (רלכ"ג). ואמר הרד"ק וז"ל
ואע"פ שראינו בכנוש הארץ כי הקיני עלו מעיר החמרים וישבו עם בני יהודה במדבר יהודה,
הלכו להם כלם או מקצתם לשנת עם העמלקי כי יושבי אוהלים היו והיו נוסעים ממקום
למקום כפי שהי' מזדמן להם ע"כ: (ט) ויהאול שאול, מעיד הכתוב שגם שאול חמל
בעמקו על מיטב הלאץ והבקר, ולא כמו שאמר את"כ לשמואל שהעם לבד חמל: והמשנים,
ת"י כמו הסוך והשמנים (רד"ק): ובל המלאכה, כטעם לרלל המלאכה אשר לפני: נמבזה,
במקום מ"ס: וגם, במקורו אל"ף, ענינו ונמאס, והפכו ימאסו כמו מים, שהוא במקום
ימסו

הפטרת פרשת זכור

תרגום אשכנזי מו

הַחֲרִימוּ: (י) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל־
שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: (יא) נְחַמְתִּי כִּי־
הִמְלַכְתִּי אֶת־שְׂאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־
שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת־דְּבָרֵי קֵא הֶקִים
וַיַּחַר לְשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־יְהוָה
כָּל־הַלַּיְלָה: (יב) וַיִּשְׁכַּם שְׁמוּאֵל
לְקִרְאת שְׂאוּל בַּבֶּקֶר וַיֵּגֵד
לְשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שְׂאוּל
הַכְרַמְלָה וְהִנֵּה מְצִיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב
וַיַּעֲבֵר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל: (יג) וַיָּבֹא
שְׁמוּאֵל אֶרֶץ־שְׂאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוּל
בְּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הֶקִימְתִּי אֶת־
דְּבַר יְהוָה: (יד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
וּמָה קוֹל־הַצֶּאֱן הַזֶּה בְּאָזְנֵי וְקוֹל
הַבֶּקֶר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ:
(טו) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מֵעַמְרֵי קִי

פערבאנטען זיא וואָהל.
(י) דא וואָרד דאָ וואָרט
נאָטטעס דעם שמואל פֿאַל.
גענדערמאָסען: (יא) עס ריי=
עט מיד, דאָס איד שואל צום
קעניגע איינגעזעטצט האָבע;
ער איזט פֿאַן מיר אַכגעווייע=
כען, אונד האָט מיינען כע=
פֿעהל אונערפֿיללט געלאָס=
סען. דיעזעס קרענקטע דען
שמואל, אונד ער פֿלעהטע
צום עוויגען דיא גאַנצע נאַכט.
(יב) דעס מאָרנענס מאַכטע
ער זיך פֿריה אויף אום שואל
ענטגעגען צו געהען, אינד
מאָן כעריכטעטע איהן, שואל
זייא נאָך כרמל געקאָממען,
האָבע דאָזעלכסט איין זענס=
צייכען ערריכטעט, זיך דאָר=
אויף ווייטער געווענדעט, אינד
זייא נאָך גלגל הינאָכגעגאַנ=
גען. (יג) אַלס שמואל ענדליך
דען שואל טראָף, רעדע=
טע איהן דיעזער פֿאַלגענ=
דערמאָסען אָן: געזעננעט
זייעסט דוא דעם העררן!
איך האָכע דעם העררן וואָרט

הביאים

ערפֿיללט. (יד) יענער אָבער ערוויעדערטע: וואָהער דען דיא שטימטע פֿאַן שאָען
אונד רינדערן, דיא אין מיינע אָהרען דרינגט? (טו) אונד שואל אַנטוואָרטעטע: כאָן
בראָכ־

ר ש י

טפילה זו: (יא) נחמתי. מחזבה עלמה בלבי על מלכות שזל שהמלכתי: (יב) מליב לו
יד. בונה לו מזבח הוא המזבח שנאמר באלהיו וירפא את מזבח ה' הכרוס ויונתן תרגם
והא

ב א ו ר

ימסו: (יב) מציב לו יד, ת"י מתקן ליה תמן אתר לפלגא ביה בותא, ולפ"ו יהי העקר
חסר מן הספור, ולכן נראה הטעם שהי' מליב לו שם אות לזכר הנלחון במלחמה, כי כן
מלינו בדברי הימים הקדמונים שהיו שרי הלכא מכיניס להם אותות באלה על מקומות גבוהות
ירמות, והקימו בראש הנס תמונת יד לסימן הנס והחזק: ויסוב ויעביר, שאל: (יד) ומה
קול הצאן, מדכתיב ומה בוי' נראה שהוא כחשונה על דברי שאל ולא כשאלה בפני עלמה,
כלו' אם באמת הקימות את דבר ה', איך אפשר שאשמע קול הלחן במחנה: (טו) מעמלקי
הביאים

הביאום אשר חמל העם על-
מיטב הצאן והבקר למען זבח
ליהוה אלהיה ואת-היותך
החרמנו: (טז) ויאמר שמואל אל-
שאול הרף ואגידה לך את אשר
דבר יהוה אלי הלילה ויאמרו
לו דבר: (יז) ויאמר שמואל הריא
אם-קטן אתה בעיניך ראש שבטי
ישראל אתה וימשחה יהוה
למלך על-ישראל: (יח) וישלחה
יהוה בדרך ויאמר לך והחרמתה
את-החטאים את-עמלק
וגלחמת בן עד-כלותם אתם:
(יט) ולמה לא-שמעת בקול יהוה
ותעט אל-השׁרל ותעש הרע
בעיני יהוה: (כ) ויאמר שאול
אל-שמואל אשר שמעתי בקול

בראשית זיא פאם עמלק מיט,
וואזעלכסט דאז פאלק דאז
בעסטע אונטער דעם קלוי-
נען אונד גראסען פיעה פער-
שאנטע, אים עס דעם עווי-
גען דיינעם גאטטע צו אפפערן;
דאז איבריגע האבען וויר אל-
לעס פערבאננט. (טז) דאז-
אויף זאגטע שמואל צו שאול:
האלטע איין! איך ווילל דיר
זאגען, וואס דער הערר דיע-
זע נאכט צו מיר געשפראך-
בען; ער זאגטע צו איהם:
רעדע! (יז) שמואל שפראך:
וואהרליך, דוא זאללטעסט
ניכט זאך גערינג אין דיינען
אויגען זיין, אבערהייפט דער-
שטעמטע ישראל'ס, פאם
עוויגען צום קאניגע איבער
ישראל איינגעזעטצט! (יח) ער
זאנדטע דך אויף דיעזען וועג,
אונד שפראך: געהע, פער-
טילגע יענע פּרעפּלער, עמלק,
בעקעמפּפּע זיא, ביז דוא זיא
פּעללויג פּערניכטעט האַסט.
(יט) ווארום געהאַרטעסט
דוא נון דער שטיממע דעם
עוויגען ניכט? זאנדערן פּיעלסט

ויאמר קרי

יהוה

בעניעריג איבער דיא בייטע הער, אונד האנדעלטעסט מיספּעללויג אין דעם עוויגען
אויגען? (כ) שאול אנטווארטעטע: וואהל געהאַרטעטע איך דער שטיממע דעם עווי-
גען

ר ש י

והא מתקן ליה חמן אחר לפלגא ביה בזמא: (טז) הרף. בתרגומו אוריך המתן:
(יז) ראש שבטי ישראל אתה. מ"י שטעף דננימן עבר בימא נריש כל עמא כמה שנאמר בנימן לעיר
רודם: (יח) עד כלותם אותם. העם אשר אתך יכלו אותם: (יט) ותעט. כמו ותעף לשון עיט:

ב א ו ר

הביאום, המביאים, וכאלו לא ידע הוא ממנו מאומה, כי אם הביאום ברלון העם אשר חמל
וגו': (טז) הרף, לדבר אלי בדברים האלה אשר לא נן, כי אם אנכי אניד לך את אשר דבר
ה' אלי מהדבר הזה שהזטח תלוי בך יותר מהעם, כי הו' לך למחות בהם, ולא לעזות
ברכונם, כי אם קטן בעיניך אתה, מ"מ ראש שבטי ישראל אתה, אשר ה' משקו למלך,
לזות לעמו ישראל ולנהגם בחקי ה', ולא לשמוע בקולם להעבירם עליהם, ולכן מאסר ה'
ממלך, כי איך ראוי לזה בעבור מורך לנבך: (כ) אשר שמעת, נן הוא ששמעתי בקול ה',

הפטרת פרשת זכור

תרגום אישכנזי מז

יְהוָה וְאַלֶּךְ בְּדַרְךְ אֲשֶׁר-שָׁלַחְנִי
 יְהוָה וְאָבִיא אֶת-אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֶק
 וְאֶת-עַמְלֶק הַחֲרַמְתִּי: (כא) וַיִּקַּח
 הָעַם מֵהַשָּׁלַל צֹאן וּבָקָר רַאשֵׁי
 הַחֲרָם לְזִבְחַ לַיהוָה הַיֵּד בְּגִלְגָל:
 (כב) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל הַחֲפִץ לַיהוָה
 בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כְּשָׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
 הִנֵּה שָׁמַע מִזְבַּח טוֹב לְהִקְשִׁיב
 מִחֲלֵב אֵילִים: (כג) כִּי הֵטֵאתָ-קֶסֶם
 מְרִי וְאִוֹן וְתַרְפִּים הַפְצֵר יַעֲן
 מָאֵסָת אֶת-דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאַסְךָ
 מִמֶּלֶךְ: (כד) וַיֹּאמֶר שְׂאוֹר אֶל-

געו, אונד גינג אויף דעם
 וועגע דען ער מיך געשיקט
 האטטע, אגג, דען קאניג
 עמלקס בע-ינגע איד (געפֿאָר-
 גען) הער, עמלק זעלבסט
 אבער האכע איד אויפֿגעריע-
 בען: (כא) דאָ פֿאַלק נאָהם
 אויך עטוואַס פֿאָן דער בייטע,
 אָן שאַען אונד רינדערן,
 דאָ פֿאַרצינליכערע אויס דעם
 פֿערבאָנטען גוטע, אים זיא
 דעם עוויגען דיינעם גאָטטע
 אין גלגל צו אָפֿפֿערן. (כב) שמואל
 אבער שפראך: זינד דען דעם
 עוויגען בראַנד- אונד שלאַכט-
 אָפֿפֿער זאָ וואָהלגעפֿעלליג,
 וויא געהאַרזאָם פֿיר דעם עווי-
 גען שטימע? ניין! געהאַר-
 צן איוט בעסער דען אָ-
 פֿער, געהאַרזאָם ויין בעסער

שמואל

דען דער ווידער פֿעטט. (כג) ווידערשפענסטיגייט אבער וויא צויבערוינדע שטראַפֿ-
 באַר, ווידערזעטצליכייט וויא אבנאָטטערייא אונד בילדערדיענסט, דוא האָסט דעם
 עוויגען בעפֿעהל פֿערוואָרען, ער פֿערווירפֿט דיך, דען קאניג. (כד) שאול אַנטוואָר-
 טע:

ר ש י

(כא) ראשית חרס. מיטנ הזרס. וכן ראשית דגן כזה שנאמר בהרימנס את חלבו ממנו. ויונת;
 חרס קדם די חרמון: (כב) הנה- שמוע - בקולו: מזבח טוב להקשיב מחלב אילים. זה מוסב
 על הנה שמוע מזבח טוב ולהקשיב מחלב אילים: (כג) כי הטאת קסם מרי ואון ותרפים הפלר.
 וכעונש של און ותרפים כן עונש של הפלר. וי"ת ארי כזנב נכרח דאלין בקסמא כן חובת כל
 אינש דמסרב על מילי נבייא: הפלר. לאון חוספת וכן ויפלר בו הרבה עליו דברים:
 ירחתי

ב א ו ר

יש שחנול במקום אשר, ויש אשר שחנול במקום כי: ואביא אח אגג, כלומר אם לא
 המיתיו עם חמרים לא שלחתי לנפשו כי אם הביאותיו ויומת: (כא) ראשית חרס, ממיטב
 הזרס כמו ראשית שמים ימשהו (רד"ק), ולדעת מורי ר' יואל נ"י אמר שאל שאפילו העם
 לא עברו את פי ה' בלקחם מיטב הלחן והנקר לזנות לה', כי זה ג"כ חרס, אלא שהוא
 ראשית חרס, כלומר חרס מוכתר, כי כן מלינו שנקרא הקרבן חרס, כדכתיב (ויקרא כ"ז)
 כ"ח) כל חרס קדש קדשים הוא לה'. ויתורגם א"כ (דחו פֿאָק כַּהֵן פֿאָן דער בייטע טאַפֿע
 אונד רינדער, חוק חלם חיון פֿאַרליגֿליכערעם בתן. גוט דען עוויגען געפֿפֿערט לִו ווערדען):
 (כג) כי הטאת קסם מרי, חסר כ"ף הדמיון להורות על השווי הגמור, וכת"י ארי כחוב גבריאל
 דאלין בקסמא וגו', וכבר נודע שגלת מטאת כולל כן החטא כן העונש, ולכן הכנתי אלו ב'
 הענינים בתרגומי: ואון, לאון ע"ו, כדכתיב מזכיר לכוונה מברך און (ישעי' ס"ו), וכן תרגם
 א"ל מורי נ"י (עיין לעיל בהפטרת שבת וראש חודש): הפצר, ענין חוק במעשה או בדברים,

תרגום אשכנזי

טעמע דעם שמואל: איך הא-
בע געווינדעט דאס איך דעם
עוויגען בעפעהל אונד דיינע
ווארטע איבערטערטען, דאס
איך דאז פאלק געפירטעט,
אונד זיינעם פערלאנגען גע-
האר געגעבען האבע. (כה) פער-
ציהע דאך דיעסמאל מיינען
פעהלטרעטט, אינד קעהרע
מיט מיר צוריק, דאס איך
דען עוויגען אנבעטהע.
(כו) שמואל אבער זאנטע צו
שאל: איך קעהרע ניכט מיט
דיר צוריק. דוא האסט דעם
עוויגען ווארט פערמאכטעט,
אונד דער עוויגע העלט דיך
פיר אונווינדיג פערנער קא-
גיג איבער ישראל צו זיין.
(כז) שמואל ווענדעטע זיך אום
וועג צונעהען, דא ערגיף ער
דיא עקע זיינעם געוואנדעם,
אונד עם צערריס. (כח) דא
זאנטע שמואל צו איהם:
זא האט דער הערר דיר הייטע
דיא העררשאפט ישראלים

הפטרת פרשת זכור

שמואל הטאטי כי עברתי את-
פי יהוה ואת דבריך כי יראתי
את העם ואשמע בקולם:
(כה) ועתה שא נא את הטאטי
ושוב עמי ואשתחוה ליהוה:
(כו) ויאמר שמואל אל שאול לא
אשוב עמך כי מאסתי את דבר
יהוה וימאסה יהוה מהיות מלך
על ישראל: (כז) ויסב שמואל
ללכת ויחזק בכנף מעילו
ויקראע: (כח) ויאמר אליו שמואל
קרע יהוה את ממלכות ישראל
מעליך היום ונתנה לרעה הטוב
ממך: (כט) וגם נצח ישראל לא
ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא

להכח

ענטריססען, אונד ויא דיינעם גענאססען געגעבען, דער בעסער איזט אלס דוא.
(כט) אונד ישראלים צושערזיכט ליגט ניכט, בערענקט זיך ניכט, איזט קיין מענש,
דער

ר ש י

(כד) יראתי את העם. דואט האדומי שהיה חזון ככולם: (כו) ויחזק בכנף מעילו. לפי פשוטו
משמעו שכשמה שמואל ללכת מאחרי שאל אזו שאל בכנף של שמואל לפי שהיה שאל מנקז ממנו
שיצב עד שיפוזרו בגלגל שהיה עם אהל מועד. ומדרש אגדה חולקים אמוראים יש שאמרים
מעילו של שמואל קרע שאל ויש שאמרים מעילו של שאל קרע שמואל ומסר לו סימן זה מי שיכרית
כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו והוא שאר לו שאל לדוד ביום שברת את המעיל ידעתי כי מלך תמלוך:
(כט) וגם נכח ישראל לא ישקר. אם תאמר שאינו מעוני לשנוי לא יועיל עוד לישול את המלוכה
ממי

ב א ו ר

כלומר שיעשה בחוקה נגד רטון השם יתעלה: (כד) חטאטי, כאן הודה שאל על חטאטי.
ועצם כי יראתי כטבס כי עברתי, דהיינו חטאטי נאם שעברתי וגו' ונאם שיראתי וגו':
(כו) ויחזק, שאל בכנף מעילו של שמואל לנלך מלך, וכיון שנקרע אמר שמואל זהו
לסימן שקרע ה' ממלכות ישראל מעליך: (כט) נצח ישראל, שנו ינאז על אויביהם, ובאר
לשון

הפטרת פרשת זכור

תרגום אשכנזי מה

לְהִנָּחֵם: (ל) וַיֹּאמֶר הָטָאתִי עִתָּהּ
כַּבְּדֵנִי נָא נֶגְד־זַקְנֵי עַמִּי וְנֶגְד־
יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: (לז) וַיֵּשֶׁב שְׁמוּאֵל
אֶחָרֵי שְׂאוּל וַיִּשְׁתַּחֲוּ שְׂאוּל
לַיהוָה: (לח) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲגַיִּשׁוּ
אֵלַי אֶת־אֶגַּג מֶלֶךְ עַמְלֵק וַיִּלְדֵךְ
אֵלָיו אֶגַּג מֵעַד־נָתַן וַיֹּאמֶר אֶגַּג אֲבִן
סַר מֵר־הַמּוֹת: (לג) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
כִּי־אֲשֶׁר שִׁכְלָה נָשִׁים חָרְבָה בְּךָ
הַשִּׁכְל מִנְּשִׁים אִמָּה וַיִּשְׁסַף שְׁמוּאֵל
אֶת־אֶגַּג לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל:
(לד) וַיִּלְדֵךְ שְׁמוּאֵל הַרְמַתָּה וְשְׂאוּל
עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שְׂאוּל:

דער רייע פֿיהלט. (ל) יענער
זאגטע: איך האבע געווינדונט,
אבער עהרע מיך נור אימצט
פֿאר דען עלטעסטען מיינעם
פֿאלקעס אונר פֿאר גאנץ
ישראל, אונר קעהרע מיט
מיר אום, דאס איך דען
עוויגען דיינען גאטט אנבעטען;
(לז) דא פֿאלגטע שמואל דעם
שאוול, אונר דיעזער בעטעטע
דען עוויגען אן. (לח) דארויף
זאגטע שמואל: ברינגט מיר
דען אגג, קאניג פֿאן עמלק,
הער. אגג גינג געלאסען צו
איהם הין, אונר שפראך:
וואהרליך! דער טאד האט
וין ביטערעם פֿיר מיך פֿער-
לאהרען. (לג) שמואל ער-
וויערערטע: האט דוין שווערדט
אז מאנכען מיטטערן דיא קינ-
דער גערויכט, אז וייא אויך
דיינע מוטטער, וויא דיעזע
פֿרויען, דער קינדער בערויכט,

אונר טערטעטע איהן פֿאר דעם עוויגען אין גלגל. (לד) שמואל גינג דארויף נאך רמה, אונר
שאוול צאג היים נאך גבעת שאול.

ר ש י

ממי שנתנה לו כי הקב"ה שהוא נלחמו של ישראל לא יסקר מלידת העונה שאמר ליתן:
(לב) אגג מעדנות. יונתן תרגם אגג מפנקא: אכן סר מר המות. באמת ידעתי כי
סר וקרב עלי מרורת המות: (לג) כאשר שכלה נשים חרבך. להושיבם אלמנות מנעליהן שהיית
מוזב בקורי ישראל: וישסף. חתנו לארבעה ואין לתיבה זו דמיון ותרגום וישסף ופשא ובגמרא
שלנו יש הוה מפשא ויהיב לן אלותא כלומר בוקע:

ב א ו ר

לצן נלח, למי שהוא ענין קיום והתמדה, ואמר שלא ישנה לעולם באוס ענין: (לב) מעדנות,
הלך אליו בתענוג, כי נמר מותו מחייו (רד"ק), וזה א"כ טעם כי סר מר המות, כלומר
כי סר מרירותו ונהפך למתיקות: (לג) וישסף, ענין בקיעה בדבלי מו"ל:

קריאה למפטיר בשבת פ' פרה

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר ואל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: ושחף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל: ולקח הכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל המחנה וטמא הכהן עד הערב: והשרף אתה יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים וטמא עד הערב: ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לערת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא: וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא עד הערב והיתה לבני ישראל ולגור הגר בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים: הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל וטמא שבעת ימים: וכל בלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא: וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר וטמא שבעת ימים: ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי: ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחתאו ביום השביעי וכבס בגדיו

קריאה למפטיר בשבת פ פרה מט
 ורחץ במים וטהר בערב: ואיש אשר יטמא ולא יתחטא
 ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש יהוה טמא
 מי נדה לא ינרק עליו טמא הוא: והיתה להם לחקת עולם
 ומוזה מי הנדה יכבס בגדיו והנגע במי הנדה יטמא עד
 הערב: וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנגעת
 תטמא עד הערב:

הפטרת פרשת פרה

(ניחזקאל סימן ל"ו)

(א) ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 (ב) בן אדם בית ישראל
 ישבים על אדמתם ויטמאו
 אותה בדרכם ובערילותם
 כטמאת הנדה היתה דרכם
 לפני: (ג) ואשפך חמתי עליהם
 על הדם אשר שפכו על הארץ
 ובגלוליהם טמאוה: (ד) ואפיין
 אתם בגוים ויזרו בארצות
 כדרכם וכעלילותם שפתיים:
 (ה) ויבוא אל הגוים אשר באו
 שם ויחללו את שם קדשי באמר
 להם עם יהוה אלה ומארכו

(א) גאטטעס ווארט ווארט
 מיר וויא פאלגט: (ב) מענ-
 שענוואהן! דאז הויו ישראל
 זיטצט אין זיינעם רייכע אונד
 פער אונרייניגט עם דורך זיינע
 זיטטען אונד האנדלונגען;
 אכשייליך וויא אונרייניגקייט
 איינער אכגעוואנדערטען זינד
 מיר איהרע זיטטען. (ג) דא-
 רום שיטטע איך מיינען גרים
 איבער זיא אויס, וועגען דעם
 בלוטעם, דאז זיא אים לאנדע
 פערנאססען, אונד דיעזעם
 דורך איהרע גרייעל פער אונד-
 רייניגט האכען. (ד) איך צער-
 שטרייע זיא אונטער פֿעלקער,
 ווערפע זיא אין לענדער אומ-
 הער, ריכטע זיא נאך איה-
 רען זיטטען אונד האנדלונג-
 גען. (ה) דיעזעם ווירד קונד
 אונטער דען פֿעלקערן אונד-

יצאו

טער וועלכען זיא געקאממען, דיעזע ענטווייהעטען נון מיינען הייליגען נאמען, אינדעם זיא
 פֿאן איהנען זאגען: דעם עוויגען פֿאלק איז דיעם, אויס זיינעם לאנדע זינד זיא גע-
 קאמ-

ר ש י

(א) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (ב) בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם ונו' בטומאת הנדה.
 המשילה הכתוב לנדה שנעלה מזפה ממי חטור ומאב לבונו אליה: (ה) ויבוא.
 לפי שאמר בית ישראל בראש הפרשה קרא כל הפרשה בלשון יחיד, ומדבר אגדה הקנה בל
 עמם בגולה ומטה און מה היו אומרים השנאים הרי אלי עם ה' ולא היה לו יכולת להחליט
 במדבר אינה רבתי: וחללו את שם קדשי. השפילו את כבודי ומהו החילול שאמר אויביהם
 עליהם

יצאו: (ו) ואחמל על-שם קדשי אשר חללהו בית ישראל בגוים אשר-באו שמה: (ז) לכן אמר לבית-ישראל כה אמר אדני יהוה לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם-קדשי אשר חללתם בגוים אשר-באתם שם: (ח) וקדשתי את-שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי-אני יהוה נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניכם: (ט) ולקחתי אתכם מן-הגוים וקבצתי אתכם מכל-הארצות והבאתי אתכם אל-אדמתכם: (י) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל-גלוליכם אטהר אתכם: (יא) ונתתי לכם

קאממען! (ו) איך אבער ויילל שאנען מיינעם הייליגען נא- מענס, דען ראזוהייזישראל'ס ענטווייהט האט אונטער דען פעלקערן אונטער וועלכען זיא געקאממען. (ז) דארום זאגע דעם היוזע ישראל'ס: זא שפריכט נאטט דער עוויגע: ניכט אייערנטיועגען, היוז ישראל! זאידערן מיינעם היי- ליגען נאמענס וועגען, דען איהר ענטווייהט האכט אונ- טער דען פעלקערן, וואהין איהר געקאממען זייד, טהוע איך דיעס, (ח) אונד הייליגע מיינען גראסען נאמען, דער אונטער דען פעלקערן ענט- ווייהט איזט, דען איהר אונ- טער איהנען ענטווייהט האכט: דאמיט זיא עם וויסען דיא פעלקער, דאס איך דער עווי- גע זייא, שפריכט נאטט דער הערר, ווען איך דונד איך פאר איהרען אויגען נעהיי- ליגט ווערדע. (ט) איך נעהמע איך ווען פאן דען פעלקערן, זאממלע איך אויס אללען לעג- דערן, אונד בריגע איך נאך אייערם ערדרייך, (י) שפרענגע

אויף איך רייניגונגסוואסער, דאס איהר ענדליך ריין ווערדעט: יא, פאן אלל אויער-ער אונד רייניגקייט אונד אלל אייערן גרייעלן ויילל איך איך רייניגען. (יא) איך געכע איך איך

ר ש י

עליהם עם ה' אלה ומארכו ילאו ולא] היה יכול את עמו ואת ארצו: (ו) לא למענכם ואני עושה. התשובה שאושיעכם: (ח) וקדשתי את שמי. ומה הוא הקידוש ולקחתי אתכם מן הגוים: (י) מים טהורים. אכפר עליכם ואעניר טומאותיכם כהזיית מי חטאת המעבירין טומאת המת:

ב א ו ר

(ח) בהקדשי בכם לעיניכם, מ"י כל אהקדש נכון לעיניהן, ונמסורה קטנה כחוב, בספר מונה

הפטרת פרשת פרה

תרגום אשכנזי נ

לֵב הַדָּשׁ וְרוּחַ הַדְּשָׁה אֶתֶּן
 בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרֹתִי אֶת־לֵב הָאֵבֶן
 מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר׃
 (יב) וְאֶת־רוּחִי אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם
 וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־בְּחַקֵּי הַלֵּב
 וּמִשְׁפָּטֵי הַשְּׁמַרְוֹ וְעָשִׂיתֶם׃
 (יג) וַיֵּשְׁבֶתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָהִיתִי
 לְאֲבֹתֵיכֶם וְהִיִּיתֶם לִי לְעַם וְאֲנִכִּי
 אֱהִיָּה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ (יד) וְהוֹשַׁעְתִּי
 אֶתְכֶם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וְקִרְאתִי
 אֶל־הַדָּגוּן וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֶּן
 עֲלֵיכֶם רָעַב׃ (טו) וְהִרְבִּיתִי אֶת־
 פְּרֵי הָעֵץ וְתִנּוּבַת הַשָּׂדֶה לְמַעַן
 אֲשֶׁר לֹא־תִקְחוּ עוֹד חֶרֶפַת רָעַב
 בְּגוֹיִם׃ (טז) וַיִּזְכְּרֶתְכֶם אֶת־דַּרְכֵיכֶם
 הָרָעִים וּמַעַל לֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־
 טוֹבִים וּנְקַטְתֶּם בְּפָנֵיכֶם עַל
 עוֹנֹתֵיכֶם וְעַל הוֹעֲבַתֵיכֶם׃ (יז) לֹא
 לְמַעַנְכֶם אֲנִי־עֹשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי

נִייעס הערץ, אונד לאססע איי
 נען נִייען גִּיסט אין אייך וואל
 טען; וְאֶת־רוּחִי דאָשטִינער
 נע הערץ אויס אייערעם קער
 פער, אונד נעכע אייך אין
 הערץ פֿאַן פֿלייש, (יב) אונד
 לאססע מִינען גִּיסט אין אייך
 וואלטען, אונד ווילל מאַכען,
 דאָס איהר מִינען געזעטצען
 פֿאַלגט, אונד מִינע בעפֿעה
 לע בעאַבאַכטעט, אונד דאָ
 נאָך האַנדעלט. (יג) איהר בע
 וואַהנט דאָן דאָלאַנד, וועל
 כעס איך אייערן עלטערן גע
 געבען, אונד זייד מִיין פֿאַלק,
 אונד איך בין אייער גאַטט.
 (יד) איך בעפֿרייע אייך פֿאַן
 אללען אייערן אונרייניגקייטען
 בעפֿעהלע דעם געטרייד, אונד
 פֿערטעהרע עס, לאססע אייך
 קיינען הונגער ליידען. (טו) איך
 פֿעלדעספֿרוכט, דאָמיט איהר
 נייעמאַהלס מעהר דעם
 פֿאַרוואורף דעם הונגערליי
 דענס אונטער דען פֿעלקערן
 אויסגעזעטצט זייד. (יז) דאָן
 מעגט איהר צוריק דענקען אַ
 אייערע בעזע זיטטען אונד אונ
 עדלע האַנדלונגען, אונד אייך
 זעלבסט פֿעראַכטען וועגען
 אייערער זינדען אונד אייערער גרייעל. (יח) דאָס איכס ניכט אייערנטוועגען טהוע, ווער
 דעט

יהוה

ר ש י

(יא) לֵב חָדָשׁ. יזר שנתחדש לטובה: (טז) וּנְקִיטוֹתֶיךָ נְפִישׁוֹתֶיךָ. דמוני"ר בלע"ז (דעמענע"ר זיך קווע
 זען, העפטיג ערטיטערט ווערדען) חמקו בעלמינס נכשחכם על הגמול הרע אשר גמלתם לפני
 ואני גומל לכם טובה:

והארץ

ב א ו ר

מונה דכס לעיניכס קרי, וכן מתורגם בל' אשכנזי: (יב) אֲשֶׁר בְּחַקֵּי הַלֵּב, כעול ועשיתי
 כלו' ע"י שאחן את רוחי בקרבכם אעשה שחלבו בחקי וגו', ולכן הוא מוכנז בסימן יחם
 הפעול את:

יהוה יודע לכם בושו והכלמו
 מדרכיכם בית ישראל: (יח) כה
 אמר אדני יהוה ביום מהרי
 אתכם מכל עונותיכם והושבתי
 את הערים ונגבנו החרבות:
 (יט) והארץ הנשמה תעבד תחת
 אשר היתה שממה לעיני כל-
 עובר: (כ) ואמרו הארץ הלזו
 הנשמה היתה כגן עדן והערים
 החרבות והנשמות והנהרסות
 בצורות ישבו: (כא) וידעו הגוים
 אשר ישארו סביבותיכם כי אני
 יהוה בנתי הנהרסות נטעתי
 הנשמה אני יהוה דברתי
 ועשיתי: (כב) כה אמר אדני יהוה
 עוד זאת אדרש לבית ישראל
 לעשות להם ארבה אתם כצאן
 אדם: (כג) כצאן קדשים כצאן
 ירושלם במועדיה בן תהיינה

דעם איהר דאן וואהל איינזע-
 הען, שפריכט גאטט דער
 הערה! שעמט איך אונד ער-
 ראטהעט דאן אייערע וויטען
 ווענען, הויז ישראל'ס! (יח) זא
 שפריכט גאטט דער הער: צור
 צייט, ווען איך איך פאן אלי-
 לען אייערן זינדען רייניגע,
 ווילל איך דיא שטערטע וויע-
 דער בעזעטצען, אונד דיא
 טריממער זאללן אייפגעבוייעט
 ווערדען: (יט) דער אדע בא-
 דען זאלל אנגעבוייעט ווערדען,
 דא ער זאנסט דעם פאראי-
 בערגעהענדען איינער וויסטע
 גליך. (כ) דאן ווירד מאן זא-
 גען: וויא דיעס וויסטע לאנד
 איינעם גארטען עדן'ס נון גלייך
 געווארדען! דיא וויסטען, אדען
 אונד פערפאללענען שטערטע,
 וויא פערסט נון וויערערום אונד
 וויא בעוואהנט! (כא) דיא
 פעלקער, דיא רונד אום אייך
 הער איבריג בלייבען, ווערדען
 איינזעהן, דאס איך דער עווי-
 גע דיא פעהרעהערטען שמער-
 טע אייפגעבויט, דען אדען בא-
 דען בעפפלאנצט, איך דער
 עוויגע עם פעהר הייסען האבע,
 אונד אויך פאללבראכט. (כב) זא
 שפריכט גאטט דער הער:

* הספרדים מסיימין כאן חברים

איך דארין ווערדע איך פאן דעם הויזע ישראל'ס מיך ערביטטען לאססען, אונד איה'
 נען טהיז, דאס איך איהרע מענשענמענגע וויא דיא שאפע פערטעהרע, (כג) וויא דאן
 קליינפיהצום הייליגען אפפער, וויא דיא שאפסמענגע צו ירושלים אין דען פעסטמאנען,

ר ש י

(יט) והאין הנשמה מעבד. הארץ אשר היתה שממה עד הנה תהיה ועבדת ונורעת:
 (כ) היתה כגן עדן. עכשיו נהפכה לסויה כגן עדן: והערים החרבות. זה ימים רבים עכשיו
 כלורות ישבו: (כב) אדרש לבית ישראל. אחפחה להם בחמלתם בדורשם אותי על זאת: ארנס
 אחם. אדם כלאן לרוב: (כג) כלאן קדשים. שהיא כל לירושלים במועדי פסחים. לשון אמר
 בתרגומו אשנינון בלינשא ואללמינון בבעינא כלומר שלא יבו עונותיכם חכרים עליהם:

הַעֲרִים הַחֲרִבוֹת מִלְּאוֹת צֹאן
אָדָם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:

זא ואללען דיא צערטרויממער-
טען שטערטע פֿאלער מעג-
שען ווערדען, אינד איינוועהען,
דאס איך דער עויגע זיין.

קריאה למפטיר בשבת פרשת החדש

ואס מל ר"ח ניסן בשבת קריין לאחרון כס"ח שניה וביום השבת
ובראשי חרשיכם לעיל דף לט ולמפטיר קריין כס"ח שלישי פרשה זאת.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לַחֲדָשֵׁי
הַשָּׁנָה: דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה לְבַיִת־אִכְתָּ שֵׁה לְבַיִת: וְאִם־יִמְעַט
הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשֵּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׂכֵנֹו הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת
נִפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תְּכַסּוּ עַל־הַשֵּׁה: שֵׁה תָמִים זָכַר בְּךָ־
שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַקִּבְּשִׁים וּמִן־הָעֵינִים תִּקְחוּ: וְהָיָה לָכֶם
לְמִשְׁמַרְתָּ עַד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וּשְׁחַטוּ אֹתוֹ כָּל־
קָהַל עַדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים: וְלָקַחוּ מִן־הַדָּם וּנְתָנוּ עַל־
שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ
בָּהֶם: וְאֲכָלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־
מִרְיָם וְאֲכָלוּהוּ: אֶל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֹא וּבִשָּׁל מִבִּשָּׁל בַּמַּיִם
כִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ רִאשׁוֹן עַל־כִּרְעֵיו וְעַל־קִרְבּוֹ: וְלֹא־תוֹתִירוּ
מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: וְכָכָה
תֹּאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים גַּעֲלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם
בְּיַדְכֶם וְאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּזֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה: וְעִבְרַתִּי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִבִּיתִי כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָכ־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אַעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי
יְהוָה: וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שֹׂם
וְרֵאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא־יְהִי בְּכֶם נֶגֶף
לְמִשְׁחִית בְּהַבִּיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן
וְהִגַּתֶּם אֹתוֹ חֵג לַיהוָה לְרִדְתֵיכֶם חֲקַת עוֹלָם תִּחְגְּהוּ: שִׁבְעַת
יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֹךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִפְּתִיכֶם

קריאה למפטיר בשבת פרשת החדש
 כי וכל־אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום
 הראשון עד־יום השביעי: וביום הראשון מקרא־קדש וביום
 השביעי מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכה לא־יעשה בהם
 אך אשר יאכל לכל־נפש הוא לבדו יעשה לכם: ושמרתם
 את־המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את־צבאותיכם
 מארץ מצרים ושמרתם את־היום הזה לדרתיכם חקת עולם:
 בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד
 יום האחד ועשרים לחדש בערב: שבעת ימים שאר לא
 ימצא בבתיכם כי וכל־אכל מחמץ ונכרתה הנפש ההוא
 מעדת ישראל בגר ובאורח הארץ: כל־מחמץ לא תאכלו
 בכל מושבתיכם תאכלו מצות:

הפטרת פרשת החדש

(ביחוקאל סימן מ"ה)

(א) אללעם פֿאלק דעם לאנג-
 דעם מוס דיעוע
 העבע דעם פֿירשטען אין
 ישראל נעבען: (ב) דער פֿירשט
 אבער ניממט איבער זיך דיא
 גאנצע אָפּפֿער, דיא שפּיז-
 אונד טראַנקאָפּפֿער פֿיר דיא
 פֿייערטאָגע, נייאמאָנדע אונד
 שבח־טאָגע, איבערהויפט פֿיר
 אללע פֿעסטצייטען דעם הוי-
 זעם ישראל, ער שאַפּפֿט אויך

(א) כל העם הארץ יהיו אל־התרומה
 הזאת לנשיא בישראל: (ב) ועל־הנשיא
 יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים
 ובחדשים ובשבתות בכל־מועדי בית
 ישראל הוא־יעשה את־החטאת ואת־
 המנחה ואת־העולה ואת־השלמים
 לכפר בעד בית־ישראל:

כה

דיא זינדענאָפּפֿער אָן, אונד דיא טעהלאָפּפֿער, זויא אויך בראַנד־אונד שלאַכטאָפּפֿער,
 צור פֿערועהנונג פֿיר דאָז הויז ישראל.

וא

ר ש י

(א) אל התרומה הזאת, האמורה למעלה לדעת כל עם הארץ תהיה: (ב) ועל הנשיא. אומר
 אני שהנשיא הזה נכסן גדול מדבר וכן כל הנשיא שנענין ושמעתי משמו של רבי יוחנן
 שכל־

ב א ו ר

(א) כל עם הארץ וגו', ת"י כל עמא דארעא יכון עבדין ית אפרשותא דאז לרנא בישראל,
 וכענין

הפטרת פרשת החדש

כאן מתחילין הספרדיים

תרגום אשכנזי נב

(ג) זא שפריכט גאטט דער הערר: אם ערשטען טאגע דעם ערשטען מאנאטס נימסט דוא איין יונגעס רינד אהנע פֿעהל, אינד רייניגסט דאן הייליגטהום: (ד) דער פריע-סטער נעמליך נימסט פֿאן דעם בלוטע דעם ענטוינדריגונגס-אפֿערס, אינד ברינגט עס אן דיא פֿאָסטען דעם היוזעם, אינד אן דיא פֿיער ווינקעל אָם פֿארשפרונגע דעם אלטארס, אינד אן דיא פֿאָסטען דעם טהארעם אָם אינגערן האָעע. (ה) עבען זא מאַכסט דוא עס אויך אָם זיעבענטען דעם מאָ-נאָטס (מאָנאָעס אונפֿאַרויכטי-גען אָדער אונבעואַנגענען מענ-שען ווענען) אינד פֿערזעהנסט דען טעמפעל. (ו) אָם פֿיער-צעהנטען טאָגע דיעזעם ער-שטען מאָנאָטס האַכט איהר דאָ איבערשרייטונגסאָפֿער, אינד דאָרויף איין זיעבענטעניגעס פֿעסט, אן וועלכעם אונ-געזייערטעם ברֿאָד געגעסען ווירד. (ז) דער פֿירשט ברינגט אן דיעזעם טאָגע פֿיר זיך אונד פֿיר

(ג) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ תִּקַּח פֶּרֶךְ בֶּן-בֶּקָר תָּמִים וְחִטָּאת אֶת-הַמִּקְדָּשׁ: (ד) וּלְקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת וְנָתַן אֶל-מִזְבֵּחַ הַבַּיִת וְאֶל-אַרְבַּע פְּנֹת הָעֹזֶרֶת לַמִּזְבֵּחַ וְעַל-מִזְבֵּחַ שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית: (ה) וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַחֲדָשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֵה וּמִפְתֵּי וּכְפָרָתָם אֶת-הַבַּיִת: (ו) בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפֶּסַח הַגָּדוֹל שִׁבְעוֹת יָמִים מִצֹּת יֶאֱכָל: (ז) וְעֲשֶׂה הַנְּשִׂיא בַיּוֹם הַהוּא בְּעֶדְוֹ

ובעד

ר ש י

שנמלך מדבר: (ג) כה אמר ה' אלהים בראשין בראשן לחדש וגו' תקח פר בן בקר תמים. הוא פר המלואים האמור בראש הענין ולימד כאן שיהו המלואים בראש בניסן: וחטאת. וטהרת: (ה) וכן תעשה בשבעה בחדש. י"ל כן תעשה כל שבעה וכן הוא אומר למעלה שבעת ימים יכפרו על המזבח. ורבותינו כך פירשו במזבח וכן תעשה פר שאינו נאכל בשבעה שנים שחדשו דבר והורה ב"ד שלהם שחלבו מותר ועשו שבעה שנים שהם רוב לזכור על פיהם שמיאין פר העולם דבר: מאיש שוגה ומפתי וגו'. הרי זה מקרא מסורס וכפרתם את הנית מאיש שוגה ומפתי אחר שבעת ימי המלואים שיהא מזבח מחונך יביאו חטאותם ואשמותם ויתכפרו בזמן שישראל מכופרים הנית מכופר: (ו) שבעות ימים. ע"ש שמתחילין ממנו לספור שבעה שבעות. מלאתי: מזות יאכל. ומלות יאכלו בו בחג: (ז) ועשה הנשיא ביום ההוא וגומר. רבותינו אמרו שנקשו

ב א ו ר

וכענין הזה תרגמתי, והתרומה הזאת מנארת בפרשה הקודמת: (ג) תקח, נגד כלל העם מדבר: (ד) ולקח הכהן, פרט אחר כלל כדרך הכתוב, וכדמתורגם: מדם החטאת, מטעם וחטאת את המקדש שזכר, וכדמתורגם בל"א: (ה) מאיש שוגה ומפתי, שארוב שמה על מזבח המזבח שחל נכנס אדם בשוגג במקום שאין לו רשות להכנס, או אדם שהי' פתי ולא ידע שאסור להכנס, ונעבור זה יעשו בפרה ג"כ בשבעה לחדש (ר"ק): (ו) השפח, שחיתת הפסח (הנ"ל): שבעות ימים, כמו שבעת ימים, וכן לעומת אחד הפלקים כמו לעומת בפ"ח, וכן

וּבַעַד כָּל־עַם הָאָרֶץ פֶּר חַטָּאת:
 (פ) וּשְׁבַעַת יְמֵי־הַחֹג יַעֲשֶׂה עוֹלָה
 לַיהוָה שְׁבַעַת פָּרִים וּשְׁבַעַת
 אֵילִים הַמִּימִים לַיּוֹם שְׁבַעַת
 הַיָּמִים וְחַטָּאת שְׁעִיר עִזִּים לַיּוֹם:
 (ט) וּמִנְחָה אִיפֹה לֶכֶר וְאִיפֹה לְאֵיל
 יַעֲשֶׂה וּשְׁמֵן הַיִּין לְאִיפֹה:
 (י) בַּשְּׁבִיעִי בַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם
 לַחֹדֶשׁ בַּחֹג יַעֲשֶׂה כְּאֵלֶּה שְׁבַעַת
 הַיָּמִים כַּחַטָּאת כְּעֹלָה וְכַמִּנְחָה
 וּכְשֶׁמֶן: (יא) כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
 שְׁעַר הַיְחָצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנִיה

פיר אללעם פאלק דעם לאנ-
 דעם איינען שטיער צום זינ-
 דענאפפער; (ה) דיא זיעבען
 פעסטטאנע הינדויך אכער
 כרינט ער טעגליך אלס
 בראנדאפפער, דעם עוויגען
 צו עהרען, זיעבען שטיערע
 אונד זעבן ווידער אהנע
 פעהל, אויך יעדען טאג איי-
 גען ציעגענבאק צום זינדענ-
 אפפער; (ט) אונד צום מעהל-
 אפפער, איין איפה פיר יע-
 דען שטיער, אונד איין אפה
 פיר יעדען ווידער, אינד צו
 יעדעם איפה איין הין אהל.
 (י) אם פינפציהנטען טאג דעם
 זיעבענטען מאנאטס איזט
 אבערמאלס פעסט, אונד עס
 ווערדען ווערערום זאלכע זיע-
 בען טאגע פאלבראכט, זא-

קדים
 וואהל אין אנועהונג דער זינדענ- אונד בראנדאפפער, אלס אויך דער מעהלאפפער אונד
 דעם אהלס. (יא) זא שפריכט גאטט דער הערר: דיא פפארטע דעם אינגערן האפעס, דיא
 צור

ר ש י

לגונו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין ל"ת ברם זכור לטוב מננים בן חזקיהו בן גוריון שיבט
 בעליה ודראו ובעווננו נעלם ממנו מה שדרש בקרבנות האלה פר בארבעה עשר בניסן למה .
 ואומר אני שמה בארבעה עשר בניסן של פסח ראשון שנתחנך בו הכיית עומד וסר זה בא תח
 עגל בן בקר שהקריב אהרן בשמיני למלואים ומניד שאם לא הקריבו בשמיני למלואים יקריבו
 ב"ד בניסן כדי שיתחנך לעבודה קידם י"ט לפי שעליו קרבנות ועולת המועד לעשות כמו שאמר
 למעלה ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים וגומר: (ח) שבעת פרים ושבעת אילים
 חמימים ליום. והתורה אמרה פרים בני בקר שנים ואיל אחד אין לי להעמיד מקרא זה אלא
 שבעה פרים ושבעה אילים לשבעת הימים פר ליום ואיל ליום ובא ללמד שאין הפרים מעכבי'
 זה את זה ולא האילים מעכבין זה את זה וכן שנינו במנחות אך לא הביאו מן המקרא הזה ראיה
 אלא ממקרא שאמר למטה וביום החדש פר בן בקר חמיס ושש כנשים ואיל שמה אף זה בא
 ללמד בן וכן פירושו שבעה פרים ושבעה אילים ליום לירוף דבר יום ביומו עולה שבעה פרים
 לשבעת ימים: וחטאת שעיר עזים ליום. שעירי הרגלים: (ט) ומנחה איפה לפר. מנחת
 הנסכי' איפה לפר איני יודע מה הוא שהרי אמרה תורה שלשה עשרונים ויש לומר איפת
 קמח להוליך סלת עשרון מן הסאה שהאיפה שלש סאין: ואיפה לאיל. אף זו קמח להולי'
 ממנה שני עשרונים סלת מנוסה כל לרכה כמו ששינו שתי הלחם שתי עשרונות משלש סאין.
 ואיפה לפר למדך שאם לא מלא סלת מנוסה כל כך יביא משל עשרון לסאה: הין לאיפה. לא
 ידעתי למה וי"ל לא שיקריב ההין בולו אלא שנתות היו בהין ויקריב שמן לפי הסלת במשפט הזבח
 לפר במשפטו ולאיל במשפטו לפי שנתות של הין: (יא) שער החצר הפנימי הפונה קדים וגו'.
 שני רבותינו במסכת מדות שני פשפין היו לו לשער ההיכל אחד בדרום ואחד בצפון שדרום
 עליו

קָדִים יִהְיֶה סָגוֹר שֵׁשֶׁת יָמֵי
 הַמַּעֲשֵׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפְתָּח
 וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח: (יג) וּבָא
 הַנְּשִׂיא דְרֶךְ אֹלָם הַשַּׁעַר מִחוּץ
 וְעָמַד עַל-מִזְוֹת הַשַּׁעַר וַעֲשׂוּ
 הַכֹּהֲנִים אֶת-עוֹלֹתוֹ וְאֶת-שְׁלָמָיו
 וְהִשְׁתַּחֲוֶה עַל-מִפְתַּן הַשַּׁעַר וַיֵּצֵא
 וְהַשַּׁעַר לֹא יִסָּגֵר עַד-הָעֶרֶב:
 (יד) וְהִשְׁתַּחֲוֶה עִם-הָאָרֶץ פֶּתַח
 הַשַּׁעַר הַהוּא בַשַּׁבָּתוֹת וּבַחֲדָשִׁים
 לִפְנֵי יְהוָה: (טו) וְהָעֵלָה אֲשֶׁר-
 יִקְרִיב הַנְּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
 שְׁשֵׁה כִבְשִׁים תְּמִימִם וְאֵיל
 תְּמִיִם: (טז) וּמִנְחָה אֵיפָה לְאֵיל
 וּלְכִבְשִׁים מִנְחָה מִתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן

צור מארגענוויטע ליענט, יאלל
 פֿערשלאַססען בלייבען ווער
 הענה דען זעכס ווערקעמא
 גען: אבער אם שבת-טאגע
 ווירד זיא געעפֿענט, אונד זא
 אויך אם נייאמאנדסטאגע;
 (יג) דער פֿירשט קאמט דאן
 דיא האללע הערויף ביו פֿאר
 דיא פֿארטע, אונד בלייבט
 אן דע פֿפֿאסטען דערזעלבען
 שטעהען, וועהרענד דאס דיא
 פריעסטער ויין בראנדאפֿפֿער
 אונד זיינע פֿריידענאפֿפֿער צו
 בערייטען, אלסדאן ביקט ער
 זיך אן דער שוועללע דער
 פֿפֿארטע, אונד געהט וויעדע
 רום וועג; דאך ווירד דיא
 פֿפֿארטע ביו אויף דען אבענד
 ניכט וויעדערום פֿערשלאַסס.
 סע, (יג) זאנדערן דאן פֿאלק
 בעטעט אן דען שבת-טאגען
 אונד נייאמאנדסטאגען אם
 איינגאנגען דיעזער פֿפֿארטע
 צום עוויגען. (יד) דאן בראנד-
 אפֿפֿער, דאן דער פֿירשט דעם

הין

עוויגען צו עהרען אם שבת-טאגע דארבריינגט, בעשטעהט אין זעכס שאפֿען אָהנע
 פֿעהל אינר איינעם ווירדער אָהנע פֿעהל; (טו) דאן כעהלאפֿפֿער צים ווירדער אונט איין
 איפה, צו דען שאפֿען אבער, זא פֿיעל ער נאך זיינעם פֿערמעגען געבען ווילל; אונד צו יע-

דעם

ר ש י

עליו מסירש בקבלה איש לא יבא בו והיה סגור: (יב) דרך אולם השער מזין. כמו שאמר
 למעלה ואלמיו אל החלר המנונה. דרך אולם השער של עזרה כלומר יבנס בדרך שער מזרחי
 שהוא משמש בניסה ויליחה ונא לו לאותו הפסס: ועמד על מזווח השער. אוחו שער הקען
 הוא הפסס: את עולמו ואת שלמיו. עולת ראייה ושלמי חגיגה ומקרא זה מוסס על י"ט. (קך)
 מלאתי בפירושים מהוויקים: ועמד על מזווח השער. שער הפנימי הוא אשר נאר. מלאתי.
 הפסס בדאמר מר איפסר קרבנו של אדם קרב ואינו עומד על גביו: לא יסגר עד הערב. ולמה לא
 יסגר: (יג) והשחזו עם הארץ. כל היום יגס כל הנא ול גרניסנירוהו: (יד) ציום השנת גסה כנשים.
 לא ידעתי למה שהרי אמרה תורה שניכנשי' וציום השנת משמע שנת בראשית ומשמע יום טוב ואומר
 אני שנת זו אינה שנת בראשית אלא י"ט שציון שבעה כנשים ושני אילים ונא ולמדך שאין מעכבין זה
 את זה ואם לא מלא שבעה יבא גסה ואם לא ימלא שניאילים יבא אחד כמו שדרשו חזמים לענין
 ראש חדש: (טו) מתת ידו. לימד שאין המנוח מעכבות זו את זו:

ב א ו ר

וכן ת"י שבעה יומין (הג"ל): (טו) מתת ידו, כמו שאמר איש כמתנת ידו, כלומר כפי השנת

היין לאיפה: (טו) וביום החדש פר
 בן בקר תמימם וששת כבשים
 ואיל תמימם יהיו: (יז) ואיפה רפר
 ואיפה לאיל יעשה מנחה
 ולכבשים כאשר תשיג ידו ושמן
 היין לאיפה: (יח) ובבוא הנשיא
 דרך אולם השער יבוא ובדרך
 יצא: (יט) ובבוא עם הארץ לפני
 יהוה במועדים הבא דרך שער
 צפון להשתחות יצא דרך שער
 נגב והבא דרך שער נגב יצא
 דרך שער צפונה לא ישוב דרך
 השער אשר בא בו כי נכתו יצאו:

דעם איפה איין היין אהל.
 (טו) אם נייאמאנדסטאגע, איין
 יונגעס רינד אהנע פעהל, אונד
 זעס לעמטער אונד איינען
 ווידער, אויך זעמט ליד אה.
 נע פעהל; (יז) צום שטיער
 איין איפה, אונד צום ווידער
 איין איפה אלס מעהלאפער,
 צו דען שאאען אכער נאך
 פערמעגענס - אויטשטענדען,
 אונד צו יעדעכ איפה איין היין
 אהל. (יח) ווען דער פירשט
 קעמט, זא וויא ער דורך דיא
 האללע צור פפארטע הינצו
 געהט, זא געהט ער אויך אויף
 עבען די עזען וועג צוריק.
 (יט) אן פעסטאגען אכער,
 ווען דאז פאלק פאר דען עוויג
 גען קעמט, זא מוס דער,
 וועלכער צום נערדיגען טהאָ
 רע צום אנבעטען איינגעגאנג
 גען איזט, צום ודליגען טהאָ
 רע וויעדער הינויס געהען,
 אונד דער צום ודליגען טהאָרע
 הינויסגעהען; מאן קאן נכט דורך
 דאסועלבע טהאָר וויעדער
 אומקעהרען, דורך וועל
 כעס מאן געקאממען איזט,
 זאנדרען מוס דורך דאז
 געגענאיכער שטעהענדע
 הינויסגעהען.

והנשיא

יצא קרי

והנשיא וויעדער
 הינויסגעהען; מאן קאן נכט דורך
 דאסועלבע טהאָר וויעדער
 אומקעהרען, דורך וועל
 כעס מאן געקאממען איזט,
 זאנדרען מוס דורך דאז
 געגענאיכער שטעהענדע
 הינויסגעהען.

ר ש י

(טו) וביום החדש פר בן בקר תמימם. מקרא זה דרשו רבותינו במנחות פר מה ת"ל לפי שנא' בתורה
 ובכאשי מדשיכס פרים בני בקר שנים מנין שאם לא מלא שנים יבוא אחד לכך נאמר פר ושאת כבשים
 מה ת"ל לפי שנאמר בתורה שבעה מנין שאם לא מלא שבעה יבוא ששה לכך נאמר ושאת כבשים ומנין
 אפילו אחד ת"ל ולכבשים מאשר תשיג ידו. מלאתי: (יח) ובבוא הנשיא. ביום החדש ובשנת
 בראשית שאין ישראל מלווין על הראיה והוא בא להשתחות: דרך אולם השער יבוא ובדרכו ילא.
 בואו שער עלמו ילא ואינו מלווה לעשות העזרה קפנדריא אבל במועדים שנאמר בהם יראה
 כל זכורך זקוק הוא לעשות קפנדריא בשאר העם היינו דבתיב בתוכם בנאם יבא ובלאתם ילא:
 (יט) ובבוא עם הארץ וגו' דרך שער נגב יצא. מלוה עליהם שיתראו בתוך העזרה
 יפה

ב א ו ר

ידו וכדמפורש להלן כאשר תשיג ידו, כן פירשו המפרשים. ומד מן חכמיא אמר, שזה יתכן
 אכל הדיוט המקריב אבל לא אכל הנשיא, ולכן אמר טעם ממת ידו וכפי אשר תשיג ידו, כפי
 שאפשר להכניס בה ויתורגס בלשון אשכנזי (איינע האנד פאָלל, זא פיעל ער מיט דער האנד
 פאָסטען קאָן) והבית יבחר: (יח) ובבוא הנשיא, בשנת ובראש חדש: (יט) והבא וגו',
 הכוון שהטעם בעבור רכוי העם, למנוע הכלכול והצרכוב ושלא יזיקו זה את זה:
 והנשיא

הפטרת פרשת החדש

חרגום אישכנוי נד

(כ) וְהַנְּשִׂיא בְּתוֹכְכֶם בְּבוֹאָם יָבוֹא
 וּבְצֵאתָם יֵצְאוּ: (כא) וּבַחַגִּים
 וּבְמוֹעֲדִים תְּהִיָּה הַמְּנַחָה אִיפָּה
 לְפָרֹאִיפָה לְאִיל וּלְכַבְּשִׁים מִתַּת
 יָדוֹ וְשֶׁמֶן הָיִן לְאִיפָה: (כב) וְכִי
 יַעֲשֶׂה הַנְּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אוֹ-
 שְׁלָמִים נְדָבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ
 אֶת־הַשַּׁעַר הַפְּנֵה קָדִים וַעֲשֵׂה
 אֶת־עֲלֹתוֹ וְאֶת־שֶׁרְמִיּוֹ כַּאֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַיֵּצֵא וּסְגַר
 אֶת־הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ:
 (כג) וּכְבֹשֶׁת בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה
 עוֹלָה לַיּוֹם לַיהוָה בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא

(כ) זא אױך דער פֿירשט, דער
 אלסדאן מיטטען אונטער איה.
 נען אױזט, אונד מיט דען קאָמֵ,
 מענדען קאָמטט, אונד מיט
 דען וועגנעהנדען אױך וויע.
 דערום וועגנעהט. (כא) אױך
 אן פֿעסט־ אונד פֿיערטאָגען
 אױזט דאָ מעהלאַפֿפֿער צו יע.
 דעם שטיר אײן אױפֿה, צו יע.
 דעם ווידער אײן אױפֿה, אונד
 צו דען שאַפֿען נאָך מאַאס.
 גאָכע דעם פֿערמעגענס, אונד
 צו יעדעם אױפֿה אײן הײן אַהל.
 (כב) ווילל דער פֿירשט אײן
 פֿרײאווילליגעס אַפֿפֿער דעם
 עױגען צו עהרען ברינגען, עס
 זײא בראַנדאָפֿער אָדער פֿרײ־
 דענאָפֿפֿער, זאָ ווירד איהם
 גלײכפֿאלס דאָ טהאַר גע-
 עפֿפֿעט, דאָ צור מאַרגענוױ-
 טע ליענט, וועהרענד מאַן זײן

בראנדאָפֿער אָדער פֿרײדענאָפֿפֿער צובערײטעט, זאָ ווײא אַם שבת געשיעהט; ווען ער
 אכער וועגנעהט, ווירד דאָ טהאַר וויערערום הינטער איהם פֿערשלאָסען. (כג) פֿער-
 נער ברינגסט דוא טעגליך דעם עױגען צו עהרען אײן יעהריגעס לאַם אָהנע פֿעהל
 צום

ר ש י

יכה יפה: (כ) והנשיא. גם הוא כשנכנס לעזרה לבא בפשט ההיכל הדומי להשתחוות גם
 הוא מזה עליו לעשות העזרה קפנדריא ויבא דרך שער לפון וילא דרך שער נגבעס שאר עם
 הארץ ויכנס וילא נכחו דרך שער האחר והו כתונס בנואס יבא ובלאתס ילאו כלס הנשיא עם
 שאר העם ולא יבא דרך שער המזרחי כדרך שהוא בא ביום המדש וביום שנת בראשית שהשער
 מזרחי אין נכחו שער במערב: (כב) וכי יעשה הנשיא נדבה. בשנת ימו המעשה: ופתח לו
 את השער וגומר. לא לכנס בו להיכל אלא עומד שם והכהנים יעשו את עולתו ואת שלמיו
 והשתחוה וילא שאמר כאשר יעשה ביום השבת ומה אומר ביום השבת ועמד על מזות השער
 ועשו הכהנים את עולתו וגו': אחרי לאתו. ואינו אומר כאן והשער לא יסגר עד הערב כמו
 שאמר ביום השבת שבוים השבת הוא אומר והשתחוו עם הארץ סחח השער ההוא לפיכך מניחו
 פתוח אבל בקול אין דרכס לבוא להשתחוות שכל אחד עסוק במלאכתו לפיכך וסגר את השער
 אחרי לאתו: (כג) וכבש בן שנתו. עולת החמיד:

ששית

ב א ו ר

(ב) והנשיא, מועמד נטעם אהנח, כלומר והנשיא כמוהס לא ילא במועד במקום שיבוא,
 כי במועדים הוא בתוך העם, ולכן בנואס יבוא ובלאתס ילא, מטעם אזכרנו: (בא) ובחגים
 ובמועדים, כלו' אבל בזה יהיו שױס: (כב) ועשה, העושה, הוא הכהן, וכמו שאמר לעיל ועשו הכהנים:
 חקוה

תַעֲשֶׂה אֹתוֹ: (כו) וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה
עָלָיו בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר שְׁשִׁית הָאִיפָה
וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהֵינִן לָרֶם אֶת־
הַסֶּלֶת מִנְחָה לַיהוָה חֲקוֹת עוֹלָם
תָּמִיד: (כה) וַעֲשׂוּ אֶת־הַכֶּבֶשׂוֹת
הַמִּנְחָה וְאֶת־הַשֶּׁמֶן בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר
עוֹלֹת תָּמִיד: * (כו) כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה כִּי־יִתֵּן הַנְּשִׂיא מִתְּנָה לְאִישׁ
מִבְּנָיו גִּחְלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תְּהִיָּה
אֲחֻזָּתָם הִיא בְּגִחְלָהּ: (כז) וְכִי־
יִתֵּן מִתְּנָה מִגִּחְלָתוֹ לְאֶחָד
מֵעַבְדָּיו וְהִיְתָה לוֹ עַד־שְׁנַת

צום כ־אֲנִדְאָפְעֶר; אונד דיע־
זעם מוס איממער דעם מאַר־
גענס געשעהען; (כד) דאָצו
בערויטעכט דוא יערען מאַר־
גען איין מעהלאַפְעֶר פֿאַן איי־
נעם זעכסטעל איפה, אונד איי־
נעם זעכסטעל הין אָהל דאָצו,
אום דאָ מעהל דאָמיט אַנצו־
קנעטען, דיעזעס מעהלאַפְעֶר
דעם עוויגען צו עהרען איזט
איין בעשטיממטער טהייל אויף
איממערויעהרענדע צייטען.
אינאונטערבראַכען (כה) זאָל־
לען זיא דאָן לאַס, דאָ מעהל־
אַפְעֶר אונד דאָן אָהל מיט יע־
דעם מאַרגען צוכערויטען, דיע־
זעם איזט דאָן בעשטענדיגע
אַפְעֶר. (כו) זאָ שפּריכט נאָטט
דער הערר: ווען דער פֿירשט יע־
כאַנדען פֿאַן זיינען זאָהנען איין

יַעֲשׂוּ קָדִי כִּכָּן מִסִּימֵן הַסְּפָרָיִים הַדְּרוֹר

געשענק כאַכט, זאָ איזט עס זיין ערבאייגענטהום, אינד בלייבט זיינען קינערען; עס
איזט איהר אייגענטהום דורך דאָן ערב־עכט; (כז) שענקט ער אַבער פֿאַן זיינעם ערבנוי
טע איינעם זיינער דיענער, זאָ געהערט עס דיעזעס ביז צום אַללגעמיינען פֿרייהייטסיאָהר;
פֿעללט

ר ש י

(כד) שזית האִיפה . ירושלמית שהיא חומש של מדכרית והן שני עשרונים האִזד לזוחת התמיד ואִזד
לזניתין וּע"ס פֿסחזניתין קריבין לחלאָן מניא הוא בנקר עשרון שלם וחזיהו כמו שנינו במנחות:
לרוס אִז הסלת . איזברי"שיר בלע"ז . (אספער"שער, לו בעטפּרענגען) . לען אחר אימלי"ר
בלע"ז (והיא מעלע"ר, לו הענגען, לו היטען) . לרם אִז הסלת לכחז ולגליל בו את הסלת
לען רסום כמו והכה הבית הגדול רסיסים ובלען משנה אס היה ענה או מרוסם:
(כז) שנת הדכור . שנת היוכל: ושנת . כמו ושנה: אִךְ נחלת בניו להם תהיה . כמו אִךְ לבניו
תהיה נחלתו ולא תנתן לנמיתות לאחר:

ב א ו ר

(כד) חקוֹת עוֹלָם, מטעם כי חקך וחק בניך (ויקרא יו"ד): תמיד, מוסב לכתוב שלאחריו,
תמיד יעשו את הכבש בנקר בנקר, ולכן נקרא עולת תמיד כזכר בתורה: (כ"ב) כי יהן וגו',
המפרשים לא בארו אלו הכתובים כראוי . ולע"ד הטעם בזה כי יתן הנשיא מתנה לאִזד מבניו,
הנה אז תהי' המתנה הזאת נחלת הבן הזה וקיימת לבניו של זה הבן, ואִךְ לאִזד חלק זה,
כי אחזתם היא בנחלת אביהם, אמנם כי יתן הנשיא מתנה מנחלתו לאִזד מעבדיו, לא ינחיל
העבד המתנה הזא לבניו, כי אס תשוב בניו לנשיא או ליורשו, אִךְ נחלתו לבדה, כלומר
מה שנקל העבד מאבותיו היא נחלת בניו ולהם תהי', וכן לא יקח הנשיא מנחלת העם וגו':
ושבת, כמו ושנה והת"ו במקום ה"א כמו כי אולת יד והדומים להם (רד"ק) . ומד מן חכריא
אמר טעם ושנת לנשיא, שיהי' דין יוכל לנשיא, כי היוכל נקרא שנת כמו השמטה:

הפטרת פרשת החדש

הדרור ושבתי לנשיא אך נחלתו
בניו להם תהיה: (כח) ולא יקח
הנשיא מנחלת העם להונתם
מאחותם מאחותו ינחל את בניו
למען אשר לא יפצו עמי איש
מאחותו:

תרגום אשכנזי נה

פעללמט אבער אלסראן וויעדע-
רום דעם פירשטען צוריק; נור
זיין ערכאייגענטהום איזט פיר
זיינע נאכקאממען, אונד כלייבט
דיעועזן. (כח) זא קאן אויך דער
פירשט ניכטס פאן דעם ערב-
גוטע דעם פאלקעס נעהמען,
אונד זיא אום איהר אייגענ-
טחם כרינגען, זאנדערן קאן
נור זיין אייגענטהום זיינען קיני-
דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

דערן פערערקען, דאמיט ניעמאנד פאן מיינעם פאלקע פאן זיינעם פערטריעכען
ווערע.

וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ

וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ

וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ

וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ
וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַלְלוּ אֱלֹהֵינוּ